

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ГРАДА СМЕДЕРЕВА

ГОДИНА IV БРОЈ 3 КЊИГА I

СМЕДЕРЕВО, 28. АПРИЛ 2011. ГОДИНЕ

СКУПШТИНА ГРАДА

88.

На основу члана 35. став 6. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“, број 72/2009, 81/2009 - исправка, 64/2010 - одлука УС и 24/2011) и члана 19. Статута града Смедерева („Службени лист града Смедерева“, број 2/2008),

Скупштина града Смедерева, на 31. седници одржаној 28. априла 2011. године, донела је

ОДЛУКУ

О ПРОСТОРНОМ ПЛАНУ ГРАДА СМЕДЕРЕВА

Члан 1.

Просторни план града Смедерева 2010 - 2015 - 2020 (у даљем тексту: Просторни план) урађен је у складу са Одлуком о усклађивању Просторног плана општине Смедерево са Законом о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“, број 72/2009 и 81/2009 - исправка), која је објављена у „Службеном листу града Смедерева“, број 19/2009.

Просторни план одштампан је уз ову Одлуку и чини њен саставни део.

Члан 2.

Просторни план доноси се за територију града Смедерева.

Члан 3.

Просторним планом одређују се смернице за развој делатности и намена површина, као и услови за одрживи развој на територији града Смедерева.

Члан 4.

Плански документ садржи: текстуални део, графички део (рефералне карте, шематски приказ уређења насеља на територији града Смедерева, тематске карте) и документацију Плана.

Члан 5.

Саставни део Плана је Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени лист општине Смедерево“, број 9/2006).

Члан 6.

Просторни план израђује се у пет примерака у аналогном и дигиталном облику.

Члан 7.

Просторни план оверава својим потписом председник Скупштине града.

Члан 8.

Један примерак Просторног плана чува се трајно у Скупштини града, а по два у Одељењу за урбанизам, изградњу и комуналне делатности Градске управе Смедерево и у Дирекцији за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево ЈП.

Члан 9.

Просторни план евидентираће се у Централном регистру планских докумената који води министарство надлежно за послове просторног планирања и урбанизма.

Члан 10.

Просторни план са прилозима мора бити доступан на увид јавности у току важења документа у просторијама Градске управе, односно у Одељењу за урбанизам, изградњу и комуналне делатности.

Члан 11.

Просторни план доступан је заинтересованим лицима и у електронском облику, путем интернета.

Члан 12.

Текстуални део Просторног плана објављује се у „Службеном листу града Смедерева“.

Члан 13.

Даном ступања на снагу ове Одлуке престаје да важи Одлука о просторном плану општине Смедерево („Службени лист општине Смедерево“, број 6/2005).

Члан 14.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Смедерева“

Број 350-395/2010-12
У Смедереву, 28. априла 2011. године

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ГРАДА
Бранче Стојановић, с.р.

**ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА СМЕДЕРЕВА
2010 - 2015 - 2020.**

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Просторни план за Смедерево је рађен у периоду 2003/4. до 2005. године, и усвојен је на 6. Седници СО Смедерево, 23. јуна 2005. године. Објављен је у Службеном листу општине Смедерево, бр. 6/2005.

Доношењем Закона о планирању и изградњи (Службени гласник РС, бр. 72/2009 и 81/2009-исп.), дефинисана је обавеза усклађивања планске документације са одредбама овог Закона, што је условило доношење **Одлуке о усклађивању Просторног плана општине Смедерево са Законом о планирању и изградњи** (Службени лист града Смедерева, бр. 19/2009), и то на 18. Седници Скупштине града Смедерева, одржаној 10. децембра 2009. године.

Усаглашавање Просторног плана општине Смедерево је од стране обрађивача планског документа, Дирекције за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште ЈП Смедерево - Сектора за урбанизам и просторно планирање, извршено у неколико праваца:

- У постпланском периоду, од 2005. године дошло је до измена у самом политичком и организационом уређењу на националном/државном нивоу, у смислу самосталности у односу на бившу Државну заједницу Србију и Црну Гору и доношења Устава Републике Србије (Службени гласник Републике Србије, бр. 83/2006). Општина Смедерево је добила статус Града у складу са Законом о територијалној организацији (Службени гласник Републике Србије, бр. 129/2007), и донет је Статут града Смедерева (Службени лист града Смедерева, бр. 2/2008).

У вези са наведеним, плански документ је формално усаглашен са изменама условљеним доношењем ових правно-нормативних докумената и политичких аката, нарочито у делу прописаних нормативних мера, и организационих мера и инструмената за реализацију планских решења.

- Плански основ за израду Просторног плана општине Смедерево био је Просторни план Републике Србије (Службени гласник Републике Србије, бр. 13/96). У постпланском периоду је усвојен нови плански документ вишег хијерархијског нивоа - Просторни план Републике Србије (Закон о Просторном плану Републике Србије - Службени гласник РС, бр. 88/2010). Овај плански документ је суштински плански основ за израду Просторног плана града Смедерева.

На основу овога, у планска решења и одредбе су имплементиране обавезе, услови и смернице плана вишег реда, које се односе на административно подручје Смедерева.

- У постпланском периоду је усвојен и низ законских аката и прописа који третирају различите области у Плану, донете су стратегије и друга развојна документа на националном нивоу и утврђен је сет правилника и прописа који ближе одређују елементе заштите, уређења, коришћења и развоја појединих области и сегмената.

У вези са овим, у поступку усаглашавања Просторног плана општине Смедерево, дошло је до усаглашавања развојних концепција у појединим областима, као и у конкретним планским решењима, на основу актуелног легислативног оквира.

- Планска решења, одредбе и смернице развоја у Просторном плану општине Смедерево су дефинисане у три временска пресека: а) до 2009. године, б) 2009 – 2015. и в) период после 2015. године.

У постпланском периоду од 2005. до 2010. године започете су одређене активности носилаца реализације планских решења, у складу са расположивим организационим капацитетима Градске управе и надлежних предузећа и институција, расположивим економско-финансијским ресурсима и у складу са прописаним нормативним мерама – на реализацији приоритетних планских решења у појединим областима, што се наводи у у даљем делу овог Плана.

У вези са наведеним, предлаже се измена ових временских пресека, обзиром на остварену реализацију Плана, и то : **А)** временски пресек 2010. до 2015. година; **Б)** временски пресек 2015. до 2020. година и **В)** временски пресек - 2020. година, што се детаљно образлаже у даљем делу текста.

- У протеклом периоду, надлежна предузећа на локалном нивоу, као и на републичком нивоу, су у складу са својим организационим деловањем доносила програме рада и реализације на годишњем нивоу и дефинисала нове развојне правце и политике, у складу са новонасталим променама.

На основу достављених података, услова и смерница надлежних предузећа, организација и институција, овим Планом су усклађена планска решења у секторским областима и дефинисани приоритети развоја до 2015. године.

- У периоду имплементације Просторног плана општине Смедерево праћени су ефекти његовог спровођења, посебно у домену урбанистичке разраде и непосредне примене. Значајно измењен општи друштвено-економски амбијент у постпланском периоду у великој мери се одразио и на свеукупни начин употребе простора у обухвату Просторног плана. На другој страни, нова законска решења увела су иновиран систем, значење и примену планских докумената.

У вези са тим, у поступку усаглашавања Просторног плана општине Смедерево иновиран је сегмент пропозиција просторног развоја који се односи на принципе и правила уређења простора и грађења, као кључног инструмента за остварење циљева заштите, коришћења и унапређења простора.

Просторни план града Смедерева је урађен у складу са **Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената** (Службени гласник Републике Србије, број 31/2010 и 69/2010), и саставни делови Плана су:

Свеска бр. 1 ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

Свеска бр. 2 ГРАФИЧКИ ДЕО

Графички део I - РЕФЕРАЛНЕ КАРТЕ

Графички део II - ШЕМАТСКИ ПРИКАЗИ УРЕЂЕЊА НАСЕЉА
НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА СМЕДЕРЕВА

Графички део III - ТЕМАТСКЕ КАРТЕ

Свеска бр. 3 ДОКУМЕНТАЦИЈА ПЛАНА

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

А. ОПШТИ ДЕО**А. 1. ОСНОВ ИЗРАДЕ ПЛАНА, ОБУХВАТ ПЛАНА, ОПИС ГРАНИЦА И
ВРЕМЕНСКИ ХОРИЗОНТ****1. ПЛАНСКИ И ПРАВНИ ОСНОВ ИЗРАДЕ ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА****1.1. Плански основ израде Просторног плана града Смедерева**

Плански основ за израду Просторног плана града Смедерева, односно за усаглашавање Просторног плана општине Смедерево (Службени лист општине Смедерево, број 6/2005) је:

Просторни план Републике Србије 2010-2014-2021.,
односно,
Закон о Просторном плану Републике Србије
(Службени гласник Републике Србије, бр. 88/2010).

1.2. Правни основ израде планског документа

Правни основ за израду Просторног плана града Смедерева је:

- Одлука о усклађивању Просторног плана општине Смедерево са
Законом о планирању и изградњи (Службени гласник РС, бр. 72/2009 и 81/2009-исп.)
(Службени лист града Смедерева, бр. 19/2009),

као и:

- Закон о планирању и изградњи
(Службени гласник републике Србије, број 72/2009 и 81/2009 исп.).

Просторни план града Смедерева је урађен у складу са Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената (Службени гласник Републике Србије, број 31/2010 и 69/2010).

2. ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Обухват Просторног плана одређен је границом административног подручја града Смедерева, у укупној површини од 481,70 km². Градски/општински центар је град Смедерево, који је уједно и центар Подунавског управног округа. По уређењу Републике Србије на основу Закона о територијалној организацији и локалној самоуправи, Подунавском управном округу територијално, као и у административном и управном погледу, припадају општине Велика Плана и Смедеревска Паланка.

Подручје планске разраде обухвата простор благо заталасаног низијског подручја јужног обода Панонског басена, у крајњем североисточном делу Шумадије. Територија припада Подунављу и доњем Поморављу, а простире се западно од ушћа Велике Мораве у Дунав.

У хидрографском погледу, територија града највећим делом припада сливу Велике Мораве.

У морфоструктурном смислу овај простор припада доњем делу великоморавске удолине, при чему источна половина подручја захвата долину равн Велике Мораве, док су у западној половини сливови последњих левих притока Мораве већином усечени у површ висине до 200 m.

3. ОПИС ГРАНИЦА НА ТЕРИТОРИЈИ ПЛАНА

3.1. Граница Просторног плана града Смедерева

Граница Просторног плана је одређена границом административног подручја града Смедерева.

Северну границу Плана представља ток реке Дунав у дужини од 22 km, а источна граница се пружа долином реке Велике Мораве, дуж њеног тока у дужини од око 35 km.

Западна граница је дефинисана коритом речног тока Саставак, чијим се изворишним краком (Липски поток) спушта према југу на Мацарску равн, затим повија према југоистоку низ суву долину Крњег дола и пресеца долину реке Раље, код засеока Живковац. Потом скреће према југозападу, уз десну долину страну реке Раље, преко развођа између Раље и Царевца, пресеца долину Белаје и избија на своју крајњу западну тачку - Гумниште (260мнв), на развођу између Белаје и Липице, кратких десних притока Раље.

Граница даље повија према југозападу и југу, повија преко највише тачке у општини (273мнв), улази у слив реке Коњске, пресеца изворишни део потока Рибник и низ корито потока Чергадин и реке Коњске, силази до испред ушћа Доњака. Затим повија према југу захватајући доње делове долина Доњака и Рија, да би јужно од села Добри До избила на развође између слива реке Коњске и непосредног слива Велике Мораве. Граница се даље генерално пружа према истоку, односно североистоку, низ леву долину страну Велике Мораве, на чију долину равн избија западно од села Сараорци, да би се између села Лугавчина и Сараорци спојила са источном границом на Великој Морави.

Најнижа тачка је ушће Велике Мораве у Дунав, око 69 мнв, зависно од висине водостаја, док је највиша тачка у крајњем западном делу - 273 мнв, на развођу између реке Коњске и потока Липица. Висинска разлика између највише и најниже тачке износи 204 m, на хоризонталном растојању од скоро 30 km.

Територија подручја града је издужена правцем исток - запад на дужини од 33 km, између Малог Орашја - Гумниште (260 m) и меандра Велике Мораве узводно од Љубичевског моста (82 m). Максимална ширина подручја, правцем север – југ, је између ушћа Велике Мораве у Дунав и Доброг Дола - Мали Брдњак (201 m), и износи 29 km.

3.2. Границе територијалних јединица (атара насеља/катастарских општина)

На територији Смедерева је 28 територијалних јединица, односно насељених места, и то 27 сеоских насеља: Радинац, Раља, Вучак, Петријево, Удовице, Бадљевица, Биновац, Водањ, Враново, Врбовац, Добри До, Друговац, Колари, Кулич, Ландол, Липе, Лугавчина, Луњевац, Мала Крсна, Мало Орашје, Михајловац, Осипаоница, Сараорци, Суводол, Сеоне, Скобаљ, Шалинац и град Смедерево.

3.3. Границе грађевинских подручја насељених места на територији града Смедерева

Границе грађевинских подручја насељених места на територији града Смедерева дефинисане су **Одлуком о границама грађевинских подручја насељених места на територији општине Смедерево** (Службени лист општина Смедерево и Ковин, бр. 4/97).

Границе грађевинског подручја града Смедерева дефинисане су одредбама Генералног плана „Смедерево 2020.“ (Службени лист општине Смедерево, бр. 9/2006).

Грађевинско земљиште изван грађевинског подручја насеља, дефинисано је у складу са Законом о планирању и изградњи (Службени Гласник РС, бр. 72/2009 и 81/2009 исп.), и одређује се овим Планом.

4. ВРЕМЕНСКИ ХОРИЗОНТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Планска решења Просторног плана општине Смедерево (Службени лист града Смедерева, бр. 6/2005), дефинисана су на три временска нивоа и према степену обавезности:

(а) ниво 2009. године за планска решења за која су постојали аргументи о неопходности и оправданости са друштвеног, економског и еколошког становишта, као и која су могла да се остваре актуелним економским и институционалним капацитетима;

(б) ниво 2009-2015. године за планске идеје за које је оцењено да постоји могућност реализације уз помоћ европских програма и фондова и

(в) ниво иза 2015. године као стратешка оријентација за будућност.

Решења приоритета до 2009. године имала су обавезни карактер, планска решења од 2009-2015. године су дефинисана са обавезом редовног преиспитивања у постпланском периоду, а планска решења иза 2015. године, имала су стратешки карактер.

У току поступка усаглашавања одредби наведеног планског документа, утврђено је да су планска решења за ниво **(а)**, у појединим областима делом реализована, што се види из прегледа у даљем делу Плана.

У складу са одредбама овог Плана и општим правилима струке, у циљу континуираног планирања, било је потребно преиспитивање планских решења и за ниво **(б)**, и то у погледу могућности, оправданости, потребе за реализацијом појединих планских решења, као и увођења нових планских решења, на основу приспелих услова надлежних институција, организација и предузећа, и која су усаглашена са њиховим плановима рада и концептима развоја интересних области.

У овом поступку је извршено и усаглашавање планских одредби са сетом усвојених закона и прописа у постпланском периоду, као и са планским документима вишег хијерархијског нивоа.

Преглед спровођења, имплементације и реализације планских решења Просторног плана општине Смедерево налази се и у Документацији плана (Свеска бр. 3).

Овим Планом се предлаже увођење планског хоризонта до 2020. године, и то кроз три временска пресека:

- А)** временски пресек 2010. до 2015. година
- Б)** временски пресек 2015. до 2020. година
- В)** временски пресек - 2020. година.

Временски пресек **А)** подразумева утврђивање приоритета у реализацији и одређивање оних опредељења за које постоје аргументи о неопходности и оправданости и носиоци реализације у постојећим оквирима уређења, као и економска могућност и оправданост; ово се посебно односи

на планове развоја у области инфраструктурних система - саобраћаја и опремања простора комуналном и техничком инфраструктуром.

Временски пресек **Б)** подразумева остваривање, односно почетне активности и реализацију стратешких развојних пројеката уз помоћ националних инвестиционих средстава, као и различитих структурних фондова који ће бити на располагању, нарочито када Република Србија оствари чланство у Европској унији.

Временски пресек **В)** - 2020. година представља период резервисан за предузимање мера и акција, и нарочито усмеравање одређених активности са циљем остваривања стратешких развојних идеја и решења дугорочног просторног и општег развоја града Смедерева у ширем регионалном контексту и на нивоу Републике.

A. 2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ ХИЈЕРАРХИЈСКОГ НИВОА И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА

1. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ВАЖЕЋИХ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ ХИЈЕРАРХИЈСКОГ НИВОА

У току израде овог планског документа, у поступку усаглашавања планских одредби са одредбама новоусвојеног сета закона, правилника и прописа, извршена је ревизија планских решења, као и анализа планске документације вишег хијерархијског нивоа.

На тај начин, дефинисана планска решења, обавезе, услови, препоруке и смернице из планских докумената вишег хијерархијског нивоа која се односе на територију града Смедерева, као и суседних општина и градова, имплементирана су у планска решења овог Плана.

Планска документација на вишем нивоу са којом су одредбе Просторног плана града Смедерева усаглашене је:

- 1. Просторни план Републике Србије**
(Службени гласник Републике Србије, бр. 88/2010)
- 2. Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора
Ауто-пута Е-75, деоница Београд – Ниш**
(Службени гласник Републике Србије, бр. 69/03)

1.1. Просторни план Републике Србије (Службени гласник Републике Србије, бр. 88/2010)

На основу анализе и оцене стања и проблема просторног развоја Републике Србије, као и досадашњих тенденција, Просторним планом Републике Србије утврђена је визија, принципи и циљеви просторног развоја Републике и њених регионалних целина.

Полазни основ за дефинисање планских решења на територији града Смедерева јесте примена и поштовање дефинисаних општих принципа просторног развоја, као и основних циљева. Општи принципи се нарочито односе на јачање одрживости, идентитета, конкурентности и кохезије, и управљање просторним развојем града у циљу унапређења управљања просторним развојем Републике. Основни циљеви су: уравнотежен регионални развој и унапређења социјална кохезија, регионална конкурентност и приступачност, просторно-функционална интегрисаност у окружење, заштићена и унапређена животна средина, природно и културно наслеђе.

Поред општих принципа просторног развоја Републике Србије и основних циљева, Просторни план Републике је дефинисао оперативне циљеве, које све територијалне јединице морају да имплементирају кроз планске одредбе, и то:

- заштита, контролисано и одрживо коришћење природе, природних ресурса, природног и културног наслеђа;
- систематско чишћење простора Србије од отпада, санација, рекултивација и рехабилитација подручја са најугроженијом животном средином;
- заустављање и строга контрола нерационалног ширења грађевинских подручја, спречавање и санкционисање бесправне изградње уз максималну заштиту јавних добара;
- ублажавање негативних демографских процеса и њихово преусмеравање посебним мерама економског и социјалног развоја;
- подршка полицентричном развоју, јачањем улоге средњих и малих урбаних центара и спровођењем доследне политике полицентризма и децентрализације;
- плански осмишљен развој руралног подручја заснован на повезивању са функционалним урбаним подручјима и/или на програмима рехабилитације;
- равномернија мрежа објеката и услуга јавних служби усклађена са размештајем и потребама становништва, а нарочито службе социјалне заштите;
- развој система социјалног и доступног становања;
- развој привредних активности у складу са карактеристикама просторних целина и њиховим реалним капацитетима;
- повећана саобраћајна приступачност и опремљеност простора техничком инфраструктуром и капитално инвестирање у стратешки значајну инфраструктуру (саобраћајну, енергетску, телекомуникациону) на правцима према југу и југозападу као и на правцима који повезују западну и источну Србију;
- побољшање енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора енергије;
- јачање стручне и институционалне оспособљености и одговорности за управљање просторним развојем, систематска едукација администрације и јачање свести грађана о приоритетима просторног развоја, као и унапређење информационог система о простору.

Поред наведеног, Просторни план Републике Србије је тематски дефинисао планска решења, принципе и циљеве просторног развоја, који су имплементирани у одредбе Просторног плана града Смедерева:

СЦЕНАРИЈИ И КОНЦЕПЦИЈА РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА 2010-2014-2021. у областима:

ПРИРОДА, ЕКОЛОШКИ РАЗВОЈ И ЗАШТИТА:

ПРИРОДНИ РЕСУРСИ (Коришћење пољопривредног земљишта, Шуме и шумско земљиште, Воде и водно земљиште, Минералне сировине, Подземне воде, Обновљиви извори енергије,...); **ЗАШТИТА И УНАПРЕЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ** (Елементи животне средине, Управљање отпадом, Ефекти климатских промена,...); **БИОДИВЕРЗИТЕТ, ЗАШТИТА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНОГ И КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА** (Биодиверзитет, Природно наслеђе, Културно наслеђе, Заштита и уређење предела, Одбрана земље и цивилна заштита, Природне непогоде и технолошки удеси)

СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ:

ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ (Демографски трендови и пројекције становништва, Просторни размештај становништва); **УРБАНИ СИСТЕМ** (Мрежа и функције центара, Функционална урбана подручја); **ОДРЖИВИ УРБАНИ РАЗВОЈ** (Просторни развој и улога градова и урбаних насеља, Урбана обнова, Комунални системи); **ОДРЖИВИ РУРАЛНИ РАЗВОЈ** (Развојне могућности руралних подручја, Комунално опремање и уређење села); **СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ И СОЦИЈАЛНА КОХЕЗИЈА** (Просторна организација и дистрибуција јавних служби, Територијални аспект социјалне искључености и сиромаштва, Социјално становање, Неформална насеља и бесправна изградња);

ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ЕКОНОМИЈЕ, ТРАНСПОРТА И ИНФРАСТРУКТУРЕ:

ПРИВРЕДА (Просторни развој привреде, Просторна дистрибуција и организација пољопривреде, Просторна дистрибуција и развој индустрије, Просторни развој туризма и однос према заштити); **ОДРЖИВИ ТРАНСПОРТ, МРЕЖЕ И ОБЈЕКТИ** (Регионална приступачност, Путна мрежа и објекти, Железничка мрежа и објекти, Унутрашњи пловни путеви - водни транспорт, Интермодални транспорт и логистички центри); **ОДРЖИВА ТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА** (Енергетика, Коришћење обновљивих извора енергије, Енергетска ефикасност у зградарству, индустрији, саобраћају и комуналним услугама, Водопривреда и водопривредна инфраструктура, Телекомуникације); **КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА И ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА** (Грађевинско земљиште)

ПРОСТОРНА ИНТЕГРАЦИЈА СРБИЈЕ (Функционалне везе)

ОСТВАРЕЊЕ ПЛАНА (Мере и инструменти за спровођење плана, Обавезе и смернице за планску разраду).

Обавезе, услови и смернице из Просторног плана Републике Србије, које се односе на територију Смедерева, налазе у Документацији плана (Свеска бр. 3), у форми Извода из наведеног планског документа.

1.2. Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора**Ауто-пута Е-75, деоница Београд – Ниш**

(Службени гласник Републике Србије, бр. 69/03)

Овим планским документом су утврђене основе организације, коришћења, уређења и заштите подручја инфраструктурног коридора Ауто-пута Е-75, на деоници Београд-Ниш, као и смернице и препоруке за усмеравање развоја и планирање коришћења, организације и изградње простора у непосредном окружењу инфраструктурног коридора аутопута, које обухвата подручје захваћених градова и општина.

ПП Коридора Х обухвата готово 2/3 територије града Смедерева (328,80 km²), и то целокупне катастарске општине Мало Орашје, Водањ, Друговац, Биновац, Ландол, Колари, Суводол, Луњевац, Врбовац, Раља, Михајловац, Добри До, Враново, Мала Крсна, Скобаљ, Осипаоница, Лугавчина и Сараорци.

У оквиру планских одредби дефинисане су смернице које се односе на територију града Смедерева, у следећим областима:

ФУНКЦИЈЕ ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75 (Функција аутопута Е-75, Функција магистралних оптичких каблова, Функција магистралног гасовода, Функција електроенергетских објеката, Функција ваздушног саобраћаја, Функција бициклистичког саобраћаја);

УТИЦАЈ ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА НА РАЗВОЈ ПЛАНског ПОДРУЧЈА И ОКРУЖЕЊА (Развој путне и железничке мреже);

ПОЛОЖАЈ ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА У КОРИДОРУ - ПОЛОЖАЈ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75 (Размештај *пратећих садржаја* у коридору аутопута Е-75, Функционални садржаји, Пратећи садржаји за кориснике пута);

ПОЛОЖАЈ КОРИДОРА ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ПРУГЕ (Положај коридора магистралних и прикључних железничких пруга);

ПОЛОЖАЈ КОРИДОРА МАГИСТРАЛНЕ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ;

ПОЛОЖАЈ КОРИДОРА МАГИСТРАЛНОГ ГАСОВОДА;

ПОЛОЖАЈ КОРИДОРА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКЕ МРЕЖЕ;

ПЛАН ВЕЗА ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА СА ОКРУЖЕЊЕМ.

Обавезе, услови и смернице из наведеног планског документа које се односе на територију Смедерева, налазе у Документацији плана (Свеска бр. 3), у форми Извода из наведеног планског документа.

2. ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА ВИШЕГ ХИЈЕРАРХИЈСКОГ НИВОА ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ

У току израде Плана, као расположива документација од значаја за израду и дефинисање планских решења, у смислу обавеза, услова и смерница из докумената вишег хијерархијског нивоа, коришћени су и документи чија је израда у току:

1. Просторни план подручја посебне намене продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор-Нови Сад-Панчево-Београд-Смедерево-Јагодина-Ниш)
(Одлука о приступању изради, Службени гласник РС, бр. 15/2009)
2. Просторни план подручја посебне намене међународног пловног пута Е-80 - река Дунав (паневропски коридор VII)
(Одлука о приступању изради, Службени гласник РС, бр. 03/2010)
3. Просторни план подручја посебне намене дела Индустријске зоне Сектор Северо-исток у Смедереву
(Одлука о приступању изради, Службени гласник РС, бр. 18/2010).

Поред наведених планских докумената, у току израде Просторног плана града Смедерева коришћени су и следећи стратешки - развојни документи:

- Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године (Службени гласник РС, бр. 55/05 и 71/05)
- Национална стратегија одрживог развоја (Службени гласник РС, бр. 44/2005)
- Стратегија развоја туризма Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 91/06)
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године (Службени гласник РС, бр. 44/2005)
- Водопривредна основа Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 11/2002) и
- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године.

3. ПРЕГЛЕД ПРИКУПЉЕНИХ ПОДАТАКА И УСЛОВА НАДЛЕЖНИХ ИНСТИТУЦИЈА

У току израде планског докумената прикупљени су услови следећих надлежних институција, организација и предузећа:

1. ЈП ЕЛЕКТРОМРЕЖА СРБИЈЕ
2. ТЕЛЕКОМ СРБИЈА а.д., Извршна јединица Смедерево
3. МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА, Сектор за инспекцијске послове,
Одељење за санитарни надзор Смедерево
4. ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ
5. ЈВП СРБИЈАВОДЕ БЕОГРАД, ВПЦ Сава - Дунав Нови Београд РЈ Смедерево
6. ЈП ПУТЕВИ СРБИЈЕ
7. ЈП ЕЛЕКТРОМРЕЖА СРБИЈЕ
8. МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ, Сектор за материјалне ресурсе, Управа за инфраструктуру
9. МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА, Сектор за ванредне ситуације Управа за цивилну заштиту, Београд

Прикупљени подаци и услови, као и дописи прослеђени од стране обрађивача Плана, налазе се у Документацији Плана (Свеска бр.3).

Б. ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА**Б. 1. ПРОСТОР АДМИНИСТРАТИВНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА СМЕДЕРЕВА
ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ И КАПАЦИТЕТИ****Простор административног подручја града Смедерева - капацитети**

Административно подручје града Смедерева захвата територију на којој се налази 27 сеоских или полу-урбаних насеља и градски центар, град Смедерево.

На укупној површини административног подручја од 481,70 km², према последњем званичном Попису 2002. године живи 109 523 становника, са густином насељености од 229,6 ст/km². Од тога у граду Смедереву живи око 63 000 становника. Остало становништво, груписано по сеоским, или полу-урбаним насељима, од којих је један део настао у последњој деценији 20. века под налетом избеглих и расељених лица са Космета и других делова бивше СФРЈ, насељава град на специфичан начин, углавном дуж радијалних праваца који извиру из центра административног подручја.

Статус града и управни систем дефинисани су Законом о територијалној организацији Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 129/2007) и Статутом града Смедерева (Службени лист града Смедерева, бр. 2/2008), док је његов просторни и урбанистички развој регулисан просторним и урбанистичким документима као и одлукама скупштинских тела, насталим у различитим периодима краја 20. века.

Као и многе друге општине и градови 90-тих година у Србији, и Смедерево је очевидно доживело озбиљан економски пад, ради чега су одређена решења из ранијих развојних и урбанистичких планова остала нереализована. Иако је 1996. године Просторним планом Републике Смедерево класификовано као регионални центар са 29 других центара истог ранга у Србији и премда Смедерево по одређеним показатељима има све предиспозиције за такву класификацију, захваљујући макрополитици на нивоу државе, и недовољним локалним иницијативама на нивоу локалне самоуправе, Смедерево је знатно заостало у укупном развоју, што се посебно одразило на његов просторни развој и уређење, са озбиљним штетама у погледу расположивих ресурса и вредности.

**1. ПРИРОДА, БИОДИВЕРЗИТЕТ, ПРИРОДНИ СИСТЕМИ,
РЕСУРСИ И ВРЕДНОСТИ****1.1. Природна обележја**

Простор града Смедерева захвата благо заталасано низијско подручје јужног обода Панонског басена, у крајњем североисточном делу Шумадије. Простире се непосредно испред ушћа Велике Мораве у Дунав.

Геоморфолошке одлике - Положај на обали Дунава, уз знатне површине са малим нагибом чини да рељеф града Смедерева не представља ограничавајући фактор коришћења простора. Изузетак су нестабилни терени на дунавској обали и терени са нешто јачом ерозијом. Најбољи геоморфолошки услови за развој индустрије, пољопривреде и за насељавање налазе се на алувијалним равнинама већих река, на њиховим благим долинским странама и на теменима површи између речних долина. Подручје Годоминског поља, као зона пољопривреде и водоснабдевања, угрожено је загађивањем подземних и површинских вода услед неповољног кретања нивоа подземних вода и честе инфилтрације отпадних вода. Запажа се изразита подељеност територије на нижи простор дна долина Велике Мораве, Раље и доњег тока Коњске реке и виши простор у централном и западном делу подручја. Издвојено је више предеоних целина: долинско дно Велике Мораве, десна долинска страна Дунава, долине левих притока Мораве и заравњена развођа између њих.

Климатске особине - Основне климатске особине града Смедерева одређене су његовим географским положајем, циркулацијом атмосфере, рељефом и степеном континенталности. На северу је пространа Панонска низија, чији се климатски утицаји испољавају и далеко ка југу, дуж долине Велике Мораве. Отвореност Панонске низије погодује појави честих ветрова, нарочито зими. Токови Дунава и Велике Мораве, као и мањих река утичу на модификацију континенталне климе. Зиме могу бити веома хладне, а мразни период релативно дуг, што са становишта људских активности може бити неповољно. Овај рејон се такође одликује и највећом честином и јачином кошава у Србији, што са аспекта коришћења енергије ветра може бити веома значајно. Отвореност Панонске низије погодује појави честих ветрова, нарочито зими. Најчешће се јављају јужни, северни и југоисточни ветар. Ипак, у Смедереву преовлађују тишине, те је у случају организованог искоришћавања ветра неопходно акумулирање енергије.

Климатске одлике града Смедерева су повољне за развој пољопривреде. Временски период када су средње дневне температуре више од 10°C износи у просеку 205 дана. То омогућава повољне услове за дуг вегетациони период за многе културе. Безмразни период износи 206 дана, што је повољно за успешно гајење житарица и воћа. Речни токови, нарочито великих река Дунава и Велике Мораве, на подручју града знатно мењају континентални климатски режим. Јануар је најхладнији месец у години и уједно једини месец са негативном средњом месечном температуром. Јул је најтоплији месец у години. У зимским месецима се бележе знатно већа температурна колебања. Вредност амплитуде апсолутно најтоплијег (август 23,80°C) и апсолутно најхладнијег месеца (јануар - 5,90°C) од 29,70°C много већа од средњег годишњег колебања које износи 20,80°C. Температура у августу се може попети до 39°C, а у јануару се може спустити и до - 25,50°C. Разлика између апсолутне максималне и минималне температуре износи 64,50°C. Велики температурни распони између појединих дана и месеци могу негативно да утичу на биљни свет, здравље становништва, физичко напрезање материјала, итд. Летњих дана (дани са максималном температуром од 25°C и више степени) у просеку има више од 90 годишње (у периоду од марта до октобра), а мразних (дани са минималном температуром нижом од 0°C) има 73 дана годишње (у периоду септембар-април). Јаки мразеви се јављају само неколико дана у години што представља повољну карактеристику. Међутим, ниске температуре се могу јавити у данима без снега што може бити веома штетно по биљне културе, те је стога неопходно предузимати одговарајуће агро-техничке мере заштите.

Најкишовитије годишње доба је лето (просечно се излучи од 28,7% до 30,1% падавина). Највише падавина се излучује у јуну, а минимално у фебруару. Највећу количину падавина у току године прими кишомерна станица Удовице (736 mm), а најмању Сараорци (645 mm). Снежни покривач се задржава око 22 дана, најдуже током јануара и децембра. Ово је релативно кратак период задржавања снежног покривача и он не може бити ефикасна заштита појединих култура током зиме. Децембар и новембар се одликују највећим бројем дана са маглом. Распоред падавина је релативно добар са аспекта вегетационог периода. Апсолутни максимум киша се јавља током лета и почетком јесени, што представља неповољност са аспекта пољопривреде јер овакве падавине могу механички оштетити биљке, а утичу и на промене водостаја. Због тога су иригациони системи, који би одводњавали сувишну воду у условима повећаних падавина односно обезбеђивали довољно воде у сушним периодима, најбоље решење. Лета су сунчана и топла тако

да се ово подручје одликује карактеристикама повољним за развој туризма, посебно за рекреацију, одмор и спортове на води. Ограничење у том смислу једино представља загађеност вода речних токова о чему треба посебно водити рачуна.

Хидрографске карактеристике - Основна хидрографска карактеристика града Смедерева је присуство две велике реке, Дунава и Велике Мораве. Дунав пролази током од 22 km, чинећи северну границу територије, док Велика Морава представља источну границу. Хидрографски, највећим делом територија града припада сливу Велике Мораве. У алувијалним равнинама Мораве и Дунава воде има довољно, али је највећи проблем њен квалитет, а не квантитет. Дунав има протицај од 5490 m³/s, а Велика Морава 260 m³/s.

Потенцијал Дунава и Велике Мораве је недовољно искоришћен, а загађеност њихових вода је велика. И подземне воде су такође изложене великом загађењу, услед загађености Велике Мораве и Дунава од којих се подземни водотоци највише хране. Највиши водостаји подземних вода су у пролеће и почетком лета и углавном прате промене водостаја Дунава и Велике Мораве. Минимални водостаји су у лето и јесен. Од октобра до пролећа ниво подземних вода је у сталном порасту. У јануару се може јавити секундарни минимум услед појаве снежног покривача и замрзавања површинског слоја земљишта. У локалитетима територије града који су даље од Велике Мораве и Дунава, издан у лето и јесен пресушује. Амплитуде годишњих водостаја крећу се од 2 до 5 m. Подземне воде се често изливају и плаве околну плодно земљиште. Режим подземних вода је у директној зависности од нивоа Дунава и Велике Мораве. Тај утицај је нарочито изражен у Годоминском пољу. Изградњом хидротехничке инфраструктуре (насипа, малих акумулација, ретензија, каналске мреже) територија града је углавном заштићена од поплава. У Годоминском пољу изграђен је систем вештачких канала који служе за одводњавање и наводњавање и тиме регулишу и ниво подземних вода.

Извори у Смедереву нису тако бројни. Дубина артешких бунара креће се од 46 m до 333,3 m. Неки од ових извора служе за локално снабдевање становништва водом, тако да поред сопствених бунара унутрашњи део територије проблем водоснабдевања решава независно од градских и других великих система. Већина потока на територији града спада у групу бујичних токова. Огромне количине наноса које ови потоци носе угрожавају насеља и плодна поља. Због тога су изграђене ретензије на бујичним токовима за заустављање поплава таласа и таложење сувишног наноса, као заштита од појачане ерозије. Воде се данас користе за водоснабдевање становништва и индустрије, наводњавање и пловидбу. Већина насеља користи подземне воде, ређе каптиране изворе. За потребе водоснабдевања градског центра Смедерева и индустрије користи се водоводна мрежа од Годоминског поља и Шалинца као главних изворишта. Вода из Годоминског поља се прерађује због недовољног квалитета.

1.2. Биодиверзитет, природно-просторне целине и предели

Простор Смедерева са својим основним ресурсима и вредностима представља јединствен комплекс, не само у оквиру својих административних граница, већ и у ширем регионалном окружењу.

Савремени развојни и демографски процеси довели су до ширења Смедерева, спајања појединих насеља, а самим тим и нарушавања околног руралног подручја. Ширење изграђених подручја подразумева замену природних (аутономних) и пољопривредних (полуаутономних) екосистема урбаним (неаутономним) екосистемима, односно нарушавање градских екосистема. У том смислу основни циљ у процесу будућег развоја јесте **ублажавања конфликтних ситуација у простору и минимално штетно деловање на природу, уз максимално очување изворног биодиверзитета** кроз првенствено-планску заштиту, чиме ће се и степен његове неаутономности ублажити.

У оквиру територије се разликују две природно-просторне целине, односно функционално-еколошке јединице, чије распрострањење чини природне екосистеме с једне стране, пољопривредне површине и урбане зоне са друге стране. Заступљена су два основна биом: биом субмедитеранских шума са храстом сладуном и цером и биом јужноевропских листопадних шума водоплавног и низијског типа.

На истраживаном подручју запажају се 4 типа предела: природи блиски предели, урбани, субурбани и култивисани предели.

У оквиру ових предела могу се идентификовати пејсажно-амбијенталне целине које представљају вредне просторне целине са јасно препознатљивим просторним и пејзажним елементима и вредностима, па су значајни као елементи препознатљивости и идентитета овог подручја:

1. Смедеревска Ада

2. Локалитети Подунавља

- Приобални појас Дунава
(подручје Југова, Веслачког клуба, Дунавски парк, Тврђава, Марина)

3. Остали локалитети

- Комплекс Виле Обреновић,
- Шалиначки луг и
- Луњевачка шума.

У биогеографском погледу територија града Смедерева представља део Холарктичке области – средњеевропског региона низијских и брдских листопадних шума са одговарајућим дериватима зељасте вегетације у оквиру 7 шумских екосистема: шума врба и топола, шума лужњака и пољског јасена, шума сладуна и цера, шума сладуна, цера и крупнолистног медунца, шума грабића и црног јасена, шума китњака и граба и предпланинска шума букве.

У биогеографском погледу подручје Смедерева припада:

Област	Холарктичка
Регион	Средњеевропски
Подрегион	Субсредњеевропски
Провинција	Западно - мезијска

Додирује се са:

Регион	Понтски
Подрегион	Панонско – влашки
Провинција	Панонска – ка северу
Провинција	Влашка – ка истоку

Овакав биогеографски положај омогућио је постојање великог броја биљних врста.

1. Преглед проучених биљних врста на територији Смедерева*

	укупно	основна врста	ниже сист.јед.	дрвеће	жбуње	пузавице	аутохтоне врсте
четинари	43	29	14	35	8	-	1
лишћари	192	160	32	100	98	6	62
укупно	235	189	46	135	106	6	63

* Табела обухвата проучене врсте дрвећа, шибља и пузавица, укључујући и њихове ниже систематске јединице: варијетете, хибриде и форме. Проучавање је обухватило градске зелене површине и ванградскозеленило на укупној површини од око 5000 ha.

На територији Смедерева су заступљена 2 основна биома: **1) Биом субмедитеранских шума са храстом сладуном и цером** (већина територије Смедерево) и **2) Биом јужноевропских листопадних шума водоплавног и низијског типа** (целим током реке Мораве и реке Раље).

Шума сладуна и цера је климатогена заједница на овом подручју. Остале шуме које се јављају на територији, орографски су условљене.

Природни предели су претрпели знатну модификацију од стране човека. С скромни остаци природних екосистема су сиромашни и расути по територији града у виду мањих састојина, које су заштићене као природни резервати (строги и специјални природни резервати), тако да се они могу сврстати у **природи блиске пределе**. Преовлађујући су: урбани, субурбани и култивисани (аграрни) предели.

Урбани предео представља градско ткиво које досеже до градске обилазнице а карактерише га физичка инфраструктура где је рељеф прилагођен урбаним потребама. Срећу се мање површине измењеног предела са рудералном флором као и делови аграчних особина и уређених шумских површина (паркови). Ради унапређења урбаног предела територије Смедерева, неопходна је: а) просторна интеграција зелених површина са структуром града, б) формирање зеленог прстена око града и његово повезивање са системом градских зелених површина коришћењем линијских веза, в) формирање нових мањих зелених површина и линијског зеленила на ужој територији града кроз урбану обнову, г) унапређење постојећих зелених површина: уређење, опремање, реконструкција и ревитализација, д) интензивнија нега и одржавање постојећих зелених површина у свим облицима својине, ђ) детаљна разрада урбанистичким плановима као и посебним пројектима уређења предела и сл.

Субурбани предео развијен је дуж радијалних праваца из градског ткива, и то: дуж моравског правца (пут Смедерево - Велика Плана), дуж пута Смедерево - Београд (викенд зона) и дуж коларског правца. Ови предели су претрпели одређене промене услед антропогеног фактора који је јачи од утицаја природних система (остатака шума, пољопривредне површине и др.) и врста па је у том смислу **неопходно интензивно садејство биотичких система са урбаним елементима**.

Култивисани (аграрни) предео представља простор доминантних организованих пољопривредних површина: шумадијска зона (јужно од Аутопута), између обилазнице и Аутопута и део између Велике Мораве и Аутопута. Угрожен је пољопривредним активностима (наводњавање, хемизација у циљу већих приноса, итд.) и захтева одрживо коришћење кроз: а) контролу утицаја на средину, б) повезивање и креирање нових заштитних биотопа (живице, забрани, пољозаштитни шумски појасеви).

У оквиру ове четири групе предела *шумски екосистеми* морају да се заштите услед њихове велике зависности од јачине антропогених утицаја. Циљ је **обезбеђивање здравствене, рекреативне, образовне, туристичке и естетске функције, а посебну пажњу треба посветити очувању биодиверзитета нарочито популацијама ретких врста, старих примерака дрвећа**.

Шуме водоплавног типа (обала Дунава, Смедеревска ада, обала Велике Мораве) имају велики плански значај за Смедерево, не само као произвођачи кисеоника и пречишћивачи воде, већ на страни небрањеног дела Велике Мораве остварују заштитну функцију. Осим тога ове шуме су потенцијалне зоне високог визуелно-естетског квалитета.

Вештачки подигнуте шуме – представљају културе ЕА тополе, багрема и црног бора.

Речни екосистем Дунава је осетљив јер зависи од количине загађења па се према томе сматра знатно угроженим. Има вишеструки значај са функцијама водоснабдевања, туризма, лова, риболова, саобраћаја, научно истраживачких активности.

Мочварни и барски екосистеми присутни на Смедеревској ади и форланду дуж целог тока Велике Мораве и делимично дуж реке Раље. Зависе од водостаја Дунава и Велике Мораве. Ови екосистеми нису детаљно истражени, али заслужују пажњу у смислу заштите према Рамсарској Конвенцији.

1.2.1. Природни системи

1. Шуме и шумско земљиште

Рационално коришћење укупних природних потенцијала подразумева и **заштиту и унапређења шума и успостављање оптималног односа шумских и других екосистема**, односно предузимање одговарајућих захвата везаних за пошумљавање и повећање површине под шумом.

Укупна површина шума и шумских култура на територији Смедерева је 2391,087 ha. Шумовитост је по катастарским општинама прилично неуједначена и знатно је веће учешће шума у западном делу територије, што се поклапа и са површинама које имају значајна ограничења за коришћење у пољопривреди.

Распоред шума: 46% поред Велике Мораве, 21% шумадијско побрђе западно од Луњевца и Суводола и 16,5% западно од Ландола и Петријева.

Степен шумовитости је дакле веома низак (око 5%) и шумовитост је знатно мања у односу на републику (26%), односно на регион (23%).

2. Шуме на територији Смедерева

Катастарска општина		Приватне		Остале		УКУПНО	
		бр.парц.	површина/ha/	бр.парц.	површина/ha/	бр.парц.	површина/ha/
1.	Биновац	179	35,682	9	3,4504	188	39,1324
2.	Водањ	364	102,5576	3	0,2941	367	102,8517
3.	Враново	506	98,4563	20	9,3549	526	107,8112
4.	Врбовац	240	57,5777	1	0,0786	241	57,6563
5.	Вучак	123	32,0355	1	0,1850	124	32,2205
6.	Добри До	307	68,1559	6	1,1327	313	69,2886
7.	Друговац 1	740	151,4448	6	10,3820	746	161,8268
8.	Друговац 2					1	0,2659
9.	Колари	71	21,2603	5	1,7033	76	22,9636
10.	Лугавчина	589	103,4897	140	45,9380	729	149,4277
11.	Мала Крсна	192	23,8068	7	0,6623	199	24,4691
12.	Кулич	182	34,0241	97	105,8314	279	139,8555
13.	Липе2	77	6,5658	1	0,0170	78	6,5828
14.	Липе1	927	148,8820	35	32,4147	962	181,2967
15.	Смедерево	132	22,0332	58	36,2867	190	58,3199
16.	Суводол	222	56,2562	1	0,2092	223	56,4654
17.	Шалинац	160	26,0842	34	51,0987	194	77,1829
18.	Удовице	299	27,1738	13	6,5477	312	43,7215
19.	Скобаљ	559	109,3687	53	21,4351	612	130,8038
20.	Сеоне	484	135,8099	4	4,8388	488	140,6487
21.	Радинац	501	55,7761	51	6,4036	552	62,1797
22.	Петријево	118	21,5435	2	0,6328	120	22,1763
23.	Осипаоница	1124	195,1665	107	44,0701	1231	239,2366
24.	Михајловац	256	43,9008	9	2,0112	265	45,9120
25.	Мало Орашје	714	132,2311	1	0,0885	715	132,3196
26.	Бадљевица	236	47,9357	-	-	236	47,9357
27.	Ландол	247	71,6351	-	-	247	71,6351
28.	Луњевац	155	76,6343	-	-	155	76,6343
29.	Сараорци	345	89,5252	-	-	345	89,5252
30.	Раља	9	0,7415	-	-	9	0,7415
УКУПНО		9818	2006,0202	664	385,0668	9490	2391,087

Шумама које су у приватном власништву газдује ЈП "Србијашуме", а осталим шумама газдује укупно 5 предузећа.

Преглед површина шума и шумског земљишта у приватном власништву показује да је структура површина: повољна у смислу обраслости, шибљаци и голети заузимају малу површину (мање од

2% од укупне површине); неповољна у смислу узгојних облика - изданацке шуме заузимају највећи део површине (50 - 60%), а затим долазе високе шуме и културе. Све шуме на територији Смедерева се могу сврстати у категорију приградских шума.

Ситуација у шумама државне својине је знатно повољнија - највећи је удео вештачки подигнутих засада и високих шума, а изданацке шуме и шумско земљиште захватају најмањи део површине.

У постојећим шумама евидентирано је око 16 врста дрвећа, од чега је 13 аутохтоних врста. Најзаступљеније врсте су цер, медунац сладун и багрем - од тврдих лишћара, и бела топола од меких лишћара.

2. Пољопривредно земљиште и начини коришћења

Смедерево по пољопривредним ресурсима спада у богатије градове и општине у Србији, са релативно високим степеном стабилности обрадивих и укупних пољопривредних површина. У саставу 40.190 ха пољопривредних површина претежу оранице са 82,9% (33298 ха), потом следе воћњаци са 5,6% (2256 ха), виногради са 5,6 % (2267 ха), ливаде са 4,1% (1667 ха) и пашњаци са 1,7% (702 ха).

Структура пољопривредних површина по катастарским културама и класама има следеће карактеристике:

- *Најквалитетнијих земљишта, I и II катастарске класе, има 6.609 ха (што представља 16.4% укупног пољопривредног земљишта). Од тога 5.057 ха (76.5% укупних површина под ораницама) припада ораницама.*
- *Земљишта III и IV катастарске класе заузимају 22536 ха или 56.1%; то заједно са површинама под I и II катастарске класе представља око 3/4 укупних пољопривредних површина територије, што је солидна основа за развој свих видова пољопривредне производње.*
- *Земљишта слабијих катастарских класа (V, VI, VII, VIII) заузимају 11.045 ха (27.5%).*

Породична пољопривредна газдинства поседују 91,1% укупних пољопривредних површина, а преосталих 8,9% је друштвено пољопривредно земљиште, донедавно у коришћењу пољопривредних предузећа.

На подручју Смедерева делује 9.405 пољопривредних газдинстава која су по производним капацитетима и оствареним економским резултатима врло мала. Преко 1/3 (3.109) породичних пољопривредних газдинстава користи до 1 ха пољопривредних површина, производи претежно за потребе свог домаћинства, а има и приходе изван пољопривреде. Око 85% газдинстава има посед мањи од 5 ха, док 15% има посед преко 5 ха, само 15 газдинстава има посед од 15 до 20 ха и 17 газдинстава има у поседу преко 20 ха земље. Пољопривреда је у највећем броју домаћинстава још увек само начин живота, а на малом броју газдинстава пољопривреда је активност коју обављају радно способни чланови остварујући доходак и укупну репродукцију. Истраживања показују да је врло мали број домаћинстава са наследником млађим од 30 година и који жели остати на газдинству и бавити се пољопривредом. Око 10% газдинстава нема члана млађег од 65 година, нити има непољопривредног извора прихода. Занимљиво је да град Смедерево нема одговарајуће средње школе пољопривредног усмерења, а садржаји из пољопривреде и руралног простора се готово не уче у осмогодишњим школама. У посебно тешком положају су породична газдинства која су мала, углавном препуштена сама себи као и стихији тржишта.

Рационално управљање земљиштем отежавају бројни чиниоци. То су наслеђени проблеми уситњености приватног земљишта, стални губитак пољопривредног земљишта због урбанизације, недефинисано управљање државним земљиштем, знатни удео необрађеног и запуштеног продуктивног земљишта. Донедавно државна, а сада предузећа у трансформацији и/или

приватизацији углавном обрађују врло мале површине у односу на оне које су обрађивали до 1990. године. Највећи број тих предузећа је у стечају и пред ликвидацијом. У граду не постоји поуздана евиденција о државном пољопривредном земљишту, те облицима коришћења и располагања (подаци о површини, прегледне и остале карте). Нема усклађености стања пољопривредног земљишта у стварности са стањем у катастру.

На подручју Смедерева наводњавало се око 5.500 ha Годоминског поља. У Годоминском пољу изграђен је систем отворене каналске мреже чија је улога двојака: сувишне воде се пумпама одводњавају у Дунав, и тиме снижава подземни ниво воде, а у случају појаве суше, дунавска вода се упумпава у каналску мрежу, при чему се, са подизањем нивоа каналске воде, путем инфилтрације, истовремено издиже ниво подземне воде. Сада је целокупни систем прилично запуштен и захтева значајније ревитализационе подухвате.

3. Воде и водно земљиште

Хидрографски, територија града се може поделити у два слива:

- **Слив реке Дунав**
(деснообално приобаље реке Дунав са притокама)
- **Слив реке Велике Мораве**
(левообално приобаље реке Велике Мораве са притокама)

Слив реке Дунав - Град је лоциран у непосредном приобаљу реке Дунав и под директним је утицајем режима у овом току: изложен је плавлeњу великим водама, као и перманентном утицају повишеног нивоа подземних вода у режиму рада ХЕ "Бердап". Дужина приобаља реке Дунав износи око 22km.

У приобаљу реке Дунав, у залеђу изграђених комплексних заштитних система, егзистирају добра ванредног значаја, витални део насеља, Смедеревска тврђава – споменик културе изузетног значаја и индустријска зона, као и значајан комплекс уређеног пољопривредног земљишта у Годоминском пољу са развијеном хидромелиорационом инфраструктуром која обезбеђује оптималне услове коришћења.

Слив реке Велике Мораве - Укупна дужина обале реке Велике Мораве на територији Смедерева је око 35 km.

У приобаљу реке Велике Мораве лоцирана су сеоска насеља и пољопривредне површине. Приобаље је заштићено насипима.

Неповољан утицај високих подземних вода евидентиран је у приобаљу, у зони мелиорационе касете Годоминског поља. Посебно се по значају добара издваја мелиорациона касета Годоминског поља од ушћа Велике Мораве у Дунав до ушћа новог корита Језаве.

Оријентациона површина укупног водног земљишта и условно речних токова на територији Смедерева је око 40 km².

Овакве хидрографске особености подручја града Смедерева, количине вода које протичу и резерве подземних вода, представљају изванредан ресурс и фактор развоја.

1.2.2. Природни ресурси

1. Минералне сировине

У подручју Смедерева утврђена су налазишта нискокалоричног угља, глине, шљунка и песка. У површинским слојевима резерве шљунка, песка и глине су велике, а на вишим теренима, на Шумадијском побрђу, нађене су и резерве грађевинског камена. Шљункови и пескови заузимају велико пространство у долини Велике Мораве са просечном дебелином од око 20m и представљају једно од највећих лежишта у овом делу Србије. Спадају у сировине средњег квалитета и могу се

употребљавати у ливницама, а делимично и за добијање некавалитетног стакла. Експлоатација ових сировина (шљунка, песка, глине и камена) економски је оправдана и представља значајан потенцијал развоја.

Копане шљунка се одвија у зони уз Велику Мораву, што доводи до смањења нивоа подземних вода, а самим тим утиче неповољно на развој биљака. У том смислу је **неопходно организовано приступити експлоатацији у циљу јасног планског искоришћавања ове сировине.**

2. Геотермални извори

На основу геотермалних истраживања на подручју Смедерева забележено је присуство геотермалне енергије која је формирана током различитих геолошких раздобља. Истраживања су вршена на локалитету Југово, надамак града, 1988. године, при чему су констатоване воде повишене температуре класификоване као хомеотерме и хипертерме. Профил истраживане бушотине ТМ-1/А указао је на дубоке субартерске водоносне хоризонте представљене: (1) песковито-лапоровитим кречњацима у интервалу од 746-760m и (2) литотамнијским кречњацима од 817-862m, који су каптирани бунарском конструкцијом. У оквиру хоризоната констатована је температура од 65 - 67 °C. **У питању су воде хлоридно-натријског типа** минерализације која варира у интервалу од 15,83-25,8 g/l. Вредност рН ових вода се креће у интервалу од 7,4 - 7,9 а карактерише их садржај растворених угљоводоника од 78% запреминских, слани укус морске воде, а у хемијском саставу преовлађују јони Na⁺ и Cl⁻.

3. Подземне воде

Природне карактеристике подручја града Смедерева условљене су специфичним положајем у односу на природне токове првог ранга, реке Дунав и Велику Мораву, које представљају и природну границу подручја, а са притокама у потпуности дефинишу режим површинских и подземних вода подручја у целини. Овакве хидрографске особености подручја, количине вода које протичу и резерве подземних вода, представљају изванредан ресурс и фактор развоја.

Заступљеност моћних водоносних слојева у алувиону речног корита Велике Мораве и Дунава, омогућио је формирање налазишта воде доброг квалитета - постојећа Изворишта "Шалинац", "Годоминско поље" и "Радицац", која су у функцији градског водоснабдевања.

Извориште "Фортуна" (Бунар ЕБМ-1/2000) у атару села Михајловац је извориште слабоминералне воде. Ово извориште се експлоатише од стране приватног предузећа. У оквиру система експлоатације, изграђени су капацитети и постројења за захватање и флаширање слабоминералне воде која се дистрибуира на ширем регионалном тржишту. Експлоатациони бунар је самоизливни, капацитета 2 l/s, са утврђеном стабилношћу режима издани при 1.7 l/s захваћене воде, изведен је до дубине 110 m, пречника 500mm. Овим бунаром су каптирана два водоносна слоја на дубинама од 77 до 84 m и 90 до 95 m. Решењем Министарства здравља (Бр.530-02-74/06-04 од 14.03.2006.године), утврђене су Зоне санитарне заштите овог водоизворишта (зона непосредне заштите, зона уже санитарне заштите и зона шире санитарне заштите).

1.2.3. Заштићена природна добра и природне вредности

1. Заштићена природна добра

Споменик природе Шалиначки луг се налази у к.о. Шалинац око 3 km јужно од десне обале реке Дунав и око 2 km од леве обале реке Велике Мораве. Заштићен је Одлуком о заштити споменика природе "Шалиначки Луг", бр. 633-6/2007-08 од 19. 07. 2007. године. Спомеником природе управља Удружење за неговање природне и културне баштине "Храст" из Смедерева.

3. Заштићена природна добра (састојине)

Назив добра	Врста добра	Катаст. општина	Површина	Старалац
1. Шалиначки луг	строги природни резерват	Шалинац	19,12 ха	ПК "Годомин"

4. Заштићена природна добра - појединачни објекти

Назив добра	Врста добра	Катаст. општина	Локација	Кат.
1. Карађорђево дуд	споменик природе - природна вредност ботаничког карактера	Смедерево	трг "Карађорђево дуд"	II
2. Храст лужњак	споменик природе	Радицац	у кругу "Сартида"	III
3. Храст лужњак	споменик природе	Липе	"У пољу"	III
4. Храст лужњак	споменик природе	Михајловац	"Долово"	III
5. Храст лужњак	споменик природе	Смедерево	"Платнара"	III

2. Природне вредности - шумски екосистем и ловишта

Шумски екосистем - Основни типови шума представљени су комплексима: **алувијалних-хигрофилних шума** (шуме врба и топола, шуме лужњака и пољског јасена); **ксеротермних шума** (шуме сладуна и цера, шуме сладуна, цера и крупнолисног медунца, шуме грабића и црног јасена) и **мезофилних шума** (шуме китњака и граба, предпланонска шума букве).

Биљни свет истраживаног простора представљен је травнатим и шумским фитоценозама које су угрожене непланским газдовањем, нарочито шуме у сливу Велике Мораве. Многи очувани топоници подсећају на пространство и карактер некадашњих шума. Сада је Велико Поморавље култивисано, с потиснутом природном вегетацијом, обешумљено. Проређена је и фауна, без крупније дивљачи и звери. Храстове и багремове шуме су најпространије на побрђу, а тополове и врбове - у приобаљу Велике Мораве.

Заштита и стабилност шумског екосистема неопходна је ради остваривања свих функција шума, односно позитивних утицаја на животну средину: - заштитне (заштита земљишта, заштита и унапређење режима вода, заштита пољопривредних култура, заштита климе, заштита од имисионих дејстава, заштита насеља, заштита саобраћајница, заштита делова природе), - хигијенско-здравствене, - туристичко-рекреативне (Луњевачка шума, Шалиначки луг), научно-истраживачке, - привредне (продукција дрвета, дивљачи и других шумских производа, у складу са производним могућностима станишта) и - одбрамбене.

Ловишта - Простор Смедерева подељен је на 3 ловишта: "Раља" (19.619 ха), "Језава" (14.162 ха) и "Водица" (14.548 ха). Ловишта се простиру на површинама шума, земљишта и вода територије града Смедерева. Сва ловишта су отворена.

5. Структура површина ловишта

Ловиште	површина/ ха/	шуме и шумско земљиште/ха/	ливаци и пашњаци/ха/	њиве и оранице/ха/	виногради/ха/	воћњаци и	воде, баре, трстици/ха/	остало земљиште/ха/	површина/ха/ ловна	површина/ха/ неловна	државно власништво /ха/	приватно власништво /ха/
"Раља"	19619	1003	1100	11541	2275	412	3288	14000	5619	2002	17617	
"Језава"	14162	806	772	6802	1046	224	4512	9650	4512	-	14162	
"Водица"	14548	680	1078	8674	3231	10	875	12000	2548	728	13820	

2. АНТРОПОГЕНЕ ВРЕДНОСТИ, ДРУШТВЕНИ, ПРИВРЕДНИ И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

2.1. Становништво

1. Рекапитулација основних демографских обележја

Град Смедерево је годинама био под ударом миграторних кретања становништва које се из различитих крајева досељавало и дистрибуирало на ово подручје. Тренутно на територији Смедерева живи 49,6 % досељеног становништва, што значи да је тек нешто више од половине аутохтоно становништво.

Мотиви за пресељавање били су различити у различитим временским периодима, почев од економских, социјалних, па до актуелних политичких, који свакако укључују психолошке и моралне мотиве. Разлози за насељавање управо на овом подручју су такође различити: у основи је развијена привредна база и почетак индустријализације, али се не могу занемарити ни остали разлози који подразумевају широку отвореност града према југу долином реке Велике Мораве, непосредну близину Београда као водећег центра, али и условно наставак својеврсног тренда метанастацијских кретања становништва из релативно истих области и у ранијим периодима.

Нагло досељавање становништва из различитих крајева на територију Смедерева, које се одвијало током последње деценије, није прошло без последица. Са друге стране, треба имати у виду и чињеницу да досељавањем становништво са собом носи своје обичаје и културу, васпитање, традицију, образовање, морал и етику, а процес асимилације становништва у датим просторним, економским и друштвеним оквирима, захтева изузетно дуг временски период.

Уопште гледано, последице се могу сагледати и кроз одређене трансформације у простору, у смислу урбанистичких захвата, где се као посебан елемент евидентира бесправна градња која је у својој интензивности била директно у функцији досељавања становништва. У вези са тим, стамбена изградња није праћена неопходном изградњом објеката инфраструктуре – саобраћајна инфраструктура, водоводни, канализациони, енергетски систем, као примарни инфраструктурни системи, а потом и секундарна инфраструктура. Овакво стање свакако оставља дубок траг на функционисање града и нормалан живот и рад становника. Услови становања и нивои опремљености су различити на појединим локацијама, а смањење и укидање ових разлика безусловно мора бити један од најбитнијих циљева будућег развоја, јер се прилив становништва на подручје града Смедерева и околине не зауставља.

6. Упоредна анализа промена и пропеса у броју и размештају становништва у писменом периоду 1991 - 2002. година

Насеље	Бр. стан. 1991.	Бр. стан. 2002.	1991+ 2002/2	Анс. порт. нал	Разл.	Стопа	Бр. рођ. лица	Бр. умрл. лица	Стопа	Прир. прир.	Стопа прир. прир.	Салдо мигр.	Стопа	Тип мигр. крет.
ГРАД СМЕДЕРЕВО	110768	109809	110288,5	-959	-0,8	13898	11,5	12700	10,5	1198	-1,0	-9,15	-1,8	E1
Градски центар	62227	62805	62516	578	0,9	8001	11,6	6535	9,5	1466	2,1	-888	-1,3	E1
Остала насеља	48541	47004	47772,5	-1537	-8,9	5897	11,1	6165	11,7	-268	-0,5	-1269	-2,4	E4
Балезовица	470	439	454,5	-31	-6,2	58	11,6	72	14,4	-14	-2,8	-1,7	-3,4	E4
Винован	644	444	544	-200	-33,4	51	8,5	116	19,4	-65	-10,9	-135	-22,5	E4
Вољан	1395	1314	1354,5	-81	-5,4	161	10,8	189	12,7	-28	-19	-53	-3,5	E4
Вратово	2735	2682	2708,5	-53	-1,8	352	11,8	290	9,7	62	2,1	-115	-3,9	E2
Врбован	1172	1108	1140	-64	-5,1	110	8,8	166	13,2	-56	-4,4	-8	-0,7	E4
Вучак	1326	1655	1490,5	329	+20,1	190	11,6	134	8,2	56	3,4	+273	16,6	E1
Добри До	1235	1176,5	1176,5	-117	-9,0	128	9,9	140	10,8	-12	-0,9	-105	-8,1	E4
Државан	2080	1906	1993	-174	-7,9	183	8,3	328	14,6	-145	-6,3	-29	-1,6	E4
Колари	1131	1196	1163,5	65	5,0	143	11,2	97	7,6	46	3,6	19	1,4	E1
Лангол	919	1068	993,5	149	13,6	77	7,0	139	12,7	-62	-5,7	211	19,3	E3
Лане	3709	3338	3523,5	-371	-9,6	408	10,5	509	13,1	-101	-2,6	-270	-7,0	E4
Луѓавина	3639	3384	3511,5	-255	-6,6	520	13,5	526	13,6	-6	-0,1	-249	-6,5	E4
Љубеван	685	607	646	-780	-10,1	63	8,9	118	16,6	-55	-7,7	-13	-2,4	E4
Мала Крупа	1753	1753	1753	0	0	202	10,5	120	6,9	82	+3,6	-82	-3,6	E1-E2
Мало Орашје	1236	1139	1187,5	-97	-7,4	132	10,1	192	-14,7	-60	-4,8	-37	-2,8	E4
Михајловић	3282	3093	3187,5	-189	-5,4	372	10,6	511	14,6	-139	-4,0	-50	-1,4	E4
Осињаница	4702	4071	4386,5	-631	-13,1	713	14,8	651	13,5	62	+1,3	-693	-14,4	E3
Петријево	1040	1093	1066,5	+53	+4,5	87	7,4	93	-7,9	-6	-0,5	+59	+5,0	E2
Ратинан	4821	4920	4870,5	+99	1,8	728	13,6	486	9,1	242	4,5	-143	-2,7	E2
Рава	1322	1537	1429,5	+215	13,7	165	10,5	199	9,5	16	1,0	+199	12,7	E1
Сарворин	2491	2413	2452	-78	-2,9	308	11,4	353	13,1	-45	-1,7	-33	-1,2	E4
Сеоне	868	994	931	126	12,3	113	11,0	126	12,3	-13	-1,3	+139	13,6	E2
Скобљан	1994	1880	1937	-114	-5,3	209	9,8	170	8,0	39	1,8	-75	-3,5	E3
Сувољан	899	849	874	-50	-5,2	92	9,6	155	16,1	-63	-6,5	+13	1,3	E4
Уловице	1880	1949	1949	138	+6,4	220	10,3	162	7,6	58	2,7	8,0	3,7	E1
Шалинан/Кулач	1113	985	1049	-128	-11,1	112	9,7	173	15,0	-61	-5,3	-67	5,8	E4

И1 - Експанзија имиграцијом - природно кретање позитивно, пописом утврђено кретање позитивно, стопа природног кретања виша од стопе пописом утврђеног кретања;

И2 - Експанзија имиграцијом - природно кретање позитивно, пописом утврђено кретање позитивно, стопа природног кретања већа од апсолутне стопе пописом утврђеног кретања;

И3 - Стаба ретензија имиграцијом - природно кретање негативно, пописом утврђено кретање негативно, апсолутна стопа природног кретања нижа од апсолутне стопе пописом утврђеног кретања;

И4 - Број слаба ретензија имиграцијом - природно кретање негативно, пописом утврђено кретање негативно, апсолутна стопа природног кретања нижа од апсолутне стопе пописом утврђеног кретања;

Е1 - Емиграција - природно кретање позитивно, пописом утврђено кретање позитивно, стопа природног кретања виша од стопе пописом утврђеног кретања;

Е2 - Демонстрација - природно кретање позитивно, пописом утврђено кретање негативно, апсолутна стопа природног кретања виша од апсолутне стопе пописом утврђеног кретања;

Е3 - Израњна демонстрација - природно кретање позитивно, пописом утврђено кретање негативно, апсолутна стопа природног кретања мања од апсолутне стопе пописом утврђеног кретања;

Е4 - Тотална демонстрација - природно кретање негативно, пописом утврђено кретање негативно, апсолутна стопа природног кретања нижа од стопе пописом утврђеног кретања.

Анализа и табеларни приказ природне и механичке компоненте у кретању становништва града у целини, градског подручја Смедерева и сеоских насеља указује на негативан тренд кретања становништва у сеоским насељима и изразиту депопулацију. **Апсолутни пораст** становништва бележе насеља у периурбаном прстену – приградска насеља која по броју становника и евидентним трансформацијама у простору имају карактер урбано-руралног континуума, али ипак сеоска насеља по осталим карактеристикама (ниво комуналне опремљености, екстензивна аграрна делатност,...). То су: Вучак, Радинац, Раља, Колари и Удовице.

Према изнетим подацима евидентан је и изразит, у већем проценту и пораст, броја становника и повећање густине насељености у поморавском делу територије – правац Смедерево - Осипаоница. Југозападни део територије – насеља Бадљевица, Биновац, Друговац, Михајловац (насеља југозападно од Аутопута), бележе опадање броја становника и тиме смањење густине становништва и поједина се карактеришу као изразито депопулацијска. И насеља у источном делу града – Липе и Шалинац имају по изнетим подацима апсолутни пад становништва и негативан природни прираштај.

7. Упоредни приказ густина насељености са тенденцијама

Насеље	Површина к. о. у км ²	Густина насељености 1991. ст/км ²	Густина насељености 2002.	Тенденција опадање/пораст
Бадљевица	8.03	58.53	54.42	- 4.11
Биновац	8.16	77.82	54.29	- 23.53
Водањ	13.87	100.58	93.58	- 7.00
Враново	16.91	159.78	158.48	- 1.30
Врбовац	15.28	76.50	72.05	- 4.00
Вучак	8.79	150.17	191.01	+ 40.84
Добри До	17.60	70.11	63.46	- 6.65
Друговац	25.85	80.31	73.35	- 6.96
Колари	10.04	112.05	118.43	+ 6.38
Ландол	12.31	74.33	88.95	+14.62
Липе	34.62	105.95	95.84	- 10.11
Луњевац	8.28	81.88	72.82	- 9.06
Лугавчина	33.50	107.31	100.92	- 6.39
Мала Крсна	12.81	136.22	136.84	+ 0.62
Мало Орашје	16.42	74.99	69.30	- 5.69
Михајловац	34.25	94.86	90.34	- 4.52
Осипаоница	41.20	110.75	99.15	- 11.60
Петријево	6.50	159.23	159.69	+ 0.46
Радинац	13.97	343.16	350.47	+ 7.31
Раља	7.51	175.36	202.93	+ 27.57
Сараорци	19.17	128.58	127.02	- 1.56
Сеоне	10.51	82.01	93.72	+ 11.71
Скобаљ	23.55	84.03	78.60	- 5.43
Смедерево	38.48	1610.96	1628.58	+ 17.62
Суводол	11.85	75.86	70.97	- 4.89
Удовице	11.20	167.58	179.46	+ 11.88
Шалинац/Кулич	17.19	64.34	56.25	- 8.09
УКУПНО	477.00	242.95	229.60	- 13.35

Из претходног табеларног приказа могу се категорисати насеља по густинама насељености:

- до 100 ст /км²: Бадљевица, Биновац, Водањ, Врбовац, Добри До, Друговац Ландол, Липе, Луњевац, Мало Орашје, Михајловац, Осипаоница, Сеоне, Скобаљ, Суводол, Удовице и Шалинац;
- 100 - 200 ст /км²: Враново, Вучак, Колари, Лугавчина, Мала Крсна, Петријево, Сараорци, Удовице;
- 200 - 300 ст /км²: Раља;
- преко 300 ст /км²: насеље Радинац са 350 ст /км² и градски центар Смедерево са 1628 ст /км².

Исељавање из јужног и југозападног дела територије и досељавање становништва из других крајева Србије првенствено је било усмерено ка граду и насељима око USS Serbia и условило је значајну концентрацију становништва у административном центру и све веће диференцирање територије у погледу густине насељености.

По претходно изнетим подацима, територија административног подручја града Смедерева се може условно поделити на:

- **Зону насеља која се простиру долином Велике Мораве** у источном делу територије; то је зона гушће насељености, у оквиру које се издваја приградска зона градског центра Смедерева (6 насеља), као зона концентрације и зона са сталним и интензивним порастом броја становника; у оквиру ове зоне издваја се и правац Смедерево - Велика Плана као зона интензивнијих густина насељености;
- **Зону насеља у шумадијском побрђу** у јужном и југозападном делу територије; генерално их карактеришу привредна неразвијеност, лоша саобраћајна повезаност и знатна удаљеност од административног центра, што је свеукупно утицало да ова насеља уопште, а посебно у последњем међупописном периоду, бележе делимично стагнацију и делимично интензивније исељавање и најбрже опадање броја становништва – депопулацију са којом је смањена и просечна густина насељености.

2. Структуре становништва

Старосна структура становништва Смедерева указује да се оно може сврастати у категорију демографски младе популације. Просечна старост становништва је 38.5 година.

8. Становништво према старосним групама

	Ук.	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
Град Смедерево	109809	5553	6427	7074	7973	7845	7755	6726	6965	8069	9766
Градски центар	62805	3139	3634	4206	4854	4744	4578	3950	4213	4950	5757
Сеоска подручја	47004	2414	2793	2868	3119	3101	3177	2776	2752	3119	4009
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80 и више 1530	непоз нато	Пред шк. деца	Пуно летно	Прос. старо ст
Град Смедерево	8622	5218	5619	6070	5107	3052	1530	438	8003	86109	38.5
Градски центар	4967	2948	3192	3194	2338	1312	641	188	4529	49015	37.5
Сеоска подручја	3655	2270	2427	2876	2769	1740	889	250	3474	37094	40.0

*Попис 2002. године

У поређењу са осталим подручјем централне Србије и Војводине, Смедерево има релативно младо становништво. Удео контингента до 19 година старости је 29%, од тога у градском подручју 30,6%, а у сеоском 26,9%. Такође, индекс старења у сеоском подручју је мањи од 1, што је повољније него у већини сеоских подручја у Србији. Међутим, негативан тренд кретања становништва у сеоским насељима указује на неопходност приоритетних програма за подстицање младих да се баве лукративним пословима и активностима у сеоским подручјима. Такође, може се очекивати да имиграциони талас у последњој деценији 20. века, када је у граду Смедереву настањен већи број избеглог и прогнаног становништва из Босне и Херцеговине и Хрватске, као и расељених лица са Косова и Метохије, донео млађе становништво и тако допринео демографском обнављању подручја. У табели се могу уочити падови у броју становника према одређеним старосним групама. У старијим

старосним групама (преко 65 година) пад броја становника је природан, међутим пад броја становника у млађем становништву је уочљив. Старосна група 45-49 и 50-54 године старости се поклапа са одласком већег броја становника у дужем временском периоду на *привремен* рад у иностранство, што даље има за последицу пад броја становника у старосним групама 20-24 и 25-29 година (а ово даље на 0-4 године старости). Пад је израженији у градском подручју, мање на селу. Ипак сеоским подручјима треба посветити већу пажњу, нарочито онима која бележе константан пад, јер миграције типа трајног пресељења на релацији село-град нису ништа мање него у претходним периодима. Ипак овај феномен у последњем десетогодишњем периоду оставио је у још неповољнијем положају село. Сеоска подручја у односу на град настављају да развојно заостају. Не мали број становника је 1991. године био на привременом раду у иностранству. Од укупног броја становника Смедерева 4.78% (5523 становника) је било ван земље. По попису 2002. број лица на привременом раду је увећан за 1623 и износи 7146 регистрованих лица. При том, у неким насељима тај однос прелази и 10%.

Анализа података из Пописа 2002. године указује на незадовољавајућу **образовну и квалификациону структуру** становништва Смедерева.

9. Становништво старо 15 и више година према школској спреми и писмености

Територија	Укупно	Без шк. спреме	Основно образ.	ССС	ВС	ВСС	Непознато
Град Смедерево	90 755	19 782	25 535	36 783	3 495	3 764	1 396
Градски центар	51 826	6 726	12 775	25 470	2 815	3 382	658
Остала насеља	38 929	13 056	12 760	11 313	680	382	738

Број неписмених лица по Попису 2002. године био је 3228. У односу на укупан број лица преко 15 година старости то је 0.35 %. Знатно је веће учешће особа женског пола у укупном броју (2752). Веће је и учешће неписмених у сеоским насељима (2036) у односу на градско становништво (1192).

У структури становништва по стручној спреми преовлађује становништво са средњим образовањем (40.52 %), затим са основним образовањем (28.14 %), а свега 3.85 % и 4.14 % становништва имају више и високо образовање. Овако лоша образовна структура становништва последица је изразите емиграције више- и високообразованог становништва услед економске и политичке ситуације у последњих десетак година. Ниво образовања је изразито низак. Наиме 21.8 % становништва од укупног броја становника старог преко 15 година, нема завршену ни основну школу. Основна карактеристика **полне структуре** становништва Смедерева је да је незнатно већи број женског становништва у односу на мушко.

10. Становништво према полној структури

Територија	Укупно	Мушко	Женско
Град Смедерево	109 809	54 099	55 710
Градски центар Смедерево	62 805	30 535	32 270
Остала насеља	47 004	23 564	23 440

*Попис 2002. године

Процентуално учешће женског становништва на територији Смедерева је уравнотежено и износи 50.73% у односу на укупан број становника са апсолутном разликом од 1611, док у само градском становништву учешће женског становништва у односу на укупан број износи 51.38 %, односно 1735 лица женског пола више у односу на укупно мушко становништво. У осталим насељима полна структура је такође уравнотежена, са незнатно већим учешћем мушког становништва, од свега 124 у односу на број становништва женског пола.

2.2. Мрежа и функције насеља

Мрежа насеља Смедерева је сложен, динамичан, хијерархичан и кохерентан скуп територијалних јединица - насеља. Одликују је велика диверзификованост, разноврсност и диференцираност у погледу генезе, величине, морфологије и функција насеља. Има особине субсистема, формираног у источном делу велике београдске агломерације, односно субметрополитенске регије београдског метрополитена. Градски центар - Смедерево, има вишеструку улогу:

- **Нодуса** или чворишта високог степена централитета у коме се спајају дунавско-савски развојни појас и моравска развојна осовина, два најзначајнија развојна коридора Србије, али и чворишта у коме се одвијају бројне просторнофункционалне интеракције произашле из прожимања и допуњавања подунавско-панонског и средишњеебалканског дела Србије; најзначајнији је комплемент Београду у укључивању у развојне процесе и токове европских мултимодалних коридора VII и X;
- **Центра функционалног подручја** који умрежава и насеља општина Смедеревска Паланка и Велика Плана;
- **Центра урбане агломерације**, односно половину концентрације становништва и економских активности у административном подручју, под чијим се директним и индиректним утицајима врши демографски, функционални, социоекономски и физиономски преображај околних насеља.

Смедерево у регионалном смислу представља тачку укрштања интерактивних веза Београд - источна Србија, Београд - Велико Поморавље, источна и југоисточна Војводина - Велико Поморавље. Положај на Дунаву и могућност успостављања најкраће везе Банат - Велико Поморавље даје му улогу потенцијалног развојног центра међународног значаја. Поред регионалне компоненте, Смедерево има прворазредни значај у просторно-функционалној организацији насеља у оквиру свог административног подручја.

1. Просторно функционална организација насеља

У административном подручју Смедерева као јединствене заједнице насеља формирана је заједница насеља везана за градски центар Смедерево. Смедерево се у просторно-функционалној организацији третира као тростепени центар, јер је осим градског центра за 27 насеља, уједно и центар за околна насеља која му непосредно гравитирају и истовремено и центар регионалног значаја. Размештај и положај насеља је неправилан и дисперзан, условљен углавном облицима рељефа, тако да се на алувијалној равни и на тераси Велике Мораве – груписана дуж државног пута II реда (регионалног пута) Смедерево - Велика Плана, налазе насеља Сараорци, Лугавчина, Осипаоница, Скобаљ, Мала Крсна, Враново и Радинац. Североисточно од Радинца, ближе Великој Морави су лоцирана насеља Липе, Шалинац и Кулич, а на косама греде која иде паралелно са Дунавом лоцирана су насеља Сеоне и Удовице. Сва остала насеља се налазе на мањим деловима површи која је рашчлањена долинама реке Коњске и реке Раље.

Генерално, специфичан је однос положаја насеља према главним саобраћајним коридорима као везом са ширим окружењем, тако да се највећи број насеља налази и сконцентрисан је уз главне саобраћајнице и директно им гравитира. Природна средина не представља ограничавајући фактор развоја насељености подручја, мада се не сме занемарити. Територија Смедерева је издиференцирана на три веће природногеографске целине:

- **Подунавски појас** - насеља чији се атари налазе између тока Дунава и реке Раље, односно северно од Аутопута Београд - Ниш,
- **Подунавско-поморавски појас** - насеља чији су атари развијени у алувијалним равнинама и терасама Дунава, Велике Мораве и Језаве, и
- **Шумадијска греда** - насеља по благо заталасаним површима шумадијске греде, размештена јужно и југозападно од Аутопута Београд - Ниш.

Прва целина је у орографском и еколошко-климатолошком смислу погодна за интензивно воћарство, виноградарство и ратарство, трећа има готово исти тип пољопривреде, док је друга целина погодна за интензивно ратарство и сточарство. У подунавском појасу развијени су градски центар Смедерево и неколико разређено-збијених села са релативно хомогеним сеоским територијама, у подунавско-поморавском појасу су збијена села линеарног друмског типа, чија су грађевинска подручја већином у простору између магистралне пруге Мала Крсна-Велика Плана и тока Језаве, тј. дуж државног пута II реда Смедерево-Смедеревска Паланка, док су села шумадијске греде нешто разуђенија и разбијенија.

2. Функционалне одреднице мреже насеља

Групу битних чинилаца мреже насеља чине функционалне детерминанте. Као у највећем делу Србије и овде је у периоду интензивне урбанизације дошло до концентрације становништва и функција у градском центру, под чијим је утицајем касније отпочела функционална трансформација осталих насеља. Наиме, све до седамдесетих година Смедерево је било полифункционални центар – производне, резиденцијалне, административне, управне, културне, образовне и здравствене функције, уз изражену функционалну усмереност одређену развијеношћу секундарних делатности, превасходно индустрије и грађевинарства. Сеоска насеља била су углавном монофункционална. Из анализе функционалне типологије насеља и структуре делатности активног становништва које обавља занимање, за период 1971-1991. године запажене су одређене промене. У Смедереву и даље јачају секундарне функције (увећава се удео запослених у секундарним делатностима, а смањује у примарним, па чак и терцијарним). Запажена је и блага, још недовољна, диверсификација функција села, манифестована смањењем учешћа активног становништва у аграрним делатностима и повећањем броја запослених у секундарним и терцијарним. Тај процес је посебно изражен у приградским насељима и онима која имају добру саобраћајну доступност Смедереву и индустријској зони у насељу Радицац, у која се досељава становништво запослено у неаграрним занимањима. Насеља југозападног дела подручја Смедерева, јужно од Аутопута, и даље остају аграрна. Очито је да се сеоска насеља периурбаног прстена трансформишу - деаграризују под директним утицајем запошљавања њиховог становништва у самом граду и индустријском предграђу у Радинцу. Ширење утицаја градског центра Смедерева и све интензивнија покретљивост становништва утичу на реструктурирање делатности, концентрацију становништва и функција и економску диференцијацију мреже насеља на периурбани и аграрни део.

Највиши степен социоекономске трансформације имају насеља периурбаног прстена на линији Удовице, Петријево, Вучак, Колари, Раља као и поморавска насеља развијена на линији Смедерево-Осипаоница. Тај простор постепено добија карактер урбано-руралног континуума, па је сходно томе његов даљи развитак потребно плански усмеравати, са посебним нагласком на дефинисање њиховог грађевинског подручја и на подизање нивоа опште комуналне опремљености. Процес деаграризације и постепене концентрације становништва делимично је имао неплански и стихијски карактер, али ипак је допринео ширењу смедеревске тзв. агломерације и постепеном уклањању функционалне дихотомије Смедерево - сеоска насеља. Југозападни део административног подручја Смедерева је аграрно хомоген са најнижим степеном социоекономске трансформације, што је последица недостатка микроразвојног центра и делимичне саобраћајне изолованости. Део непољопривредног становништва је делимично остао у пољопривреди, поседује пољопривредни посед и живи у домаћинствима са мешовитим изворима прихода. На пример, 1971. год. у сеоским насељима од извора прихода у пољопривреди живело је 53,4% домаћинстава, од непољопривредних извора прихода 20,1%, а од мешовитих 26,5%; до 1991. год. однос се променио, учешће домаћинстава са искључивим приходом од аграра се смањило на 21,5%, од непољопривреде се повећало на 47,1%, а мешовитих извора прихода повећало на 31,4%. То је допринело стварању социјалне категорије радник-земљорадник. Двострука радна ангажованост утицала је на позитивну социоекономску и социокултурну трансформацију села, а и на интензивирање и специјализацију у пољопривредној производњи. Како се заостајни ефекти деаграризације манифестују старењем пољопривредног становништва и домаћинстава, у циљу даљег подстицања развоја аграра неопходно је задржати тренд раста домаћинстава мешовитог извора прихода, посебно у југозападном, још недеаграризованом

делу. Смедеревска села имају потенцијал да развију агрополитанску пољопривреду и индустрију, намењене тржишту непосредног окружења и београдског метрополитена.

3. Развој и проблеми руралног подручја

Основне карактеристике сеоских насеља су нешто повољнијих трендова него просек Републике Србије. Оцена је да је сеоски насеобински систем веома стабилан и равномерно распоређен на целој територији. Два су основна услова определила положај насеља на овом простору, и то: природни услови и саобраћајни системи. Највећи број насеља налази се у западном делу територије, а границу формирања насеља на истоку даје траса магистралне железничке пруге. Моравски појас због својих плавних особина и немирног корита није насељен. Основни закључак је: **већина сеоских насеља на овом подручју се формирала на западном делу територије, а пресудан услов за то су веома повољни природни услови за развој пољопривреде; остала насеља формирала су се уз саобраћајне коридоре, у правцу градског центра Смедерева и у коридору магистралне железничке пруге.**

У морфолошком урбаном смислу у сеоским насељима доминирају два типа села - разбијени и збијени. Разбијени тип је мање заступљен и има их укупно 5, док је 21 насеље збијеног типа. У селима разбијеног типа одвија се процес згушњавања и сељења уз друм, а у селима збијеног типа процес згушњавања у равничарским подручјима и наглашен процес друмских села, нарочито у правцу и око градског центра. Сви ти процеси одвијали су се стихијно, уз појаву бесправне градње, непотребног заузимања пољопривредног земљишта и др. Посебан проблем представљају тзв. "друмска села" која су у конфликту са јавним саобраћајем и са могућношћу формирања границе насеља, комуналним опремањем, формирањем центра села и др. У демографском смислу Смедерево је један од ретких градова централне Србије где село укупно није забележило негативан салдо у броју становника. Тако је 1948. године у селима живело 45.000 становника, а 1991. године 51.610 становника тј. забележен је раст од 14,6%. Највећи раст забележен је у периоду 1948/61. година кад је сеоско становништво повећало свој број за 5.500 становника, а од 1961. до 1991. за свега 1.160 становника. Експанзија индустрије у Смедереву убрзала је емиграцију са села и одвијала се неконтролисано. У посматраном периоду административно подручје Смедерева је удвостручило број становника, док је село свој природни прираст дало граду. Из статистичких података је видљиво да је 13 села позитивног салда, док остала бележе негативне вредности броја становника у посматраном периоду.

Као изразит индустријски центар - градски центар Смедерево са својом децентрализованомшћу у односу на остала сеоска насеља, неповољно делује на систем насеља. Стога је у будућности потребно дефинисати и децентрализовати неке функције у најмање још два центра нижег ранга, један у југозападном, а један у југоисточном делу територије града Смедерева и тако остварити просторно-развојну равнотежу и рационалан одржив развој целе територије, као и стабилност у руралном развоју.

Функционална особина села - Рурална насеља на подручју Смедерева су веома повољних особина кад је величина насеља у питању. Наиме, највећи број насеља су величине преко 1.000 становника (укупно 20 насеља), свега 6 насеља су испод 1.000 становника, а ниједно испод 500. Доминирају средња насеља од 1.000-2.000 становника. Ове чињенице указују да ће будућа ревитализација и обнова села бити рационална, јер граница рационалног улагања је управо у насеља већа од 1.000 становника са аспекта комуналног опремања и улагања у остале елементе квалитета живљења. Поред свих негативних трендова који су пратили развој села последњих деценија прошлог века, за села смедеревског подручја се може рећи да су се одржала. Равномерно распоређена насеља по целој територији, осим у појасу реке Велике Мораве, повољна величина насеља, повољни услови за развој пољопривреде, нарочито воћарства, сточарства и ратарства, задржан основни ресурс становништва, повољне саобраћајне везе, јако индустријско језгро у градском центру, али и многобројна мешовита домаћинства – утицајни су фактори за стварање стратегије развоја села у административном подручју града Смедерева.

Садашња организација функционисања насеобинског система од 28 насеља, од којих је једно градско, тј. градски центар Смедерево, не може се у потпуности прихватити као рационална. Просторни положај доминантног центра је неповољан у односу на остала насеља, а посебно за јужни и југозападни део територије, за насеља јужно од Аутопута и пруге. Условљеност доласка у Смедерево је велика, нарочито ако је у питању школовање даље од основног образовања, запошљавање, сложеније куповине и слично. Зависност од Смедерева је готово иста за сва насеља али удаљеност није, а то треба смањити у свим сферама живота и довести на повољну меру приступачности. Садашњи центри заједнице насеља нису у потпуности опремљени бројним садржајима који би задовољавали становништво, а и неповољна саобраћајна мрежа отежава њихову улогу. Истовремено, југозападна села немају центар садашњег облика функционалности.

У последњих неколико деценија због специфичног развоја путне мреже у моравском појасу доминира нови тип морфолошке структуре, **друмски тип**. Овај процес се одвија стихијски и често конфликтно у смислу квалитета живљења, како у насељима тако и у смањивању функције путева. Градња кућа уз пут доноси само привидно већи квалитет живота, јер убрзо постаје сметња у организовању функција заједничког живљења, комуналног опремања насеља, угрожава безбедност људи и стоке од транзитног саобраћаја, еколошке стандарде и сл. Такође, у збијеним насељима дошло је до процеса неконтролисаног збијања и са тог основа угрожавања функција пољопривредних домаћинстава, смањења еколошких вредности и квалитета живљења и др. У разбијеним здравим и мирним насељима такође прети непотребно збијање и насељавање уз друм.

2.3. Услугне делатности и јавне службе - просторна дистрибуција

У административном подручју града Смедерева постојећа просторна дистрибуција установа јавних служби и делатности је разнолика и зависи од величине насеља, броја становника одређеног подручја и удаљености насеља од градског центра. Градски центар Смедерево је уједно и регионални центар, са задовољавајућом концентрацијом свих типова основних и стандардних јавних служби и појединим облицима елитних јавних служби. У оквиру града изражена је просторна централизација заступљених јавних служби у зону, на релативно малом простору централног градског језгра, где је груписан највећи број централних делатности. По ободу градског центра и на важнијим саобраћајним правцима, који се поклапају са основним правцима развоја и ширења, формирани су појединачни центри јавних служби, који су по правилу испреплетани са другим сродним делатностима (Царина, Папазовац, Лештар, Радицац, Сењак), који уз бољу опремљеност, могу да задовоље обавезне и стандардне потребе гравитационог подручја. У градским подручјима и зонама чије формирање је у току или се ради о скоро насталим правцима (Липе II, Свети Сава, Плавинац и Југово), због неконтролисаног и непланског развоја и слабе економске моћи, нису успели да се формирају и развију чак ни основни облици јавних служби, или ако и постоје поједине јавне службе у тим зонама - недовољног су капацитета.

Стање јавних служби на територији сеоских насеља је прилично различито. Већа села, са значајнијим бројем становника и веће економске моћи су по питању делатности које чине јавне службе боље опремљена, са квалитетнијом просторном дистрибуцијом истих, него мања села, положајем дислоцирана у односу на саобраћајне правце и слабије привредне моћи. Поједина села, иако административно нису центри заједнице насеља, својом опремљеношћу обезбеђују висок ниво свих услуга, а самим тим основних и врло ретко стандардних јавних служби. То се посебно односи на поједина сеоска насеља моравског правца. Ради се о великим сеоским заједницама, са значајним бројем становника и врло јаким јавним службама, које су по правилу концентрисане у центрима сеоских насеља - Раља, Мала Крсна, Скобаљ, Осипаоница, Лугавчина, Сараорци, Михајловац. Често се центри сеоских насеља налазе уз важан саобраћајни правац (државни пут II реда Смедерево - Велика Плана или Смедерево - Смедеревска Паланка).

У осталим, мањим, сиромашнијим и дислоцираним сеоским заједницама моравског правца јавне делатности су нешто слабије развијене. Углавном су присутне основне јавне службе, али су и оне слабо опремљене. Ако и постоје поједине делатности стандардних јавних служби, онда су оне у врло малом и незадовољавајућем обиму (предшколска установа, Дом културе). Овакав случај је у селима

Врбовац, Липе, Шалинац. Сеоска насеља, јужно од Аутопута, села шумадијске зоне - Друговац, Суводол, Биновац, Бадљевица, Мало Орашје одликују се релативно малим бројем становника и скромним економским потенцијалима. Ради се о насељима која имају константан негативан демократски тренд у дужем периоду. У овим селима углавном постоје основне јавне службе на солидном, али непотпуном нивоу и не постоји никакав облик стандардних јавних служби. Међу овим селима, по положају и значају, одскаче село Друговац које је највеће село у овој области, локални је центар, па природно има и највећи и најразвијенији спектар јавних служби.

Трећу групу сеоских насеља Смедерева чине подунавска села: Удовице, Сеоне, Водањ, Петријево, Ландол. То су села средње величине, на важним саобраћајним правцима и раскршћима, значајне економске моћи, у којима је становништво више оријентисано воћарској производњи. У њима су потпуно заступљени основни облици јавних служби, на задовољавајућем нивоу и врло ретки облици стандардних јавних служби.

1. Градска управа и администарција

Као и остали градови и општине у Србији и Смедерево се одликује урбоцентричним моделом организације административне службе. Градски центар Смедерево је административно-управно седиште у коме је лоцирана Скупштина града Смедерева. Територија градског подручја подељена је на мање организационе и административне целине - месне заједнице, којих има 11. У смислу повећане флексибилности и лакше доступности у сваком сеоском насељу постоји одељак Градске управе организован у виду Месне канцеларије. Поред Месне канцеларије, као вид локалне управе у сваком селу постоји сеоска Месна заједница. У сеоским насељима Месна заједница и Месна канцеларија су врло често просторно и организационо чврсто повезане, тако да секретар МК обавља послове из домена МЗ, а седиште МК је често и седиште МЗ или су у непосредној близини. Ако МЗ и МК немају засебан објект, онда се њихове просторије најчешће налазе у склопу локалног Дома културе. Овакав вид организације до сада је давао врло добре резултате.

2. Здравствена заштита

Здравствену делатност и заштиту становништва града Смедерева остварује Здравствени центар "Свети Лука" Смедерево, кроз две организационе јединице: *Општа болница* која остварује заштиту на секундарном нивоу, и *Дом здравља* са спровођењем превентивне здравствене медицинске заштите кроз рад 12 служби, превентивне стоматолошке здравствене заштите и медицине рада.

Установа је и регионалног карактера, па се зона гравитирања корисника услуга у овој области односи не само на административно подручје Смедерева, већ и суседних општина Смедеревска Паланке и Велике Планае.

Установа је тренутно у процесу реструктурирања, односно одвајања на две функционалне целине – Општа болница и Дом здравља.

Примарна здравствена заштита корисника у сеоским насељима је остварена кроз специфично организован рад *амбуланти* у оквиру Дома здравља. Преглед дистрибуције амбуланти у сеоским насељима, дат је графичким прилозима.

3. Предшколско образовање

На територији Смедерева је организована мрежа предшколске заштите и образовања са градском централном надлежношћу - Дечја установа "Наша радост". У оквиру ове установе постоји 8 самосталних објеката, од којих 7 у градском центру, а један објект у сеоском (полу-урбаном) насељу Осипаоница. У сеоским месним заједницама не постоје самостални објекти дечје заштите и предшколског образовања, већ су те делатности прикључене, у већини случајева основним школама. Укупна површина објеката за обављање ове делатности је 11.697m², што за број деце према расположивим подацима, од 1434, износи 8,1m² по детету, за шта се може рећи да задовољава нормативе о величини објеката. Евидентан је проблем неравномерне дистрибуције ових садржаја – преоптерећености дечијих установа у градском центру, са једне стране, док установе на периферији раде смањеним капацитетима. Због великог прилива нових становника (нова насеља и блокови у

рубним зонама, дуж Коларског пута и на простору насеља Плавинац и Ковачићево) појављује се дефицит простора за обављање ове делатности. Такође, према интересовању и потребама насеља Радицац, Михајловац и Лугавчина, јавља се потреба за изградњом самосталних објеката предшколске заштите и образовања.

4. Основно и средње образовање

Објекте образовања у Смедереву чине установе основног и средњег образовања (Гимназија Смедерево, Техничка школа Смедерево, Средње стручне школе у трајању од 4 године, Стручне школе у трајању од 3 године) - укупно 52 школске установе: 33 редовне основне школе (20 потпуних и 13 непотпуних, подручних), 5 редовних средњих школа и једна специјалистичка школа. Све матичне основне школе су осморазредне, а подручне школе су четвороразредне. Више и високо образовање се за сада одвија у оквиру неколицине истурених огранака, углавном приватних универзитета и факултета – са недовољно организованом и усмеравањем понудом профила и квалитета образовања.

Просечна површина учионице по ученику износи око 1,4 m², што указује на озбиљан дефицит школског простора. Постоје 43 школске зграде, од тога су 37 редовне основне школе и 5 средњих школа. Од 37 зграда основних школа 12 имају специјалне наставне просторије, а библиотеку и салу за физичко васпитање има 13 објеката, просторије за припремање хране и обедовање има 19 објеката. Укупан број учионица опште намене у основним школама износи 266, што представља директну последицу похађања наставе у две, па чак у неким школама и три смене. У средњим школама учионице се користе у две смене, осим у једној где се користе у једној смени.

5. Социјална заштита

Ова област на нивоу града Смедерева, као и уопште гледано, подразумева систем економских, политичких, просветних, правних и свих других социјално-институционализованих мера и активности чији је циљ превенција узрока могућих индивидуалних социјалних случајева и групних социјалних проблема, као и обезбеђење услова за одговарајуће институционализоване интервенције у случајевима јављања тешкоћа које онемогућавају успешно лично и социјално функционисање. Социјална заштита укључује и организован систем разноврсних услуга, почев од приватних, јавних, државних и других социјалних или социјалнохуманитарних служби и институција, као и невладиних организација, црквених удружења, као специфичних локалних облика међусобне подршке и помоћи грађанима. На нивоу града се на овом пољу збрињавају социјално угрожене и рањиве категорије становништва – стара, болесна и изнемогла лица, избегла и расељена лица, особе са инвалидитетом, деца са сметњама у развоју, деца без родитељског старања, ратни војни инвалиди, материјално необезбеђена лица.

У систему социјалне заштите се на нивоу града спроводе организоване мере и активности на стварању услова за остваривање заштитне функције породице, услова за самосталан живот и рад лица која се налазе у стању социјалне потребе, или за њихово активирање у складу са способностима, обезбеђивање средстава за живот материјално необезбеђеним, за рад неспособним грађанима и другим грађанима који су у стању социјалне потребе, као и обезбеђивање других облика социјалне заштите и помоћи.

У оквиру званичних јавних институција које се баве овом делатношћу на нивоу града су: Установа социјалне заштите (са колективним центром за смештај избеглих и расељених лица у насељу Мала Крсна), Дом за стара лица и пензинере (регионалног карактера, са покривеношћу Браничевског и Подунавски округа), Одељење за јавне службе Градске управе Смедерево, као и Народна канцеларија у оквиру Градске управе Смедерево, Организација Црвеног крста Смедерево, и низ удружења, невладиних организација, хуманитарних служби и осталих специфичних локалних облика међусобне подршке, помоћи грађанима и спонзорстава.

6. Спорт и рекреација

Постојећи спортски објекти углавном не задовољавају савремене спортске стандарде у погледу употребљивости, техничке опремљености и квалитета. На простору градских основних и средњих школских установа постоји 10 спортских сала и 16 отворених спортских терена. На територији сеоских заједница, осим у Радинцу, школске установе не поседују салу. Већина постојећих спортских сала је недовољних димензија према броју корисника и врсти спортских активности, опреми и квалитету. Отворени спортски терени у школским установама су недовољне површине у односу на број корисника, дотрајале или лоше завршне облоге, скромне опремљености. На територији сеоских насеља спортски терени и објекти су квалитетом и квантитетом потпуно незадовољавајући. Свако сеоско насеље углавном има фудбалски терен са свлачионицама, а негде и са трибинама.

Смедерево као градски центар је стањем и бројем спортских објеката у бољем положају. Изузев 3 постојећа спортско-рекреативна центра, у претходном периоду је завршена изградња Спортске хале Смедерево и Отвореног базена у оквиру СЦ "Смедерево", као и школске спортске сале у ОШ "Др Јован Цвијић" и ОШ "Димитрије Давидовић".

На територији Смедерева до 2004. године формирано је и реализовано 3 спортско-рекреативна центра, око 20 спортских грађевина (укључујући и сале основних и средњих школа) и више десетина спортских терена и борилишта на отвореном, за различите спортове. Од укупне површине свих спортских објеката до 10% је под грађевинским објектима, а преко 90 % је под теренима на отвореном. По врстама спортских активности, највећу површину у укупној заузетости спортских објеката припада теренима за велики фудбал, а затим за рукомет, односно мали фудбал, кошарку, одбојку, тенис. У укупној заступљености, према броју спортских терена, највише је терена за велики фудбал, а следе терени за рукомет и кошарку, тенис, одбојку.

Површине постојећих спортских терена и објеката (изражено у m^2), на територији Смедерева не задовољавају савремене стандарде у овој области. По савременим стандардима планирани спортски и рекреативни комплекси се нормирају са минимумом укупне површине 4 m^2 по становнику, односно 1.20 m^2 по становнику корисне површине. То значи да у овом тренутку на подручју Смедерева треба да постоји 438.092 m^2 нето површине намењених спортско-рекреативним садржајима, односно 131.428 m^2 под објектима и теренима.

7. Култура и информисање

На територији Смедерева постоји релативно развијена мрежа објеката културе и информисања – Центар за културу Смедерево, домови културе, остале установе културе (Музеј, Народна библиотека Смедерево, Историјски архив Смедерево, Регионални завод за заштиту споменика културе), локалне радиодифузне и тв-станице, као и новинско-издавачка делатност. Ова мрежа је нарочито изражена на нивоу градског центра са изграђеним капацитетима - културним центрима који својим програмским активностима задовољавају, осим стандардних захтева корисника у овој области, и неке специфичне потребе, затим локалним радио- и тв-станицама, које својим програмским шемама обезбеђују висок квалитет услуга, а истовремено распрострањеношћу сигнала покривају и шире регионално подручје.

На нивоу сеоских месних заједница домови културе постоје, али је њихова експлоатација кроз активно деловање корисника (аматерска културно-уметничка активност, програми едукације и образовања и сл.), сведена на најмању меру, што представља највећи проблем око развоја и подстицања културних дешавања и анимирања локалног становништва.

Основни узрок овом стању у култури је, поред економских и материјалних недостатка, непостојање адекватно опремљених простора у оквиру објеката који би у квалитативном смислу, а такође и у смислу изградње нових објеката, допринели афирмисању културних дешавања на територији Смедерева. Већина објеката у сеоским месним заједницама је у лошем стању у смислу грађевинске запуштености, без вишегодишњег улагања у одржавање.

Истовремено, ова делатност представља битну одредницу тенденција у локалном окружењу, и доминантну тачку друштвених дешавања.

2.4. Верски објекти

Верска опредељеност становништва града Смедерева је највећим делом хришћанство – православне вероисповести (103.622 по Попису 2002. године), католичке (401) и протестантске (87). У одређеној мери је заступљен ислам (1.030).

Административно подручје града Смедерева покрива Подунавско архијерејско намесништво Српске православне цркве, са 16 црквених општина и 24 парохије. Црквену општину Смедерево чини осам парохија које покривају градске месне заједнице и то: Доњи Град, Плавинац, Свети Сава, Карађорђево Дуд, Ладна Вода, Славија, Царина, Папазовац и 25. мај) и два села - Кулич и Шалинац. Црквена град Смедерево поседује парохијску цркву Светог Великомученика Георгија, изграђену 1854. године, цркву Успења Пресвете Богородице на Старом гробљу, подигнуту у 15. веку, цркву Светог Апостола и Еванђелиста Луке, изграђену 1999. године, парохијске канцеларије, парохијски дом. Остале црквене општине имају 16 цркава, од којих неке имају посебне културно-историјске особине и вредности.

2.5. Културна баштина и историјско наслеђе

1. Историјски преглед

Град Смедерево се налази уз правац римске границе (*Limes*) и Цариградског друма, што је током историје битно одређивало његов значај и улогу у историјским догађајима. Као такво, место има континуитет од праисторије, преко антике и средњег века до данашњих дана, о чему сведочи богато културно наслеђе смедеревског краја, оличено у више локалитета распоређених у граду и око њега. Посебан значај Смедерево добија почетком 15. века, у доба деспота Ђурђа Бранковића, када постаје последња престоница српске средњовековне државе и седиште црквеног и привредног живота. Са значајем који већ тада премашује локалну и регионалну димензију, Смедерево постаје центар на размеђу цивилизација, где се преплићу утицаји истока и запада. У периоду владавине Деспота Ђурђа у Смедереву је подигнута тврђава на ушћу реке Језаве у Дунав. Троугаона грађевина на 11ha површине грађена је по узору на Цариградску тврђаву, као фортификација за одбрану од хладног оружја. Састоји се од утврђеног двора (Мали град, саграђен 1428-1430.) и утврђеног града (Велики град, саграђен 1430-1439.) који се као целина надовезује на двор. Са 25 масивних кула висине преко 20m, повезаних бедемима укупне дужине 1,5 km и дебљина веће од 2m, Тврђава представља једну од највећих грађевина ове врсте у Европи. Након пада у турске руке Смедерево задржава шири регионални значај као седиште санџака, све до 1521. године. Током XVI и XVII века развило се у већу оријенталну варош која је имала више џамија, караван сараја и развијену чаршију. Крајем XVII века, за време аустро-турских ратова, варош је наизменично била у рукама зараћених страна, разарана и привредно опала. У време аустријске власти овде је био центар дистрикта. У обновљеној српској држави Смедерево игра значајну улогу, пре свега као седиште Совјета од 1805 – 1807., али и као развијено градско насеље, трговачко средиште и главни град Смедеревске нахије. Током читавог XIX и XX века – некад у већој, некад у мањој мери, користећи своје потенцијале – имало је своје место у реду најразвијенијих градова Србије.

2. Категоризација културне баштине

Сведочанство о историјском наслеђавању Смедерева представљају остаци културне баштине који данас чине реперне тачке његовог културног скелета.

Дунав, са богатим наслеђем дуж тока, ободни појасеви и градско језгро са очуваним примерима чаршијске градње и урбаним системом – чине две основне целине (испреплетане другачијим структурама насталим последњих 50 година), од којих се линеарно пружају правци дуж значајних водених и друмских комуникација које пролазе кроз овај регион и повезују га са другим регионима.

Утврђена непокретна културна добра**1. Непокретна културна добра од изузетног значаја**

1. Смедеревска Тврђава

2. Непокретна културна добра од великог значаја

1. Црква успења пресвете Богородице на Старом гробљу у Смедереву
2. Зграда окружног Суда у Смедереву
3. Стара механа породице Младеновић у Сараорцима

3. Непокретна културна добра

1. Тврђава Кулич, Шалинац
2. Црква Св. Георгија са споменичком целином градског трга, Смедерево
3. Црква Св. пророка Јеремије, Врбовац
4. Црква Св. Петра и Павла, Колари
5. Црква рођења пресвете Богородице, Липе
6. Црква Св. пророка Илије, Михајловац
7. Црква Св. арх. Гаврила, Осипаоница
8. Црква Св. Тројице, Враново
9. Зграда Општинског дома, Смедерево
10. Зграда Гимназије, Смедерево
11. Зграда прве Смедеревске кредитне банке, Смедерево
12. Механа породице Штерић, Осипаоница
13. Комплекс објеката Веронике Клонфер, Друговац
14. Кућа Љубомира Поповића, Колари
15. Кућа Миливоја Манасића, Радицац
16. Кућа у ул. Анте Протића, Смедерево
17. Археолошки локалитет Орнице, Враново

Евидентирана културна добра која су у процедури за утврђивање распрострањена на читавој територији града и обухватају различите категорије културне баштине (од просторно-историјских целина, преко појединачних објеката до археолошких локалитета), међу којима се својим значајем издвајају:

- археолошки локалитет у Ландолу и остаци римског Лимеса (Mons Aureus, Vincea)
- вила Обреновића на Плавинцу, са богатим виноградима изнад Дунава
- комплекс Старе железаре на Дунаву у Смедереву, као индустријско наслеђе
- остаци чаршије из XIX века у Смедереву, као просторна културно-историјска целина.

Поред овога, на подручју Смедерева се налазе и други облици културног наслеђа - материјалног и духовног карактера, који употпуњују слику о богатству и вредности ове средине (покретна културна добра, меморијална места, јавни споменици и сл.). Истовремено, културно-историјско наслеђе Смедерева се не може посматрати издвојено из целине интегралне културне мапе Србије, па и ширег региона, те су међусобне везе на овим релацијама од виталног значаја.

2.6. Привредне делатности**1. Проблеми у развоју, искоришћености и размештају економских ресурса**

Као последица пређашњег неефикасног система, економију Смедерева протеклих година карактерише дубока рецесија, која се највише испољава у водећим привредним областима - индустрији, пољопривреди, грађевинарству, али и другим привредним сегментима. Пад производње и услуга резултирао је великим губицима (неколико пута већи у односу на остварени добитак) и незапослености (близу 15.000 крајем 2003.). Трансформација привреде је у великом заостатку. Започета приватизација још увек није завршена, а она је увек први корак, али не и довољан да би

довела до оздрављења локалне економије. Тамо где је успешно окончана (некадашњи САРТИД - USS Serbia, некадашњи "Техногас" - Messer-Tehnogas) економски резултати постају видљиви. USS Serbia остварује чак око 74% укупне производње на нивоу града Смедерева и водећи је извозник на нивоу Републике, док је Messer-Tehnogas водећи произвођач и дистрибутер техничких гасова у ширем региону. У мањем броју предузећа је у целини или делом већ раније приватизован друштвени капитал (АД "Унитех", АД "Милан Благојевић - МБС", АД "16 октобар", АД "Исхрана", АД "Југово"), док је осам предузећа током 2002. и 2003. године продато путем јавне аукције ("Металсервис", "Украc", "Д.Давидовић", "Н.Крга" и друга). Након 2006. године приватизовани су и ТП "Дунав" и "Змај", а нека од значајних предузећа су у међувремену ушла у стечајни поступак (ДПК "Годомин", ХП "Фаграм", , "Јединство-Холдинг").

У индустрији је наглашено ниско коришћење капацитета са опадањем физичког обима производње, често и вишегодишњи престанак рада појединих, некад успешних привредних капацитета, ниска запосленост са још увек задржавањем фиктивно уписаних радника и великим бројем радника који су остали без посла, изостајање улагања у нове технологије последично праћено технолошком заосталошћу, и значајним угрожавањем животне средине (посебно водног потенцијала и ваздуха). Простори/локације и објекти некада планирани за индустријски развој се не користе, понекад су девастирани и инфраструктурно незаокружени. Скоро целокупна индустрија је лоцирана у Смедереву (са Радинцем), док се на ванградском подручју појединачни индустријски капацитети налазе само у Малој Крсној и Осипаоници.

Изражен је удео приватног предузетништва у привредној слици Смедерева, у различитим областима (металска и матало-прерађивачка, грађевинска, трговинска делатност). Према постојећим подацима, у оквиру приватног предузетништва егзистира око 600 активних приватних предузећа и то: 63,3 % у области трговине, 11,7 % у области индустрије, 9,4 % у области финансија и других услуга, 5,3 % у области грађевинарства и у области саобраћаја и везе 3,6%.

Додатном погоршању привредне слике Смедерева допринела је и светска економска криза која се у локалним условима одразила и на умањени обим пословања успешних привредних субјеката, па и приватног предузетништва.

Пољопривреда је запостављена, пољопривредни ресурси се не користе на прави начин, раубује се пољопривредно земљиште, најчешће изградњом стамбених и других објеката. Пољопривреда је на врло ниском организационом нивоу. Од 27 месних заједница у 12 не постоје земљорадничке задруге, а у неким су престале са радом пре много година (2 месне заједнице). Још већи проблем представља изостајање организованог откупа пољопривредних производа. У највећем броју месних заједница (чак 16) не постоји организован откуп, па чак и на подручјима где постоје, а не делују земљорадничке задруге. Приватан откуп унеколико надокнађује недостатак организованог откупа. Посебно се запажа недостатак услужних (сервисних) пољопривредних капацитета, нарочито мешаона сточне хране и силоса за складиштење житарица.

Основних пољопривредно-прерађивачких капацитета (млекаре, пекаре, кланице) има само у неколико већих приградских и ванградских места (Радицац, Михајловац, Раља, Сараорци и Скобаљ).

У свега неколико насеља постоје капацитети мале привреде, углавном везани за експлоатацију и прераду грађевинског материјала (Михајловац, Мала Крсна, Лугавчина), пољопривреду (Луњевац), прераду дрвета (Липе) и производњу картонских кутија (Мала Крсна).

Прометно-услужни сектор Смедерева који функционише захваљујући, пре свега, приватној иницијативи, у великој мери одражава актуелно време, и не ретко представља извор сиве економије. На подручју града Смедерева има око 3.500 приватних предузетничких јединица, углавном су у питању самосталне радње (око 2.900), које се претежно баве прометом и занатством.

У погледу размештаја услужних делатности, односно опслужености сеоских насеља основним услугама, стање је углавном незадовољавајуће, посебно у погледу појединих врста услуга. Трговинске радње се налазе у свим сеоским насељима, с тим да су већи трговински центри Радицац, Враново и Михајловац. Зелене пијаце су у сеоским насељима реткост, има их у свега пет већих насеља (једна је неодговарајућа). Кванташке пијаце у насељу Удовице и индустријској зони у

Смедереву су недовољне. Занатске услуге су далеко мање развијене у сеоским насељима. Скоро половина села нема ни основне занатске услуге. Може се рећи да се од ванградских насеља издвајају Сараорци по броју и разноврсности услуга, и делимично Мала Крсна и Михајловац. Угоститељских објеката нема у близу половини насеља (12), а повољније стање је у Малој Крсни (где постоји и мотел), Михајловцу, Лугавчини и Сараорцима.

Грађевинарство Смедерева се такође суочава са проблемима, што је логична последица изостајања масовније стамбене изградње, заостајања у привредном развоју, као и изградње и одржавања инфраструктуре (саобраћајне и комуналне). Грађевинарство Смедерева је организовано искључиво у оквиру приватног сектора.

Туристички ресурси Смедерева су за сада недовољно искоришћени (посебно водни, сеоски), а изграђени угоститељско-туристички капацитети су недовољни, често неодговарајући, посебно везано за водни туристички потенцијал и углавном сведени на једнострану понуду. Туристички ресурси руралног простора, везано за развој еко-сеоског и транзитног туризма, за сада нису активирани.

Запостављање пољопривреде довело је до тога да је рурално подручје Смедерева у значајној мери економски и еколошки деградирано, са тенденцијом депопулације у не малом броју насеља, па је због процеса старења становништва у појединим сеоским насељима лимитиран и радни потенцијал.

Један од великих проблема ванградског подручја Смедерева је нарушена животна средина, и то као последица више разлога. Од нерегулисаног одлагања отпада су скоро сва сеоска насеља угрожена, јер немају регулисан систем депоновања комуналног отпада и упућена су на једину, безусловну депонију на градском подручју Смедерева. Претходном треба додати проблем недостатка сточних гробаља у сеоским насељима. Комунална опремљеност је на врло ниском нивоу, посебно се истиче проблем снабдевања водом и одвођење отпадних вода. Појава да се реке (Језава и Петријевски поток) користе за одлагање смећа још више угрожава пољопривредне потенцијале сеоског подручја.

Многа насеља на ванградском подручју осећају последице бесправне градње (Радианац, Вучак, Петријево, насеља на моравском правцу), не само због изузимања земљишта и угрожавања пољопривредног ресурса, већ и немогућношћу да се насеља комунално опреме и уреде. Неколико насеља у непосредној близини Смедерева, као што су Радианац, Раља, Врбовац су директно угрожена од рада и непредузимања потребних мера од стране USS Serbia, а Мала Крсна од капацитета сепарације, ауто-базе и фабрике бетонских производа. Поред тога, од садашњег делимично организованог начина сакупљања секундарних сировина угрожено је насеље Осипаоница.

Остварен социо-економски развој се у великој мери негативно одразио на коришћење земљишта, запостављајући чињеницу да је простор, својим геостратешким положајем за Смедерево, један од његових најважнијих производних ресурса.

Као последица стања привреде, али и политике (пореске и земљишне) на локалном нивоу, буџетски приходи су ниски и претежно се остварују од промета производа и услуга. Порези од прихода на имовину су врло ниски (испод 3% од укупних буџетских прихода), што се делом односи и на приходе на имовину (испод 10%), а посебно од накнаде за коришћење (око 2,5%) и уређење земљиште (око 2%). Структура буџетских прихода показује да се земљишту и другим некретностима још увек не прилази као економском ресурсу, па су у том делу због недостатка финансијских средстава присутни парафискални инструменти (месни самодоприноси и други).

Може се закључити да је, поред неповољног стања привреде Смедерева, за град велики проблем наглашена неравнотежа између градског центра Смедерева и руралног подручја, у погледу привредног развоја, могућности опслуживања различитим услугама (комерцијалним, друштвеним и посебно комуналним) али и у погледу уређености простора и угрожености животне средине.

2. Пољопривредна производња

На простору Смедерева пољопривреда је доминантнија привредна делатност, а рурални простор је највеће друштвено и природно богатство, на шта указују следећи подаци:

- 81,3 % укупних површина су пољопривредне површине (40.190 ha),
- 96,4 % укупног броја насеља су сеоска насеља,
- 42,8 % становништва 2002. године живи у сеоским насељима,
- 34,2 % дохотка ствара пољопривреда
- 0,35 ха пољопривредног односно, 0,34 ха обрадивог земљишта per capita,
- 16,2 % становништва је пољопривредно, док је
- 23,9 % активног пољопривредног становништва у укупном активном.

Пољопривредне задруге, које делују на подручју града Смедерева су у финансијским и организационим потешкоћама, а по делатности коју обављају и пословању ближе су трговачким друштвима него савременим задругама западноевропског типа. Индикативно је да постојећа организација пољопривредне производње и коришћење расположивих ресурса нису прилагођени великој компаративној предности – близини највећег потрошачког центра - града Београда.

Техничко-технолошки ниво производње и остварени производни резултати још увек су исподпросечни у односу на могућности. Према неким истраживањима земљиште на простору града Смедерева угрожено је пољопривредном производњом, пре свега, услед неконтролисаних и прекомерне употребе минералних ђубрива и средстава за заштиту биља.

Институције и услужне службе за пољопривреду још увек су на незадовољавајућем техничком, стручном и организацијском нивоу. Прогнозно-извештајна служба из подручја заштите од биљних болести и штеточина још није адекватно организована. Пољопривредно-саветодавна служба још није савремено успостављена и стручно попуњена за потребе града. Како пољопривреда, посебно интензивна, захтева употребу хемизације у заштити биља и плодова, посебно треба водити рачуна о проблему одлагања и евентуалног уништавања овог токсичног отпада.

До сада ништа значајније у Смедереву није учињено на организовању и подстицању еколошке производње и поред чињенице да за то има значајних могућности.

У делатности агротуризма руралних домаћинстава нема значајнијих помака, а управо ту су велике могућности и очекивања допунског дохотка за породична пољопривредна гоздинства.

3. Индустијски сектор

Погоршани услови привређивања у Србији, који су обележили последњу деценију XX века, одразили су се на стагнацију индустријског и целокупног привредног развоја, транзициону кризу, одлив кадрова и сл. У том амбијенту функционисала је и привреда града Смедерева, додатно оптерећена специфичном ситуацијом у којој се нашла, пре свега, црна металургија као доминатна индустријска грана: високи износи губитака, дугова, недостатак обртног капитала, смањене функционалне способности ресурса, висок степен незапослености уз потенцијалне технолошке вишкове радне снаге и нерешено питање власништва. Такво окружење није омогућавало улагања у одржавање производње, модернизацију или пак покретање нових прозводних циклуса. И поред значајних позитивних помака након успешних приватизација (USS Serbia, Messer-Tehnogas), на услове привређивања је утицала и светска економска криза, која је – како у Републици, тако и на локалном нивоу – посебно погодила сектор базне индустрије.

Започете процесе преструктурирања, уклањање или ублажавање низа негативних појава (економских, политичких, социјалних, просторних и сл.) кроз правилну валоризацију предности града Смедерева треба усмерити ка убрзаном темпу развоја, превазилажењу препрека транзиционог циклуса, квалитетном развоју и укључивању града у савремене интеграционе токове.

Гранска структура - Диверсификовану гранску структуру индустрије у Смедереву илуструју подаци о производној активности у 9 подсектора прерађивачке индустрије (од укупно 14), односно 12 производних грана (од укупно 23, колико је издвојено према новој класификацији делатности, Службени лист СРЈ, бр. 31/96). Свакако, према просторним и техно-економским перформансама, доминантан и препознатљив бренд планског подручја је Железара US Steel Serbia која је примарни фактор просторно-функционалне структуре града.

Са становишта потенцијалних носилаца развоја, индустрију града Смедерева карактерише знатан удео пропульзивног сектора индустријске проиводње – железара, производња техничких гасовоа, машина, апарата за домаћинство и саобраћајних средстава, које за себе везују велики број осталих индустријских, али и других привредних активности. Такође, присутан је и стационарни сектор индустрије, тј. традиционалне индустријске гране (нпр. прерада дрвета, текстилна и прехрамбена индустрија), док је најмање заступљен помоћни или интермедијални сектор - производња цигле и опеке, вађење камена и сл.

Истовремено, ради се о доминацији капитално-интензивних грана (већим делом базно-сировинског сектора - производња гвожђа и челика и ливење метала и мањим делом прерађивачког сектора - производња машина и сл.), док су у мањој мери заступљене радно-интензивне (традиционалне) и научно-интензивне индустријске гране.

Просторна структура - У постојећој просторној структури индустрије Смедерева издваја се градски центар Смедерево - са насељем Радицац, као основно језгро индустријске делатности, и насеља Мала Крсна и Осипаоница са нуклеусом индустријске активности.

Индустријска производња у градском центру се обавља у различитим просторним формама: у индустријским (привредним) зонама и на појединачним локалитетима.

Индустријске (привредне) зоне:

1. Индустријска зона US Steel Serbia, лоцирана 7 km југоисточно од града (потез Радицац-Раља), уједно и најзначајнији пол развоја града, израженог моноструктурног карактера - везана је за област производње сировог гвожђа и челика, односно сегмент црне металургије. Обухвата површину око 300 ha са високим вредностима техноекономских и просторних карактеристика у погледу потрошње воде (има сопствено извориште питке воде), количине отпадних вода (које се евакуишу преко колектора у реку Раљу), потрошње електричне енергије, великог обима транспорта улазног и излазног терета (у оквиру зоне је железничка станица) са веома израженом позицијом у систему производних веза у интрарегионалном (националном), а данас све више и у трансрегионалној просторној димензији. На истој локацији се остварује и производња и дистрибуција техничких гасова у предузећу "Messer-Tehnogas". Специфична врста, количине и начин производње у оквиру зоне ствара изузетно велики еколошки притисак на све елементе окружења, те је реч о простору са највишим степеном угрожености животне средине. Испољени проблеми у оквиру зоне односе се на комуникацијске железничке и друмске везе са Луком, неадекватну искоришћеност канала изграђеног са сврхом транспорта улазног и излазног терета, однос места становања и места рада запослених и на неопходност трајног решавања проблема загађености средине кроз активнију реализацију мера заштите.
2. Индустријска зона западно од центра - традиционална зона Старе железаре површине од 21 ha, такође је моноструктурног карактера и високих вредности техноекономских карактеристика. У почетним фазама развоја била је битан агломеративни елемент у просторној структури града, али временом постаје уско грло развоја, у сталном конфликту с околним садржајем и препрека обухватнијем и примернијем развоју дунавског приобаља. Из тог разлога, треба тежити пренамени производно-индустријске функције ка туристичко-културном садржају, кроз формирање различитих модела културолошких пројеката.

3. Индустијска зона у Годоминском пољу, североисточно од града, подељена је на неколико подзона. Реч је, заправо, о привредној зони која је недовољно просторно заокружена, некомплетног садржаја али великих просторно-развојних могућности. Назив индустијска потиче, пре свега од почетних, иницијалних и за сада преовлађујућих индустијских активности у њој, али је присутан и други привредни садржај, мање или више комплементаран индустијско-производним активностима у зони. По положају, садржају, испољеним проблемима и могућностима развоја издвајају се следеће подзоне према:

- (1) **Постојећа Индустијска зона** површине 101.3 ha у којој је лоциран највећи број индустијских предузећа, изражене диверсификоване структуре: производња апарата за домаћинство ("Милан Благојевић"), машина за производњу и искоришћавање механичке енергије ("Унитех"), машина за специјалне намене ("Фаграм", "Simax"), производња одевних предмета ("Украс") и др., али и осталих привредних активности - саобраћаја, производног занатства, трговине на велико и складиштења и др. ("Ласта", "Аутотранспорт", "Змај", "Југопетрол", "Дунав" итд.).

Просторне могућности у оквиру постојећих појединачних локација индустијских предузећа постоје, али су ограничења даљег развоја везана за еколошки аспект, пре свега за евакуацију отпадних технолошких и санитарних вода и обезбеђивање оптималног ниво подземних вода;

- (2) **Подзона "Шалиначки пут"**, садашње површине 15 ha, у којој активно послују капацитети МСП. У току је инфраструктурно (пре свега саобраћајно) опремање за шири део ове зоне (око 40 ha), што ће представљати значајан потенцијал с основном оријентацијом ка развоју МСП. То подразумева јасно дефинисање производних програма усклађених са еколошким капацитетом средине, додатно потенцираним постојањем изворишта и предузећа за водоснабдевање у непосредној близини;

- (3) **Подзона лоцирана дуж главног пута** индустијске зоне је вишенаменог карактера, укупне површине 36.86 ha. С десна стране пута, ка вези са Ковинским мостом (површине 20.56 ha) налази се: од индустијских предузећа "Металсервис", појединачни капацитети приватног предузетништва, као и објекти комуналних делатности и др. Са леве стране пута, на обали Дунава су претоварне локације сепарације (9 ha) и грађевинско предузеће "Југово" (7.3 ha).

На овом локалитету великих развојних могућности испољени су проблеми власништва над земљиштем и нерешених хидротехничких мера у функцији одржавања нивоа подземних вода и сл.

Поред издвојених подзона, у ширем просторном контексту ове индустијске/привредне зоне налазе се два локалитета у оквиру којих се обавља индустијска активност:

- први, просторно већи (10.8 ha) везан је за производњу саобраћајних средстава – "Желвоз", са релативно довољно резерви простора за даљи развој али присутних еколошких ограничења,
- други, мање површине (2.16 ha) на којој се одвија прерада дрвета и производња производа од дрвета у оквиру предузећа "Будућност", окружен је стамбеним сламом "Мали Кривак" и испољених просторних и еколошких лимита за даљи развој.

Појединачни индустијски локалитети у дисперзији

- највећи међу њима је локалитет циглане "Никола Крга" (површине 8.26 ha) окружен стамбеним садржајем, без могућности даљег развоја и неопходности пренамене локације,
- локалитет предузећа "16. октобар" (површине 1.66 ha), који тренутно није у функцији, због просторних и еколошких ограничења би требало трансформисати из производне у пословну намену са профитабилнијим садржајем; исто се односи и на локацију Винског подрума (1.07 ha) у широј зони градског центра.

У Смедереву постоји још неколико локалитета интензивније привредне (мањим делом индустријске) активности који, у мањој или већој мери, морају бити привредно-технолошки прилагођени окружењу, с једне стране, и савременим и жељеним тенденцијама развоја, с друге стране. Ради се о:

- локацији постојеће луке која је у директном конфликту са функцијама централне градске зоне,
- складишним капацитетима уз Дунав, непримереним стварним предиспозицијама овог простора,
- локацији садашњих царинских терминала неусклађеним са могућностима развоја широког спектра активности (комерцијалних, спортско-рекреативним, и сл.),
- зони делатности са становањем која се формира дуж радијалних праваца (ка насељима Колари, Петријево) са превасходно стоваришно-трговинском активношћу коју би требало обликовати и усмерити ка развоју тзв. "породичних предузећа",
- зони трансформације, која се налази ван континуално изграђеног градског простора, на локалитету "Годоминске штале" (садашње површине од око 31.2 ха са силосима и фармом) која може представљати савремени Смедеревски производно-индустријски центар.

Изван градског подручја, индустријска активност се обавља у насељима Мала Крсна и Осипаоница.

У северозападном делу насеља **Мала Крсна**, поред државног пута М-24 и прикључка железничке пруге ка индустријској зони US Steel-a, на површини од 4.2 ха одвија се производња грађевинског материјала (према новој номенклатури делатности реч је о сектору вађења руде и камена) и бетонских производа. У питању је сировински оријентисана производња са знатним ефектима у просторно-физиономској структури подручја, израженим неповољним еколошким утицајем на окружење и ограниченим просторним могућностима за ширење. До сада, због неадекватно валоризованог положаја насеља као железничког пункта, није дошло до снажнијег привредно-развојног импулса заснованог на складишно-претоварним, односно, дистрибутивним функцијама у регионалним размерама. Ове активности су се спонтано развиле између Коридора X и железничке пруге, дуж државног пута I реда. У циљу спречавања даљег спонтаног и бесправног развоја, а у правцу и рационалног коришћења локалитета неопходно је плански организовати и уредити простор.

У југоисточном делу насеља **Осипаоница**, дуж државног пута, обавља се производња млинских производа (млевање и љуштење житарица). Реч је о развоју сировински оријентисане производње, мањег еколошког утицаја на окружење. Потребно је нагласити да су насеља дуж саобраћајнице међусобно срасла, чинећи тако урбано-рурални континуум без просторних могућности за развој већих зона интензивније привредне (индустријске) активности, али са предиспозицијама за развој тзв. "породичних предузећа" у оквиру мешовитих (стамбено-пословних) објеката.

Просторни развој индустрије у Смедереву бележи следеће проблеме:

- неповољна тенденција развоја индустрије крајем 20. и почетком 21. века - учешће индустрије од 51,9% у структури укупне запослености и 58,1% дохотка (у 1988. год.) сведено је на 44,8% у запослености у 2001. (што не одсликава реалне односе због феномена фиктивне запослености) и на свега 18,1% у дохотку општине. Две године касније, према подацима из 2003. године, индустрија учествује са 33,7% у укупној запослености (13.296 запослених),
- висок степен незапослености (14.654. лица тражи запослење у 2003. години), са тенденцијом пораста и слаба понуда радних места у индустрији, што врши додатни притисак на локалну заједницу продубљујући проблем неискоришћености људских ресурса,
- низак ниво техничке опремљености и продуктивности рада уз недовољну искоришћеност капацитета, високу увозну зависност (нарочито US Steel-a) и недовољну развијеност извозно оријентисаних производних програма,
- неразвијеност тржишног амбијента и незавршени процеси реструктурирања утичу на слаб прилив капитала и улагања у нове технологије, модернизацију производње, кадровско реструктурирање, развој МСП из домена прерађивачке индустрије,
- структурне карактеристике индустрије са израженом концентрацијом у капитално-интензивним секторима (црна металургија, производња саобраћајних средстава, машиноградња) са недовољно

развијеним пропульзивним сегментима привређивања, који су способни да, бржом применом научног и технолошког прогреса, допринесу вишем степену конкурентности производа на тржишту.

Са аспекта просторног развоја индустрије проблеми се даље односе на:

- висок степен поларизације становништва и привредних активности, тј. слабо изражене дисперзије индустрије (и привреде у целини) ван градског центра Смедерево, и изражених депопулацијских процеса у већини насеља,
- низак квалитет инфраструктурне опремљености индустријских (привредних) зона, пре свега у домену комуналне инфраструктуре и комуникацијских веза са луком и сл.,
- недовољно усклађене структуре индустрије у односу на развојни потенцијал: положај подручја, ресурсе Дунава, пољопривредно-сировинске ресурсе, кадровски потенцијал и др.,
- ниска искоришћеност простора у зонама интензивне индустријске производње и недовољан степен техничко-производног и организационог повезивања предузећа у постојећој индустријско-привредној зони у Годоминском пољу,
- веома нарушен квалитет животне средине, посебно на локалитету USS Serbia и старе железаре, затим индустријске (привредне) зоне у североисточном делу града и на појединачним локалитетима дисперзно размештеним у Смедереву, као последица технолошки застарелих производних програма и саобраћајне оптерећености (због размештаја места рада и места становања),
- неповољне инжењерско-геолошке карактеристике терена у Годоминском пољу (са аспекта изградње индустријско-привредних објеката) у погледу носивости терена, стабилности и нивоа подземних вода,
- проблем сталног конфликта производних и осталих градских функција као последица локације наслеђене индустрије у појединим деловима града (стара железара, "Никола Крга" и др.) неусаглашене са реалним предиспозицијом тих простора за стамбене, туристичке, спортско-рекреативне, културне или друге намене,
- појава стихијског, спонтаног и непланског заузимања простора за поједине производне, односно складишне активности, нарочито на излазним путним правцима из Смедерева, у непосредној близини Коридора X, и дуж државног пута у југоисточном делу подручја.

Просторна организација индустријске активности

Интегрални приступ просторној концепцији развоја индустрије подразумева уважавање специфичности подручја града Смедерева, позитивних трендова у постојећем размештају индустрије, идентификованих ограничења просторног, еколошког и материјалног карактера и формирања савремене индустријске структуре. У планираној просторној организацији индустрије, *према ПППП коридора X* (2003) издвајају се следећи центри развоја:

- Смедерево (са насељем Радинац) у рангу већег индустријског центра у републичким оквирима (преко 10.000 запослених у индустрији) и
- Мала Крсна као врло мали индустријски центар (до 250 запослених).

На основу напред наведених критеријума издвојени су следећи (постојећи и нови) локалитети интензивног индустријског развоја у граду Смедереву:

Индустријско-привредна зона - у просторној целини "Годоминско поље", југозападно од канала технолошке воде и саобраћајнице М-24, границу на западу чини marina (у склопу зоне је и локалитет "Желвоза"), а са јужне стране пољопривредна зона.

У временском хоризонту до 2015. године индустријско-привредна активност се неће обављати на целокупно издвојеној површини (око 555 ha). Пре свега, ради се о намери да се правовремено резервише простор који ће, са аспекта одрживог развоја, пружати могућност и будућим генерацијама да организују, уређују и усмеравају привредне активности. Због још увек незавршеног процеса

преструктурирања, недефинисаног макроекономског пословног амбијента и недостатка материјалних средстава, не треба очекивати претерани прилив привредних субјеката. И поред тога, треба тежити планском обликовању простора за дужи временски рок. С обзиром да је реч о неповољним теренима с аспекта инжењерско-геолошких карактеристика, потребно је додатно опремање терена у погледу побољшања стабилности путем сложених хидротехничких и мелиорационих радова (фундирање, насипање, дренажа и др.). Ова зона садржи неколико целина различите производно-привредне оријентације и временске реализације:

а) Постојећу индустријско-привредну зону у Годоминском пољу са својим подзонама (стара индустријска зона, Шалиначки пут, зона око "Водовода" и других комуналних делатности, локалитет "Желвоза") површине 166,9ha – потребно је просторно заокружити, инфраструктурно санирати (због проблема евакуације отпадних вода и обезбеђивање нивоа подземних вода). Задржати диверсификовану структуру индустрије (производња апарата за домаћинство, машина за производњу и искоришћавање механичке енергије и за специјалне намене, производња одевних предмета, саобраћајних средстава и др.), уз могућност смештаја индустрија које треба дислоцирати из градског ткива и осталих привредних активности (саобраћаја, производног занатства, трговине на велико и складиштења, комуналне делатности и др.). То подразумева интензивније коришћење простора, преструктурирање предузећа и усмеравање ка вишим фазама прераде и спровођење активних мера заштите средине (у току технолошког процеса и дефинисање заштитних зона према градском и пољопривредном подручју).

У оквиру ове зоне, по атрактивности и локационо-развојном потенцијалу издваја се подзона "Шалиначки пут", површине перспективно 40 ha, намењена развоју малих и средњих предузећа из прехрамбеног, металопрерађивачког и машинског комплекса, текстилне индустрије и других привредних активности, али врло ригорозних захтева у погледу избора производних програма (виших фаза прераде и еколошки подобних). У најкраћем року треба довршити инфраструктурно опремање ове локације која, као извесна и перспективна, може да прихвати нове погоне и модерне технолошки развијене производне програме након преструктурирања великих производних система (афирмација зоне у потпуности до 2012. године).

б) новоформиран Индустријски парк са Слободном зоном (површине 386,7ha)

Слободна зона – као савремена просторна форма функционисања привредних делатности требало би да искористи све предности геосаобраћајног положаја Смедерева на Дунаву. Раније формирана Слободна зона "Сартида" (касније IBZ USS Serbia) није заживела у просторном обухвату од око 80 ha у индустријској зони, а у међувремену је и изгубила статус слободне зоне у складу са Законом о слободним зонама. Током 2010. године започете су активности на релацији Град Смедерево – привредни субјекти у старој Индустријској зони (пре свих "Метех") око формирања Слободне зоне Смедерево. Према студијској документацији која је рађена за те потребе, у њој би били лоцирани објекти намењени непосредним активностима Слободне зоне – производња и вршење услуга извоза, банкарски послови, осигурање, складиштење, прерада, дорада, паковање, сортирање, припрема робе за извоз, и сл., инфраструктурни објекти (саобраћајне површине, водопривредни објекти), складишта и заштитни зелени појас. Просторни обухват ове Зоне још овећ није у потпуности дефинисан.

Просторно и програмски добро осмишљена Слободна зона је потенцијално најдинамичнија форма агломирања привреде града Смедерева и ширих просторних целина, са врло јаким ефектима у непосредној гравитационој зони. У условима јачања предузетништва и равноправности својинских облика власништва пружа шансу за укључивање у савремене интеграционе токове (ефикасан инструмент за привлачење страног капитала, позитивни ефекти на екстерно и интерно (домаће) тржиште, могућност повезивања фирми и заједничка улагања, чвршће везе са истраживачко-развојним институцијама, велике могућности запошљавања). Истовремено, потребно је позиционирати положај зоне у мрежи слободних зона Београд-Панчево-Смедерево-Ковин и усмерити је у правцу развоја комплементарних функција и и компатибилних програма, у циљу постизања бољих ефеката.

Једна од активности у зони била би и индустрија из домена високотехнолошке производње прехранбених, хемијских, електронских, металних производа и др., уз мере интензивне заштите средине.

Индустријски парк – такође је нова просторна форма функционисања индустрије великих директних и индиректних ефеката у просторној организацији града и ширег регионалног подручја. У делу тзв. Нове Индустријске зоне, у непосредној близини моста преко Дунава, планом детаљне регулације је опредељен простор од око 85 ha на коме је у једном делу предвиђено формирање Индустриског парка (на површини иницијално од 20 ha). Планом детаљне регулације предвиђено је инфраструктурно опремање (прикључцима на магистралне инфраструктурне системе са унутрашњом мрежом). Програмски оквир Парка ПДР-ом је дат оквирно (из домена лаке прерађивачке индустрије високотехнолошких и еколошких критеријума, која је везана за дораду производа из постојеће структуре индустрије, са садржајима логистике (шпедиција, услужно складиштење, царинење и сл.). Битан моменат у формирању парка је могућност подршке US Steel-а преко новооснованог Центра за економски развој у правцу проналажења потенцијалних инвеститора. Због контактеног положаја Парка са пољопривредном зоном неопходно је утврђивање и спровођење мера заштите средине током производних циклуса и формирање заштитних појасева.

Могућности развоја Парка поред локационо-развојних погодности, зависи од друштвено-економских услова: минимални ризици улагања, олакшице у добијању дозвола, пореском систему и сл., чиме се могу привући заинтересовани инвеститори.

За реализацију пројекта Индустриског парка током 2010. године урађена је Студија изводљивости индустријске зоне (аутор Студије конзорцијум Tahal-Fidenco, Con-Zit и други, уз финансирање USAid – Mega програма).

Привредна зона, налази се у просторној целини "Годоминско поље", између саобраћајнице М-24 и канала технолошке воде US Steel-а, површине око 320ha. Предности локалитета су садржане у њеном саобраћајно-географском положају (делом поред Дунава, положај уз државни пут I реда и везе са Војводином и Аутопутем, близина аеродрома, и др.) што дефинише приоритетне (и доминантне) активности у погледу коришћења простора, пре свега два доминантна сегмента: 1) нова Лука на Дунаву са објектима логистике - складиштима, робно-транспортним центром, и 2) сервисно-складишни терминали. Део зоне може бити у функцији производно-прерађивачких капацитета, у складу са одговарајућом урбанистичко-планском документацијом и уз претходно инфраструктурно опремање простора.

Индустријска зона US Steel Serbia, југоисточно од града (потез Радинац-Раља, површине 324,5ha) – Будући развој индустрије подразумева модернизацију и примену савремених технологија у производњи гвожђа и челика и техничких гасова (Messer-Tehnogas), уз побољшање комуникацијских веза са Луком. Због специфичне производне орјентације, неопходан је стални мониторинг и реализација активних мера заштите животне средине на постојећем локалитету. Постоје могућности проширења зоне ка будућој траси саобраћајнице М-24. Нови простор био би намењен за организовани развој МСП из комплекса производње и прераде метала, затим услужних делатности и стоваришних капацитета, по могућству у сарадњи са потребама и захтевима постојећих привредних субјеката у зони (US Steel, Messer-Tehnogas). Међутим, реализација проширења зоне условљена је изградњом будуће трасе саобраћајнице М-24.

Зона Старе железаре (површине 21ha) – Извесно је да ће се у ближој будућности (свакако до истека првог планског периода 2015. године) задржати индустријско-привредна делатност у ограниченом обиму на овом локалитету, уз поштовање веома строгих мера заштите средине. Међутим, потребно је, усаглашавањем пословних намера власника и корисника датог локалитета и интереса Града у контексту свеукупног развоја, подстицати пренамену производне функције ка туристичко-спортско-рекреативном садржају, формирањем индустријско-културног центра (различити модели уметничких пројеката – мултимедијални садржаји, специфични музеј индустрије, допунске активности: занатство,

трговина, комерцијалне услуге, спорт и сл.). Остаје отворено питање временске реализације наведених пројеката и програма развоја.

Специјализовани производно-индустријски центар (СПИЦ) – формирао би се трансформацијом постојеће моноструктурне – пољопривредне производне делатности на локалитету "Годоминске штале" (укупне површине око 55ha са проширењем). Пољопривредно залеђе и добар саобраћајни положај локалитета чине основу за функционисање модерног специјализованог комплекса са вишим технолошким фазама прераде и понуде пољопривредних и других производа, уз спровођење свеобухватних мера заштите средине.

Што се тиче појединачних индустријских локалитета – циглана "Никола Крга", штампарија "Д.Давидовић", "16.Октобар", "Годоминов" вински подрум – због просторних и еколошких ограничења, неопходна је дислокација производње из градског подручја у индустријску зону или престанак рада неусклађених погона, а тиме се отварају могућности коришћења тих простора за друге намене (становање, пословни простор, култура, туризам и сл.). Такође, потребно је дислоцирати теретну луку и складишне капацитете из централне градске зоне на локалитет нове Луке.

У будућем периоду, адекватнија валоризација положаја насеља **Мала Крсна** подразумевала би развој привредне зоне дуж дела саобраћајнице М-24, на потезу између Коридора Х и железничке пруге. Наиме, развој спонтано формираних активности (складишних, претоварних), неопходно је просторно-плански организовати у складу са рационалим коришћењем простора (поштујући правила за уређење заштитних појасева коридора Х) и заштитом пољопривредног земљишта. Ова зона би могла да преузме део трговинских, посредничких и сервисних функција Смедерева, што с аспекта задовољавања потреба становништва околних насеља има велике предности (приступачност, смањен обим периодичних кретања ка Смедереву, можда чак и привлачење миграционих токова становништва и смањења досељавања у градски центар и др.). У циљу програмско-просторног уобличавања и инфраструктурног опремања ове зоне, покренута је израда плана детаљне регулације, којим ће се дефинисати и везе, односно прикључење зоне на саобраћајницу М-24.

У осталим насељима Смедерева нема локационо-развојних могућности за стварање већих индустријских (привредних) зона. Дуж радијалних праваца од Смедерева, ка насељима Колари и Петријево и у насељима у југоисточном делу подручја (Скобаљ-Осипаоница-Лугавчина) формирану зону делатности (превасходно стоваришно-трговинског карактера, уз мање производне погоне) са становањем, кроз просторно-еколошке критеријуме треба обликовати у правцу развоју тзв. "породичних предузећа". Када је реч о југозападном делу подручја града (нарочито у насељу Друговац), неопходно је истражити сличне модалитете развоја малих капацитета заснованих на коришћењу локалних ресурса (нпр. пољопривредних сировина) или задовољавању других потреба становништва (занатске услуге, трговина, и сл.). У том погледу, детаљнијим просторно-планским документима треба усмеравати њихов развој и уједно створити пословни амбијент за јачање приватне иницијативе и поштовање традиционалних вредности. Овај сегмент развоја има битну улогу с аспекта превазилажења врло изражених поларизационих ефеката досадашњег свеукупног развоја, чиме ће се створити услови за успостављање нових односа између урбаних и руралних подручја.

11. Просторна дистрибуција индустријских и привредних капацитета

Зоне интензивније индустријске/ привредне активности		Површина	Реализација до 2009. године
Традиционална зона Смедерева – стара железара почетак Сартиде (А)		21, 02 ha	- постојећи режим коришћења зоне
Индустријско- привредна просторна целина - Смедерево	Постојећа индустријско-привредна зона (Б) (стара индустријска зона, "Шалиначки пут", "Желвоз", "Будућност")	166, 9 ha	- потпуна реализација просторно- функционалног заокружења зоне до 2015. године
	Индустријски парк са Слободном зоном (1)	386,7 ha	почетна фаза реализације СЗ припремне радње за почетну фазу реализације Пројекта ИП (студија изводљивости, пословни план и др.)
Привредна зона - Смедерево	➤ Нова лука (В) са логистиком (1)	200,3 ha	- оформљење луке и иницијалних објеката логистике
	➤ Сервисно-складишни терминали и индустријско- производни капацитети	119,5 ha	- резервација простора за развој ових активности
Специјализовани производно-индустријски центар - Смедерево "Годоминске штале" (Г) + проширење (4)		54,4 ha	- свеобухватна трансформација постојеће организације локалитета
U.S. Steel Serbia (Д) - Смедерево-Раља-Радицац		324,5 ha	- постојећи режим коришћења
Привредна зона - Мала Крсна (5)		32 ha	- просторна и производна оријентације зоне према планским документима

Напомена: Зоне обележене словима (А, Б, В, Г, Д, Е) односе се на постојеће, а бројевима (1, 2, 3, 4, 5) на новопланиране индустријско-привредне комплексе или проширења постојећих (Погледати: тематску карту "Индустрија"). Површине дате у табеле добијене су директним читавањем са карте.

4. Туристичка делатност

Захваљујући бројним позитивним развојним трендовима туристичка делатност се сврстала међу најдинамичније и најпропулзивније привредне гране, са вишеструким ефектима који туризму дају покретачку функцију у широком спектру делатности. Тако се туризам укључује у приоритете привредног развоја бројних земаља.

Смедерево као туристичке дестинације представља, мање-више заокружену географску целину која располаже атрактивним, комуникативним и рецептивним факторима, тј. свим оним природним, друштвеним, антрополошким, културно-историјским, саобраћајним потенцијалима и претпоставкама за смештај, одмор, рекреацију и забаву туриста, односно изграђену туристичку понуду. Овај простор обједињава у себи вредне туристичке потенцијале, и обзиром да је у питању једна административна, али и просторна целина, неопходно је интегрално планирати развој туризма са свим припадајућим делатностима, и утврдити адекватну маркетинг стратегију и политику развоја. Такође је изузетно важно регионално повезивање и умрежавање понуде и на ширем националном нивоу.

Смедерево се карактерише различитим и великим природним и антропогеним потенцијалима за развој туризма. Са својим геопотенцијалом за развој туризма, немогуће је критички се не осврнути на тренутно стање туристичке привреде у граду и не поставити питање зашто тако велики и развијен град нема и развијен туризам, односно зашто туризам није развијен сразмерно могућностима, потенцијалима, па чак и потребама. За Смедерево је веома значајно да је у његовој непосредној близини, још у III веку постојало насеље *Mons Aureus* на путу између развијених центара римске империје, Београда (*Singidunum*) и Костолаца (*Viminacium*). Из тог времена потиче и виноградарска традиција. У то време је Дунав био важан пловни пут, он је то и данас, а требало би да и убудуће буде својеврстан синоним града, као што је то случај и са многим другим градовима на овој реци.

Река Дунав је међународна и национална вредност, коју допуњују природни и антропогени садржаји посредног и непосредног приобаља, али истовремено потенцијал који није адекватно искоришћен. Системима канала Дунав је укључен у пловне путеве разгранате у више земаља и дефинисане са

више различитих потреба. Делом средњег тока је на територији града Смедерева. Познати су водостаји и протицаји, технички режим и хемијске особености, степен загађености и повољни услови пловидбе током читаве године. Дунав карактерише и лака повезаност десног и левог приобаља, тј. Шумадије, Поморавља, Стига и Браничева са јужним Банатом и Војводином.

Аутопутски коридор није довољно опремљен и обележен како би привукао пажњу туриста на специфичне туристичке вредности и потенцијале смедеревског краја и како би поједине тачке, локалитети и простори добили значај туристичке дестинације за велики број транзитних туриста.

Природне вредности као туристички мотив, употпуњују садржајно туристичке ресурсе на нивоу града.

Културна баштина и духовно значење Смедерева нису са довољно пажње валоризовани и активно укључени у токове просторне интеграције овог простора у појасу Подунавља, као европске теме од прворазредног значаја. Посебан изазов представља одговарајуће програмирање и ревитализација Смедеревске тврђаве са њеним историјским, археолошким, етнолошким и културолошким потенцијалима. Тврђава, као кључни репер и окосница идентитета Смедерева и ширег окружења у укупном развоју града као туристичке, културне и привредне дестинације, подразумева квалитетно повезивање са акваторијом Дунава и са градским језгром на другој страни.

2.7. Саобраћајни систем

По питању развоја саобраћаја Смедерево има бројне повољне услове готово у свим видовима сабраћаја. У овом простору се укрштају многобројни саобраћајни правци од значаја за Европу, регион, Републику, и сам град Смедерево. Најважнија компонента је сучељавање два важна паневропска саобраћајна коридора - копненог X и водног VII. Та чињеница даје додатни квалитет и омогућава мултимодалност саобраћајних видова који дају додатну развојну шансу Смедерева као регионалном центру Србије.

1. Друмски саобраћај

Саобраћајни значај републичких вредности, поред наведених европских, дају и остали државни путни правци – државни путеви I реда, посебно пут М-24 или "Банатски правац". Преко територије Смедерева пролазе и правци М1.10, и веза М24/М1.10.

Поред наведених коридора Смедерево свој регионални значај потврђује и државним путевима II реда: Р100, Р109, Р109б, Р202, Р214 и Р214а, као и веза државних путних паравац - градска обилазница - Р100/М1.10 Од значаја је и правац М1.10. Град Смедерево је један од ретких градова који има изграђене транзитне путеве ван градских језгра у Србији. Све ове саобраћајне карактеристике омогућавају са тог основа повољан развој - поред града Смедерева, и за остала - сеоска насеља.

12. Државни путни правци у административном подручју града Смедерева

Државни путни правци	Дужина путног правца у административном подручју Града Смедерева (km)
ДП I реда	
М 1 (ауто-пут Е-75)	33
М 24	22.40
М 1.10	8.40
М 24 / М 1.10	2.60
Укупно	
ДП II реда	
Р 100	9.00
Р 109	16.80
Р 109б	15.10

P 202	21.50
P 214	14.30
P 214a	8.30
P 100 / M 1.10	11.50
Укупно	
УКУПНО	

Поред наведених путних праваца државног значаја, основу друмске/путне инфраструктуре Смедерева чини мрежа локалних путева и саобраћајница првог и другог ранга.

Стационаже укрштаја локалних путева (подаци надлежног предузећа) са мрежом државних путева дате су у Свесци бр. 3 - Документација плана.

13. Локални путеви у административном подручју града Смедерева

Локални путеви у административном подручју Града Смедерева	Дужина пута	Опис пута и укрштаји са државним путним правцима
Л - 1	3.767	Укрштај пута М 1.10 (ул. 17. октобра - Ковински мост)
Л - 1.1	0.250	Од пута Л - 1 крак 1 према путу М 24
Л - 1.2	0.340	Од пута М 24 - крак 2 до пута Л - 1 (Ковински мост)
Л - 1.3	5.090	Од пута М 24 - насеље Шалинац - насеље Кулич
Л - 2	3.537	Од пута М 24 - насеље Липе
Л - 3	4.583	Од пута М 24 - пут Р 214 - (Враново)
Л - 4	3.342	Од пута Р 109б - насеље Врбовац
Л - 5	1.857	Од пута Р 109б - насеље Добри До
Л - 6	4.315	Од пута Р 100 - насеље Удовице - градска обилазница
Л - 7	2.395	Од пута Р 100 - насеље Сеоне
Л - 8	4.876	Од ул. Пролетерске (Смедерево) - насеље Вучак - обилазница
Л - 9	4.150	Од пута Р109 (насеље Ландол) - пут Р109 (насеље Колари)
Л - 10	3.310	Од пута Р 109 - насеље Биновац
Л - 11	5.105	Од пута Р 109 - насеље Друговац
Л - 12	5.300	Од пута Л - 11 (насеље Друговац) - насеље Бадљевица
Л - 13	2.205	Од пута Р 109 - насеље Луњевац
Л - 14	0.591	Од пута Р 202 - насеље Петријево
Л - 15	0.660	Од пута Р 202 - насеље Водањ
Л - 16	1.751	Од пута Р 214 - до пута Р 214 (насеље Осипаоница)
Л - 17	0.822	Од пута Р 214 - насеље Враново
Л - 18	1.050	Од пута Р 202 - насеље Лугавчина
Л - 19	2.408	Од пута Л - 12 (насеље Друговац) - пут Р 202 (Мало Орашје)
Л - 20	10.755	Од пута Р 202 (насеље Водањ) - Колари - Раља
УКУПНО	72.459	

Квалитет саобраћајница је незадовољавајући: коловози су у лошем стању, изграђени без потпуног профила, а незадовољавајућа је и опремљеност путева путним објектима (вертикалном и хоризонталном сигнализацијом), и пратећим услужним садржајима (саобраћајна и туристичка сигнализација, информациони пунктови, сервиси). Многе градске саобраћајнице и већина путева који пролазе кроз сеоска насеља немају пешачку стазу. Постојећа мрежа локалних путева незадовољава тренутне потребе за кретањем.

Обилазница око Смедерева још увек није категорисана у систем државних путева.

Ипак се намеће закључак да је **геостратешки саобраћајни положај Смедерева изузетно повољан**. Смедерево је, захваљујући саобраћајном положају: европски град, важан републички центар, регионални центар и градски центар.

Поред свих наведених вредности и предности, у досадашњем развоју саобраћајне инфраструктуре било је недостатака - највише спорости у реализацији појединих система.

Основни развојни проблеми су: незавршен правац државног пута I реда М-24; неповољна концепција железничке мреже; спора изградња Луке Смедерево; недефинисана саобраћајна концепција; занемариве активности око формирања чворишта интегралног транспорта; неразвијене локалне путне везе између сеоских насеља - повезивање шумадијског и моравског ареала; неповољан саобраћајни положај градског центра у односу на остала насеља.

На основу планске документације вишег хијерархијског нивоа и стратешких планова и области саобраћаја, Смедерево ће остати и даље значајно мултимодално чвориште – неизбежан пут од Западне и Средње Европе ка Блиском Истоку, било да је то бродом, железницом или аутопутем. Планирана инфраструктурна изградња у Србији мора разрешити и саобраћајне проблеме Смедерева и учинити га важним, и то на свим нивоима развоја. Посебна улагања очекују се у Луку Смедерево, железничку пругу и чвориште Мала Крсна, модернизацију и опремање кородора Аутопута пратећим садржајима, изградњу недостајућег дела пута М-24 до обилазнице и реконструкцију укрштања са пругом Смедерево-Мала Крсна (код II Липске рампе), реконструкцију и модернизацију државних путева II реда, као и конципирање авио-саобраћаја. На локалном нивоу од инвестиционих приоритета треба издвојити: улагања у саобраћајну мрежу града са приоритетом у аутобуску и железничку станицу, главне градске саобраћајнице, у стационарни саобраћај (решавање паркирања), као и у јавни градски превоз, затим у локалне путеве, посебно у њихову модернизацију и др.

Истакнута велика геостратешка вредност Смедерева у свим видовима саобраћаја условљава велику развојну шансу. Општа оцена је да је Смедерево у свим елементима саобраћајних индикатора за развој изнад републичких просека, нарочито у односу на своје окружење, па и шири регион.

2. Железнички саобраћај

Железнички саобраћај је такође један од значајних елемената саобраћајног система Смедерева. Готово сви рангови пруга су присутни у систему. Главни правац представља магистрална пруга Е-85 Београд-Мала Крсна-Ниш, пруга највишег технолошког нивоа у земљи, која Смедерево повезује са Европом и развојном осовином - коридором X. Железничко чвориште Мала Крсна је једно од најперспективнијих у Републици. Преко њега крак пруге повезује Смедерево са источним делом Републике – регионални железнички правац Пожаревац-Бор. За Смедерево је индикатор 1.7 железничких станица на 100 km² површине, док та вредност за Републику износи 0.8. У Републици густина мреже железничких пруга достиже око 4.3 km /100 km², док тај индикатор за Смедерево износи 1188. У привредном смислу железнички саобраћај је најјача саобраћајна грана привреде и у касним осамдесетим годинама око 50 % запослених у саобраћају било је на железници. Будући изглед и развојна шанса Смедерева у железничком саобраћају је најављена модернизација железничког саобраћаја на националном нивоу.

Квалитет пруга је неуједначен, и углавном испод потребног стандарда. Магистрална пруга која се на простору општине пружа од Водња до Сараораца је у солидном стању, где се углавном одржава пројектована брзина од 120 km/h, сем на појединим краћим деоницама где се саобраћај одвија са лаганом вожњом. Систем осигурања је уграђен 1974. године али и даље функционише у складу са потребама. Систем управљања је даљински - телекоманда (АПБ).

Локална пруга Смедерево - Мала Крсна генерално је ремонтована 2002. године, и до станице Радинац је у добром стању. Брзина на овој прузи је повећана са 50 km/h на 70 km/h. Проблем на овој прузи представљају нелегални (необезбеђени) пешачки и путни прелази, чиме је угрожена безбедност на једном делу пруге. Осигурање пруге је старо 20 година и одржава се у задовољавајућем стању. Од Радинца ка Малој Крсни није вршен ремонт пруге. Код реке Раље постоји деоница од 200 m на којој је брзина смањена на свега 10 km/h. Од реке Раље до Мале Крсне брзина је 50 km/h, и у добром је стању.

Регионална пруга Мала Крсна-Пожаревац се налази на треиторији Смедерева до Љубичевског моста, у дужини од 11 km. Брзина на овој деоници је 90 km/h, деоница се одржава и у задовољавајућем је стању.

Чворишта железничког саобраћаја чини 6 станица (Смедерево, Радинац, Мала Крсна, Осипаоница, Водањ и Колари) и 6 стајалишта (Годомин, Враново, Осипаоница, Лугавчина, Скобаљ и Раља). Станица Смедерево је ремонтована 2002. године и у задовољавајућем је стању. Мала Крсна представља железничко чвориште од националног значаја. Инфраструктура станице је у лошем стању, није скоро вршен ремонт колосека и постројења. У станици Радинац региструје се највећим обим промета у Србији, што је резултат транспортних токова железаре.

3. Речни саобраћај

Значај овог вида саобраћаја у Смедереву је уједначеног интензитета. Иако је он имао пресудни значај за локације стратешких привредних капацитета, у развојном саобраћајном смислу његова улога је мања од могуће у будућности. Отворено је питање путничког пристаништа у циљу развоја туризма, као и адекватног третмана теретне луке.

Инфраструктуру речног саобраћаја Смедерево чини пловни пут Дунава – паневропски коридор VII, старо пристаниште, марина, нова лука, терминал за течне терете "Југопетрола", као и мања пристаништа (шљункаре) која се налазе уз обалу у Индустријској зони. Пристаниште је регистровано за међународни промет, а налази се у строгом центру града. Располаже претоварним капацитетима којима је могуће остварити највише 1,5 милион тона терета годишње. Локација, расположивост простора и степен техничко-технолошке опремљености представљају ограничавајући чинилац даљег развоја. Изградња Нове луке је започета, локација не располаже одговарајућим условима за рад, а садашње количине терета се претоварају за потребе US Steel-a. Пристанишни и лучки капацитети нису опремљени за обављање претовара и других операција у интермодалном режиму транспорта, већ само за рад са класичним врстама терета (расути и генерални). Путнички речни саобраћај је онемогућен, јер не постоји одговарајући терминал. Марина је неуређена, запустела и неопремљена, а у зачетку су претходне активности на њеном планском дефинисању и уређењу. Смедерево има значајне развојне могућности у области речног саобраћаја (теретног и путничког), међутим садашњи концепт је превазиђен и представља ограничавајући чинилац развоја речног саобраћаја и развоја других градских функција.

4. Ваздушни саобраћај

И у овом виду саобраћаја препознаје се шанса за даљи развој, јер постоји језгро развоја у једном, за сада спортско-туристичком аеродрому. Перспектива овог аеродрома се посебно види у веома повољном положају у односу на положај осталих пунктова развоја – Луке, Железничке станице, као и Индустријске зоне. Овај аеродром може веома брзо прерасти у туристичко-пословни аеродром са задржаном спортском и пољопривредном функцијом.

5. Ограничења и потенцијали развоја саобраћаја

Повољан геостратешки положај у саобраћајном смислу, европски коридори, регионални правци на нивоу Србије, заступљеност свих видова саобраћаја изнад просека у Републици, нарочито путног, железничког и пловног – основни су потенцијали за развој, како саме саобраћајне привреде, тако и осталих грана привреде у којима саобраћај представља значајан удео.

Стопроцентна асфалтираност државних и локалних путева представља значајан услов за безбедно и брзо кретање простором у екстерном и локалном смислу.

Готово довршене обилазнице града Смедерева, јужна и западна, представљају значајан услов за успешну одрживу интеграцију града у саобраћајни систем локалних и екстерних карактеристика.

Коридор Аутопута са три петље и довољан број денивелисаних укрштања локалних и атарских путева успешно је интегрисан у мрежу путева на територији града и, уз планску изградњу објеката у

непосредном коридору са потребним пратећим садржајима, представља значајну развојну шансу (индустријски капацитети, робни центри, бензинске станице, мотели и др).

Железничко чвориште Мала Крсна представља станицу великих развојних могућности у систему железница Србије, посебно у планским развојним визијама код изградње банатског правца и РТЦ Смедерево.

Посебну развојну шансу за укупан развој – не само Смедерева, већ и целог региона – види се у дефинисању започете изградње Луке и РТЦ, са високим степеном мултимодалности свих видова саобраћаних система на локацији.

Основна ограничења у развоју саобраћаја односе се, по правилу, на недовршавање започетих пројеката и неконтролисане изградње насеља и простора.

Мањи број локалних путева онемогућава квалитетно кретање и везе међу насељима, недостају и могућности локалног кретања исток-запад у континуитету, те треба успоставити најмање два полупрстена.

Посебан проблем представља до сада незаустављив процес ширења насеља уз путеве, што угрожава квалитет живљења у тим насељима, али деградира комфортно и безбедно одвијање саобраћаја и смањује брзине кретања. Нарочито су угрожени правци државних путева II реда (Р-109) и остали излазни путеви у гравитационој зони града Смедерева.

Саобраћајну одрживост градског центра Смедерева умањује незавршена траса пута М-24, железничка пруга у старом градском језгру, неадекватан положај аутобуске и железнице станице, недовољан број паркинг места, недовољно афирмисан јавни превоз у граду, недостатак пешачких и бициклистичких стаза и запуштен стандард уличног профила посебно у рубним градским зонама.

2.8. Инфраструктурни системи

1. Хидротехничка инфраструктура

Територија Смедерева је хидрографски оријентисана је на два слива: слив реке Дунав (деснообално приобаље реке Дунав са притокама) и слив реке Велике Мораве (левообално приобаље реке Велике Мораве са притокама).

Слив реке Дунав - Дужина приобаља реке Дунав, која - како директно, тако и индиректно, утиче на карактеристике земљишта територије Смедерева, износи око 22 km. С обзиром да је сам градски центар лоциран у непосредном приобаљу Дунава и самим тим под директним утицајем режима, у виду перманентно високог нивоа подземних вода у делу Тврђаве, ужег градског језгра, Индустријске зоне и Годоминског поља, а такође и у одређеном периоду године у виду плавлена великим водама, изграђени су комплексни заштитни системи у виду низа бунара и црпних станица, који са развијеном хидромелиорационом инфраструктуром, обезбеђују оптималне услове за нормално функционисање града и експлоатацију пољопривредног земљишта.

По својим **физичко-хемијским карактеристикама** воде Дунава сврставају се у II категорију водотока у које спадају воде погодне за купање, рекреацију, спортове на води, односно воде које се уз нормалне методе обраде (коагулација, филтрација и дезинфекција) могу употребљавати за снабдевање насеља водом за пиће насеља и прехранбеној индустрији (рН 6,8 - 8,5, суви остатак 1.000 mg/l, суспендоване метерије 30 mg/l, БПК5 4 mg/l, бр.кол.клица 6.000 у 100 ml).

Аспекти коришћења су: пловни пут, наутика, рибарство, експлоатација речних наноса (шљунка, песка) као грађевинског материјала, водоснабдевање, наводњавање.

Слив је угрожен директно отпадним водама Индустријске зоне, као и отпадним водама града, које се без предходног третмана директно упуштају у отворен водоток Дунава. Коте терена у интервалу од 70.00 - 72.00 мнм су угрожене директно плавлеем великим водама реке Дунав (73.55 мнм). Стога је изграђен заштитни систем одбране од поплава који обухвата:

- Систем линијских заштитних објеката (насипа) са обалоутврдом и валобранима у укупној дужини од 3.370 m у зони града и 9.000 m у Индустријској зони и зони мелиорационих касета Годомин.
- Систем брана са ретензионим простором за активну заштиту насеља од бујичних таласа у сливу потока
- Петријевски поток: - ретензија Смедерево $V_{0,1} = 95.000 \text{ m}^3$ Н - прелива = 111 мнм ретензија Петријево $V_{0,1} = 146.000 \text{ m}^3$ ретензија Ћириловац $V_{0,1} = 2.000 \text{ m}^3$
- Вучачки поток: - ретензија Вучак $V_{0,1} = 180.000 \text{ m}^3$ Н - прелива = 125,50 мнм акумулација Језава $V_{0,1} = 480.000 \text{ m}^3$ Н - насипа = 74,25 мнм $Q_{\text{тем.исп.}} = 0,15 \text{ m}^3/\text{s}$. $Q_{\text{прел.}} = 0,8 - 1,0 \text{ m}^3/\text{s}$
- Систем мелиорационих канала укупне дужине 28 km са црпним станицама:
- ЦС Смедерево $Q_{\text{рад}} = 3,0 \text{ m}^3/\text{s}$ $H_{\text{maks.}} = 68,70$ мнм $H_{\text{рад.}} = 68,00$ мнм
- ЦС Кулич 1 $Q_{\text{рад}} = 2,0 \text{ m}^3/\text{s}$ $H_{\text{maks.}} = 68,50$ мнм $H_{\text{рад.}} = 67,20$ мнм
- ЦС Кулич 2 $Q_{\text{рад}} = 1,5 \text{ m}^3/\text{s}$ $H_{\text{maks.}} = 68,50$ мнм $H_{\text{рад.}} = 67,20$ мнм

И поред ових система, ужа зона града остала је незаштићена у потпуности услед изграђености објеката инфраструктуре као што је лука, али и слабих места у оквиру зидина Тврђаве тако да су угрожени у првој зони следећи објекти: Смедеревска тврђава, Железничка школа, Железничка станица са инфраструктуром, инфраструктура пристаништа, складишта од Тврђаве до Веслачког клуба и појас насеља са нижом котом терена од фабрике шинских возила до линије Ул. Српског совјета. У постпласном периоду (2006. године) је изграђен део система обалоутврде од Веслачког клуба до пристаништа и извршено формирање друге линије одбране на јединој повољној локацији (Железничка станица), чиме је из плавне зоне искључена ужа градска зона, али сви приобални садржаји ће у случају високих вода бити поплавлени. То је линија зоне ризика у којој није рационално планирати нове садржаје.

Слив реке Велике Мораве - Укупна дужина обале реке Велике Мораве износи на територији града Смедерева око 35 km, крај које је лоциран већи број сеоских насеља и пољопривредних површина. Неповољан утицај високих подземних вода које су у директној зависности од водотока је истакнут у зони мелиорационе касете Годоминског поља од ушћа Велике Мораве у Дунав до ушћа измењеног тока Језаве у Велику Мораву.

По својим **физичко-хемијским карактеристикама** воде Велике Мораве сврставају се у Па категорију водотока, у које спадају воде погодне за купање, рекреацију, спортове на води, за гајење мање племенитих риба рода *Ciprinida*, односно воде које се, уз нормалне методе обраде (коагулација, филтрација и дезинфекција), могу употребљавати за снабдевање насеља водом за пиће (рН 6,8-8,5, суви остатак 1.000 mg/l, суспендоване метерије 30 mg/l, БПК5 4 mg/l, бр.кол.клица 6.000 у 100 ml).

Аспекти коришћења су: наутика, рибарство, експлоатација речних наноса као грађевинског материјала, водоснабдевање, наводњавање.

Слив је угрожен директно отпадним водама USS Serbia, које се без предходног третмана упуштају кроз такозвани Црвени канал, односно измењени ток реке Раље и Језаве, у отворен водоток Велике Мораве, узводно од изворишта „Шалинац“.

Водопривредна инфраструктура приобаља реке Велике Мораве обухвата систем заштитних објеката и насипа са обалоутврдом и валобранима у укупној дужини од око 9.000 m (левообални насип), обалоутврдом у дужини 1.400 m и левообалног насипа новог тока Језаве - Црвени канал у дужини од 8.000 m. Најугроженија је зона новог тока реке Језаве услед континуираног засипања корита и самим тим смањења протикајућег профила.

2. Електроенергетски преносни инфраструктурни систем

Снабдевање електричном енергијом града Смедерева врши се преко преносног система ЕМС-а системом мреже далековода и објеката у функцији електроснабдевања, обједињеног у електроенергетски систем Републике. У оквиру овог система, далеководи који прелазе административним подручјем Смедерева су:

1. ДВ 400 kV број 401/1 Београд 8 - ТЕ Дрмно
2. ДВ 220 kV број 277 Београд 8 - Смедерево 3
3. ДВ 110 kV број 101А/1 Београд 3 - Смедерево 2
4. ДВ 110 kV број 101Б/2 Београд 18 - Смедерево 2
5. ДВ 110 kV број 101А/2 Смедерево 2 - Смедерево 1
6. ДВ 110 kV број 101Б/3 Смедерево 2 - Смедерево 1
7. ДВ 110 kV број 101А/3 Смедерево 1 - Смедерево 4
8. ДВ 110 kV број 101А/4 Смедерево 4 - Костолац
9. ДВ 110 kV број 101Б/4 Смедерево 1 - Костолац
10. ДВ 110 kV број 110АБ Смедерево 2 - Смедерево 3
11. ДВ 110 kV број 1223 Смедерево 3 - Смедеревска Паланка
12. ДВ 110 kV број 1144АБ Смедерево 3 - Костолац

Постојећи електроенергетски систем приказан је у Графичком делу Плана.

3. Гасоводни инфраструктурни систем

Снабдевање Смедерева природним гасом врши се преко магистралног гасовода Панчево-Смедерево, пројектованог капацитета 140 мил. m³. Оцена је да искоришћеност гасовода није довољна у привредном систему, нити је до сада дефинисана његова улога у коришћењу гаса за домаћинства или даљинско грејање. Гасоводну мрежу у подручју Смедерева чини правац магистралног гасовода притиска 50 b, који пролази територијом у дужини од око 30 km, разводна гасоводна мрежа притиска 6 до 12 b, у дужини од око 10 km и градска дистрибутивна гасоводна мрежа притиска 4 b. (Графички део Плана).

4. Телекомуникациони инфраструктурни систем

Фиксна телефонија - Телекомуникациони систем града Смедерева функционише у јединственој мрежи националног оператора Телеком Србија а.д. Главна аутоматска централа - ГАТЦ Смедерево је смештена у градском центру Смедерева и функционише преко два система: Централа - Alcatel E10 (са 5 Истурених степена) и Централа - GTD5C.

ГАТЦ Седерево има три Истурена степена, која обезбеђују тт-саобраћај у гардском подручју: ИС Царина, ИС Папазовац и ИС Југово.

Транспортна телекомуникациона мрежа изведена је у дигиталној СДХ технологији мрежом оптичких каблова који повезују истурене степене са главним централама у прстенастој структури која се користи као медијум за повезивање дигиталних система СДХ технологије.

Транспортном оптичком мрежом каблова се од ГАТЦ Смедерево остварује тт-саобраћај према крајњим аутоматским централа - КАТЦ, у насељима на територији Смедерева: Удовице, Шалинац, Липе, Мала Крсна, Скобаљ, Осипаоница, Лугавчина, Сараорци и Луњевац.

Насеље Михајловац остварује тт-саобраћај преко КАТЦ, која је такође повезана оптичком транспортном мрежом са ГАТЦ Смедерево, али ова Крајња аутоматска централа има и два Истурена степена, која су оптичком мрежом повезана - насеља Врбовац и Добри До; као и КАТЦ Друговац - која има Истурене степене у насељима Бадљевица, Мало Орашје и Суводол.

Крајње аутоматске телефонске централе са мрежним напајањем околних насеља су КАТЦ Петријево (обезбеђује тт-сигнал насељу Водањ), КАТЦ Враново (Раља) и КАТЦ Колари (Ландол и Биновац).

На подручју ИЈ Смедерево, која покрива подручје града Смедерева, општине Велика Плана и општине Смедеревска Паланка, у функцији је тт-опрема различитих перформанси које обезбеђују висок

квалитет услуга крајњим корисницима. На подручју града Смедерева инсталирано је: 52.239 тт прикључака, 48.806 директних прикључака, 10.336 ADSL/POTS прикључака, 1.023 (2B+D) ISDN прикључака, 34 (30B+D) ISDN прикључака, 2.376 двојничких прикључака, 768 ADSL/ISDN прикључака и 160 SHDSL прикључака.

Оријентациона дужина транспортне оптичке мреже на територији је око 130 km. Постојеће стање бакарне приступне мреже, као и сви релевантни подаци, налазе се у Документацији плана (Свеска бр. 3).

Оптичка приступна мрежа на територији града Смедерева је у развоју. До сада је положено 8 оптичких приступних каблова, од чега 6 у самом градском центру Смедерево. Укупна дужина положених оптичких приступних каблова је 4,01 km, од чега у градском центру 3,07 km. (Графички део Плана)

Мобилна телефонија - Стање покривености територије Смедерева мрежама мобилне телефоније је на веома задовољавајућем нивоу. Највећа је покривеност и заступљеност националног оператора Телеком Србија а.д., али и страних/приватних компанија и оператора – Telenor group и VIP mobile, тако да је потребно планирати и омогућити интензивнији развој овог система, како би се обезбедили већи капацитети, бољи квалитет услуга и услова за кориснике.

КДС - На подручју Смедерева постоји релативно развијен кабловски дистрибутивни ТВ систем, односно вишенаменски широкопојасни телекомуникациони систем намењен дистрибуцији РА и ТВ сигнала и истовремено пружању широкопојасних интерактивних/двосмерних сервиса корисницима. Савремени КДС је комплексна целина, подразумева коришћење најновијих савремених технолошких решења и свој пун значај добија интеграцијом у јединствен систем на глобалном нивоу. У том циљу је потребно овај систем и даље развијати и унапређивати, у смислу повећања капацитета и квалитета услуга, према плановима и техничким решењима овлашћених оператора, у складу са законском регулативом која дефинише ову област.

2.9. Комунална/техничка инфраструктура

Већ дефинисан стратешки обухват и третман инфраструктуре на територији града Смедерева проистекао је из успешног управљања простором и стабилног свеопштег развоја који подразумева само неопходан и рационалан развој техничке инфраструктуре: водоводних, канализационих, гасоводних, електро- и тт-мрежа и објеката. Недопустиво је просторно развлачење и функционално предимензионисање инфраструктурне мреже и објеката. Ради тога основни циљ је: **Инфраструктура треба да се развија само за постојеће и планиране кориснике и активности, на строго просторно дефинисаним локацијама/зонама, рационално и приступачно за све кориснике на територији града.**

Овај циљ подразумева да сва насеља у Смедереву морају имати минимум инфраструктурне опремљености, и да су ти технички системи делови већих и сложенијих система који се развијају и експлоатишу по јасно дефинисаним правилима. **Ширење и развијање инфраструктуре фокусирати на просторе који у периоду свеопште консолидације друштва могу дати највише директних и индиректних економских, еколошких и социјалних ефеката.**

Град Смедерево се са демографског аспекта може сматрати умиреном, са економског веома перспективном, са еколошког доста сложеном, а са социјалног стабилном средином. Насеља имају јасно дефинисану границу грађевинских подручја, коју не треба ширити, осим незнатно. Ово су значајни индикатори за будући развој инфраструктуре која ће се оперативнио развијати парцијално, а стратешки интегрално кроз програме који покривају следеће територијалне целине:

1. Електронерегска мрежа, објекти и систем електроснабдевања

Системом електроснабдевања (у надлежности ЕД Смедерево), према доступним подацима, снабдева се око 39.000 потрошача у категорији широка потрошња, а на средњем напону 35 kV и 10 kV, 38 потрошача.

Просечна месечна потрошња електричне енергије ЕД Смедерево је зими око 40 000 MWh а за летњи период око 20 000 MWh. Највиши врх зими је око 80 MW, а лети око 55 MW.

Снабдевање електричном енергијом се врши из преносне мреже 220 kV, посредством једне трансформаторске станице 220/110kV (ТС Смедерево 3 – Раља), две ТС 110/35 kV (Смедерево 1 - Булине воде и Смедерево 2 – Царина) и једне ТС 110/10 kV (Смедерево 4).

Инсталисане снаге трансформаторских станица које напајају конзумно подручје Електродистрибуције Смедерево су следеће:

- ТС 110/35kV Смедерево (20+20) MVA
- ТС 110/35kV Смедерево (31.5+31.5) MVA
- ТС 110/35kV Смедерево (31,5) MVA

Трансформаторске станице Смедерево 1 и Смедерево 2 напајају седам (7) трансформаторских станица 35/10kV које се налазе у градском подручју и четири трансформаторске станице 35/10kV чије су локације изван граница градског подручја. Градско подручје се такође напаја из једне трансформаторске станице 110/10kV.

Конзумно подручје на подручју Плана подељено је у четири дела: насеља Радинац и Раља (заједно са осталим насељима дуж Моравског правца) напајају се електричном енергијом из четири ТС 35/10kV и то: СД-VI, СД-XII, СД-XIV и СД-XVII; насеља Вучак и Петријево (са осталим насељима на Шумадијском побрђу) напајају се електричном енергијом из ТС 35/10kV: СД-XV, СД-VII СД-I; насеља Сеоне, Удовике, и Југово напајају се електричном енергијом из ТС 35/10kV: СД-I, СД-XV; централно градско подручје напаја се из ТС 35/10kV: СД-I, СД-III, СД-IV, СД-V, СД-VII и СД-4 и Индустријска зона у Годоминском пољу, која се напаја из ТС СД-4.

Укупна инсталисана снага на трансформацији 110/35 kV је: $S_{iu} = 134.5 \text{ MVA}$ а укупна инсталисана снага на трансформацији $x/10 \text{ kV}$ је: $S_{iu} = 101.6 \text{ MVA}$.

Трансформаторских станица 10/0,4 kV има укупно 375, од чега су 320 власништво ЕД Смедерево, а 55 власништво правних или физичких лица.

Водови

35kV водови – Трансформаторске станице 35/10kV напајају се преко водова 35kV, при чему су надземни водови у дужини од 64 km а кабловски (подземни) у дужини од 15 km.

10kV водови – Укупна дужина 10kV водова, преко којих се напајају трансформаторске станице 10/0,4kV, износи око 295 km при чему су надземни водови 200 km а подземни 95 km.

НН водови – Крајњи потрошачи напајају се преко водова 0,4kV чија укупна дужина износи око 970 km – надземни око 870 km а подземни око 100 km.

Бесправна градња и недовољно улагање у изградњу ТС 10/0,4kV узроковали су проблеме у снабдевању електричном енергијом потрошача на најнижим напонским нивоима. Изградња нових трансформаторских станица 10/0,4kV је успорена јер је све теже пронаћи одговарајућу локацију због нерешених имовинско-правних односа. Бесправна градња је заузела слободне просторе, што је створило додатне проблеме приликом одређивања траса за нове далеководе и локације за нове трансформаторске станице. (Графички део Плана)

2. Систем водоснабдевања

Град Смедерево као важан индустријски и привредни центар Србије, са израженим интезивним приливом становништва, проблеме водоснабдевања и проширења водоводне мреже решава дуги низ година. Сагледавајући потребе града и будућих могућих корисника, пажљивом анализом постојећег стања и сопствених финансијских могућности, Град се определио за читав низ инвестиционих пројеката из ове области, који су реализовани у периоду од 1978-2002. године. Посебна пажња је посвећена стратегији развоја свих делова система и система у целини, при чему је проблем

недостатака воде условљавао и реализацију извођачке документације, односно њену верификацију, као и изградњу виталних делова система водоснабдевања (резервоари, транспортни цевоводи, извориште "Шалинац").

Системом градског водоснабдевања потпуно је покривено подручје градског центра Смедерева, са периурбаним насељима Удовице, Петријево и Вучак, и релативно удаљеним сеоским насељем шумадијског система – Ландол.

Села која се налазе на шумадијском потезу су проблем водоснабдевања углавном решила изградњом аутономних система (изграђених већином из донација ACDI VOCA).

Села моравског потеза немају решен систем водоснабдевања, већ користе индивидуалне бунаре. Квалитет ове непрерађене воде је веома лош. Истовремено, ова бунарска вода је подложна различитим утицајима и загађењу.

Приградска села Липе, Радицац, Раља и Враново се снабдевају са аутономног изворишта „Радицац“, које се налази у кругу USS Steel Serbia и које није у могућности, због потреба процеса производње и технички застарелих инсталација, да задовољи потребе за водом поменутих корисника, у смислу конзума, али и квалитета санитарне воде.

Полазећи од специфичности система водоснабдевања града, у функционалном смислу распознају се три целине: а) изворишта; б) постројења за припрему питке воде и в) дистрибутивни систем, чији развој често није ишао синхронизованим током, те је остварени ниво развоја у односу на конзум различит.

Изворишта - Смедерево има једно од највећих и најквалитетнијих изворишта подземних вода у Србији - извориште "Шалинац". Истражени капацитет изворишта је 1000 l/s и *Водопригодном основном Републике Србије* је дефинисано као регионално извориште, које се може користити и за делимично снабдевање суседних градова (Смедеревске Паланке, Велике планине, Жабара, Пожаревца, Београда).

Основу система водоснабдевања града Смедерева чине два изворишта подземних вода, којима се експлоатишу воде у оквиру алувијалних седимената Дунава и Велике Мораве.

Прво извориште, тзв. Старо извориште - Извориште „Годоминско поље“, изграђено је шездесетих година прошлог века, као група од око 20 бунара, просечне дубине од око 18-25 m, капацитета 120 l/s, у зони Годоминског поља. Формирањем Индустријске зоне у зони санитарне заштите овог градског изворишта, одређена је и намена овог изворишта – извориште техничке воде за потребе Индустријске зоне.

Седамдесетих година се приступило истражним радовима у зони Шалиначког поља, у циљу отварања новог градског изворишта капацитета 1000 l/s. Тренутно је у експлоатацији седам бунара просечне дубине од 48-65 m, капацитета 380 l/s, чија друга зона санитарне заштите (сумарни радијус дејства групе бунара) обухвата око 103 ha у зони Шалиначког поља, а процењује се да ће у завршној фази она износити око 180 ha. У постпланском периоду је реализовано још три бунара на овој локацији, из планиране прве фазе проширења изворишта.

Треће извориште на територији Смедерева је Извориште „Радицац“, у оквиру којег је изграђено 8 бунара, просечне дубине од око 15-20 m, сумарног капацитета 120 l/s, за потребе процеса производње у погонима Железаре, али и водоснабдевања околних сеоских насеља - Радицац, Вранова и Раље. Услед непосредног присуства тешких метала у отпадним водама производног процеса, истраживањима је утврђено њихово присуство у каптираним седиментима и захваћеној води, тако да се експлоатација овог изворишта своди на експлоатацију технолошке воде, а решење водоснабдевања погона и околних насеља, планира се у ресурсима градског система.

Постројење за припрему питке воде - Формирање новог изворишта "Шалинац" са дефинисаном динамиком његовог развоја, као следећи приоритетни проблем наметнуо је решавање проблема недовољних капацитета постојећег постројења за прераду сирове воде. У већ поменутој студији из 1978. године, постојеће постројење прераде се препоручује за проширење и доградњу, обзиром на

расположиву инфраструктуру која је заступљена на овој локацији (већ изграђени објекти, инсталација и опрема, добре саобраћајне везе олакшавају могућност рационалне доградње).

Постојећа прерада воде није технолошки и функционално одговарала траженом капацитету од 400 l/s., па се ради постизања синхронизације свих делова и потребне сигурности у погону у току 1993. године приступило реконструкцији постројења за прераду воде и довођењу производње воде за пиће на потребан ниво.

Дистрибутивна мрежа - У протеклом периоду је посебна пажња посвећена решавању једног од најзначајнијих проблема из области водоснабдевања града Смедерева – дугорочног планирања развоја и градње дистрибутивне мреже града.

У том смислу приступило се реализацији техничке документације чији је предмет генерална концепција развоја система за водоснабдевање града.

- Студија за снабдевање града Смедерева и околине пијаћом водом до 2030. године - "Хидропројект" Београд 1978. године
- Основно решење дистрибуционог система водовода Смедерево "Енергопројект" 1984. године
- Идејно решење снабдевања водом III висинске зоне "Велика Морава" 1992. године,

као и низ главних извођачких пројеката који су делимично или у целини реализовани управо због недефинисане стратегије развоја система.

Укупна дужина водоводне дистрибутивне мреже у граду према расположивим подацима из 1999. године је 152.190m, са веома неповољном структуром везаном за старост и врсту цевовода уз следеће објекте на мрежи: Пумпне станице - стара пумпна станица у оквиру ППВ, нова пумпна станица у оквиру ППВ, станица за повишење притиска у Ул. Војводе Степе, станица за повишење притиска Карађорђево брдо, станица за повишење притиска Царина, станица за повишење притиска Вучак, станица за повишење притиска Плавинац; Резервоари - резервоари чисте воде у оквиру ППВ укупне запремине 950 m³, Карађорђево брдо укупне запремине 3 000 m³, Царина укупне запремине 4 400 m³ и резервоар Вучак запремине 200 m³. (Графички део Плана)

3. Систем канализања отпадних вода

Проблем одвођења и пречишћавања атмосферских и фекалних вода због своје природе често представља фактор ограничења развоја територијалних целина, а последице доношења инвестиционих одлука везаних за третман отпадних вода су далекосежне. Положај Смедерева као подунавског града намеће обавезе што хитнијег решавања проблема отпадних вода, уз могућност ангажовања територијалних потенцијала са којима град располаже.

Канализање отпадних фекалних, атмосферских и индустријских вода је решено једино у градском центру, и то не у потпуности. Остала насеља у административном подручју Смедерева немају изграђен систем канализања и уопште дефинисан третман одвођења отпадних вода, већ је то решено изградњом индивидуалних септичких јама које се периодично празне, а отпадне воде се упуштају у најближи реципијент, без икаквог пречишћавања.

Генерално посматрано у Смедереву постоје два типа канализационе мреже, сепарациони и општи систем. За доњи део града је карактеристичан општи систем у коме се атмосферске и фекалне воде прикупљају истим колекторима и воде преко ЦС "Језава" у Дунав. У горњем делу града је урађена мешовита мрежа, која је у једном свом делу сепарационог карактера. Углавном се из доњег дела града све воде уливају у Петријевски колектор Ø2000 mm који је гравитационо спојен са Дунавом. Свему овоме треба додати да се у канализациону мрежу испушта све, односно не поштују се технички услови за испуштање отпадних вода у градску канализацију.

На подручју Индустријске зоне града Смедерева није изграђена канализациона мрежа.

Целокупна канализација градског подручја Смедерева се сада преко ЦС "Језава" и Петријевског колектора без пречишћавања улива у реку Дунав.

Променом природног режима отицања вода Дунава, односно изградњом акумулације Ђердап створени су нови, далеко неповољнији услови за испуштање канализационих вода Смедерева. Услед

измењеног режима рада отежано је функционисање и одржавање самог колектора, као и могућност изливања канализационих вода кроз шахтове.

Проблематика Индустијске зоне је далеко озбиљнија, јер за сада није изграђена канализациона мрежа, па се све индустријске, фекалне и атмосферске воде уливају у каналску мрежу или Дунав. Најважнија категорија загађивача у Индустијској зони су индустријске отпадне воде, које сада перманентно загађују површинске и подземне воде. (Графички део Плана)

У постпланском периоду покренуте су активности на изградњи градског Постројења за пречишћавање отпадних вода на локацији која је опредељена свим досадашњим стратешким планским документима – у Индустијској зони. До сада је усвојен план детаљне регулације који дефинише локацију / парцелу за изградњу постројења, прибављено је земљиште у корисништво Града Смедерева и реализоване прве пројектне активности (Генерални пројекат, избор технологије). За наставак активности на изградњи неопходно је обезбеђивање финансијске подршке пројекту, пре свега подршка државе, кроз различите инвестиционе програме, као и подршка иностраних фондова.

2.10. Комунални системи и површине

1. Депоновање комуналног и осталог отпада

Комунални отпад - У Смедереву је регистровано 58 "дивљих" депонија и велики број нерегистрованих одлагалишта комуналног отпада, од којих ни једно не испуњава услове за локацију на основу Правилника којим се ова област регулише. Поједини водотоци, као што су Језава, Раља, Петријевски поток, Удовички (шумски) поток, постали су депоније различитог отпадног материјала. Депоновање комуналног отпада града Смедерева врши се на депонији у напуштеном кориту реке Језаве у Годоминском пољу, површине 5 ha (2 km од центра града). Ова депонија је нехигијенска, непрописно регулисана и без дозволе за коришћење, па тиме не испуњава основне здравствене и еколошке услове за коришћење. Као последица таквог стања јавља се угрожавање подземних вода (дренажни канал пролази на само 10-15 m од појединих бунара), загађивање ваздуха и земљишта. Дневно се одлаже око 520 m³ комуналног отпада, при чему се не врши његово разврставање.

14. Врсте отпадног материјала

	Врста отпадног материјала	% удео у укупној количини	Удео у укупној количини у t
1.	папир	20	8.540
2.	стакло и порцелан	4,3	1.836
3.	метал	8	3.416
4.	текстил	6	2.562
5.	гума и пластика	11	4.697
6.	органске материје	22,7	9.693
7.	пепео, шут, шљака	11	4.697
8.	смеће са јавних површина	7	2.989
9.	остало	10	4.270
	Укупно	100	42.700

Опасан отпад се, у индустријским објектима који га имају, привремено лагује у посебним складиштима. Један део опасног отпада се одлаже на градску депонију, а претпоставка је да део опасног отпада завршава на разним дивљим депонијама или у рекама.

15. Врсте опасних материја у отпаду

Назив опасне материје у отпаду		Количина отпатка	Начин чувања	Физичко стање
1.	Азбест	2.400 kg	/	чврст
2.	Отпадно минерално уље	8,28 t	Бурад, базен	течан
3.	PVC вреће	3,5 t	/	чврст
4.	Пиралени	2,916 t	Бурад	течан
5.	Мазива (маст FOR 2 EP)	720 kg		Маст
6.	Хлороводонична киселина (HCl) ¹	/	/	течан
7.	Натријум-хидроксид (NaOH) ¹	/	/	течан
8.	Синтетички ESTR ¹	/	/	течан
9.	Калцијум-карбид (CaC ₂)	80 t	Бурад	чврст

Истаклиште комуналног муља - Тренутно у Смедереву постоји више неконтролисаних излива из којих се отпадне воде упуштају у водотоке – пре свега Дунав, без икаквог пречишћавања, што није у складу са законским прописима. Приликом дефинисања основних циљева развоја Смедерева овај проблем се мора узети у обзир као један од приоритетних.

Такође, као један од проблема треба поменути да не постоје уређене локације на којима се врши истовар аутоцистерни са садржајем сливника и септичких јама које се празне (комунални муљ). Још увек нису почели да се граде за заштиту животне средине приоритетни објекти, као што су истоваралишта аутоцистерни са садржајем сливника и септичких јама за комунални муљ.

Избор места за лоцирање истоваралишта комуналног муља представља веома важан задатак који има активну компоненту у дефинисању основних пројектних критеријума.

2. Гробља

Градски центар Смедерево има централизовани систем сахрањивања посмртних остатака, које се одвија организовано на две локације: Старом и Новом гробљу. Старо гробље у центру града (П=2,3 ha) нема могућности ширења, а обзиром и на његов културно-историјски значај, потребно је спровести активности конзервације и проглашења за непокретно културно добро, као просторна културно-историјска целина, тј. меморијални комплекс (заједно са целинама Јеврејског и Немачког гробља).

Ново гробље у Коларској улици датира од 1973. године и у експлоатацији је више од 30 година. Ова локација је тренутно на крајњој граници искоришћености капацитета и – обзиром да не постоје могућности његовог даљег ширења – неопходно је активирати нове просторне капацитете за ову комуналну делатност.

Села на подручју Смедерева имају сопствена локална сеоска гробља. Проблем недостајућих капацитета постојећих гробља решава се прибављањем нових парцела уз постојеће локације или у непосредном окружењу, углавном од приватних власника, на бази договора и куповине. Организација и старање о сеоским гробљима је испод потребног нивоа, у смислу комуналне неопремљености, санитарне запуштености, недовољног простора за комуникацију и сл., па се таква решења сепаратног карактера могу толерисати у овом тренутку, али као планска препорука предлаже се постепено увођење централизованог система сахрањивања, на нивоу града Смедерева.

Упоредо са тим, у постпланском периоду, од усвајања до усаглашавања од стране надлежних институција и предузећа, окончана је активност на изради плана детаљне регулације за потребе изградње „Централног гробља“ у Смедереву, на локацији опредељеној претходном планском документацијом. У току је поступак прибављања и проглашења грађевинског земљишта на новопланираној локацији гробља.

¹ Образи предузеће у сопственом постројењу за обраду

Поред решавања проблема дефицита простора за сахрањивање на постојећим локацијама у градском центру, изузетна саобраћајна повезаност локације „Централног гробља“, на потезу Шешковац (градска обилазница), правцима Коларске улице и Петријевске улице, као и из правца насеља Радицац, перспективно гарантује доступност ове намене и могућност решења проблема околних насеља – Вучак, Радицац, Липе, Петријево, Колари и др., које су тренутно у актуелном дефициту потребних површина за сахрањивање.

3. Пијаце

По функцији и номенклатури у Смедереву се бележе организоване **Зелене и Сточне пијаце** у градском центру и сеоским насељима, и Робна пијаца, такође у граду Смедереву. Анализом комуналних проблема у граду Смедереву уочава се проблем одређивања нове локације сточне пијаце. Иста се организовано сада налази у градском ткиву и као таква је плански неприхватљива. Неорганизоване сточне пијаце уочавају се и у селима моравског правца, нарочито у Осипаоници, Лугавчини и Сараорцима (без ветеринарског надзора). Предлог решења овог проблема је формирање Сточне пијаце градског карактера у селу Липе, што је најоптималнија локација - довољно удаљена од градског центра и саобраћајно доступна осталим насељима на подручју Смедерева.

4. Остале комуналне делатности (зоохигијена)

На територији Смедерева не постоји организовано и санитарно прихватљиво решење за покопавање уинутих животиња и кућних љубимаца, као и животињских остатака. Овај огроман комунални, хигијенски и потенцијално здравствени проблем је један од приоритета за решавање и у наредном планском периоду. Као оптималан предлог за реализацију, предлаже се да се на локацији Комуналне површине - Депоније „Јелен До“, издвоји микролокација - позиција за формирање одређене површине намењене овим потребама, по стандардима у овој области и санитарно-здравственим критеријумима.

У циљу решења проблема паса луталица, у првој фази се планира изградња прихватилишта за псе у оквиру комплекса комуналне површине надлежног предузећа у области комуналне хигијене (локација комуналне површине у делу Индустријске зоне у Годомиском пољу), које перспективно треба да буде решавано као *азил* са свим потребним садржајима, и уређено према прописима и стандардима за ову врсту објеката.

3. ЕЛЕМЕНТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

3.1. Животна средина

Квалитет животне средине у Смедереву представља један од императива њеног будућег развоја, а нарочито у динамици његове реализације. Смедерево мора напустити досадашњи концепт приоритетног развоја нискоакумулативних привредних делатности и генерално (стратешки), мора дати предност еколошкој компоненти, чиме ће пружити подршку опште прихваћеном принципу одрживог развоја. Тиме ће, када је екологија у питању, локални органи власти, у условима транзиције и приватизације, бити спремнији за приближавање европским стандардима, а на тај начин и доступности фондовима и кредитима за развој.

Имајући у виду тренутно стање квалитета животне средине на подручју Смедерева, без предузимања одређених мера и инструмената не могу се очекивати значајнија побољшања и унапређење животне средине. Индустрија Смедерева је лоцирана у две велике зоне, које представљају просторе са највећим степеном угрожености животне средине. На основу документације, научних и стручних анализа и увида у стање обиласком терена, као **најугроженији простори** могу се идентификовати:

- индустријска зона у Годоминском пољу, североисточно од града, на површини од 260 ha, у којој се налази највећи део индустрије Смедерева (металоперађивачка индустрија и машиноградња) као и низ других привредних садржаја;
- индустријска зона USS Serbia, у насељу Радинац, 7 km југоисточно од градског подручја Смедерева, заузима површину од 300 ha;
- старо корито реке Језаве, у којем се врши депоновање комуналног отпада;
- река Раља, у коју се упуштају отпадне воде без претходног пречишћавања;
- појас дуж Аутопута, угрожен прекомерном буком и загађивањем ваздуха;
- центар града Смедерева, угрожен од саобраћаја и котларница; и
- пољопривредно земљиште Годоминског поља, оптерећено претераном хемизацијом.

Потенцијално угрожена подручја су железнички чвор у Малој Крсној и Лука у Смедереву. Посматрајући стање животне средине на подручју Смедерева у регионалном контексту, може се закључити да постоји опасност од погоршавања квалитета животне средине. Наиме, у окружењу се налазе београдска агломерација, петрохемијски комплекс у Панчеву (узводно), Ковин на северу, површински копови, депоније пепела и термоелектране у косточачком басену, што уз висок степен саобраћајне развијености и оптерећења у самом Смедереву, указује да се проблему животне средине мора систематски приступити и у сарадњи са прекограничним општинама и градовима. Међутим, активности и предузимање мера заштите треба фокусирати у првом реду на простор и делатности у границама подручја Смедерева.

1. Стање квалитета ваздуха

Највећи загађивач ваздуха је USS Serbia који емитује огромне количине загађујућих материја (SO₂, прашина, CO, NO_x, чађ) из својих емитера (има их укупно 89) и са својих депонија руда и секундарних сировина (има их 5). Најугроженија насеља су у непосредној околини USS Serbia, односно Радинац, Враново, Мала Крсна и Раља. Мере за смањење загађености ваздуха од USS Serbia улазе у домен техничко-технолошких мера о којима овом приликом неће бити детаљније говорено. У Индустријској зони у Годоминском пољу лоцирани су највећи објекти металоперађивачке индустрије и машиноградње, који емитују знатне количине полутаната (CO, SO₂, NO_x, HCl, ксилол, етанол, прашкасте материје). У кругу ових предузећа се налазе и котларнице. Загађивање ваздуха у граду Смедереву последица је грејања тј. рада котларница и индивидуалних ложишта. Котларнице у Смедереву су распоређене по целом граду и као такве нерационалне. Као енергент се користи угаљ или мазут и лож уље. Нарочити проблем представљају котларнице које користе мазут (има их 12 од укупно 58 котларница) и где се често јављају концентрације чађи, SO₂ и NO_x изнад прописаних граничних вредности. Поред USS Serbia и котларница, значајан извор загађивања ваздуха је саобраћај. Проблем загађивања ваздуха од саобраћаја је нарочито присутан дуж Аутопута и у граду Смедереву.

Процена постојећег квалитета ваздуха извршена је на основу резултата мерења који су презентовани у оквиру Извештаја о резултатима аутоматског мониторинга квалитета ваздуха у Смедереву у 2007. години, Агенције за заштиту животне средине, Одсек за праћење квалитета ваздуха, климатских промена и алергеног полена (Београд 2008. год.). Опрема за аутоматски мониторинг је распоређена у четири аутоматске станице, од којих су три постављене на подручју Смедерева: Смедерево 1 - Радинац (у порти цркве у Радинцу), Смедерево 2 - Раља (у дворишту амбуланте у Раљи) и Смедерево 3 - Центар (у центру града - код робне куће). У међувремену (2008. год.) аутоматска станица у Раљи је укинута, а опрема демонтирана.

На мерном месту Смедерево 1 - Радинац континуирано су праћене вредности параметара квалитета ваздуха и метеоролошки параметри и то: сумпордиоксид, азотови оксиди (азотмоноксид, азотдиоксид, укупни азотни оксиди), угљен диоксид, атмосферски притисак, смер ветра, брзина ветра, температура ваздуха, релативна влажност ваздуха и падавине. Обрадом су обухваћени сви параметри квалитета ваздуха. Од метеоролошких параметара, након примарне контроле, обрадом нису обухваћени подаци падавина.

На мерном месту Смедерево 2 - Раља континуирано су праћени исти параметри као и на мерном месту Смедерево 1 - Радицац. Коначном обрадом нису обухваћени подаци падавина. На овом мерном месту је постављен и секвенцијални узоркивач великог протока у циљу одређивања квантитета и састава таложних материја, али овај део програма није реализован у 2007. години.

На мерном месту Смедерево 3 - Центар континуирано су праћене вредности параметара квалитета ваздуха и метеоролошки параметри и то: сумпордиоксид, азотови оксиди (азотмоноксид, азотдиоксид, укупни азотни оксиди), ВТХ–бензен, толуен, пара и мета ксилен, суспендоване честице PM10 (дијаметра мањег од 10 µm), угљен диоксид, атмосферски притисак, смер ветра, брзина ветра, температура ваздуха и релативна влажност ваздуха.

Сумарни преглед резултата аутоматског мониторинга квалитета ваздуха на подручју Смедерева, по мерним местима, дат је табеларно. У табелама 11-13. презентован је: проценат података обухваћених обрадом, средња месечна вредност, максимална дневна вредност и број дана са средњим дневним имисионим концентрацијама >ГВИ (по домаћој регулативи).

16. Резултати аутоматског мониторинга параметара квалитета ваздуха на мерном месту Смедерево 3 - Центар током 2007. године

Месец, Параметар	SO ₂ , µg/m ³				NO ₂ , µg/m ³				CO ₂ , ppm			PM10, µg/m ³				Ben, µg/m ³		
	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.	>ГВИ, >150	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.	>ГВИ, >85	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.	>ГВИ, >120	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.
I	42	-	-	-	34	-	-	-	55	-	-	-	-	-	-	39	-	-
II	100	100.6	146	0	100	28.7	40	0	97	402	432	75	67.2	148	2	100	4.5	9
III	84	88.5	143	0	84	48.5	67	0	81	395	413	84	64.5	190	1	84	5.5	11
IV	100	77.3	115	0	100	85.6	135	12	100	395	420	77	46.7	79	0	100	8.0	11
V	100	42.5	73	0	100	86.4	136	16	52	-	-	94	36.1	62	0	100	7.0	10
VI	100	28.0	61	0	100	92.1	129	21	100	388	401	100	35.9	59	0	100	8.2	10
VII	100	25.6	40	0	100	72.1	126	16	71	-	-	97	37.9	75	0	100	9.1	15
VIII	100	27.3	41	0	100	34.4	57	0	100	382	411	100	39.1	75	0	100	8.2	12
IX	100	21.3	31	0	100	29.1	56	0	57	-	-	100	35.0	64	0	53	-	-
X	100	41.1	70	0	100	30.8	63	0	100	403	439	94	59.3	137	3	68	-	-
XI	100	61.2	92	0	100	43.8	98	2	63	-	-	100	63.9	203	2	100	4.4	10
XII	100	66.5	133	0	84	44.5	118	2	45	-	-	100	78.0	212	3	100	4.2	13
Година	94	52.3	146	0	93	53.1	136	69	80	389	439	85	50.8	212	11	87	6.5	15

17. Резултати аутоматског мониторинга параметара квалитета ваздуха на мерном месту Смедерево 1 - Радицац током 2007. Године

Месец, Параметар	SO ₂ , µg/m ³				NO ₂ , µg/m ³				CO ₂ , ppm		
	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.	>ГВИ, >150	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.	>ГВИ, >85	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.
I	42	-	-	-	52	-	-	-	52	-	-
II	100	100.6	59	0	100	14.8	24	0	100	396	432
III	84	88.5	115	0	90	16.4	31	0	90	392	417
IV	100	77.3	85	0	93	30.5	40	0	93	404	439
V	100	42.5	42	0	97	26.1	44	0	97	394	418
VI	100	28.0	35	0	83	27.7	54	0	83	400	443
VII	100	25.6	28	0	100	34.5	63	0	100	386	419
VIII	100	27.3	9	0	100	20.9	33	0	100	392	428
IX	100	21.3	34	0	100	18	27	0	100	386	427
X	100	41.1	20	0	100	15.9	34	0	100	402	431
XI	100	61.2	21	0	100	17.8	27	0	100	389	410
XII	100	66.5	87	0	65	-	38	0	100	397	437
Година	94	52.3	115	0	92	21.8	63	0	93	394	443

18. Резултати аутоматског мониторинга параметара квалитета ваздуха на мерном месту Смедерево 2 - Раља током 2007. Године

Месец, Параметар	SO ₂ , µg/m ³				NO ₂ , µg/m ³				CO ₂ , ppm		
	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.	> ГВИ, > 150	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.	> ГВИ, > 85	% података	Сред. вред.	Мак. дне. вред.
I	45	-	75	0	54	-	-	-	45	-	-
II	96	84.9	129	0	96	10.9	17	0	96	402	431
III	94	150.9	221	16	94	17.7	28	0	94	397	417
IV	100	91.5	155	1	90	28.3	54	0	100	404	418
V	39	-	11	0	0	-	-	-	94	403	431
VI	100	8.8	21	0	0	-	-	-	93	405	424
VII	100	31.9	56	0	39	-	-	-	90	390	429
VIII	100	14.4	30	0	100	27.1	42	0	-	-	-
IX	100	24.3	39	0	100	19	31	0	43	-	-
X	100	27.7	45	0	100	15.1	45	0	100	412	442
XI	100	18.6	21	0	100	21.9	41	0	100	404	428
XII	100	24.0	62	0	87	22.3	46	0	100	406	434
Година	89	43.5	221	17	70	20.3	54	0	86	403	442

Оцена квалитета ваздуха, на основу аутоматског мониторинга, извршена је на бази усвојених критеријума за оцену квалитета, који су засновани на домаћој регулативи и ГВИ актуелним 2007. године, и приказани у Табели 19.

19. Дефиниција привременог Индекса квалитета ваздуха AQI_S_07.

ГВИ_дан µ/m ³	ОЦЕНА	ОДЛИЧАН	ДОБАР	ПРИХВАТЉИВ	ЗАГАЂЕН	ЈАКО ЗАГАЂЕН
	Индекс AQI_S_07	0-25	26-50	51-75	75-100	>100
150	SO ₂	0 - 35	36 - 75	76 - 150	151 - 250	> 250
85	NO ₂	0 - 20	21 - 43	44 - 85	86 - 150	> 150
120	PM 10	0 - 30	31 - 60	61 - 120	121 - 250	> 250

На основу усвојених критеријума за оцену квалитета ваздуха током 2007. на подручју Смедерева по мерним местима, може се закључити следеће:

Смедерево 3 - Центар

Током 2007. године у центру Смедерева је доминирао ваздух у класи доброг или одличног, што значи да је у највећем броју случајева средња дневна имисиона концентрација полутаната била мања од половине вредности ГВИ. Током 2007. године било је периода са загађеним ваздухом. Збирно трајање периода са загађеним ваздухом износи 20 %. Оваквој оцени је допринело прекорачење вредности азотдиоксида. Оцењивање квалитета ваздуха на истом мерном месту, на основу дневних вредности суспендованих честица, дијаметра мањег од 10 µm - PM10 указује да је ваздух био загађен у 4% случајева (период загађеног ваздуха по овој оцени се не може сабирати са периодом загађеног ваздуха услед прекорачења вредности азотдиоксида). Током 2007. у центру Смедерева није било случајева јако загађеног ваздуха.

На мерном месту Смедерево 3 - Центар праћене су и имисионе концентрације бензена. Средња годишња вредност му је мања од прописане. С обзиром да у случају овог полутанта нема прекорачења, може се рећи да ваздух није био загађен бензеном.

Смедерево 2 - Раља

Оцена дневних вредности сумпордиоксида и азотдиоксида током 2007. године на мерном месту Смедерево 2 - Раља указује да је у око 80% случајева квалитет ваздуха био у класи одличан или добар. На овом мерном месту било је и периода са загађеним ваздухом и то у 5% случајева. Загађење је настало услед прекорачења ГВИ за сумпордиоксид. Током 2007. на мерном месту Смедерево 2 - Раља није било случајева јако загађеног ваздуха.

Смедерево 1 - Радицац

По оцени дневних вредности сумпордиоксида и азотдиоксида током 2007. године на мерном месту Смедерево 1 - Радицац у више од 90% случајев квалитет ваздуха је био у класи одличан или добар. На овом мерном месту није било периода са загађеним ваздухом. Током 2007. на мерном месту Смедерево 1 - Радицац није било случајева јако загађеног ваздуха.

2. Стање квалитета вода

Загађивање воде представља највећи проблем Смедерева. Са локације Старе железаре и Индустријске зоне отпадне воде се испуштају у Дунав, а USS Serbia отпадне воде испушта у реку Раљу. Скоро ниједан индустријски погон нема ефикасан уређај за пречишћавање отпадних вода. Отпадне индустријске воде са локације Старе железаре се без икаквог пречишћавања директно испуштају у Дунав преко 5 испуста. Само погон галванизације СПИН-а прво неутралише своје отпадне воде у самим кадама погона па се затим преко два преливна шахта воде испуштају у Дунав. Испитивање квалитета индустријских отпадних вода из ове зоне се врши повремено (максимално 4 пута годишње) на два испуста, а воде Дунава се испитују узводно и низводно од излива отпадних индустријских вода. Сва предузећа у индустријској зони отпадну технолошку воду испуштају у Дунав, и то преко црпне станице за отпадне воде Језава или сопственим пумпама. Веће количине ових вода из индустријске зоне су непречишћене. Преко ЦС Језава се у Дунав испуштају и атмосферске и фекалне воде града Смедерева. Један део објеката из индустријске зоне своје отпадне воде испушта у отворену каналску мрежу и дренажне колекторе, а преко црпне станице Смедерево препумпава у Дунав (око 32.000 m³ месечно). Карактеристика свих отпадних вода је да су изузетно загађене, јер садрже веће концентрације тешких метала (Fe, Zn, Mn, Cu, Cr, Pb, итд.), велику количину суспендованих материја, масти и уља, фенола, нитрата, амонијака, фосфата, BPK5, детерџената и др. Пречишћавање вода пре излива из појединих фабрика се не врши, или се врши недовољно ефикасно, тако да је садржај загађујућих материја изузетно висок. Из свих погона отпадне воде се сакупљају у заједнички колектор у којем се пре упуштања у Дунав мешају све отпадне воде (технолошке, фекалне, санитарне, атмосферске). Отпадне воде се из збирног таложника пумпама пребацују у Дунав. Може се констатовати да ни једно предузеће не испушта ни технолошке, ни санитарне воде у складу са законским прописима. USS Serbia отпадне воде (технолошке, санитарне и атмосферске) испушта у реку Раљу, која се улива у Језаву. Испуштање отпадних вода се врши кроз колекторе I и II. Због лошег рада уређаја за пречишћавање технолошких вода, у реку Раљу се испуштају воде са повећаном концентрацијом тешких метала (Fe, Cu, Zn, Pb, Cr, Mn и др.), нитрита и нитрата, ХПК и БПК, масти и уља, детерџената. Као доказ овој тврдњи стоји чињеница да река Језава, до села Радицац (где се у њу улива река Раља), припада II класи вода, а од Радицаца до ушћа у Велику Мораву припада IV класи вода (према Уредби о категоризацији водотока). Систем за пречишћавање санитарних отпадних вода постоји, док се атмосферске воде не пречишћавају. Због изузетно високе концентрације гвожђа и конвекторског муља у отпадној води колектора II, река Раља, која је непосредни пријемник отпадних вода, добила је назив "црвени канал". USS Serbia узима годишње 12 узорак за испитивање квалитета отпадних вода и то на четири места: (река Раља пре улива вода из колектора I и након улива вода из колектора II, као и воде из колектора I и II).

3. Стање квалитета земљишта

Нерационална употреба пестицида и ђубрива у пољопривреди, као и загађивање од вода и депонија, доприноси загађивању земљишта на подручју Смедерева. Проблем који се јавља са прекомерном употребом пестицида је у њиховој постојаности у природним условима и садржају фенола и тешких

метала, што оптерећује земљиште. Тренутно се не врши анализа земљишта, нити прати промена квалитета (загађеност) земљишта. Потребно је још поменути да мелиорациони канали у Годоминском пољу могу бити потенцијални фактор загађења средине. Подизањем нивоа подземних вода долази до заслањивања тла, које се негативно одражава на квалитет изузетно вредног земљишног потенцијала.

Контрола квалитета земљишта територије града Смедерева на садржај тешких метала и пестицида први пут је вршена у оквиру израде ЛЕАП-а. Испитивања је спровео "Мол" а.д. из Београда узорковањем земљишта са шест локација. Четири локације су у околини Смедерева, у селима Шалинцу, Раљи, Радинцу и Осипаоници. У селу Шалинац се налази извориште са којег се врши водоснабдевање Смедерева, а у осталим селима су узети узорци са земљишта која нису обрађивана две или више година, а на којима је засађена детелина. Две локације се налазе у самом граду: један узорак је узет са локалитета ЈКП "Водовод", а други са травњака испред Гимназије. Узорковани су узорци са дубине 0,3-0,5 m.

Добијени резултати лабораторијских анализа приказани су у Табели 20.

20. Резултати испитивања садржаја метала и пестицида у земљишту на територији Смедерева

Параметар	Јед. мере	Место узорковања						МДК
		Узорак 0 код постројења за прераду воде	Узорак 1 извориште Шалинац	Узорак 2 село Раља	Узорак 3 село Радинац	Узорак 4 село Осипаоница	Узорак 5 травњак код гимназије	
Кадмијум	mg/kg	0,33	0,35	0,12	0,15	0,19	0,52	до 3
Олово	mg/kg	63,44	120,04	33,23	33,99	45,15	93,52	до 100
Жива	mg/kg	0,01	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	0,53	до 2
Арсен	mg/kg	24,91	24,75	8,92	8,78	21,54	7,38	до 25
Хром	mg/kg	36,75	65,15	24,92	22,66	37,45	32,21	до 100
Никл	mg/kg	90,12	165,69	38,42	45,32	67,72	61,83	до 50
Бакар	mg/kg	26,68	42,58	16,10	15,96	26,68	51,44	до 100
Флуор	mg/kg	7,82	2,14	1,84	2,62	1,96	1,22	до 300
Цинк	mg/kg	119,32	206,22	42,06	48,41	72,34	255,64	до 300
Бор	mg/kg	<5,0	<5,0	<5,0	<5,0	<5,0	<5,0	до 50
Симазин	mg/kg	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	0,09-1,0
Атразин	mg/kg	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	0,09-1,0

Упоредном анализом добијених резултата и максимално дозвољених концентрација (МДК) дефинисаних Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања ("Сл.гласник РС", бр. 23/94) и међународним нормативом "Dutch List" може се закључити:

- У узорку 0 концентрација никла је знатно изнад МДК прописане домаћом регулативом, али је доста нижа од вредности које захтевају интервентне мере по међународним нормама "Dutch List" (210 mg/kg).
- У узорку 1 концентрације олова и никла прелазе МДК прописане домаћом регулативом, али су ниже од вредности које захтевају интервентне мере по међународним нормама "Dutch List" (никл 210 mg/kg, а олово 530 mg/kg).
- Сви испитивани параметри у узорцима 2 и 3 су испод МДК вредности прописаних домаћом регулативом.
- У узорцима 4 и 5 само је концентрација никла изнад МДК, такође у узорку 5 концентрација олова је близу МДК.

3.2. Ризици од природних и елементарних непогода

1. Сеизмичност терена

У широј околини Смедерева најзаступљеније су творевине пре-терцијарног комплекса (палеозојски кристалин СММ и мезозојски комплекс) и углавном су покривене неогеним и квартарним седиментима, па је у оквиру ових разматрања могуће говорити само о тектонском склопу неогених и квартарних творевина.

У широј области поменутог терена развијене су, дакле, само творевине најмлађег, неогеног структурног спрата. Ове творевине представљене су седиментима миоценске и плиоценске старости и углавном су хоризонталне. Од пренеогених разломних структура у широј околини треба споменути две најмаркантније, са генералним правцем пружања север-југ, и то: регионална раседна структура Страгари - Космај - Рипањ - Београд, и друга, Крагујевац - Церовац - Мало Орашје - Орешац. Истог правца пружања је и "Азањски расед" по коме је дошло до спуштања терена и формирања Азањске потолине.

Учестали земљотреси у региону који су углавном генерисани бројним сеизмички активним раседима, сведоче о израженој тектонској активности на овим просторима. Генерална оријентација сеизмогених раседа на ширем простору има Н-НВ, односно С-СЕ и правац који је приближно ортогоналан на предходни. Сеизмички активнија подручја се налазе у централним областима Шумадије, јужно и југозападно од поменутог подручја.

На основу Карте сеизмичког хазарда Републике Србије (РГФ Београд, 1998. г.), која се односи на параметре максималног интезитета земљотреса за повратне периоде времена од 50, 100, и периоде од 200-500 година (ретроспективно), на којој су представљени очекивани максимални сеизмички интезитети, шире подручје Смедерева је на олеати за повратни период од 100 година припада IV категорији тла, са VII степеном сеизмичности и коефицијентом сеизмичности $k_c = 0,03 - 0,04$, односно са сеизмичким интезитетом $I = 7,17 - 7,83$.

Обзиром да су у процесу прорачуна елемената сеизмичког хазарда коришћене одређене једначине сеизмичких параметара које су изведене за опште услове на широј територији, то и добијену вредност параметара треба везати за услове преовлађујућих стена на овој територији. При даљем коришћењу наведених параметара, посебно треба водити рачуна при прорачуну динамичког фактора амплификације тла, односно очекиваних вредности максималног убрзања тла, максималног интезитета и коефицијента сеизмичности на површини терена локације, односно на нивоу фундамента објекта.

2. Геолошка стабилност терена

У погледу геолошког састава тла на подручју Смедерева и шире околине, закључује се да су постојећа активна и умирена клизишта један од ограничавајућих фактора за планирање и коришћење простора. У зависности да ли су активна, умирена или санирана – клизишта представљају један од највећих проблема када је у питању планирање урбаних садржаја, односно пројектовање и изградња објеката. На подручју Смедерева уочавају се одређене зоне у којима се налазе активна или умирена клизишта и нестабилне падине. Најуочљивије зоне захваћене процесом клижења су простори дуж реке Дунава (клизиште "Плавинац" и зона дуж пута Смедерево-Гроцка-Београд) и реке Језаве (клизиште "Убилци"). Падине дуж узаних пролувијалних речних и поточних равни (долине река Раље и Коњске, затим и долине Петријевског и Вучачког потока), су такође издвојене као потенцијално нестабилни терени са умиреним, или потенцијално активним клизиштима. На територији Смедерева индетификовани су и простори захваћени процесима ерозије и одрона тла.

Простори који су захваћени процесом активних клизишта, представљају **апсолутно неповољан терен, те сваку изградњу објеката на овим теренима треба потпуно искључити.**

Неповољни терени за изградњу објеката обухватају просторе ранијих, умирених клизишта и терене узаних пролувијалних равни. **Коришћење ових терена за урбанизацију захтева претходну припрему терена применом санационих и мелиоративних мера**, и то: у смислу побољшања стабилности падина и обезбеђења објеката на њима.

4. НАМЕНА ПРОСТОРА И УПОТРЕБА ЗЕМЉИШТА

Узимајући у обзир четири основне претежне намене простора: **пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште** - њихово тренутно стање, јасну зонску подељеност и третман, закључује се да у многим деловима територије не постоји заштитна и развојна димензија у третману наведеног земљишта. Ако се изузме пољопривредно земљиште које је географски, историјски и тржишно предиспонирано и где постоји прилично јасна диверсификација земљишта у различитим деловима територије, све остале категорије су прилично занемарене, без јасне валоризације сопственог квалитета и без развојних стратегија.

У административном подручју града Смедерева се јасно истичу три развојна правца који ће и у наредном постпланском периоду бити задржани као доминантни:

Дунавски правац развоја је и данас изузетно некохерентан и са великим бројем некомпатибилних делатности на малом простору. Осим пољопривредних површина које су у овом делу прилично јасно (и логично) обухваћене виноградарством и воћарством, уз саму реку простиру се зоне тзв. викенд кућа (Орешац, Југово), спорта и рекреације, индустрије (Индустријска зона, Стара железара), саобраћаја (Лука, Марина), културно-историјских споменика (Тврђава) и др. Град Смедерево није још увек на прави начин искористио потенцијале Дунава и физички је одвојен од реке пругом и саобраћајницом, као и сама Тврђава. Заштићено водно земљиште овде је нападнуто бесправном изградњом која се одвија и у деловима испред обалоутврда, али и на заштитним системима. Смедеревска ада је туристички невалоризована и неискоришћена.

Шумадијски правац развоја практично је условљен Аутопутем, дели територију града на два дела и прави физичку баријеру између насеља. Ова макрозона је готово целокупно пољопривредна. Основне делатности становника су ратарство и воћарство. Водно земљиште је сведено на реку Коњску у зони коридора пута, неколико канала и мањих језера, а грађевинско на села која се налазе ближе или даље од Аутопута.

Моравски правац карактерише мешавина пољопривредне производње (сточарство и ратарство) и постојање индустријског гиганта USS Serbia који доминира индустријом читавог Смедерева. Алувијум Велике Мораве је, осим плодног пољопривредног земљишта, потенцијал за експлоатацију речних наноса (шљунак, песак) и за туризам везан за купалишта у старим окнима језера од шљаке и спортски риболов у каналу техничке воде железаре. Ово је исто тако зона значајних саобраћајних правца (све до улива у Аутопут) и железничког чворишта у Малој Крсни.

Шумско земљиште на читавој територији Смедерева заузима веома мали проценат (око 5%). Шуме су раштркане и генерално малих површина (изузев Луњевачке шуме и Шалиначког луга).

Карактеристика свих сеоских насеља Смедерева, независно од зоне, је недостатак добре комуналне опремљености (водовод, канализација, депоније и др.) чија модернизација и изградња мора бити један од приоритета у наредном периоду.

Б. 2. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА**1. ПРОСТОР АДМИНИСТРАТИВНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА СМЕДЕРЕВА
ПОТЕНЦИЈАЛИ, ПРЕДНОСТИ И ОГРАНИЧЕЊА РАЗВОЈА****1. Положајна вредност и предности**

Најзначајнија предност Смедерева у односу на суседне градове, али имајући у виду и остале подунавске регионе, је изузетно повољна, заправо стратешки најповољнија географско-саобраћајна локација, јер поседује најсевернију луку која може да прими црноморске бродове. Низводно од градског подручја Смедерева се налази Ковински мост, који је уједно последња веза са левом обалом Дунава све до ХЕ "Бердап I". Град Смедерево има потенцијал регионалног центра и налази се на месту сустицања два приоритетна појаса интензивног развоја (савско-дунавског и дунавско-великоморавског, односно коридора X и VII), али до данас није успео да се профилише ни као лучки град, ни као мултиmodalно саобраћајно чвориште.

Градски центар - Смедерево, уједно је и центар Подунавског округа којем припадају и општине Смедеревска Паланка и Велика Плана. На северозападу се Округ граничи са београдским метрополитенским регионом, преко Дунава на северу с Јужнобанатским, а на истоку с Браничевским управним округом. Ка југу, Подунавски округ належе на Шумадијски и делом Поморавски. Обзиром на изузетан положај града Смедерева у непосредној близини два европска коридора, са мостом преко Дунава којим је успостављена веза с јужним Банатом, изградњу и реконструкцију железничке пруге, као и премештање и ревитализацију лучких капацитета – Смедерево, у погледу саобраћајне повезаности, поседује предиспозиције да постане један од најзначајнијих регионалних центара Подунавља и читаве Србије. Будући развој регионалних мрежа инфраструктуре управо треба да омогући свеукупну усклађеност међусобно интегрисаног железничког, друмског и водног - робног и путничког транспорта. Резултат једне ефикасне, мултиmodalне транспортне мреже унапредиће регионална тржишта и створити основне претпоставке за успостављање трансрегионалне сарадње на основу интересног повезивања у функционалне регионе, као првог спонтаног корака у економској регионализацији Србије. Једна од приоритетних тема стратегије просторног развоја града Смедерева, управо јесте успостављање међуопштинских веза – трансгранично, и трансрегионалне сарадње – у доменима саобраћаја и великих транспортних инфраструктурних система.

Смедерево је један од градова Србије који још није максимално искористио потенцијал свог географског положаја. Многобројни чиниоци, од специфичности микроположаја и способности самог Смедерева да материјализује природне предиспозиције у макрорегионалном и мезорегионалном смислу, до пројектованих перспектива Подунавља и Југоисточне Европе, одредиће крајње тачке до којих ће "осциловати клатно" будућег статуса града и домета његовог развоја. Стога је неопходно анализирати све релевантне чиниоце географског положаја Смедерева и објективно степеновати њихов реални значај за складан развој града и околине. У том погледу значајан потенцијал, али и ограничење представља начин и интензитет употребе земљишта на подручју Смедерева.

Смедерево је **ободни** шумадијски, **исходишни** поморавски, **кореспондентни** балканско-панонски и **транзитни** подунавски град. Постоји неколико чинилаца који у највећој мери одређују његов саобраћајно-географски положај:

- **Физичко-географски услови**, микро и мезо-регионални положај, те локација унутар територије града и мреже насеља која му припадају, утицали су на специфичан изглед мреже саобраћајница које се укрштају у смедеревском чвору. У односу на суседни Пожаревац, који има радијалну, тј. потпуно зракасту структуру друмских саобраћајница које се у њему стичу из свих смерова и страна света, у случају Смедерева она је непотпуна и зракасти карактер има само један "квадрант". То је резултат локације града уз Дунав као велику реку на чијим

обалама се копнене саобраћајнице "слепо" завршавају (мост је релативно недавно направљен и налази се низводније). Такође, широком и водом угроженом долином Велике Мораве комуникацијски је одсечен и према истоку, а положај у односу на укупну административну територију је ексцентричан (на северном ободу). Стога је сноп локалних саобраћајница које конвергирају према Смедереву усмерен првенствено из југозападних смера.

- **Контактни карактер положаја** Смедерева (у физичко-географском и у антропо-географском смислу) јесте веома важна чињеница и доказ његовог саобраћајног значаја. Град се формирао на додиру брдског и долиноског рељефа Шумадије, Поморавља и Подунавља, Панонске низије и Балканског полуострва, средишњег дела Србије и њеног северног дела, тј. централне Србије и Војводине (према наслеђеној подели). Важна чињеница јесте и да се налази у широј зони конвергенције комуникацијски значајних долина великих европских река чије воде се сливају према најнижим деловима панонске депресије (југоисточни сектор) и где се, истовремено, налазе и укрштања континентално значајних саобраћајних коридора (речни, друмски, железнички, ваздушни). Дакле, основу саобраћајно-географског положаја Смедерева (у мезо и макро-регионалном смислу) чинили би Дунав (правац запад-исток) и долина Велике Мораве (правац север-југ). Шематски посматрано, она би за сада претежно имала облик слова "Т". Ковински друмски мост, интензивирање свеколиких веза према читавом Банату (па и оном његовом делу који припада Румунији), употпунили би садашњу мрежу и отклонили њене уочљиве хендикепе, тако да би, у шематском смислу, она добила облик "+" (крста). Са дунавским речним саобраћајем, усклађеним са потенцијалним могућностима које пружа једна таква европска "артерија", те са правилно лоцираном, димензионисаном и искоришћеном луком, саобраћајни значај и комплементарност Смедерева постали би значајна основа развоја града и у квалитативном и у квантитативном смислу.
- **Саобраћајно-географски положај** града има бројне постојеће и потенцијалне предности, али и неке наслеђене недостатке и нереализоване могућности. Чињеница да је управо Смедерево истинско северно извориште моравско-вардарске долине (као "кичме" Балкана) и саобраћајница трасираних дуж ње, није довољно искоришћена због очигледних предности које има Београд као град на главној оси северозапад-југоисток. Међутим, Смедерево има реалне могућности да успостави функцију алтернативе и посредника између источнопанонског (Банат) и западнокарпатског региона, на једној страни, и поморавског коридора који спаја југ (Скопље, Солун, Атина) и југоисток Балкана (Софија, Цариград), на другој страни. Релативно велика удаљеност од Аутопута је само привидно недостатак. Неколико постојећих друмских веза града са овом саобраћајницом требало би подићи на виши ниво и у техничком и у функционално-гравитационом смислу. Те саобраћајнице (до Живковца, тј. до мотела "Јерина", до Колара и до Раље) у ствари су "пупчаници" између Дунава и моравско-вардарског коридора и дуж њих би се могла оформити зона вишеструке концентрације (демографске, насеобинске, индустријске, услужне, ...). Предност свакако има правац ка Раљи, где је концентарција већ у великој мери остварена и од које се код Радинца одваја директна саобраћајница према Ковинском мосту и Смедереву кореспондентном граду на левој обали Дунава - Ковину. Дакле, та посредничка улога Смедерева између два наведена коридора који имају континентални и трансконтинентални значај јесте суштина шансе коју Смедереву пружа његов положај.

Дунав је изузетна шанса за развој града и његове гравитационе зоне. Значај овог паневропског коридора, обзиром на усмереност тока, хетерогеност области и држава кроз које пролази и карактеристике региона које спаја ("срце" Европске уније на северозападу и шира прибрежна зона Црног мора на југоистоку), никако не би смео да се редукује искључиво на улогу пловног пута, па ни саобраћајног коридора у најширем смислу. Смедерево би требало да постане много више од транзитног места уз Дунав и тачке у Подунављу поред које се пролази. На нашем сектору реке Дунав, Смедерево има све предиспозиције да постане један од кључних и вишезначних упоришних градова, а сама река - главни чинилац његовог будућег функционисања. Дакле, у стратешку пројекцију свога развоја Смедерево би неизоставно морало да укључи чињеницу да није само "град поред Дунава", него истински "Подунавски град", који живи "од Дунава" и "са Дунавом".

2. Природни потенцијал

Хидропотенцијал - Већ истакнути водни потенцијал подразумева положај на две велике реке и неколико мањих речних токова. Проблем је у неповољном режиму подземних вода у појединим деловима - Годоминско поље, у условно неповољном периферном положају главног изворишта водоснабдевања, и у неконтролисано испуштању подземних вода.

Природне предиспозиције терена - Већи део територије Смедерева је до 100 мнв и благог нагиба. Основни ограничавајући фактор са становишта карактеристика природне средине односи се на појас у близини тока Велике Мораве који је подложен плављењу, као и на просторе са густом мрежом мелиорационих канала (Годоминско поље).

Земљишни потенцијал - Смедерево има, према доступним и расположивим подацима, око 48.100,7 ха (88,4%) земљишта намењеног производњи биомасе. У зависности од природних и антропогених утицаја земљиште је различитог квалитета. Квалитетнија земљишта се налазе на вишим и оцедитим теренима алувиона реке Велике Мораве и на нижим и равнијим теренима Шумадијског побрђа, а мање квалитетна земљишта су ближе Великој Морави, и на теренима са већим нагибом у западном делу територије. Може се закључити да подручје Смедерева спада међу најплоднија у Србији. Најквалитетнијих земљишта, прве и друге класе чини 15,8% од укупне површине територије, треће и четврте 64,3% земљишта које је веома квалитетно или квалитетно за производњу биомасе и остале класе чине 24,1% од укупне површине Смедерева. Дакле, две трећине простора представља изузетно вредан аграрни потенцијал.

Минерални потенцијали - Потенцијал развоја представљају веће акумулације младих седимената. Од минералних сировина утврђена су налазишта нискокалоричног угља, глине, шљунка и песка. У површинским слојевима резерве шљунка, песка и глине су велике, а на вишим теренима, на Шумадијском побрђу, налазе се и резерве грађевинског камена. Шљункови и пескови заузимају велико пространство у долини Велике Мораве, са просечном дебелином од око 20 m и представљају једно од највећих лежишта у овом делу Србије. Спадају у сировине средњег квалитета и могу се употребљавати у ливницама, а делимично и за добијање некавалитетног стакла. Експлоатација ових сировина (шљунка, песка, глине и камена) економски је оправдана, и представља значајан потенцијал развоја. Резерве нискокалоричног угља и лигнита немају већи економски значај. У целини посматрано, резерве минералних сировина на подручју Смедерева значајне су економски само када је реч о шљунку и песку.

Шумски потенцијал - Шуме заузимају око 5% укупне територије, што је знатно мање у односу на Републику (26%), односно на регион (23%).

Укупна површина под шумом и шумским земљиштем износи 2.391,087 ха. Шуме у приватном власништву заузимају 2.006,02 ха и њима газдује ЈП "Србијашуме", а осталим шумама газдује укупно 5 предузећа.

Веће учешће шума је у западном делу подручја Смедерева, што се поклапа и са површинама које имају значајна ограничења за коришћење у пољопривреди. Обзиром на хоризонтално рашчлањење шумске вегетације Србије, шуме на територији Смедерева припадају подручју распрострањења климатогене шуме сладуна и цера (*Quercetum farnetto-cerris Rud.*).

3. Демографски потенцијал

Квантитативан раст становништва у градском центру Смедерева и периурбаним насељима, са 74.000 забележено 1991. године на 75.457 по Попису 2002. године, износи 1.457, без обзира на забележен негативан природни прираштај док на нивоу града који бележи пад са 115.617 на 109.523 становника. Ово увећање на територији градског центра, без обзира на механичку компоненту као основни разлог и уз присутно ограничење непотпуне и недовољно прецизне аналитичке основе, требало би да буде параметар да се у овом моменту Планом предвиде довољне резерве простора намењене градским садржајима и обезбеди одређен задовољавајући ниво градских функција које нису биле у могућности да приме такав прилив становништва у релативно кратком периоду. С обзиром да тренутно расположиви статистички подаци не обухватају расељена лица и становништво које привремено борави у граду и њихову територијалну дистрибуцију, треба их узети у обзир у наредном планском периоду јер дефинитивно оптерећују све социјалне, административне, грађевинске, инфраструктурне

и остале фондове у граду. Иако је незахвално у овом моменту прогнозировать будуће кретање становништва, од пресудног значаја су дугорочне тенденције фертилитета, морталитета и миграторних кретања. Што се тиче природног прираштаја, очекује се негативна тенденција из претходног периода али и повећање просечне старости становништва и повећање удела старог становништва у укупном. Из података о броју домаћинства и броју становника 2002. године, само на територији града бележи се просечна величина домаћинства 2.75 што је у односу на 1991. годину, када је просечна величина домаћинства износила 3.14, евидентно смањење. Прикази о промени, броју и размештају домаћинства у периоду од 1991. до 2002. године указује на веће бројчано и процентуално учешће промена у граду и у приградској зони, односно у првом појасу периурбаних насеља – Удовице, Вучак, Радинац, Раља и Враново. Ово повећање се може окарактерисати искључиво као физичко и са евидентним трансформацијама у простору у смислу повећања степена изграђености, смањења пољопривредног земљишта у корист грађевинског. Међутим, без обзира на усвојени карактер урбано-руралног континуума, ова насеља су по свим осталим обележјима задржала свој основни карактер мешовитих насеља (екстензивна аграрна делатност, веће учешће у примарном сектору производње, карактер и физиономија супраструктурних објеката, недостајући ниво комуналне опремљености). Међутим, посматрано са другог нивоа, ова насеља услед изразитог степена деаграризације, промена домицилног и досељеног становништва посматраних кроз квалификациону и професионалну структуру, изражених ефеката урбанизације у свеукупним релацијама село - град, добијају карактер урбанизованих. За овакву категоризацију неопходни су подаци о учешћу активног становништва у примарном сектору производње, а цела проблематика периурбаног појаса се мора сагледати и кроз низ других аспеката. Под претпоставком нормализовања миграторних кретања, условљених пре свега актуелном политичком ситуацијом, ревитализацијом привредних активности, повећањем свеукупног стандарда, активнијом и хуманијом социјалном политиком, и анализом свих тренутно доступних природних и механичких компоненти демографске структуре у последњем међупописном периоду, у наредном планском периоду треба очекивати умирење становништва и одређени квантитативни баланс.

4. Привредни потенцијал

У погледу будућег привредног развоја посебно се подвлаче следеће конкурентске и интегративне предности града Смедерева:

Положај на Дунаву, који Смедереву пружа многоструке могућности за развој привреде и интеграцију са окружењем - трансрегионалну и трансграничну. Ту се, пре свега, мисли на:

- Луку Смедерево и укључивање у лучки систем Београд-Смедерево-Панчево и Ковин. Регионалним просторним планом АП Београда предложено је формирање овог система у мултимодални чвор, што би свакако допринело рационалнијем коришћењу овог ресурса и приближавању Београду, као највећем тржишту у земљи;
- Позиционирање водног коридора VII, једног од 10 европских коридора, који отвара бројне шансе, не само за саобраћајно интегрисање овог подручја, већ и привредно (индустријски парк, туризам, сервис и сл.) на принципима одрживог развоја;
- Могућности туристичке валоризације овог потенцијала. Дунав као највећу реку и туристичку вредност многих земаља Европе, треба и у делу наше земље туристички рехабилитовати и искористити. Смедерево пре свега, али и друга насеља, у том погледу имају значајне туристичке мотиве, пре свега културну баштину (средњовековна Тврђава, остатке римске културе и др.), са могућношћу формирања парка културе али и нових туристичких мотива (Кулич). Туризам захтева не само значајна улагања у опремање простора, већ и у очување здраве животне средине. Шалиначки крај може бити посебан еко-туристички простор.

Положај на коридору Аутопута, који такође пружа шансе за активирање привредног развоја. Посебну развојну могућност стиче:

- транспортна привреда,
- мала и средња производна предузећа (и у центрима која леже на овом коридору),
- услужни тј. сервисни сектор (такође, и у специјализованим зонама дуж овог коридора),
- туристичко-угоститељска делатност (нови туристички мотиви могу бити сеоски тј. еко-туризам и транзитни туризам, али и

- пољопривреда, са "наменском" производњом за кориснике Аутопута, али и за потребе сеоског и еко-туризма, као и
- све оне делатности које треба да подигну пословни амбијент – не само Смедерева, већ и руралних центара (финансијске, банкарске, информатичке, прометне, сервисне и др.).

Саобраћајна инфраструктура последично утиче на формирање нових потреба и подиже локациону вредност простора, што упућује на пажљиву али и благовремену заштиту просторних ресурса и њихово економско активирање изградњом одговарајућих садржаја. Наиме, понуда нових простора и локација треба да усмери и да подстакне економски развој, али само уколико се строго поштују еколошки стандарди.

Обзиром на неопходност уравнотеженијег развоја целокупног простора, битно је уважити већ испољене иницијативе сеоских месних заједница, посебно везане за пољопривреду и организацију откупа и промета, прерађивачке пољопривредне капацитете, туризам, али и унапређење и економску валоризацију централних активности у већим и значајнијим насељима. Тим пре што – за разлику од многих општина и градова Србије где се рурално становништво перманентно смањује – у граду Смедереву се између два последња пописа број сеоског становништва увећао за око 700 лица. Поред неких већих насеља (Радианац, Липе) који се постепено и константно демографски увећавају, веома је значајно да се у неким, популационо мањим сеоским насељима – не само зауставио тренд депопулације, већ се број становника нешто увећао (Вучак, Сараорци, Лугавчина, Добри До, Друговац). Зато је неопходно разноврсне иницијативе руралних насеља и даље на различите начине подстицати (пореском политиком, сталном едукацијом, већом урбанистичком активношћу, комуналном бригом и благовременим инспекцијским деловањем).

21. Иницијативе сеоских месних заједница за нове активности и капацитете*

Сеоске месне заједнице	Тржно-зан. центар	Кванташка пијаца	Земљорад. задруга	Откупна станица	Зелена пијаца	Стојна пијаца	Прог. и прер. капац.	Туриз. и заш. објек.
Бадљевица								
Биновац			+	+				
Водањ			+	+				
Враново						+	+ (производ. печурака)	+ (музеј задругар.)
Врбовац			+	+				
Вучак			+					
Добри До				+				
Друговац								
Колари		+		+	+	+		
Кулич			+	+	+			+ (тврђава)
Ландол			+	+			+ (суш. за прер. воћа)	
Липе				+	+	+	+ суш. клан., млин, хлад.) фарме, пластеници	
Лугавчина	+	+			+	+		
Луњевац								+ (Луњев. шуме)
М. Крсна					+	+		
М. Орашје			+				+ (сушара за воће)	
Михајловац								
Осипаоница								
Петријево			+	+				
Радианац				+		+		
Раља				+				
Сараорци	+							

Сеоне				+				
Скобаљ				+				
Суводол		+		+		+		+ (спом. културе)
Удовице	+		+					
Шалинац								+ (језеро, храс.шуме, шалин.гај)

* Извор: Анкета сеоских месних заједница, спроведена у току маја и јуна 2004.

5. Употреба земљишта - потенцијали и ограничења

Територија, подручје и простор Смедерева спада међу најгушће насељене територије у Србији, са различитим начинима коришћења земљишта, од којих доминирају пољопривреда (око 70% територије града чини најквалитетније земљиште у Србији I и II бонитетне класе), индустрија и друге делатности секундарног сектора: становање, саобраћај, туризам и терцијарне делатности.

Конфликти у простору су бројни, а пропусти у употреби земљишта све израженији, са озбиљним последицама по ефикасност, опремљеност, животну средину и квалитет живота:

- изразита је конверзија пољопривредног у непољопривредно земљиште, процес је неусмерен, неплански и стихијски;
- поједини корисници земљишта, не само да нису локалног, већ су регионалног, националног па и европског значаја (Аутопут, магистрални железнички коридори, индустријски капацитети – US Steel, и сл.);
- пејзаж је потпуно преобликован људском руком, а притисак на земљиште изузетно јак.

Последице су значајне, а дијагноза тешка и делом неповољна:

- Део подручја јужно и источно од Аутопута је физички одсечен од матице, развојно запостављен, без већих перспектива, ерозионо угрожен и депопулацијски, па отвара осетљиво питање могућности његовог развоја и унапређења квалитета живота у постпланском периоду. Могућности леже једино у модернизацији и организацији пољопривреде у оквиру ширег програма развоја Србије, и у развоју специфичног облика туристичке привреде – сеоског и еко-туризма;
- Неопходно је предвидети употребу простора за намене локалног, регионалног, националног и европског значаја - Дунав, коридори, туризам, индустрија са извозним потенцијалом и сл;
- Сачувати у највећој могућој мери квалитетно земљиште за пољопривредну производњу, и вишак усмерити ка извозу;
- Потребно је прихватити чињеницу да је инфраструктура - посебно саобраћајна, и компаративна предност положаја Смедерева и једини стварни потенцијал развоја, и у том циљу безусловно штитити и чувати магистралне коридоре.

На структуру и коришћење простора у подручју Смедерева нарочито су утицали развојни процеси који су се одвијали у протеклих неколико деценија. Посебне карактеристике постојеће структуре коришћења су следеће:

А. Пољопривредно у шумско земљиште (и примарне делатности које карактеришу махом екстензивно коришћење простора), као и водне површине Дунава и Велике Мораве, заузимају највећи део укупне територије (око 90% од укупне површине), док секундарне и терцијарне делатности (насеља, индустријска производња, саобраћај и саобраћајни коридори - категорије које се сврставају под грађевинско земљиште), заузимају знатно мање простора (око 10%). Шумско земљиште је знатно смањено, испод објективних природних услова и потреба, и заузима свега око 5% од укупне територије.

Изузетно велики притисак на земљиште, с обзиром на општу густину насељености и просторну дистрибуцију становништва, изражен је у око 10% од укупне површине, у оним деловима који су под насељима, инфраструктуром, индустријом и сл. Ово се земљиште веома интензивно користи.

У ситуацији често неконтролисаног и екстензивног раста, насеља у свом ширењу неретко заузимају најплоднија земљишта, што је нарочито изражено у делу подручја око града Смедерева и дуж главних комуникацијских праваца. Смањује се оранично земљиште које доминира у структури пољопривредног земљишта, често веома интензивно и неконтролисано, највише у централном и источном делу територије.

Б. У коришћењу простора настао је велики број колизионих и конфликтних ситуација, које су настајале било као последица недовољне координације активности у планирању и просторном уређењу на националном, регионалном и локалном нивоу, или као последица непостојања режима коришћења простора који је утврђен законским прописима и планским пропозицијама. Основни типови конфликта и колизија су следећи:

- Коришћење земљишта за потребе индустрије (нпр. комплекс USSteel Serbia, или Индустријска зона у граду низводно од Тврђаве), често је у колизији са коришћењем земљишта за пољопривреду и шумарство, са развојем и уређењем насеља и изградњом и одржавањем саобраћајне инфраструктуре.
- У околностима прекомерне хемизације у пољопривредној производњи остварује се негативан утицај на заштиту подземних и површинских вода у водозаштитним зонама. Ово је нарочито карактеристично за ризична подручја око градског центра Смедерева, као и за сва друга подручја где је ратарство и воћарство интензивно.
- На другој страни, водопривреда често захвата већа подручја за коришћење подземних и површинских водних ресурса (заштита изворишта), већином на пољопривредном и шумском земљишту, али и у насељским подручјима. Регулацијом тока и изградњом канала дуж Велике Мораве знатно би се ублажила неповољна ситуација.
- Еколошки аспекти коришћења простора посебно и нарочито су потенцирани у законски и плански заштићеним подручјима високих природних/еколошких/културних вредности као што су Шалинац, Луњевачка шума, археолошки локалитети код Сеона, Тврђава и др. У овом случају, конфликтне и колизионе ситуације се јављају у односу на већи број активности којима се нарушава или загађује заштићено подручје.
- Туристичке активности неретко долазе у колизију са захтевима експлоатације и заштите шума, као и заштите природне средине. Повремене су колизије и у односу на захтеве који се тичу заштите урбане структуре.

В. Посебан проблем представља коришћење простора уз Дунав и Велику Мораву. Како су ови простори најпогоднији за лоцирање објеката техничке инфраструктуре, то су они и најискоришћенији у том погледу. Коришћење простора у овим појасевима је, међутим, нерационално, посебно угрожено неконтролисаном и неодговарајућом изградњом стамбених и викенд објеката у зони непосредне заштите уз Дунав.

Планирање и изградња појединачних техничких система међусобно су неусклађени, што такође доводи до неадекватних интервенција у простору, али и до тешкоћа у изградњи и функционисању тих система.

2. S.W.O.T. АНАЛИЗА - Табела бр. 22

ПОЛОЖАЈ	
Потенцијал	Могућност
- Стратешки најповољнији географско-саобраћајни положај : - паневропски коридори VII и X - магистрална железничка пруга - близина Београдског метрополитена	- Позиционирање града : - регионални центар - атрактивна дестинација и амбијент са различитих аспеката (привреда, транзитно подручје, децентрализација функција и садржаја Београда, ..) - Профилисање града : - ободни шумадијски, - исходишни поморавски, - коресподентни балканско-панонски град
Ограничење	Ризик
- Густина и квалитет мреже локалних саобраћајница, - Непостојање пратеће саобраћајне инфраструктуре и објеката - Лука, Марина, индустријски колосеци	- Регионална политика - Неуспоредност локалне управе, - Изостанак развојне компоненте
ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ	
Потенцијал	Могућност
- Природни системи - квалитетне пољопривредне и шумске површине - Природни ресурси - богатство подземним водама, геотермални извори, минералне сировине - Заштићена природна добра - амбијентално-пејзажне целине и простори, шумски комплекси, споменици природе - Ловишта и риболовне зоне и подручја	- Туристички мотиви - Економски ресурс - Еколошка, културна и економска интеграција са околином - Успостављање јединственог система заштите, контроле и мониторинга
Ограничење	Ризик
- Недостатак финансијских средстава за спровођење мера заштите, одржавања и унапређења стања ових система - Непостојање Програма и приоритета заштите, обнове и коришћења	- Људски фактор – немар, небрига, непланска експлоатација - Неконтролисано загађење, технолошки удеси и акцидентне појаве - Непланска изградња некомпатибилних садржаја
АНТРОПОГЕНЕ ВРЕДНОСТИ	
(насеља, цивилни сектор, јавне службе, опремљеност инфраструктуром, употреба земљишта)	
Потенцијал	Могућност
- Добра саобраћајна повезаност насеља - Развијена мрежа насеља и функционалних зона, организована насељска структура - Формирана насеља са прецизно дефинисаним грађевинским реонима - Комунална опремљеност насеља и планови развоја у овој области - Јачање делатности јавног сектора, увођење нестандартних услуга и услуга вишег нивоа	- Урбанизација насеља у циљу подизања животног стандарда са задржавањем традиционалних вредности смедеревског руралног подручја - Јачање економије села - пољопривреда, туризам - Децентрализација функција градског центра и формирање субопштинских центара - Јачање свести грађана и перманентна едукација и усмеравање цивилног сектора - Заокруживање система комуналног опремања - Рационализација употребе земљишта и очување земљишног фонда - Одржив развој

Ограничење	Ризик
- Негативни демографски показатељи - Економска заосталост - Социјална несигурност - Тржишна неутемељеност	- Непостојање развојних програма у појединим областима - Изостанак економских средстава и финансијске подршке - Диференцирање територије града
ПРИВРЕДА – Пољопривреда	
Потенцијал	Могућност
- Земљишни фонд - пољопривредне површине чине 81,3 % укупних површина територије (40190ha), - хомогена агро-еколошка област, са местимично издиференцираном структуром коришћења пољопривредног земљишта - пољопривредно земљиште повољно уз мере унапређења, - природне погодности за производњу за све врсте ратарске производње, воћарства и виноградарство - присутност дуге традиције у производњи одређених пољопривредно-прехрамбених производа - постојећи фонд земљишта омогућава прехранбени сигурност становништва - земљишта I до IV катастарске класе заузимају око $\frac{3}{4}$ укупних пољопривредних површина - изузетни природни услови за развој воћарства, виноградарства и повртарства - Демографски аспект - спремност и традиција код становника да се баве пољопривредом - значајно учешће мешовитих домаћинства која су, по правилу, спремнија за иновације у пољопривреди и другим делатностима - Близина Београда и других великих потрошачких центара - Концентрација приватног капитала у појединим делатностима са тенденцијом проширења привредне активности - Повољан положај на Коридору X	- Активније укључење у интеграционе токове - Развој органске пољопривредне производње - Интензивније везе између делатности пољопривреда-туризам, пољопривреда-индустрија, пољопривреда- занатско-услугне активности... - Развој сеоског, етно, еко и агро-туризма - Развој савремене пољопривредне производње (снабдевање становништва, туристичко-угоститељских објеката у својим оквирима и дуж Коридора, пласман на ширем регионалном и националном нивоу), производња органске/ здраве хране, подизање мини фарми специфичне производне оријентације (дивљач), подизање нових плантажа воћа, винограда, пластеника и стакленика - Брендирање и дефинисање географског порекла - Развој мањих производних капацитета који су усклађени са захтевима тржишта и еколошким карактеристикама средине - Развој компаративних делатности и функција услужног сектора (пошта, банка, откупна станица), - Развој компатибилних делатности - модалитета домаће радиности и занатских услуга - Ширење предузетништва у свим сферама друштвено-економског живота села, од примарне пољопривредне производње и агробизниса, производних услуга и занатства, па све до отварања приватних ветеринарских станица, информатичких сервиса и сл.
Ограничење	Ризик
- Недовољна искоришћеност потенцијала - Лоше организованост пољопривредне производње - уситњеност поседа, незавршена комасација, застарела механизација - недостатак знања и непостојања саветодавне службе - неусклађеност са савременим тенденцијама и потребама интензивне пољ. производње - висок степен зависности пољопривредне производње од екоуслова у вегетационом периоду (нефункционисање локалних система за наводњавање, не примењивања мера неге) - лоша интегрисаност фармера са фирмама из области снабдевања, прераде и промета - ширење површина под виноградима,	- Нарушавање квалитета животне средине - повећање концентрације становништва и активности - промене односа коришћења пољопривредног земљишта и других корисника земљишта - небалансирана валоризација ресурса и осталих елемената пољопривреде - неконтролисана употреба хемијских средстава у пољопривредној производњи и тиме загађивања подземних вода - непоштовање неопходних мера заштите околног простора током производног процеса - заузимање квалитетног пољопривредног земљишта од стране других корисника - Могући конфликти интереса између појединих делатности на релацији пољопривреда –

малињацима и др. ограничено недостатком радне снаге - непланско претварања пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе ▪ Демографски аспект - старење популације - неповољна образовна структура пољопривредних становника - ограничене могућности запошљавања у непољопривредним делатностима - недостатак радне снаге у пољопривредним радним шпичевима ▪ Степен инфраструктурне опремљености - нерешено питање одвођења отпадних вода, евакуације чврстих отпадака - непостојање сточног гробља - лош квалитет локалних саобраћајница и лоше организован јавни превоз - низак степен развијености пољопривредне инфраструктуре ▪ Недостатак финансијских средстава за значајнија инвестициона улагања не постоји самоорганизовање пољопривредних произвођача у задруге и/или професионалне Асоцијације	туризам - индустрија ▪ Раслојавање пољопривредних газдинстава од економски слабијих према веома јаким породичним газдинствима ▪ Интензивирање депопулације и емиграције становништва
ПРИВРЕДА – Индустрија	
Потенцијал	Могућност
▪ Постојећи материјални фондови и капацитети ▪ Распоживи капацитети за brown-field инвестиције ▪ Простори за green-field инвестиције ▪ Стратешки положај у примарној развојној осовини ▪ Концентрација радног потенцијала и становништва вишег образовног нивоа ▪ Скуп природних услова и ресурса за изградњу и развој сировински оријентисаних индустрија ▪ Концентрација приватног капитала	▪ Носилац економског развоја ▪ Укључивање у савремене развојне токове ▪ Убрзавање процеса индустријске транзиције ▪ Формирање савремених просторних форми функционисања индустрије (Слободна зона, Индустријски парк) ▪ Развој МСП
Ограничење	Ризик
▪ Процес приватизације ▪ Технологија производних процеса ▪ Неконкурентност на тржишту ▪ Смањена инвестициона активност ▪ Слаба развијеност услужног сектора и логистике, ▪ Територијална неравномерност развоја ▪ Неадекватна инфраструктурна опремљеност зона и локација ▪ Тенденције и усмерења развоја ▪ Структурне карактеристике индустрије ▪ Неразвијеност пословног амбијента ▪ Неискоришћеност простора у зонама рада ▪ Нарушен квалитет животне средине	▪ Недовољна финансијска и економска средства за модернизацију, усаврашавање, технолошке и производне иновације ▪ Неадекватни програми и специјализација производње ▪ Изостајање домаћег и страног капитала и инвестиција ▪ Појава поларизационих ефеката ▪ Конфликти интереса корисника простора ▪ Додатно угрожен квалитет животне средине
ПРИВРЕДА – Туризам	
Потенцијал	Могућност
▪ Саобраћајна приступачност ▪ Туристички мотиви ▪ Туристички ресурси	▪ Носилац привредног и економског развоја - грана привреде као једна од приоритетних планских решења и смерница за дефинисање планиране политике развоја и унапређења

	- Развој различитих, специфичних облика и видова туризма у складу са потенцијалима - културно-манифестациони, транзитни, сеоски, еко, ловни, циклотуризам,... - Заокружавање туристичке дестинације у јединствен интеррегионални итинерер - Утврђивање развојне стратегије туризма на нивоу локалне управе - Рангирање проритета реализације предвиђених пројеката Успостављање интерсекторских односа различитих ресора на нивоу локалне, регионалне и државне управе-култура, туризам, образовање, трговина, спорт, саобраћај, економија
Ограничење	Ризик
- Лоше стање саобраћајне мреже - Недовољни смештајни капацитети - Недовољна комунална опремљеност - Имиџ дестинације као металуршког центра - Неорганизованост носилаца туристичке делатности - Сарадња са установама у култури - Кадровска оспособљеност - Нееудукованост локалног становништва	- Стагнација економског развоја - Недовољна улагања у изградњу смештајних капацитета - Смањене инвестиционе активности приватног сектора - Неактивност јавног сектора - Некоординисаност и сарадња на регионалном нивоу
ЖИВОТНА СРЕДИНА	
Потенцијал	Могућност
Потенцијал у смислу атрактивног простора, заштићених природних добара, природних вредности, пејзажно-амбијенталних простора	- Јачање аутентичности, амбијенталних вредности и компаративних предности заштитом и унапређивањем квалитета природних потенцијала (шуме, реке, језера, и др.) за различите видове туристичких и рекреативних активности: посете, излете, лов, риболов, едукациони туризам - Заштита, обнова и унапређење деградиране и угрожене животне средине утицајем људских активности и успостављање система мониторинга
Ограничење	Ризик
- Дуготрајан негативан утицај на животну средину - Низак ниво комуналне опремљености - система одвођења отпадних вода, пречишћавање и третман - Нефункционисање система управљања отпадом - Перманентно загађивање ваздуха, земљишта речних токова, појава ерозије, физичка деградација простора услед неконтролисане експлоатације минералних сировина - Застарели технолошки процеси у производњи	- Конфликт развојних компоненти - Неспровођење мера заштите - Неплански развој привреде - Неконтролисана пољопривредна производња - Непланска сеча шума - Проширење грађевинског фонда, - Људски фактор

S - Strengths

→

SNAGA

→

POTENCIJAL

W - Weaknesses

→

SLABOST

→

OGRANIČENJE

O - Opportunities

→

PRILIKA

→

MOGUĆNOST

T - Threats

→

PRETNJA

→

RIZIK

II ПЛАНСКИ ДЕО

В. ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ, ВИЗИЈА И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА**В.1. ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ВИЗИЈА
ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ГРАДА СМЕДЕРЕВА****1. Општи и посебни принципи просторног развоја**

Општи принципи просторног развоја и унапређења општег стања Смедерева усклађени су са општим принципима развоја и смерницама из планских докумената вишег нивоа, стратегијама развоја у појединим областима, као и реално валоризованим вредностима и потенцијалима града. Општи принципи се нарочито односе на јачање одрживости, идентитета, конкурентности и кохезије, и управљање просторним развојем града, у циљу унапређења управљања укупним развојем на регионалном и националном нивоу.

Посебни принципи просторног развоја - одржив развој и коришћење природних ресурса, оживљавање привреде, активна заштита простора и животне средине, су посебни принципи на којима је заснована и визија развоја и унапређења стања Смедерева. Интегрисаност града Смедерева, како у непосредно и регионално окружење, тако и у развојне програме, токове и активности на националном нивоу, повећање функционалне и развојне ефикасности и организованости у привредном, економском, друштвеном и социјалном смислу, активирање територијалног капитала и стварање одговарајућег амбијента за инвестициона улагања у различитим сферама, су основа на којој је, сагледавајући постојеће стање, могућности и ограничења, опредељена визија даљег развоја општине.

2. Општи и посебни циљеви просторног развоја**Општи циљеви**

- Рационална организација, уређење и коришћење простора
- Ефикасно, рационално и организовано коришћење природних и антропогених вредности
- Унапређење квалитета живљења и задовољења потреба становника

Посебни циљеви

- Просторно-функционална интегрисаност
- Уравнотежен територијални развој
- Регионална конкурентност и приступачност
- Повећање функционалне и развојне ефикасности
- Елиминисање или смањивање просторних ограничења за развој
- Усклађивање развојних интереса са општинама у окружењу
- Усклађивање различитих или супротних интереса у простору
- Јачање цивилног сектора и заустављање негативних демографских трендова
- Унапређена социјална кохезија
- Заштита природе, природних вредности и природних ресурса, заштита животне средине, природних и културних добара

3. Визија просторног развоја

Према напред наведеним констатацијама о стању, проблемима, потенцијалима, предностима и ограничењима просторног развоја, и имајући у виду европску оријентацију Србије и града Смедерева - његовог положаја на Дунаву - дефинише се визија (генерални циљ), као основ планске концепције, решења и пропозиција овог плана:

**ДЕФИНИСАЊЕ И ОПЕРАТИВНО АНГАЖОВАЊЕ СВИХ ПРОСТОРНИХ МОГУЋНОСТИ
ГРАДА СМЕДЕРЕВА У ЦИЉУ ЗАДОВОЉЕЊА КРИТЕРИЈУМА РЕГИОНАЛНОГ ЦЕНТРА
СРБИЈЕ И ЊЕГОВОГ ОПРАВДАНОГ УСМЕРЕЊА
КА ПРОЦЕСИМА ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА**

Према специфичностима Смедерева, његовог положаја и просторне структуре, као и могућности ангажовања у постпланском периоду, дефинишу се и следећи оперативни циљеви просторног развоја Смедерева:

1. Адекватније коришћење географског и духовног положаја града Смедерева у Србији, како би њени потенцијали дошли до пуног изражаја.
2. Смедерево, као регионални центар у децентрализованој Србији, треба да развије улогу интегративног фактора ширег подручја.
3. Три основне компоненте просторног развоја Смедерева - Лука на Дунаву, Индустријски комплекс и Парк културе на Дунаву, требало би да чине приоритетне стратешке задатке у наредном периоду.

Да би се приближили генералном циљу - визији, и остварили три наведена циља, овим планом се у наставку дефинише концепција просторног развоја Смедерева, као и конкретна планска решења у областима заштите и уређења природе, социјалног развоја и уређења и развоја привреде и животне средине.

Остваривање свих наведених циљева подразумева ангажовање органа и институција Града Смедерева и то, пре свега, на остварењу приоритета наведених у делу *Мере и инструменти за Имплементацију и спровођење плана*, односно поштовање пропозиција и показатеља у оквиру планске концепције и планских решења наведених у наставку текста, као и у оквиру четири Рефералне карте, као саставног дела овог Плана.

В.2. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Просторни развој Смедерева, као и сваке друге административно омеђене територије, не може се посматрати у строго дефинисаним границама услед интересних, функционалних и других фактора који је повезују са ширим и ужим окружењем. Са друге стране, просторни развој - дефинисан према досадашњем систему на националном нивоу, у значајној мери зависи од акција и понашања локалног становништва у насељима - територијалним јединицама, односно од локалне управе која има надлежност деловања у административним границама - у 28 насеља на територији.

Просторни развој Смедерева подразумева **унапређење свих економских, техничких и социјалних система**, као и **одрживо уређење и заштиту природно-еколошких система**, у циљу унапређења укупних показатеља квалитета рада и живљења на овом простору, **уз активну корелацију са окружењем**. Заштита, уређење и развој просторних система Смедерева, представљају основни смисао овог Плана, ради чега се дефинише: интегрални систем града Смедерева и модел његовог просторног развоја, а потом поједини елементи, тј. појединачне функције и њихов даљи просторни и свеукупни развој, у постојећем и претпостављеном институционалном оквиру у постпланском периоду.

Концепција просторног развоја града Смедерева, заснована је на три кључне димензије:

- **Европске смернице и политике развоја**
- **Регионална сарадња и функционалне везе** - функционалне и интересне везе и интеракције на регионалном нивоу, са контактним општинама и градовима, и у ширем регионалном контексту
- **Интрарегионална димензија** - утицај географских и функционалних особина делова територије на њен укупни развој ослоњен на природни, социјални и економски потенцијал и диверзитет, настао и развијен управо преко преко специфичности појединих делова административног подручја града Смедерева.

1. Европске смернице и политике развоја

Имајући у виду европску оријентацију Србије, овде се наводе циљеви и опције политика европских просторних стратегија, које су у директној вези са могућим и пожељним развојем Смедерева и трансрегионалне сарадње. Наглашава се сарадња подунавских градова, пројекат "DONAUHANSE" и они пројекти и иницијативе у којима би се нашло места за активно учешће Смедерева (повезивање у мрежу европских градова преко пројекта UTN и сл). Фундаментални циљеви просторних перспектива европског развоја (ESDP), у односу на које су формулисане одговарајуће политике развоја, морају да испуне неколико захтева. Први захтев односи се на савлађивање географских разлика по питању просперитета и благостања, други циљ - на оптимизацију пословне климе, док се трећи концентрише на дефинисање просторног оквира, у којем се одражавају просторне последице европске секторске политике. Да би се испуниле ове три функције дефинишу се три основна домена политика:

- Полицентрични просторни развој и нови односи између урбаних и руралних подручја
- Једнакост у приступу инфраструктури и знању
- Пажљиво управљање природним и културним наслеђем.

Од пресудног значаја је сагледавање Смедерева у регионалном и макрорегионалном контексту. Непосредна близина Београда и његов одличан геостратешки положај у овом делу Европе, праћен великом концентрацијом радно способног и стручног потенцијала, садашњих и будућих активности,

отвара бројне могућности за различите видове удруживања и специфичних аранжмана на комплементарној основи и коришћења компаративних предности Смедерева у привлачењу домаћег и страног капитала. У оквиру овог домена политика истиче се даље неопходност јачања веза између руралних и урбаних подручја, што Смедереву, са очигледним пољопривредним потенцијалом и близином великог београдског тржишта и потражње, отвара значајне шансе, али захтева и мудра улагања у повезивање, унапређење и стимулисање руралног залеђа.

У перспективама европског просторног развоја у овом погледу су дефинисане четири области политика:

- Полицентричан и усклађен просторни развој
- Динамични, атрактивни и конкурентни градови и урбанизоване регије
- Унутрашњи развој и продуктивна сеоска подручја
- Урбано-рурално партнерство.

Следећи домен политика, изражен кроз једнакост приступа инфраструктури и знању, између осталог - садржи унапређење интегративних транспортних и комуникацијских концепција, које би ограничиле негативне пропратне последице повећања саобраћаја и подупирале јединствено европско тржиште повезујући периферне области са централним.

За овај домен су дефинисане четири области политика:

- Интегративни приступ за побољшање саобраћаних веза и приступ знању;
- Полицентрични модел као основ за бољу приступачност
- Ефикасно и одрживо коришћење инфраструктуре
- Дифузија иновација и знања.

Смедерево карактерише висок степен централитета, обзиром да се управо на овом подручју сустичу два паневропска коридора (VII - речни и X - друмски). Томе додатно доприноси и чињеница да се Смедерево граничи са београдском агломерацијом, што омогућава бржи и лакши приступ – како великом тржишту, тако и свим специфичним/диверзификованим услугама и сервисима главног града. Смедерево је јак урбани центар, али има и изразито рурално окружење. Утолико су неке од горе наведених политика, нарочито оне које се односе на бољу приступачност и дифузију иновација и знања лакше спроводиве у овом подручју, у односу на већину општина и градова у Србији. Потенцијали који нудеотварају могућност успостављања мултимодалног саобраћајног чворишта и резервисан простор за Индустијски парк уз планирани Лучки комплекс, добри су предуслови за привлачење привредних активности и капитала. Трећи значајан домен европских политика односи се на пажљиво управљање природним и културним наслеђем, усмеравајући пажњу на очување диверзитета и јачајући идентитет европских градова и региона као одговор на убрзану глобализацију. Пет фокалних области политика су посебно значајне за Смедерево:

- Третирање природног и културног наслеђа као битног развојног фактора
- Очување/заштита и развој природног наслеђа
- Управљање водним ресурсима, као посебним изазовом у погледу будућег просторног развоја
- Креативно управљање ресурсима за развој
- Креативно и интегративно управљање грађевинским земљиштем.

Овај сет политика за град Смедерево требало би да представља референтни програмски оквир, јер овај град не само да је у историји био средиште српске културе и идентитета, већ је једна од реперних тачака европских културних стаза чију просторну окосницу чини Дунав. Културна стаза Дунав (Kulturstrasse Donau) је уједно и назив једног од пројеката који је инициран у оквиру радне заједнице дунавских држава-ARGE DONAU, да би се документовало и заштитило богато културно наслеђе дунавског простора и подржао будући културни развој. У спрези и паралелно са овим пројектом постављен је и циљ очувања и заштите здравих екосистема и оснивање мреже заштићених биотопа. ARGE DONAU, у склопу различитих активности и програма циља на културну и природну интеграцију дунавског простора, кроз повезивање Паркова природе и културе дуж ове значајне европске осе. Историјски остаци и амбијент Смедеревске тврђаве, својим положајем и потенцијалним културним садржајима представљају егземпларну локацију за организовање Парка културе на

Дунаву. У свету данас постоје разна тумачења и концепције појма парка културе па и различите инсценације од регионалних паркова, преко тзв. "Heritage" паркова у Америци, археолошких паркова, градова-паркова културе тематских паркова и сл. **Парк културе у Смедереву предодређен је да, поред заштите и конзервације градитељских реликата и могућег приказа начина живота и привређивања у прошлости, буде место одржавања регионалних културних манифестација у најбољем духу српске и подунавске традиције.** Иновативним приступом овој идеји с могућношћу повезивања са Старом железаром и њеним преиначењем у Музеј индустрије на Дунаву, значајно би се унапредио квалитет културне понуде, који би превазишао регионалне оквири. Тиме би овај град показао да зна да се носи са својом великом прошлошћу и баштином и да на примерен начин зна да негује континуитет идентитета.

У оквиру различитих програма и иницијатива Европске Уније које су покренуте да би се поспешило интеррегионални просторни развој и олакшао приступ Унији кроз усклађивање просторних структура, треба се осврнути на оне у које је Србија већ укључена. То су првенствено VISION PLANET - Стратегија за интегративни просторни развој централно-европског, подунавског и јадранског простора, ESTIA - Европски простор и алтернативе територијалне интеграције југоисточне Европе, ДУНАВСКА ПРОСТОРНА СТУДИЈА - Регионални и територијални аспекти развоја у подунавским земљама и већ споменута ARGE DONAU - Радна заједница подунавских земаља.

Из наведених европских стратегија, оно што се односи на Смедерево је следеће:

- Урбани развој и планирање мора узети у обзир нове тржишне и земљишне односе. Пожељно је омогућити и форсирати приватну изградњу станова уз одређени контингент социјалних, али се мора спречити неконтролисан раст урбаног подручја. Приоритет треба дати рехабилитацији централних подручја града и њиховој обнови. Генералне планове не треба ограничити само на административно подручје, већ усвајати за целокупно урбанизовано подручје;
- Централне делове града треба обновити тако што ће се сачувати њихова традиционална физиономија и дух (урбана рехабилитација). Такође се мора сачувати стамбена/резиденцијална функција. Приоритет треба дати реконструкцији централних стамбених четврти, која су често у врло лошем стању, јер ће то допринети побољшању економских, социјалних и еколошких услова. При томе се мора водити рачуна о зеленим и саобраћајним површинама и њиховом унапређењу. Изградња нових хипермаркета и фабричких дистрибутивних центара мора бити строго контролисана.
- Трансформација и пажљива обнова великих стамбених насеља је приоритетна тема. Станове треба модернизовати и прикључити на централне градске системе (топлификација је непосредан приоритет). Нове услуге, културни и забавни садржаји поспешити стварање нових радних места у тим четвртима. Сугерише се преиначење намене појединих социјалних установа, које су због стагнације пораста становништва неискоришћене. Зелене површине би требало проширити. Имајући у виду сличне структуре и сличан карактер оваквих насеља, па и сличну проблематику, размена интернационалних искустава у смислу примењених експеримената, технологија и поступака може бити врло драгоцен и корисна.
- Проблем бесправне изградње треба третирати као приоритетну тему, како на националном, тако и локалном нивоу. Мере морају обухватити законску регулативу, успостављање или јачање мониторинга од стране локалне администрације и конкретну подршку у спровођењу закона. Посебна пажња мора се усмерити на "неформална (незаконска) насеља", настала као последица миграције становништва било из социјалних разлога или због кофликтних (ратних) дешавања. У томе се међутим може успети само уколико се уведе/ревиталише социјална брига и политика социјалног становања. Бесправно грађене у заштитним појасевима Дунава представља највећу опасност у еколошком и безбедоносном смислу
- Методе и поступци у урбаном планирању морају се рedefинисати. Треба тежити модернизацији система земљишне регистрације. Законску регулативу по питању земљишта, градње, становања, животне средине и осталих релевантних тема треба преиспитати и кодификовати.

По питању градског становања, градских финансија и градских сервиса од локалне, али и државне управе очекује се усвајање флексибилних приступа у реструктурирању станова и њиховом прилагођавању новонасталим условима. Инсистира се на конституисању фондова, који би у виду дотација и субвенција промовисале већу стамбену мобилност. Такође се препоручује да се јавна предузећа ослободе доприноса за комуналне услуге, које нису у вези са њиховим пословним активностима, и да се извесне услуге уговоре са спољним заинтересованим странкама и приватним предузетницима, јер би се на тај начин обезбедила реалнија и рационалнија политика комуналног опремања града. То међутим подразумева стриктно прецизирање обавеза и јавност тендерских поступака, чак и у случају да је организација локалне управе - понуђач услуга и сервиса. Препоручује се да се приходи локалне управе састоје од локалних пореза и ренте на земљиште и имовину локалне заједнице допуњене подршком од стране централних државних власти. Та подршка треба да буде нормативне природе, али без строге секторске спецификације, омогућавајући локалној управи да поставља развојне приоритете. Локални порези би требало да буду стабилни приходи који се једноставно убирају и којима се лако управља, а не специфични за поједине групе и врсте локалних порезника. Потребне су јасне одредбе у погледу алокације средстава буџетских давања и субвенција локалним управама. У случајевима где локална управа делује у својству заступника државе, подршка мерена пруженим услугама мора бити иста за све локалне заједнице. Услуге које превазилазе оквире и могућности локалне управе и локалне заједнице треба по двосмерном субсидијарном принципу, поверити регионалној управи, што претпоставља успостављање неког вида регионалног устројства, које нашој држави тек предстоји.

У Дунавској просторној студији (DANUBE SPACE STUDY) се наглашава неопходност израде интегративне транснационалне просторно-развојне стратегије целокупног Подунавља, која би била кључни инструмент за усаглашавање просторно релевантних активности, јер се дунавски појас сарадње сматра најкохезивнијом споном овог дела Европе. У њој се говори о успостављању дунавских веза (Danubic links) као допуне трансевропским мрежама и промовисању средњих и мањих градова дуж Дунава, који својим потенцијалима, али и развојним стратегијама обећавају (promising cities) и који би били стављени на мапу интернационалних инвеститора. Град Смедерево са својим врло специфичним развојним могућностима и показаном вољом локалних власти и организација поседује све аргументе да преко интересантних и иновативних развојних програма буде уврштен у тзв. Urban Restructuring Experience Pool и избори се за статус дунавског града који обећава.

У оквиру програма ARGE DONAU предложена је сарадња региона и лука дуж Дунава. Намера је да се анализирају развојни импулси који би проистекли из образовања дунавске интеррегионалне мреже. Под премисом да се изврши функционална регионализација целокупног дунавског простора, предлаже се селекција градова који би образовали интернационалну трговинску заједницу. Градови у Србији предестинирани да се укључе у ову заједницу су Нови Сад, Београд и Смедерево, јер располажу (потенцијалним) функцијама које их чине атрактивним у надрегионалном смислу. Сви наведени програми и иницијативе могу се операционализовати само уколико постоји политичка воља и подршка свих појединачних држава учесница, велика агилност регионалних и локалних власти и предузетничког потенцијала. Ови програми дају циљне оквире и развојне смернице – како за стратегије развоја, тако и за врло конкретне пројекте. Они треба да буду схваћени као сигнал да ће они регионални и локални пројекти који су у складу са њима добити шансу за финансијску подршку из одговарајућих развојних фондова. Неким фондовима и институцијама Србија већ сада има приступ али је реално очекивати да ће нам се отворити приступ и ширем спектру специјализованих фондова Европске Уније када Србија постане земља кандидат за чланство у ЕУ.

Посебну перспективу Смедерево може да очекује од укључивања у ЗАЈЕДНИЧКУ СВЕОБУХВАТНУ СТРАТЕГИЈУ ЗА ЗЕМЉЕ ДУНАВСКОГ СЛИВА, чија је израда започета 2010. године, а окончање се очекује током 2011. године и у којој је позвана да учествује и Србија. Наиме, пораст интересовања последњих година за Дунав, као један од најважнијих европских развојних потенцијала и полазиште за многе идеје и пројекте усмерене на интеграцију Европе, иницирао је конкретне активности Савета ЕУ који је у јуну 2009. године дао Европској комисији мандат за израду ове Стратегије. Чињеница да

дунавска проблематика све више добија обележје унутрашњег развојног питања Европске уније, те да ЕУ и иначе постаје стални заједнички именитељ свих данас релевантних подухвата на Дунаву – упућује на потребу да се ова проблематика интегрише и у интересорно позиционирање унутар структура ЕУ, али и других земаља које у Пројекту треба да учествују – на бази активности и делотворности у оним областима које су им по географском положају и другим карактеристикама најближе.

Укључивање Србије у ову Стратегију потврђује распрострањено очекивање да она, као један од кључних дунавских региона, са 588 km тока Дунава, треба да предњачи у унапређењу и заштити европског природног и културног дунавског наслеђа. Са друге стране, укључивање Србије у израду ове Стратегије допринеће јачању економије, интеграцији секторских политика Републике у развојне планове ЕУ, поспешивању билатералне и мултилатералне сарадње Републике са свим земљама дунавског слива. Платформа учешћа Републике Србије у изради Стратегије дефинише као основну **визију**: *Безбедан Дунав повезује народе и државе и доприноси њиховом свеукупном развоју. Општи циљ је: Коришћење потенцијала Дунава као значајног ресурса за одрживи развој Републике Србије.*

Специфични циљеви су дефинисани у четири правца:

1. Успостављање система безбедне пловидбе и афирмација принципа владавине права дуж читавог тока Дунава
 2. Развој транспорта, енергетике и информационо-комуникационих технологија (ИКТ) дуж читавог тока Дунава
 3. Заштита животне средине и одрживо коришћење природног богатства дуж читавог тока Дунава
 4. Економски развој и јачање регионалне сарадње и партнерства у региону Подунавља
- У оквирима ове платформе, Смедерево – са својим гео-стратешким положајем и расположивим ресурсима – има изразите шансе активног укључивања у израду и имплементацију Стратегије.

2. Регионална сарадња и функционалне везе

Укупан простор Смедерева ослања се и у блиским, мањим или вишим степенима условљености и повезаности са београдским општинама Гроцка и Младеновац према источној и југоисточној страни, према општини Смедеревска Паланка на јужној страни и општини Велика Плана, општини Пожаревац према истоку и ка северу у интеракцији са општином Ковин. Иако је Смедерево централно насеље Подунавског округа, коме припадају и општине Велика Плана и Смедеревска Паланка, не може се рећи да су привредне, просторне, културне и друге интеракције између ова три града на нивоу који може да мотивише даљи развој ширег региона.

Веза са Смедеревском Паланком

Кретање становништва, подаци о броју запослених са територије општине Смедеревска Паланка, намећу закључак да утицај Београда на општину Смедеревска Паланка доминира у односу на утицај Крагујевца, Смедерева и Пожареваца. Утицај Смедерева као окружног центра је значајан, пре свега, у административном смислу, интеракцијама у терцијарном сектору, и кроз повезаност инфраструктуре и привреде, што је посебно изражено у насељима општине Смедеревска Паланка, које су ближе Смедереву – Селевац, Азања, Влашки До и Грчац. Заједнички интереси града Смедерева и општине Смедеревска Паланка се запажају у следећим областима:

- коришћење пољопривредних потенцијала за снабдевање ширег тржишта здравом храном, уз максимално ангажовање постојећих и развој нових прерађивачких капацитета,
- коришћење минералне и термоминералне воде и развој рекреативног, здравственог и ловног туризма – бања Паланачки Кисељак са минералном и термоминералном водом
- сарадња научноистраживачких и развојних организација (Институт за повртарство из Смедеревске Паланке је једна од најзначајнијих научноистраживачких кућа у овој области);
- развој металопрерађивачке и индустрије шинских возила (моноструктурни карактер индустрије је негативна карактеристика подручја Паланачке општине, па је потребно подстицати диверзификацију индустријских делатности) уз значајну повезаност са Железаром у Смедереву (комплементарне делатности металопрерађивачке индустрије и црне металургије);

- развој малих и средњих предузећа (којих је на територији општине Смедеревска Паланка изузетно мали број, а која би могла задовољавати потребе ширег тржишта).

Смернице за планска решења, а на бази изнетих полазних основа, могу се дефинисати следећим предлозима:

■ **У области инфраструктуре:**

- дефинисање улоге и значаја регионалних путева Р-109 Смед.Паланка-Азања-Селевац-Смедерево, и Р-109а Смедеревска Паланка-Михајловац-Смедерево и њихово континуирано побољшање у постојећем габариту;
- координирано дефинисање садржаја и веза Смедерева и Смедеревске Паланке са Аутопутем и дефинисање обавеза у односу на коридор брзе железничке пруге Београд-Ниш и однос по том питању;
- трајно или за дужи период решавање проблема депоновања комуналног отпада (укључивање у потенцијалну регионалну депонију у Смедреву, на основу појединачних стратешких планова општина и града Смедерева, а у складу са опредељењима Просторног плана Републике Србије);
- разматрање могућег заједничког дугорочног решавања водоснабдевања насеља у општини Смедеревска Паланка и граду Смедреву, пре свега имајући у виду могућности изворишта у Шалинцу, или повезивање само ради сигурности, с обзиром на планирано укључивање општине Смедеревска Паланка на млавско-моравски систем водоснабдевања;
- коришћење лучких и логистичких услуга и функција луке Смедерево за потребе индустријских пољопривредних капацитета општине Смедеревска Паланка;
- заједничко одржавање и унапређење електроенергетског система, имајући у виду да се дистрибуција електричне енергије насељима Луњевац и Добри До на територији Смедерева врши преко паланачке електродистрибуције.

■ **У области опште намене простора**

- максимална заштита пољопривредног земљишта кроз планирање граница пружања појединих мрежа градске инфраструктуре;
- погушћавање грађевинског земљишта;
- задржавање постојећих површина под шумом и евентуално повезивање мањих, релативно блиских шумских комплекса и на тај начин повећање површина под шумом.

■ **У области мреже насеља**

- постизање рационалније и усклађеније мреже насеља у сврху равномернијег размештаја центара услуга, њихове децентрализације и приближавања корисницима, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења;
- интензивирање инфраструктурне и различите функционалне везе између великих сеоских насеља (варошица) и центара заједнице насеља паланачке општине (Селевац 5.000 становника, Азања 6.000 становника, Кусадак – 6.500 становника) са суседним селима из града Смедерева (Михајловац, Друговац, Колари) – могућност развоја појединих комплементарних функција у једним, односно другим насељима.

■ **У области привреде и посебно пољопривреде**

- развој пољопривреде у смислу укрупњавања поседа (у постојећем стању изузетна уситњеност поседа) и интензивирање пољопривредне производње кроз удруживање са приватним сектором уз развој малих и средњих предузећа;
- јачање (у постојећем стању врло успешних) веза Железаре у Смедреву и металопрерађивачких програма ХК "Гоша" из Смедеревске Паланке кроз развој комплементарних делатности и бољег коришћења постојећих капацитета поготову због успешног унапређења рада у оквиру смедеревске Железаре, што у ХК "Гоши" није још увек случај;

- потенцирање и просторно позиционирање развоја малих и средњих предузећа која треба да прихвате велики број особа које у процесу трансформације и приватизације великих предузећа ("Гоши") остају без посла – што је значајно артикулисати због могућег напада на околна подручја;
- подстицање диверзификације индустријских делатности, с обзиром да преко 50% запослених ради у металопрерађивачком комплексу;
- **У области мреже урбаних сервиса**
 - подржати регионални карактер Опште болнице "Стефан Високи" у Смедеревској Паланци, која опслужује подручја општине Смедеревска Паланка и делове општина Велика Плана, Рача, Топола и града Смедерва;
 - евентуална специјализација појединих служби (нпр. офталмологија) на нивоу регионалног прихвата.
- **У области терцијарних делатности**
 - испитати могућности за развој туризма;
 - размотрити могућности за повезивање туристичких потенцијала бање Паланачки Кисељак и туристичких капацитета града Смедерева (Дунав, Тврђава, итд.);
 - рехабилитација угледа и значаја ловног туризма.
- **У области еколошке проблематике**
 - стални мониторинг животне средине на правцима могућег деловања Смедеревске железаре и предузимање неопходних мера заштите уколико су потребне;
 - решавање проблема дивљих депонија које су формиране на територији општине Смедеревска Паланка од стране становника сеоских насеља смедеревске територије;
 - стратешко решавање проблема сакупљања и депоновања комуналног отпада на подручју сеоских насеља.

Веза са Великом Планом

Општина Велика Плана регионално припада Подунавском округу са седиштем у Смедереву. Функционална и привредна повезаност, саобраћајна интегрисаност (моравски правац и Аутопут) и други елементи заједништва чине да су простори града Смедерева и општине Велика Плана у међусобном утицају, са природно више израженим утицајем Смедерева, као популационо бројнијом и привредно развијенијом средином у односу на своје окружење. Село Лозовик, које се налази на северу општине Велика Плана, представља контактну зону са Смедеревом и више је изложено гравитационом утицају Смедерева од осталих насеља општине. Под утицајем Смедерева такође се карактеришу село Милошевац, јужно од Лозовика, и села Крњево и Трновче, као и сама Велика Плана као општинско седиште са вишим нивоом међусобних утицаја према Смедереву.

У привредном погледу на моравском правцу, потребно је, поред квалитета саобраћајнице – паралелне везе са Аутопутем, подстицати развој малих и средњих предузећа виших фаза прераде пољопривредних производа и терцијарног сектора (попут "Дис-комерца" Крњево) и истовремено радити на постизању и одржавању квалитета брэнда по коме је овај крај познат – производња ракије шљивовице и вина у подрумима у Крњеви. Значајно је приметити, да се планира изградња пута који ће повезивати насеља Лозовик и Голобок и који ће у будућности чинити везу са Аутопутем и планираном петљом која је у просторном плану инфраструктурног коридора пута Е-75 означена називом "Смедеревска Паланка". Тренутно су у току активности на прекатегоризацији тог локалног пута у државни пут, како би се ускладили поступци за прибављање потребних сагласности и одобрења за изградњу као и финансирање изградње тог пута и петље.

Веза са Младеновцем

Младеновачка општина својом јужном и источном границом одваја подручје главног града од Шумадије и Подунавског региона где су јој суседне општине Аранђеловац, Топола (Шумадија),

Смедеревска Паланка и град Смедерево (Подунавље). Младеновачка села Велика Крсна и Дубона су најбоље повезана са Смедеревом, и то аутобуском линијом Младеновац-Дубона-Смедерево која има укупно по 3 дневна поласка у оба правца. Не баш снажно привредно и саобраћајно повезивање град Смедерево и Младеновац може да се побољша коришћењем капацитета луке Смедерево у будућим коорелацијама индустрија, као и за потребе пласмана пољопривредних производа на тржиштима ван шумадијско-подунавског региона. Општина Младеновац се преко катастарских општина Сенаја и Шепшин налази у обухвату Просторног плана инфраструктурног коридора Аутопута Е-75, што упућује на координирано дефинисање постојећих и будућих веза и садржаја у овом простору. Село Бадљевица на смедеревској територији напаја се електричном енергијом са мреже ЈП ЕДБ погон Младеновац, као и село Брдњак засеок Селевац – општина Смедеревска Паланка. Повезивање пољопривредних и туристичких потенцијала Младеновца, Гроцке, Сопота и Смедерева, јесте могућност коју треба активирати договорним акционим плановима а посебно нагласити туристичке дестинације Космај, и поготово Институт за рехабилитацију "Селтерс". Планира се функционално интегрисање у понуду услуга којим ће ова установа изаћи на тржиште као туристичко-спортско-рехабилитациони центар, а која се може појавити и у туристичкој понуди Смедерева. За потребе заштите старијих лица из Младеновца и ширег окружења, као истурени пункт установе Геронтолошког центра у Београду постоји дом са 240 места, допуњен клубом за дневни боравак у самом центру, који може бити веома интересантан за потребну евентуалну допуну потребама Смедерева. У пререструктурираној младеновачкој привреди са посебним нагласком на еколошким принципима, како би се смањила јака привредна и социјална зависност од Београда, могуће је потражити пословно-привредни интерес са предузећима из Смедерева. А.Д. "Керамика" Младеновац остварује пословну сарадњу са А.Д. "Милан Благојевић" из Смедерева. Из рудника овог младеновачког предузећа испоручује се глина као сировинска база за производњу шамотне опеке која се уграђује у финалне производе овог смедеревског предузећа, да би се касније остварили трговински контакти смедеревске фабрике и Трговинског предузећа "Јединство" из Младеновца. Ловни туризам треба уврстити у туристичку понуду, јер за то постоје атрактивна ловна подручја, нарочито у контактним подручјима (села Дубона – Влашка – Шепшин). Варовница и Космај су отворена ловишта која је могуће уврстити у заједничку туристичку понуду општина Младеновац и Смедерево.

Веза са Гроцком

Административно, односно територијално град Смедерево и општина Гроцка се наслањају једна на другу, и за очековати је да у различитим имнтересним сферама изнијансирају релативно блиске циљеве и успоставе оквире за њихову реализацију. Државним путем II реда Р100, тзв. *Смедеревским путем*, који је уједно и *"Дунавска магистрала"*, Смедерево је са Београдом повезано преко општине Гроцка, са којом се успоставља нужни функционални - пословни, стручни, привредни и дневно-туристички контакти.

Овај начин условљености и повезивања, у основи је последица управо транзита преко територије општине Гроцка и већа функционална повезаност Смедерева са градом Београдом, а не конкретних пројеката сарадње две суседне и релативно блиске територије.

Просторна и економска оријентација у правцу повезивања Смедерева и општине Гроцка, као и са осталим суседним општинама у региону, веома је битна. Управо тај регионални аспект чини стратешки потенцијал, уз предуслов елиминисања и смањења различитих ограничења. Обе локалне управе би требало да буду оријентисане и активне по питању сарадње и кооперације у односу на појединачне елементе просторне интеграције - природне и културне системе и вредности, животну средину, привреду и туризам, саобраћај.

Поред условљених односа у области **саобраћајног система**, могуће заједничке интересне сфере могу се дефинисати у сектору пољопривреде, знатно интензивније у области туризма и скоро обавезно, у области еколошке проблематике са посебним освртом на реку **Дунав** – заштиту реке и приобалног појаса, али и њену експлоатацију.

Коришћење туристичких потенцијала на обали Дунава, промоције привредно-туристичких манифестација, јачање пољопривредне, пре свега воћарске производње, користећи изузетне природне

потенцијале - су основни правци на којима ће се развијати могуће квалитетније интересно повезивање Смедерева и Гроцке.

Како је подручје које спаја Смедерево и Гроцку претежно изграђено, нарочито уз Дунав - викенд насељима, потребно је дефинисати, на првом месту правила уређења и грађења на водном земљишту и прописати мере заштите и уређења зона непосредне и уже заштите Дунава, правила грађења, адекватно инфраструктурно опремање, али и одређене, пре свега, терцијарне делатности за потребе опскрбе корисника простора. На овом подручју не треба развијати индустрију, већ мотивисати дневни и бораважни туризам спортско-рекреативног и културно-манifestационог типа. На овом потезу је могуће формирати и мрежу угоститељских објеката у циљу развоја туристичке делатности, и омогућити изградњу мањих смештајних капацитета типа *«bad&breakfast»*

Други аспект би биле заједничке акције на **заштити пољопривредног земљишта**, такође кроз унифицирану примену основних принципа изградње и правила грађења и уређења, и даље интензивирање пољопривредне, нарочито воћарске производње са којом је побрђе у залеђу и препознатљиво, што би се свакако унапредило применом сета економских мера и олакшица за пољопривредне произвођаче.

Анализирајући природне пределе, **природно-просторне целине и биодиверзитет** на обали Дунава, који се мора интегрално валоризовати на целом току, евидентиране *шуме водоплавног типа* на обали Дунава и на Смедеревској Ади, имају велики плански значај за Смедерево и за општину Гроцка, не само као произвођачи кисеоника и пречишћивачи воде, већ и кроз своју заштитну функцију, и као потенцијалне зоне високог визуелно- естетског квалитета.

Речни екосистем Дунава је осетљив и зависи од количине загађења па се према томе сматра знатно угроженим. Има вишеструки значај са функцијама водоснабдевања, туризма, лова, риболова, саобраћаја, научно истраживачких активности.

Мочварни и барски екосистеми присутан на Смедеревској ади зависи од водостаја Дунава. Ови и слични екосистеми на Грочанској Ади нису детаљно истражени, али заслужују пажњу у смислу заштите.

Према РПП АП Београда (у оквиру кога су обухваћени и поједини предели са територије града Смедерева) предвиђена је примена одређених мера за негу и уређење предела. Овај модел који је препоручен за Смедерево и има за циљ постизање одрживог коришћења природних ресурса и вредности као и разноврсности, јединствености и визуелног квалитета природе, може се применити и на територију општине Гроцка. У том смислу неопходно је унапређење, валоризација и заштита слике предела односно пејсажа према *Европској конвенцији заштите пејсажа*. Такође према РПП за заштиту и негу предела у Смедереву се примењује и успоставља систем зелених коридора око Дунава, при чему биолошке везе између заштићених површина не морају да чине затворен линијски систем већ могу да се састоје од различитих животних простора или предеоних елемената сходно датим еколошким захтевима.

У области **водопривредне проблематике**, изражене су могућности реализације објеката и уређених површина у зони постојећих и заштитних система, у функцији приближавања града обали реке Дунав. Површине водног земљишта у небраћеном делу, које су евидентне не само у Смедереву, већ и на сектору Дунава кроз општину Гроцка, представљају значајан комплекс за реализацију атрактивних туристичко рекреативних садржаја.

Интерес града Смедерева и општине Гроцка, компатибилан је са поузданим и трајним решењем заштите зоне клизишта од ерозионог дејства тока.

Сагласно расположивим природним и другим ресурсима, у чијим оквирима треба тражити место и позиционирати и **туристичку делатност**, истакнута је потреба осмишљавања и најбољег начина уређења и туристичке валоризације Дунава и његовог приобалног појаса, и то не само на на територији града Смедерева, већ на целом току.

Природни и антропогени услови, изузетно богато културно-историјско наслеђе и створене вредности, омогућавају развој туризма, не само локалног већ и ширег значаја. Интеграција и сарадња суседних општина у том правцу, уз неопходну комплетну анализу и валоризацију постојеће туристичке понуде, афирмацију туристичке привреде добро осмишљеним маркетиншким методама, обнова и унапређење постојећих туристичких система, активирање и мање познатих и мање коришћених туристичких сегмената, односно локалитета, морају да буду правац заједничког деловања.

Заједнички задаци у овој области су: формирање интегралних амбијенталних целина које се заснивају на заједничким туристичким садржајима; јачање аутентичности и компаративних предности унапређивањем квалитета природних потенцијала за различите видове туристичких и рекреативних активности; активирање привредно-туристичких веза Смедерева и Гроцке, као и са свим суседним општинама ради дефинисања заједничке туристичке понуде, акција и планова; неопходно је уклонити све препреке развоју туризма засноване на немару, лошој организацији или недостатку договора (дивље депоније, бесправни објекти који угрожавају функцију и естетику простора, застарели индустријски објекти и сл.); систематизовати културне, спортске и рекреативне потребе ради дефинисања заједничких зона активности, одредити локације за смештајне капацитете, мрежу угоститељских објеката, дефинисати локације за информативне пунктове; приступити уређењу и заштити реке и приобаља Дунава са свим пратећим садржајима.

Правилном валоризацијом Дунава створиле би се шире перспективе туристичког и привредног развоја и то кроз укључивање у дунавске културне стазе, укључивање у систем бициклистичких стаза – «*green ways*», укључивање у систем дунавских marina, унапређење туристичког потенцијала на Дунаву повезивањем у систем туристичких дестинација уз обалу, од Београда преко Грочанске аде до Смедерева, и даље према Голупцу и Великом Градишту, и сл.

Дефинишићу везе и правце активности у простору у ширем регионалном окружењу, у оквиру Подунавске целине (која обухвата градски центар Смедерево, три приградска насеља која су са својим грађевинским земљиштем срасла са грађевинским подручјем града и шест сеоских насеља), правац села Сеоне и Удовице, па и села Водањ, која се граниче са насељима општине Гроцка - Брестовик, Камендол и Живковац, биће оријентисани на воћарско-повртарску производњу, виноградарство, рибарство, велетрговину пољопривредних производа (планиран кванташки тржни центар у селу Удовице), као и правцу инензивирања комплементарних функција рекреативно-туристичког карактера.

Развој **пољопривредне производње** и интензивирање развоја **воћарства** у залеђу Дунава је такође једна од заједничких акција Смедерева и Гроцке. Примена економско-финансијских и организационих мера и инструмената са одређеним носиоцима реализације, на првом месту институција локалних самоуправа, надлежног министарства, струковних удружења, пољопривредних задруга, пољопривредних предузетника и самосталних пољопривредних газдинства и др., треба да буде дефинисана кроз планска решења у области пољопривреде.

Еколошка проблематика - загађења ваздуха, земљишта и вода, проблем дивљих депонија, нарочито у путном појасу регионалног пута указују такође на обавезне заједничке акције на успостављању мониторинга и праћења стања животне средине и предузимању заједничких мера и акција у овој области.

Имајући у виду овакво стање условљености и повезаности града Смедерева и општине Гроцка, закључује се да су оне наслањају једна на другу, са мањим или већим степеном условљености, повезаности и зависности. Даља интеграција у предложеним правцима, не елиминишући при том суседну општину Младеновац, предложене могућности и њихово уграђивање у планска решења Просторног плана општине Гроцка и Стратегију просторног развоја општине, поштујући при том и одредбе виших планских докумената, на првом месту Регионалног просторног плана административног подручја града Београда, могу да допринесу бољој организацији локалних управа и координацији рада у појединим областима од заједничког интереса.

Веза са Пожаревцем

Смедеревско-пожаревачко Подунавље карактерише врло повољан економско- и саобраћајно-географски положај као и низ елемената из скупа природних ресурса. Подстицај за успостављање разноврсних заједничких интереса и циљева организације укупне територије овог подручја био је у протеклом периоду врло мали. Самим тим је и мали обим веза између ова два града, структура међусобних комуникација је уска, а степен интегрисаности низак. Везе између главних центара и већине суседних насеља ова два града нису биле развијене ни у сфери производних, нити у рационалној територијалној подели и размештају терцијарних или кварталних делатности. Односи између ова два регионална центра су се заснивала више на широком спектру сукоба интереса и конкуренције, него што су били на позицијама међусобне сарадње и комплементарног развоја. За

превазилажење оваквог стања могло би се као средство кохезије препознати саобраћајно повезивање дуж Дунава као и партнерско повезивање индустријског парка и лучког комплекса у Смедереву са великом привредном зоном у Пожаревцу. Ово би пружало врло повољне услове за подстицање, привлачење и обједињавање привредних веза, односно токова роба и сировина са територије Подунавског региона и ширих простора, са токовима терета који ће се одвијати Дунавом.

Поред овога треба навести:

- Центар са привредном зоном у Малој Крсни који може да привуче своју гравитациону зону и добар део насеља у доњем и средњем делу леве стране долине Велике Мораве, као и насеља дуж попречних праваца које се за њу везују;
- Привредна зона у Братинцу, својим функцијама може да повеже и својим услугама задовољи потребе дела Браничевског региона, па и самог града Пожаревца;
- Подручје Љубичева са својом околином и приобаље Дунава узводно од Смедерева и Костолца, пуном валоризацијом разноврсних геопотенцијала могло би да се развије у туристички центар широког домета функција и веза.

Веза са Ковином

Особеност повезивања града Смедерева и општине Ковин произилази из чињенице коју представља река Дунав - коридор VII, могућности његовог искоришћавања преко изграђеног друмског моста као основе брзе саобраћајне, привредне и техничке комуникације. Приоритет у будућем заједничком деловању може се препознати у заједничкој акцији усмереној ка планирању и уређењу Смедеревске аде као будуће битне туристичке дестинације, дестинације ловног и орнитолошког туризма - односно акција ка унапређењу овог веома значајног простора и пружање садржаја који ће привући туристе. Изградња планиране санитарне депоније у Смедереву је од значаја и за становнике Ковина који је кроз досадашња документа показао интерес за укључивање у њен систем. Заједничка сарадња на унапређивању еколошких критеријума у планирању, као и у привредним организацијама, мора бити стратешко опредељење политика развоја обе локалне самоуправе, поготово са аспекта заштите Дунава и емисионих утицаја индустријских зона Ковина и Смедерева. Туристичка валоризација Делиблатске пешчаре у регионалном смислу ће бити извршена у току партнерског интегрисања са туристичком понудом Смедерева.

Веза са Београдом

Регионални положај Смедерева у констелацији лучко-привредних центара Београда, Панчева, Ковина и Костолца, у виду организовања комплементарних и међусобно координисаних функција, отвара пут за веома конкретну регионалну сарадњу. У Регионалном Просторном Плану АП Београда, усвојеном маја 2004. године, управо је прецизиран овај нови приступ трансграничној димензији просторног развоја у коме се сарадња са градом Смедеревом огледа у следећем:

- Рedefинисању улоге луке у односу на Луку Београд и Луку Панчево и њихово повезивање у систем мултимодалног чвора, уз специјализацију понуде лучких и логистичких услуга и функција;
- Дефинисању индустријског парка и слободне зоне у Смедереву, комплементарно са привредним центрима узводно од реке Дунав укључујући и Београд;
- Развоју железничке мреже и изградњи железничког моста преко реке Дунав ради повезивања лучко-привредних центара у Ковину, Панчеву, Београду и Смедереву;
- Повезивању културних репера дуж реке Дунав према Београду и низводно према Голупцу и Кладову, ради артикулисања подунавских културних стаза (интегративно са природом) и активирања туристичких потенцијала;
- Дефинисању садржаја дунавског коридора (коридори VII и X који значајним делом покривају Смедерево);
- Повезивању пољопривредних и туристичких потенцијала са суседним општинама града Београда;
- Повезивању образовних и културних система.

Изградња лучког система и железничког моста преко Дунава код Смедерева, као најзначајнија тема овако дефинисане трансграничне сарадње, има велике шансе да постане један од приоритета будуће Стратегије развоја Србије, односно да прерасте регионални и поприми национални значај. То ће бити утолико више оправдано уколико, поред Београда и Панчева, Ковин и Смедерево овим пропозицијама дају приоритет у својим просторним плановима. На тај начин биће исказана експлицитна политичка воља у погледу сарадње која је интересно и пројектно оријентисана. Промоција ове велике просторно-развојне идеје најадекватније се може спровести кроз формализацију договора о сарадњи свих заинтересованих општина и организовању регионалног центра/агенције која ће се бавити координацијом, маркетингом и лобирањем за договорене заједничке пројекте из различитих домена трансрегионалне сарадње. То се, дакле, односи и на пројекте регионалног типа, као што је пројекат депоније на територији града Смедерева, за који је заинтересована и општина Смедеревска Паланка, или изградња погона рециклаже која је од интереса за град Смедерево, Смедеревску Паланку и Ковин. Артикулација заједничког интереса, заједничка улагања и коришћење заједничких постројења из комуналног домена омогућили би њихову ефективнију употребу и ефикаснију реализацију.

3. Интрарегионална димензија

Интрарегионалну димензију просторног развоја Смедерева чине њени унутрашњи потенцијали, природни и економски диверзитет и вредности.

Према својим географским особинама као и другим специфичностима насталим као резултанта бројних социјалних, културних, економских и природних процеса, простор града Смедерева може да се подели на неколико крупних целина од којих се издвајају:

- **Шумадијска целина**, односно простор јужно и западно од Аутопута који обухвата 9 сеоских атара, међу којима се по величини и опремљености насеља издвајају Друговац и Михајловац. Ова целина, уједначених географских особина и посебно значајна због квалитета пољопривредног земљишта, предодређена је за развој екстензивне пољопривредне (ратарске) производње. Ради заштите и боље организације пољопривредног земљишта, на овом простору се планирају значајне акције уређења пољопривредног земљишта које се односе на: комасацију, арондацију, пошумљавање. Поред пољопривреде, у наредном периоду се планира и развој мале привреде везане за производњу хране као и за веће производне погоне у Смедереву. Друге делатности (туризам, рекреација, трговина, угоститељство, и сл.) је могуће очекивати пре свега у функцији развоја Коридора Х. Функционално повезивање већих насеља на овом простору ће се у будућности остварити са насељима Азања, Кусадак и Селевац у суседној општини Смедеревска Паланка на основу заједничких интереса и пројеката.
- **Подунавска целина**, која обухвата градски центар Смедерево, три атара чија су грађевинска подручја срасла са грађевинским подручјем Смедерева (Радицац, Раља и Враново) и шест сеоских атара. Специфичност овог простора диктира само Смедерево као значајан полупункционални регионални центар Србије. Утолико је оправдано очекивати да се урбане функције као што су мала индустрија, саобраћај, грађевинарство, трговина, туризам и сл. развијају на правцу Смедерево - Раља док ће Сеоне, Удовице, Водањ, Петријево, Ландол, Вучак и Колари, бити оријентисани на воћарско-повртарску производњу, виноградарство, рибарство, велетрговину пољопривредних производа (кванташки тржни центар у селу Удовице) као и комплементарних функција рекреативно-туристичког карактера, али и мале привреде, посебно у насељу Колари уз коридор Аутопута. Значајан проблем на овом простору ће чинити заштита и уређење зоне непосредне и уже заштите Дунава. Смедерево као урбани центар и административно седиште развијаће своје регионалне и унутрашње функције са посебним нагласком на развој индустрије, грађевинарства, саобраћаја и других терцијарних функција (култура, здравство, школство и др.) уз пажљив развој становања што ће бити решено одговарајућом урбанистичком документацијом за градско подручје.

- **Поморавска целина**, која се до данас развијала мање-више спонтано и која још није добила изразит идентитет. Ову целину чини скоро непрекинут низ од шест насеља: Враново, Мала Крсна, Скобаљ, Осипаоница, Лугавчина и Сараоци чији се атари пружају окомито на путни правац који их линеарно повезује, и који се ослањају источном страном на Мораву. Поред њих на овом простору се налазе и атар села Липе и села Шалинац и Кулич². Карактер ова три атара је комбиновано дунавско-моравски, иако Морава и њена лепота и богатство на ушћу у Дунав има доминантан али неискоришћен утицај на развој ових села. Ова просторна целина има разнолик карактер подцелина. Подцелина Шалинац/Кулич је предодређена за развој рекреације/туризма и мањих пољопривредних погона, обухватајући Шалиначко језеро, Шалиначки луг и археолошку целину Кулич, са водоизвориштем за снабдевање водом града Смедерева и природних вредности водног земљишта око Мораве. Насеље Липе и његов атар се природно ослањају на Смедерево, са могућношћу развоја сточарства и пољопривреде за снабдевање Смедерева. Река Језава чини посебну специфичност овог атара са њеним потенцијалима. Конурбација Враново-Сараоци ће све више попримати урбани карактере, што подразумева развој урбаних функција (мала и средња предузећа), трговина, занатство и др., поред традиционалних облика пољопривреде и сточарства, нарочито у правцу Велике Мораве ка истоку. Локација Тутуниште уз реку Мораву упућује на традицију гајења дувана.

Све три наведене целине ће се просторно развијати на принципима одрживог развоја што значи уз максималну заштиту и уређење постојећих, нарочито необновљивих ресурса, као и уз пажљив и одмерен развој функција, нарочито оних које могу да угрозе и сувише експлоатисане природне и еколошке системе.

Концепција, односно просторни модел, кроз интрарегионалну димензију, обухвата, сагледава и усмерава даљи развој и унапређење сеоских или полусеоских насеља у административном подручју града Смедерева.

² Насеље Кулич се у статистици не води одвојено од насеља Шалинац

В.3. СЕКТОРСКИ ЗАДАЦИ, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА**1. ПРИРОДА И ПРИРОДНИ СИСТЕМИ****1.1. Природни предели, природно-просторне целине и биодиверзитет****1.1.1. Развојна концепција и циљеви**

Основна концепција развоја и уређења простора града Смедерево заснива се на очувању, заштити и унапређењу природних ресурса и вредности. Услед бројних антропогених утицаја дошло је до озбиљног нарушавања природи блиских екосистема и формирања урбаних и пољопривредних зона. У деградираним срединама битно су нарушени: диверзитет врста, природна продуктивност, станишта и екосистеми. Како би се ови природни екосистеми и вредности очували и унапредили неопходан је одговарајући приступ за поједине зоне:

- у спољашњем прстену градског подручја очување и заштита природних екосистема, увлачење отворених простора, остатака некадашњих шума – односно "зелених клинова" шетним и бициклистичким стазама у град, чиме ће постати део система зеленила,
- у унутрашњем градском подручју повећање зелених зона различите намене и величине, трансформација постојећих у интензивне зелене површине које својом конфигурацијом терена доминирају над осталим деловима града и имају могућности да постану централни пунктови за одмор и рекреацију, њихово повезивање у систем зеленила,
- у околини града јужно и западно од Смедерева заштита и унапређивање аграрних екосистема у циљу очувања биолошке разноврсности применом савремених мера у пољопривреди.

1.1.2. Секторски задаци

Ради остваривања развојне планске концепције потребно је обезбедити:

- рационално и крајње пажљиво коришћење природних ресурса,
- очување природи блиских предела, као и предела посебне вредности – пејзажно-амбијенталних целина, њихово уређење и повезивање у систем зеленила, као и њихова туристичка валоризација,
- очување и заштита спољне и рубне зоне градског подручја Смедерева, кроз пољопривреду, шумарство или друго адекватно коришћење у складу са основним мерама заштите природе и неге предела, као и уз ограничавање даљег ширења изграђених подручја и спречавање даљег срастања суседних насеља у једно,
- заштиту станишта појединих врста кроз контролисану сечу, као и контролисане друге физичке акције у природи (примена хемијских средстава у пољопривреди, сезонско паљење вегетације, истраживања и експлоатација сировине и сл.),
- очување и унапређење природног и вештачки подигнутог вегетацијског покривача у урбаним и култивисаним зонама, као и омогућавање развоја потенцијалне вегетације на деградираним и девастираним површинама у оквиру ових зона, посебно у Подунавском појасу између насеља Сеоне-Удовице-Петријево-Смедерево,
- мерама заштите природе и неге предела утицати на заштиту и побољшање климе, односно микроклиме појединих подручја, сузбијање ерозије, санацију клизишта, смањење емисије штетних гасова,
- организовање површина за рекреацију у складу са потребама становништва, при чему примарни значај има приобални појас Дунава, њихово повезивање у систем зеленила.

1.2. Шуме и шумско земљиште

1.2.1. Развојна концепција и циљеви

Рационално коришћење укупних природних потенцијала подразумева и **заштиту и унапређења шума и успостављање оптималног односа шумских и других екосистема**, односно предузимање одговарајућих захвата везаних за пошумљавање и повећање површине под шумом.

Заштита и стабилност шумског екосистема неопходна је ради остваривања свих функција шума, односно позитивних утицаја на животну средину:

- заштитне (заштита земљишта, заштита и унапређење режима вода, заштита пољопривредних култура, заштита климе, заштита од имисионих дејстава, заштита насеља, заштита саобраћајница, заштита делова природе)
- хигијенско-здравствене,
- туристичко-рекреативне (Луњевачка шума, Шалиначки луг)
- научно-истраживачке,
- привредне (продукција дрвета, дивљачи и др., шумских производа у складу са производним могућностима станишта)
- одбрамбене.

Циљеви развоја у области шума и шумског земљишта су:

- **заштита и унапређење стања шума** - кроз повећање степена шумовитости и мелиорација постојећих девастираних шума, како би се успоставио релативно оптималан однос шумских и других екосистема,
- **планско организовање лова и риболова, ловног и риболовног туризма** на деловима територије који су у функцији одрживог коришћења биолошког ресурса

1.2.2. Секторски задаци

1. Заштита и унапређење стања постојећих шума - уз рационализацију коришћења потенцијалних могућности станишта и уз максимално коришћење природног подмлађивања, како би се елиминисале категорије деградираних шума, а разређене шуме свеле на најмању могућу меру:

1.1. У оквиру постојећих шума у приватној својини:

- конверзија изданаčkih шума у високе,
- пошумљавање шибљака и голети.

1.2. У оквиру постојећих шума у државној својини:

- попуњавање високих разређених шума,
- реконструкција високих деградираних шума,
- конверзија изданаčkih шума у високе,
- реконструкција изданаčkih шума у високе,
- реконструкција вештачки подигнутих деградираних састојина,
- попуњавање вештачки подигнутих састојина,
- конверзија постојеће антропогене састојине ЕА топола (шумски појас који се налази на страни небрањеног дела Велике Мораве – форланд) у еколошки одговарајуће спонтане састојине, јер се спонтано јављају аутохтоне врсте у подстојној етажи (сукцесија започета), чиме ће се обезбедити континуиран заштитне функције, који се не обезбеђује постојећим засадима ЕА тополе, јер се сваких 15-20 година секу чистом сечом.

2. Постепено повећање шумских површина (пошумљавање ће се извршити подједнаком годишњом динамиком врстама дрвећа одабраним у складу са природним потенцијалом станишта):

- На земљиштима условно неповољним за пољопривреду – земљиште VII и VIII бонитетне класе (то су површине са нагибом већим од 20% где је изразито спирање и гравитационо кретање земљишта(клижење), са бројним одсечима умирених и активних клизишта на долинској страни Дунава, као и нижи делови младих долинаца у западном делу Врбовачке површи и за долинице непосредних притока Дунава – највише у к.о. Бадљевица, Мало Орашје, Друговац), што укупно износи око 1.113 ha.
- У оквиру заштитног коридора Аутопута 230 ha.

23. План пошумљавања

	Катастарска општина	Површина у ha
1.	Бадљевица	300
2.	Биновац	15
3.	Водањ	2
4.	Враново	47
5.	Добри До	10
6.	Друговац	142
7.	Лугавчина	57
8.	Мало Орашје	400
9.	Михајловац	10
10.	Осипаоница	30
11.	Сеоне	50
12.	Скобаљ	20
13.	Удовице	30
14.	зона коридора Аутопута	230
	УКУПНО	1 343

Планираним радовима ће бити елиминисане категорије деградираних шума, а разређене шуме биће сведене на најмању могућу меру. Истовремено, садашња површина под шумом од 2.391,087 ha увећала би се на 3.734 ha, односно шумовитост са садашњих 4,97% на око 8%, што се може сматрати као оптималан однос шумских и других екосистема у условима смедеревске општине, која и није изразито шумски крај.

1.3. Воде и водно земљиште

1.3.1. Развојна концепција и циљеви

Основне смернице за развој водопривредне инфраструктуре за коришћење, заштиту вода и заштиту од штетног дејства вода, дефинисане су стратешким документима у области водопривреде: у *Водопривредној основи Републике Србије* и *Европској директиви о водама*.

Од значаја за водопривредно планирање у Смедереву је дефинисање динамике развоја и унапређења, што је тежак задатак, с обзиром на велике вредности улагања у ову, не у свим сегментима профитабилну област.

Стога се у наставку дефинише генерална динамика развоја, заснована на концепту одрживог развоја, уз напомену да је изузетно негативан тренд улагања у протеклој деценији готово угрозио функционалност постојећих водопривредних система. То ће у наредном периоду негативно утицати на реализацију планираних активности и радова у области водопривреде, што у случају Смедерева може постати лимитирајући фактор развоја локалне инфраструктуре у зони водопривредних објеката и реализације других општинских развојних планова.

Коришћење вода

Пловни пут: Евидентна предност близине пловног пута је реалан потенцијал који се може користити након премештања постојећег индустријског пристаништа из градске зоне у индустријску зону и формирања засебних пристаништа путничког и привредног карактера.

Евидентан је и интерес привреде за формирање појединачних претоварних места на најповољнијим локалитетима, за различите товарије који се довозе пловним путем. У том смислу најзначајнији је појас водног земљишта у оквиру индустријске зоне, где се могу остварити изузетни профитабилни садржаји.

Дугорочно, Водопривредном основом је посебан значај дат потенцијалу Велике Мораве у склопу подухвата повезивања Дунавског слива са сливом Егејског мора. За остваривање овог подухвата чији значај превазилази могућности Републике Србије, изучене су на нивоу студија идеје о изградњи седам степеница-брана са преводницама на овој реци, од којих је на подручју града Смедерева најнизводнија брана "Љубичево". Реализацијом ове идеје остварује се пловност Велике Мораве, искоришћава се хидроенергетски потенцијал, али се у значајној мери остварују и неповољни утицаји у приобаљу.

Приоритети првог ранга

Планови за унапређење начина коришћења **речне марине** на Дунаву, за наутуку и пристан спортских пловила су у потпуности оствариви, под условом да се дефинише корисник и модел убирања прихода.

Реални су планови **коришћења постојећих уређених делова обале** у зони Веслачког клуба и низводно према Тврђави.

Експлоатација речних наноса (као грађевинског материјала): евентуални позитивни налази истрага количине и квалитета шљунка у реци Дунав и Великој Морави, имали би значај за локалну самоуправу, само у условима пренетог права и доделе дела накнаде за багероване количине.

Неопходне су активности на утврђивању расположивих обновљивих резерви, уз сагледавање могућности рационалне експлоатације, при чему се локалној самоуправи мора вратити део накнада за наменско коришћење.

Водоснабдевање: од прворазредног је значаја да се спроведу све потребне мере санације и конзервације водозахвата у оквиру изворишта "Годомин", уз спровођење прописаних мера заштите. Започете активности на изворишту "Шалинац" и "Радиана" обезбеђују оптимални режим експлоатације, уз примену савремене методологије мониторинга.

Наводњавање: реално је очекивати улагања у наводњавање, пре свега због евидентних потенцијала, која значајно умањују иницијална улагања у инфраструктуру за довод воде до пољопривредних комплекса. У томе је евидентна предност у односу на друга подручја, где се тренутно граде читави системи водозахвата и доводних цевовода до комплекса пољопривредног земљишта.

Заштита вода

Водопривредна основа Србије је дефинисала приоритете и методологију у области заштите вода. На подручју Смедерева су као потенцијални загађивачи наведени градска депонија, град и индустрија, насеља у окружењу изворишта и корито Језаве као реципијент технолошких отпадних вода.

Приоритети првог ранга

У области заштите вода од прворазредног је значаја изградња комуналне инфраструктуре и постројења за прераду градских и индустријских отпадних вода на подручју града и индустријске зоне, односно комуналне инфраструктуре и постројења у свим насељима у зони могућег утицаја на

ресурсе квалитетних подземних вода. Приоритет у томе имају насеља Шалинац, Кулич, Радианац, Липе, Вучак.

Важан задатак за све чиниоце у локалној самоуправи је поштовање прописа у области заштите природних ресурса и животне средине, препорука из Водопривредне основе Србије и Европске директиве о водама, у погледу прописивања обавезе увођења савремене опреме и технологије са сертификатима који гарантују прописани степен загађења ефлуената, очување и побољшање квалитета воде у природним токовима.

Према планираном тренду уређења заштите вода, дефинисан је квалитет у токовима на подручју града, који одговара II класи са садржајем загађења, израженог кроз БПК₅, у оквирима од 4-6mg/l. У осетљивим зонама, у домену утицаја на режим подземних вода које прихрањују подземне издани активних изворишта, предвиђено је поред биолошког третмана и уклањање макронутријената. Примена ових прописа мора теретити не само инвеститоре нових објеката и погона, већ и постојеће системе који продукују загађења.

Локална самоуправа мора дефинисати и омогућити примену прописа о максимално дозвољеном оптерећењу ефлуента који се упушта у градску канализацију.

1.3.2. Секторски задаци

Прва фаза обухвата обезбеђење потребне функционалности и поузданости постојећих водопривредних система, иницијална улагања за унапређење у области коришћења вода:

1. Елиминација узрока евентуалних штета на подручју од штетног дејства вода:

санација угрожених сегмената система; обезбеђење оптималног режима одржавања система (подизање редовног и инвестиционог одржавања до нивоа који обезбеђује потребну стабилност и функционалност); обезбеђење техничких и економских предуслова за нови инвестициони циклус у области водопривреде.

2. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области водоснабдевања- заштита природних ресурса питке воде:

припрема инвестиционе техничке документације; формирање капиталних и локалних изворишта; спровођење мера заштите природних ресурса.

3. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области заштите вода од загађења:

припрема инвестиционе техничке документације-студија реконструкције и надградње градског канализационог система и избор савремених техничко-технолошких решења постројења за прераду воде; дефинисање административно техничких мера за заштиту животне средине – градске и индустријске депоније, уређење контролисаног прикупљања и одвода претходно третираних отпадних вода; трајно решење градске депоније у складу са савременим трендовима у области заштите супстрата животне средине; трајно решење индустријских депонија на територији; спровођење мера заштите природних ресурса;

4. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области наводњавања:

припрема инвестиционе техничке документације – студија могућности формирања уређених комплекса пољопривредног земљишта са савременим системима за наводњавање; припрема и реализација огледних поља.

Друга фаза иза 2015. обухвата значајан инвестициони циклус у области водопривреде, тј:

1. Повећање поузданости заштитних система на подручју:

наставак изградње започетих сегмената постојећих и доградња нових система.

2. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области водоснабдевања- заштита природних ресурса питке воде:

учешће у капиталним инвестицијама за формирање капиталних изворишта питке воде.

3. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области заштите вода од загађења:

учешће у капиталним инвестицијама комуналне инфраструктуре у области заштите вода.

4. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области наводњавања :

учешће у капиталним инвестицијама у области обезбеђења воде за наводњавање.

2. АНТРОПОГЕНЕ ВРЕДНОСТИ, ДРУШТВЕНИ, ПРИВРЕДНИ И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ**2.1. Становништво и мрежа насеља****Пројекција становништва**

Последња деценија представља изузетно сложен период у демографском развоју Смедерева и сеоских насеља. Становништво је углавном стагнирало и није се обнављало природним путем. Забележени витални догађаји 2002. године указују да је на укупан број становника од 109.809, број живорођених износио 1.279 а број умрлих лица 1.424, што указује на негативан природни прираштај од -145. Анализа на 1.000 становника показује да је процентуално рођених било 11.6 % а умрлих лица 13.0 %. Уз то, неопходно је напоменути да природни прираштај бележи и тенденцију рапидног опадања: 2001. године износио је 1.2, а већ 2002. године – 1.4.

Иако је незахвално у овом моменту прогнозировать будуће кретање становништва, од пресудног значаја су дугорочне тенденције фертилитета, морталитета и миграторних кретања. Што се тиче природног прираштаја очекује се негативна тенденција из претходног периода али и модификација старосне структуре становништва, односно повећање просечне старости становништва и повећање удела старог становништва у укупном, базирано на претпоставци да ће се дужина очекиваног трајања живота повећати.

2.1.1. Развојна концепција и циљеви

Основу предлога концепције будућег развоја мреже насеља града Смедерева сачињава **модел формирања заједница насеља формираних по принципима територијалног и функционалног умрежавања**. Наведени модел територијалног и функционалног повезивања може се свести на две варијанте, и то: Прву, по којој ће мањи број субцентара сличне хијерархије са високом концентрацијом и кумулацијом функција покривати већи простор и – другу, по којој ће већи број субцентара различите хијерархије и мањих територијалних домета равномерно бити размештен у градској територији.

Прва варијанта

По овој концепцији уравнотежен социоекономски развој може се остварити следећим системом насеља: Смедерево - градски центар, периурбани прстен насеља која се социоекономски трансформишу под директним утицајем Смедерева (планско лоцирање индустрије, развој стамбених, радно-стамбених, пословних, транспортних, излетничких, рекреационих, спортских садржаја и сл.) и индустријског субурбија у Радинцу, центри заједница села у поморавском делу и у шумадијском делу територије.

Периурбани прстен би обухватио насеља: Сеоне, Удовице, Петријево, Ландол, Вучак, Раља, Радицац, Липе, Шалинац - Кулич.

Колари, Водањ и Мала Крсна би представљали насеља – чворишта за функционално умрежавање периурбаног прстена са јужним деловима територије, у којима би се формирали центри заједница села.

Друга варијанта

У другој варијанти био би примењен модел заснован на тренутној хијерархији насеља, која би у будућности задржала садашње контуре, уз квалитативно реструктурирање функција појединих центара. Под директним утицајем градског центра развијали би се насеља Сеоне, Петријево, Шалинац и Вучак, а индиректним Удовице на западу и Липе на југоистоку.

Индустријско стамбени субурбиј Радинац, са Раљом и Врбовцем, представљао би засебну функционално-просторну целину.

Усаглашавање урбаног развоја Смедерева (Генерални урбанистички план) са Просторним планом, што је једино логично, валоризовало би прву варијанту развоја и организације мреже насеља. Разрада, валоризација и реализација овог модела зависи од система и степена даље децентрализације Србије – ради чега је у овом плану дат у две варијанте – али и договора на нивоу препознатих заједница села о опредељењу центара ових заједница.

2.1.2. Секторски задаци

Основни задаци будућег развоја и просторно-функционалне организације мреже насеља административног подручја града Смедерева су:

- **Јачање улоге и значаја Смедерева у мрежи градских насеља Србије** (за то постоје бројне просторне и функцијске предиспозиције као што су прворазредни географски положај – чвор на месту укрштања европских мултимодалних коридора X и VII, центар функционалног подручја град Смедерево, Смедеревска Паланка и Велика Плана, копча умрежавања Великог поморавља, Београдског метрополитена, Источне Србије и Баната).
- Развој рационалне мреже субцентара у оквиру градске територије како би се обезбедило: **а) уравниотеженост размештаја становништва** са размештајем производње, потрошње и услуга; **б) рационално управљање** и ефикасније обављање свакодневних потреба грађана; **в) ефикаснија и усклађенија организација јавних служби** са потребама и интересима локалних заједница; **г) ефикасније координирање локалних заједница**; **д) усклађивање политичког плурализма**, подизање културно-образовног нивоа становништва, подизање политичке културе, толеранције и солидарности међу грађанима.
- **Подстицање валоризације и рационалног коришћења локалних ресурса**, посебно у руралним срединама и подручјима (природно-еколошких, демографских, техничких, економских, социјалних, културних, ...).
- **Израда регулационих планова за сеоска насеља** или њихове делове, у циљу рационалног коришћења простора, заштите културно-историјских језгара села, појединих амбијенталних или предеоних целина и слично.
- **Дефинисање мера за диверсификацију функција сеоских насеља.**

Посебни задаци и смернице који ће допринети реализацији наведених циљева су:

1. Градске субцентре треба **развијати по концепту микроразвојних нуклеуса који су компатибилни са концептом "основних потреба"**, развијеним и примењиваним у земљама Европске Уније.
2. **Интензивирати функционалну трансформацију сеоских насеља преко система градских субцентара** у којима ће бити лоцирани индустрија и делатности терцијарног сектора (који неће имати искључиво циљ пружања услуга локалном становништву, већ га и запошљавати – развијати централне функције), и тиме им дати улогу микроразвојних центара. Микроразвојни нуклеуси у принципу треба да буду у насељима у којима ће бити лоцирани нови индустријски погони прилагођени савременим технологијама и еколошким стандардима, и по могућству аутохтоним сировинама. Комплементарно индустрији, у њима треба развијати трговинске, занатске, угоститељске, туристичке и културно-образовне делатности и социјалну инфраструктуру.
3. Центри заједнице насеља - микроразвојни нуклеуси су **потенцијална места инвестиција повратника** са рада у иностранству.

- 4. Микроразвојне центре међусобно повезати квалитетном мрежом саобраћајница и интензивирати јавни саобраћај, развијати дневну миграцију радне снаге и успорити исељавање радноспособног становништва у градски центар или центре ближег и даљег регионалног окружења.**

2.2. Услугне делатности и јавне службе

2.2.1. Развојна концепција и циљеви

У наредном периоду развој јавних служби и услужних делатности зависиће у првом реду од економских кретања и потенцијала и најављене социјално-економске децентрализације друштва у којој ће градови и општине добити већа овлашћења, што ће се значајно одразити на просторну дистрибуцију јавних делатности. Тиме ће се обезбедити квалитетније остваривање загарантованих права у смислу друштвеног и социјалног одлучивања и спровођења, док ће се највећи део јавних служби развијати сходно економским могућностима становништва.

Ниска густина изграђености и насељености у сеоским подручјима јесте објективно ограничење за организовање јавних служби на територији Смедерева. Ти проблеми решавају се прилагођеним модалитетима организације јавних служби и обезбеђивањем њихове ефективне доступности. Одговарајућом реорганизацијом и прилагођавањем јавних служби особеностима и специфичним обележјима појединих села, може се постићи знатно бољи квалитет услуга без знатнијег повећања финансијских средстава. То подразумева да се установама јавних служби поставе одговарајући захтеви у погледу квалитета услуга, врсте понуда и метода рада, као и да се на локалном нивоу охрабре приватни сектор и стимулише различитим пореским и другим олакшицама да понуди нове програме у овом сектору.

Најважнији циљеви у домену развоја јавних служби на територији Смедерева су:

- **примена савремених облика и трендова организације јавних служби и усаглашавање са европским нормама и регулативама,**
- **очување, унапређење и реорганизација постојећих капацитета јавних служби,**
- **територијално побољшање мреже јавних служби у смислу просторне доступности директним корисницима,**
- **прилагођавање мреже јавних служби стварним потребама корисника,** које ће зависити од броја, густине и старосне структуре становништва, њиховог социјално-културно-образовног профила, занимања и посебних територијалних обележја и особености подручја,
- **рад на јачању самоиницијативе и удружења грађана,** подржаних економским олакшицама и могућностима.

2.2.2. Секторски задаци

Основни задаци су:

- **анализа стања јавних служби на територији града** кроз све социјалне, друштвене, демографске, културолошке и економске претпоставке,
- **очување, уређење и реконструкција објеката намењених јавним службама;** неопходно је да се изврши систематска анализа потреба корисника за одређеним облицима, нарочито стандардних јавних служби и на бази тога изврши враћање у функцију свих постојећих јавних објеката, или њихово потпуно отуђење,
- **унапређење капацитета, изградња и завршетак започетих радова** на објектима јавних служби на оним просторима где је то неопходно,
- **квалитативно и квантитативно територијално побољшање мреже јавних служби,** као вид доступности ка корисницима
- **функционална реорганизација јавног сектора** у духу најављене децентрализације, односно планска припрема за њено благовремено спровођење.

Здравствена заштита

У наредном периоду очекује се укупна реорганизација здравствене службе на републичком нивоу, у смислу њене децентрализације и повећане економичности. Локална заједница ће морати да издвоји значајна средства, пре свега у реконструкцију, а где је то неопходно и у доградњу постојећих капацитета примарне медицинске заштите, а тек у наредној фази спровођења Плана и у изградњу нових објеката.

Садашњи постелни капацитети болнице су сасвим задовољавајући за дужи временски период (ради демографских кретања и пројекција становништва на територији града и ради смањеног постоперативног опоравка болесника, захваљујући примени нових, модерних метода лечења), али је недовољна површина болничког простора по јединици кревета (по једном болеснику у оквиру стационарног одељења долази мање простора соба, ходника, трпезарија, санитарних чворова, ординација – него што то стандарди налажу). Реконструкцијом, доградњом и адаптацијом постојећих објеката, на садашњој локацији, ситуација би се у многоме поправила.

Дом здравља очекује већу организациону и функционалну трансформацију, у смислу модерног и поузданог обављања здравствене активности, уз максималну економичност, где ће већи значај добити породични лекари, мобилне медицинске екипе и патронажне службе. Дом здравља на територији Смедерева поседује мрежу здравствених објеката, међутим, њихова територијална дистрибуција, покривеност стручним лицима и опремљеност су скромни и недовољни у односу на потребе становништва. До 2015. године се као императив намеће обавеза локалне заједнице да свако сеоско насеље добије једну модерну и добро опремљену општу амбуланту.

Предшколско образовање и дечје установе

Услед тенденције за обавезним похађањем предшколских установа треба **предвидети повећавање капацитета постојећих објеката**, а при изградњи нових узети у обзир планирани број деце тог узраста. Тренутна ситуација је таква да објекти дечјих установа покривају трећину деце узраста за предшколско образовање.

Приликом планирања насеља треба **водити рачуна да се задовоље одговарајући максимално дефинисани нормативи за изградњу објеката дечијих установа**, уз давање приоритета у реализацији тамо где је велики прилив становника. У објектима дечјих установа дозвољене су искључиво намене везане за дечије установе, прописане законом и другим прописима.

У садашњој ситуацији са потребама за боравак деце, треба променити устаљену праксу за бораваком деце према месту рада родитеља. Неопходно је одредити **гравитациона подручја сваке дечје установе**.

Капацитет дечије установе је, према нормативима, ограничен на 270 места. Објекат треба да задовољи услов од 6,5-7,5m² по детету, а парцела 15-18m² земљишта по детету.

Обзиром на значај овог сектора, од изузетне важности биће изналажење адекватног модела организације предшколских установа, који ће бити довољно квалитетан, доступан свим социјалним групама и покривати највећи број корисника.

У наредном периоду очекује се да позитиван економски развој услови повећано запошљавање, нарочито младих родитеља, што ће се одразити на повећану потражњу за смештајем деце у предшколске установе, и то превасходно у граду.

Будући да у догледно време неће бити финансијских средстава из буџета, за изградњу нових објеката предшколских установа, осим на подручју града Смедерева, локалне заједнице ће се оријентисати ка алтернативним моделима финансирања на бази самодоприноса, подстицања приватног сектора, повезивања са невладиним организацијама, учествовања у програмима хуманитарних организација, задужбинарства и сл.

Основно, средње и високошколско образовање

Основне школе - Организовање квалитетне основне школе, нарочито у подручјима са нижим густинама насељености, могуће је само уколико се повећа гравитационо подручје школа, што је изводљиво уз добро организован превоз, чиме би се обезбедио довољан број ученика за школе, оправдала средства за изградњу или реконструкцију школских објеката, опремање, набављање нових учила. На тај начин би се умањила или предупредила флукуација броја ученика и проблеми у вези с тим, што је иначе честа појава у функционисању основних школа – не само у сеоским, већ и у градским срединама.

Основне смернице за побољшање услова у школству су да **треба планирати доградњу школских садржаја – како учioniчког, тако и рекреативног садржаја, побољшати инфраструктурну опремљеност објеката и изохронски смањивати површину гравитирања планирањем изградње нових школских комплекса (посебно у сеоским срединама).**

Један од основних циљева у организацији основних школа мора бити **побољшање услова школских установа** (нарочито у граду), ради обезбеђивања релативно приближних услова основног образовања за све ученике основних школа.

У сеоским насељима, поред унапређења и одржавања објеката, неопходна је реорганизација образовања ради подизања квалитета наставе.

У наредном периоду као неопходност, истиче се:

- **изградња нових објеката основних школа** за неколико сеоских насеља,
- **реконструкција неких од постојећих објеката** основног образовања,
- **одговарајуће опремање свих школа** савременим наставним и другим средствима,
- **обезбеђивање поузданог, редовног и субвенционираниог специјализованог јачког превоза**, који ће свакодневно превозити ученике од места становања до школе,
- **субвенционисана изградња станова за наставно особље** или давање кредита за изградњу породичних кућа.

Средње школе - Смедерево као градски центар има пет средњих школа, са одговарајућим простором и капацитетима у оквиру објеката, па је процена да је то на популацију становништва, пројектоване демографске трендове и потребе, сасвим довољно.

Проблем је што је изражена територијална централизација средњошколских објеката, искључиво на простор града, па је доступност корисницима ограничена. Из тог разлога је неопходно повећати гравитационо подручје ових школа, чиме се повећава број потенцијалних кандидата који ће конкурисати за школовање. Начини повећања гравитационог подручја средњих школа могу бити различити:

- организовање поузданог, субвенционираниог школског превоза, који ће свакодневно превозити средњошколце од места становања до школе,
- стипендирање и субвенционирање ученика средњих школа,
- умрежен и организован систем приватних станодаваца, који ће на уговореној основи издавати собе средњошколцима. Систем обостране контроле средњошколаца и станодаваца мора бити изузетно јак (супервизија понашања и квалитета),
- организовање јачког интерната при школи или при свим средњим школама и постепена трансформација школа ка кампус систему. Тиме се гравитациона зона шири ван граница града Смедерева, јер средњу школу могу да похађају и они ученици који нису у дневном опсегу путовања.
- увођење приватних специјалистичких школа за одређене профиле и знања, чији положај може бити ван градског подручја

Поред повећања гравитационог подручја школа, намеће се и побољшање квалитета наставе у средњошколским центрима и понуда модерног, животног, адекватног знања и вештина у складу са савременим трендовима.

Више и високо образовање - Више и високо образовање на територији Смедерева је сектор образовања који је у повоју. Непосредна близина Београда као великог универзитетског центра, велике традиције и нивоа квалитета, није давала повод за организацију вишег, а поготово не високог образовања. Међутим, потреба друштва у транзицији са могућношћу доквалификације и преквалификације занимања, отварање приватних универзитета и потреба становништва за вишим обликом образовања, стварају добру основу за настанак појединих облика универзитетског образовања на територији Смедерева. Оваквих облика виших и високих школских установа је свега неколико, а њихово постојање у граду је од скора. Постоје реални захтеви за отварањем нових виших школа и факултета у наредном периоду, до 2020. године. Проблем локације ових установа, превасходно приватног типа, биће кључан када се говори о високошколском сектору. Углавном ће се изнајмљивати већи, слободни пословни простори за организацију универзитетске делатности, а није искључена могућност да неко уложи у изградњу специјализованог универзитетског објекта. У том случају неколико кључних критеријума може да буде пресудно за избор локације од стране инвеститора (близина насељеног места, добро организована саобраћајна повезаност, потребна површина земљишта довољна за све садржаје, сразмерно нижа цена земљишта, особености локалитета, ...).

Култура и информисање

Уз констатацију да је физички обим објеката и установа у култури и информисању и њихова просторна дистрибуција на територији Смедерева на задовољавајућем нивоу, али да је експлоатација и активност истих сразмерно мала, веома је важно **определити средства у даљој политици на унапређењу културних активности и дешавања**, и то не само у изградњи и адаптацији самих објеката, већ пре свега на афирмисању и подстицању активности у свим културним сферама.

Месним заједницама треба нарочито потенцирати **самостално ангажовање око организовања локалних културних манифестација** и окупљања по различитим областима културног деловања. Осим тога, на нивоу месних заједница треба организовати добровољне акције око уређења околног простора, уз прикладно обогаћивање најједноставнијим садржајима, у смислу организовања окупљања свих облика на отвореном простору, уз евентуално ванредно финансирање од стране донатора.

Спорт и рекреација

Планом су обухваћене две врсте основних структура у простору које су намењене спорту и рекреацији.

Прва група су спортски комплекси у којима доминира зеленило, као што су веће јавне парковске, шумске и језерске површине, површине изворишта и излетишта, које не изискују посебно изграђене или опремљене површине и објекте, а употпуњене су трим стазама, стазама за шетњу и вожњу бицикла, дечијим игралиштима, плажама, површинама за одмор, камповање и евентуално игралиштем за мале спортове и сл. Углавном се ради о спортским површинама за самоиницијативне активности корисника, у смислу спонтане рекреације појединаца и група. Ту спадају и голф терени, ловишта, наутичке активности, и то већи или врло велики комплекси. Тренутно се на простору Смедерева не располаже значајним земљишним ресурсима и просторним комплексима очуваних природних вредности, односно природи блиског окружења. Изузетак од тога представља комплекс Луњевачке шуме, Шалиначки луг и место уливања реке Мораве у Дунав – Кулич град. Ово су простори који обилују природним вредностима, а идеални су за ловни и риболовни туризам, шетњу, дневни одмор. У даљој перспективи може се наслутити да комплекс Смедеревске аде (к.о. Ковин), може бити изузетан природни и земљишни ресурс за овакав вид неформалне рекреације, због велике површине коју захвата, богатства биљних и животињских врста, воде, канала, ритова. Од специјализованих спортских комплекса на отвореном простору у плану је:

- изградња једног вишенаменог стрелишта, површине око 20 ha, топографски издвојеног и по могућству опасаног шумом; стрелиште би служило потребама спортског стрељаштва, војске и полиције, а морало би да се додатно обезбеди у складу са законом, правилима и прописима;
- активирање ловишта за туристички и привредни лов у оквиру шумских комплекса;
- унапређење спортског риболова, као већ заступљене и популарне активности на рекама и језерима; по могућностима и рибљим капацитетима у томе предњачи река Дунав, али је за даљи развој риболовачког спорта врло важна и река Велика Морава; Град обилује великим бројем вештачких језера (насталим након експлатације шљунка) у којима је вода незагађена и погодна за оснивање рибље популације – треба подржати обогаћење рибом и уређење локалитета;
- развој наутичког туризма на Дунаву; у плану је изградња Марине на Дунаву у непосредној близини Тврђаве, за сидрење и привез средњих и малих пловила, капацитета око 500 места за привез (са свим неопходним пратећим садржајима намењеним тој грани туризма) и изградња два мања сидришта, капацитета 80-150 места, за привез мањих пловила;
- формирање и уређење градског купалишта на локацији Шалиначких језера, са свим неопходним садржајима, по високим стандардима.

Другу групу чине спортске и рекреативне целине, намењене активним спортским делатностима које изискују посебно изграђене и опремљене спортске комплексе и појединачне спортске објекте у урбаном ткиву у којима су доминантне изграђене структуре, као што су стадиони, спортски центри, спортске дворане, сале, комплекси базена и сл. Прецизне локације и садржаји за активну рекреацију и спортске активности на подручју града Смедерева, биће дефинисане генералним и регулационим плановима.

Такмичарски спортски објекти од значаја за Смедерево биће завршавани, обнављани и проширивани до 2015. године, а у периоду до 2020. посебна пажња ће се посветити изградњи неколико стратешких спортских објеката. Неопходно је на кључним спортским објектима грађевинске радове привести крају и извршити њихово детаљно опремање, и то:

- на градском фудбалском стадиону некадашњег "Сартида", а сада "Смедерева" потребно је изградити кровну конструкцију изнад трибина, формирати пространи паркинг за путничке аутомобиле и решити проблем око изградње и уређења помоћног фудбалског терена за тренинге;
- извршити реконструкцију свих такмичарских спортских објеката на територији града и помоћи у изградњи и завршетку радова на помоћним садржајима (свлачионице, трибине, паркинзи, оставе, клубске просторије и сл.).

У периоду након 2015. године, пажња се мора усмерити на изградњу неколико изузетно значајних спортских објеката, и то:

- изградња модерног атлетског стадиона,
- изградња нових базенских комплекса,
- изградња мањих спортских дворана у сеоским насељима са већим бројем становника,
- изградња школских сала, по савременим стандардима, обавезно уз сваки средњошколски центар и уз објекте већих сеоских основних школа.

Верски објекти

До сада је иницијатива за изградњу верских објеката потицала од локалне заједнице. Цркве су најчешће подизане средствима и донацијама парохијана одређеног насеља. Такав облик солидарног удруживања и самоиницијативе корисника наставиће се и у наредном периоду. Оне сеоске заједнице које поседују цркве, улагаће у изградњу недостајућих помоћних верских објеката (парохијских домова, сала, канцеларија, станова и сл.) и у инфраструктурно опремање комплекса (струја, вода, канализација, грејање, саобраћајни прилази и паркинзи), док ће мање заједнице, које не поседују цркву ни помоћне објекте, настојати да у наредном периоду изграде првенствено цркву, на локацији која ће бити утврђена урбанистичком документацијом, уколико се локација претходно определи на бази договора на нивоу заједнице.

Здравствена заштита животиња - ветеринарске станице

На простору Смедерева је релативно развијена мрежа здравствене заштите животиња, односно ветеринарске службе. Мрежа је прилично централизована и то тако што се Дирекција са главном амбулантом налази у граду, а по појединим селима су распоређене ветеринарске амбуланте у форми испостава. У главној ветеринарској амбуланти обавља се превентивна заштита животиња, вештачка оплодња, хируршке интервенције, порођаји, дијагностика, испитивања на беснило и туберкулозу, превентивна вакцинација и сл. У појединим, углавном већим селима и у селима у којима се становништво у већој мери бави сточарском производњом, постоје ветеринарске амбуланте у власништву ветеринарске станице, а чешће у форми задружних амбуланти. Ветеринарске амбуланте организоване у форми пунктова (нема стално особље, него ветеринар долази одређеним данима) постоје у Сараорцима, Осипаоници, Липама, Скобаљу, Михајловцу, Коларима и Друговцу. Изузев мреже државне ветеринарске службе, у Смедереву је развијена приватна ветеринарска пракса. Приватне ветеринарске амбуланте постоје у Осипаоници, Липама, Скобаљу, Раљи, у Михајловцу две и у Смедереву две. Ове амбуланте здравствено збрињавају животиње у знатно већем појасу у односу на место амбуланта. У приватним амбулантама врши се продаја лекова, пружање ветеринарских услуга, лечење домаћих животиња, осемењавање, испитивање, превентивна заштита и сл.

Концепција развоја ветеринарске службе заснива се на идеји о организованој мрежи здравствене заштите животиња, што пре свега подразумева обезбеђење довољне количина простора. Ова врста објеката мора да задовољи виши ниво стандарда у смислу функционалне организације, кохезије, капацитета, хигијене и инфраструктурног опремања. Посебно је значајно формирање квалитетне ветеринарске службе у селима Поморавског подручја, посебно у селу Липе, где сточарство још има значајну развојну улогу.

2.3. Културна баштина

2.3.1. Развојна концепција и циљеви

Културна и природна баштина Смедерева, са Тврђавом као централним мотивом, представља основ његовог идентитета и основ идеје о будућем уређењу и развоју Смедерева као једног од градова посебног духовног, симболичког, али и привредног значења за Србију и шире.

У том смислу од фундаменталног значаја је дефинисање стратешких смерница и политика које за основ имају заштиту и ревитализацију културног наслеђа, али и контролисање и управљање њиме као ресурсом и генератором друштвеног, али и привредног развоја.

Основни циљеви ових политика треба да буду:

- **афирмација урбаног континуитета**, кроз рехабилитацију и презентацију културне баштине као идентитета града;
- **коришћење културног наслеђа**;
- **интегрисање културног наслеђа** у шире регионалне и европске културне токове.

2.3.2. Секторски задаци

Заштита културног наслеђа на нивоу општег третмана градитељске баштине треба да:

- **заустави даљу деградацију** постојећих простора и физичке структуре;
- **сачува највредније примере** културне баштине;
- **створи претпоставке за активирање** економског аспекта подручја са богатим културним наслеђем;
- **утврди начине за побољшање** квалитета живота у просторним културно-историјским целинама;

- **дефинише поступке** за реализацију циљева.

Методолошки поступак који треба да обезбеди остваривање ових циљева је принцип **интегративне заштите културног наслеђа**, који подразумева изналажење ефикаснијих механизма заштите у оквирима законских и економских инструмената. Овај метод, који захтева програмско-просторно повезивање препознатих вредности спрегнутих са привредним развојем (на значајно чвршћим економским основама од досадашњих), представља једини реалан пут ка опстанку и рехабилитацији културне баштине. Чињеница да очување културне баштине реално може да произведе одређена ограничења, али и повољности за развој, нужно налаже тражење компромиса између принципа заштите, свакодневних животних потреба и реалних економских токова.

Полазећи од овога, формулишу се основни секторски задаци, који се огледају у следећем:

- **заштита, конзервација и обнова културног наслеђа**, у циљу презентације баштине као извора идентитета;
- **унапређење квалитета културног наслеђа** и његовог окружења;
- **промовисање акција** у циљу стварања јаче економске основе.

2.4. Привредне делатности

2.4.1. Основна полазишта

Очекивања о бржој транзицији и неопходним структуралним променама, а на основу тога и бржем привредном развоју Смедерева нису остварена. Истовремено су се "изоштрили" захтеви који произилазе из окружења и потребе интеграције, с једне стране, и оздрављења локалне економије и друштва, с друге стране. Наиме, успостављени мега-трендови (глобализација, интеграције и тржишне реформе, одрживи развој) утичу на промене међусобно условљених процеса (економије, демографије, друштва и културе), са одговарајућим последицама на урбане процесе и коришћење земљишта. Економске промене постају срце урбане динамике, јер су интернационализоване. Политичке промене, такође, детерминишу урбани развој, јер утичу на урбано планирање и урбану политику, доводећи до нових односа између јавног и приватног сектора. Прихватање принципа на којима почивају наведени трендови су у економском интересу сваке државе, јер само на тај начин се омогућава интегрисање у међународно и регионално окружење. Транзиционе процеси у суштини значе трансформацију постојећих система и стварање ефикасне и рационалне друштвене и економске средине, засноване на демократским принципима. Хармонизација и кодификација закона и прописа у складу са критеријумима Европске Уније, увођење и поштовање међународних стандарда и норми, постаје услов да се локална економија развија и начин да се укључи у интеграционе токове.

Ако се има у виду геостратешки положај Смедерева, као једног од значајнијих центара, а посебно за регионално окружење, развој веза са суседним регионима (трансграничних и трансрегионалних) је условљен убрзањем транзиционих процеса. Развој овог процеса у великој мери зависи од нормативних и других активности које су у надлежности државе. Надлежни органи Смедерева треба са своје стране да предузму све мере које могу да убрзају процес транзиције, а пре свега у домену афирмације и промоције простора за привлачење капитала (на пример, обезбеђењем простора/локација, изградњом инфраструктуре, очувањем животне средине, повољном пореском политиком, подстицањем партнерства јавног и приватног сектора, и сл.). У тој функцији је Просторни план града Смедерева, који у фази имплементације мора својим активностима да прати локална самоуправа (формирањем институција, доношењем одређених прописа, стандарда и норматива, развојем партнерства јавног и приватног сектора, као и укључивањем банкарског сектора у овај вид сарадње на конкретним програмима).

2.4.2. Циљеви и стратегија развоја

Полазећи од оствареног развоја, стања и уочених проблема, као и потребе да се оствари амбијент који ће омогућити да се створи здрава, разноврснија и конкурентна привреда града Смедерева, као основни стратешки циљ привредног развоја, дефинише се:

- **Подизање општег нивоа економске развијености, на основу заустављања рецесије, обнављања привредних функција и подстицања нових, коришћењем просторних и других потенцијала на целом градском подручју, уз успостављање економије градског земљишта увођењем економских принципа, али уз поштовање принципа одрживог развоја.**

Да би се подигао ниво економске развијености неопходно је да се у граду Смедереву **настави процес реструктурирања** на:

- **међугранском нивоу** - у правцу даљег јачања услужног сектора, али и реструктурирања индустрије, грађевинарства и пољопривреде. У сфери услужног сектора акценат је на развоју – не само прометног, већ и других услужних делатности, као што су транспортне, производно-занатске, угоститељско-туристичке, а посебно финансијских, банкарских, информатичких, интелектуалних и других, без којих нема амбијента за модерно пословање;
- **гранском нивоу** - у правцу модернизације, рационализације и интензификације производње. Производна структура треба да се трансформише у правцу пропульзивних и профитабилних програма, али и еколошко прихватљивих и препознатљивих, што упућује да се кроз развој малих и средњих предузећа овај концепт може најбоље реализовати; и
- **нивоу предузећа** - кроз финансијско (финансијском консолидацијом - решавање питања покривања губитака, наплате потраживања и подмирења дуговања потражиоцима, улагањима), организационо (постављање нове организације послова, издвајања делова који могу самостално да функционишу) и производно (увођење нових програма тржишно оријентисаних, стицање "бренда" тј. марке производа, и сл.) реструктурирање. Приватизација је један од кључних метода оздрављења, који поред финансијских и социјалних елемената треба да садржи и аспект заштите животне средине, који у савременом пословању постаје све важнији елемент вредности акционарског капитала. Без приватизације нема промене привредне структуре, а без промене привредне структуре нема нових радних места.

Поред тога, неопходно је да се, у циљу успостављања економије земљишта, у Смедереву:

- **успоставе институције**, тј. пре свега механизми који би омогућили да се средства уложена у земљиште (опремање) поврате у реалном економском износу, како би се омогућила одговарајућа понуда локација и простора (кроз развој новог земљишта, урбану обнову, реструктурирања постојећих простора, и сл.);
- **успоставе инструменти** који би обезбедили кохерентност економске, фискалне, посебно пореске и кредитне политике. Уређење и обезбеђење функционалног развоја - како урбаног подручја, тако и руралних насеља - захтеваће велика финансијска средства, а самим тим и унапређење досадашње пореске политике како би се захватио приход од земљишта и промета непокретности, где се, такође, одвија један вид сиве економије, као и тражење додатних извора прихода, укључујући и приватна средства, и
- **омогући газдовање локалне заједнице својим непокретностима**, што је значајан предуслов да се исте капитализују и на тај начин побољшају локалне финансије. За ово постоје претпоставке у новим законским решењима у области управљања земљиштем.

Такође, за Смедерево, посебно за ванградско подручје које располаже развојним ресурсима, веома је битно да се у циљу одрживог развоја и унапређења животне средине обезбеди:

- **побољшање комуналне опремљености**, пре свега водоснабдевања и одвођења отпадних вода; превазилажење овог проблема је нарочито важно да се што пре оствари у вангардским центрима и подручјима у којима постоје услови за развој (мале привреде, туризма, пољопривреде и прерађивачких капацитета),
- **дефинишу, обезбеде и уреде простори** за: одлагалишта чврстог отпада, сточна гробља, сакупљања секундарних сировина,
- **уређење кванташке пијаце** (једне или више), као значајне активности за пољопривредне произвођаче и снабдеваче становништва овог и ширег подручја прехранбеним производима.

У другом планском периоду – 2015-2020. године, претпоставља се да ће најбржи раст имати сектор услуга, саобраћајна делатност и грађевинарство. Све су то пропулзивни сектори, јер за себе везују и развој других делатности и услуга. Реално је да ће опорављена привреда резултирати бржом стопом раста и већим прирастом друштвеног производа, јер ће са повећањем друштвеног и животног стандарда расти потребе за различитим услугама.

2.4.3. Глобални концепт развоја и активирања подручја

Смедерево треба да тежи да се развија у правцу заокружавања привредне структуре активирањем и искоришћавањем свих ресурса. Поред реструктурирања постојећих капацитета, Смедерево мора да искористи оне своје просторне потенцијале где може да оствари конкурентске и интегративне предности.

Концепт **индустријског развоја** Смедерева заснива се на даљем развоју већ заступљених индустријских грана, без обзира што неки капацитети данас не раде или пак раде са знатно умањеним капацитетом. У основи оваквог концепта су изграђени капацитети, сировинска основа, традиција, радна снага, тржиште, инфраструктура. Истовремено постојеће гране карактерише пропулзивност у смислу могућности диверзификације (вертикалне и хоризонталне) производње и запошљавања, сталног ширења тражње за производима, што је битно са становишта веће упослености радне снаге. Зато је неопходно да се створе услови да постојећа предузећа прођу кроз процес реструктурирања, да се подстакне развој малих и средњих предузећа и на руралном простору, да се освоје више фазе прераде пољопривредних производа, као и да се у свом пословању придржавају високих стандарда (посебно важно за пољопривреду и прехранбену индустрију). Важно је да већ данас постоје одређене иницијативе за развој производње и прерађивачке капацитете у појединим сеоским насељима (Липе, Ландол, Враново, Мало Орашје).

Поред претходног, реално је претпоставити да сваки развој прате и нове технологије и иновације, па треба рачунати да ће се и на овом подручју појавити гране и нови програми који данас нису заступљени. Тим пре што је ово подручје под утицајем два значајна трансевропска коридора (водног и друмског) који ће иницирати нове потребе, а самим тим и нове могућности за развој.

Грађевинарство Смедерева такође мора проћи процес реструктурирања, како би се прилагодило новим захтевима који ће се временом формирати, а значиће потребу за пружањем специфичних услуга, јер је уместо масовне изградње све актуелнија урбана обнова, реконструкција, модернизација и послови одржавања, и сл. У том смислу ће се све више испољавати потреба за специјализацијом грађевинских предузећа, што за собом повлачи формирање мањих капацитета, пре свега у насељима Моравског појаса.

Саобраћајни положај треба искористити да се ојача **саобраћајна привреда**, посебно развојем и ширењем саобраћајних, дистрибутивних и прометних функција, али и различитих сервисних услуга, што истовремено значи развојне могућности за поједина ванградска насеља.

Услужни сектор, да би постао носећи треба, не само да прати потребе привреде и становништва, већ да се јавља као битан фактор формирања привлачног пословног окружења, посебно када су у питању финансијске, информатичке, банкарске, различите интелектуалне и сличне услуге. Истовремено

сектор услуга може битно да утиче на побољшање услова живота становништва руралног подручја. За бржи развој услужног сектора основна претпоставка је виши ниво развијености, виша платежна способност и куповна моћ.

Занатске услуге свој интерес за развој треба да налазе у ширењу нових технологија, које су неминовост будућег развоја, али и у подмирењу различитих потреба становништва и привреде. Неопходно је подстицати привредну кооперацију и формирање малих, флексибилних производних капацитета који ће моћи опслужити веће капацитете и на тај начин заменити увоз и запослити данас недовољно упослен или незапослен радни потенцијал. Овај сектор може у изградњи Коридора X наћи значајан подстицај за развој, који би значио и могућност за нека локацијски погодна насеља да се у том смислу одреде.

Трговинско-прометни сектор, данас највитаљнији, временом ће се диференцирати, подмирујући потребе становништва и привреде, али и са све израженијом улогом Смедерева као интегративног фактора Смедерева у ужем и ширем окружењу. У том погледу се по свом, пре свега, просторном потенцијалу намеће и неколико ванградских насеља (Мала Крсна, Михајловац, Удовице и друга).

Развој **угоститељско-туристичког сектора** треба посебно подстицати, како би се створила понуда (смештајна и друга), која ће одговарати концепту будућег развоја смедеревског подручја као модерног пословног и административног центра, чији ће бројни утицаји имати регионалан карактер. Истовремено, село и пољопривреда могу бити мотиви за развој сеоског туризма, али и транзитног у подручјима саобраћајних коридора.

Реализација овог економског концепта делом има своје упориште у већ обезбеђеним просторима за привредни развој (привредно-индустријске зоне, зоне за развој мале привреде) и резервисањем новог простора кроз овај плански документ (туристичке зоне, екопољопривредне зоне, зоне за пружање саобраћајно-прометних, али и услуга за различите кориснике саобраћаја).

У мери у којој се иницијативе сеоских месних заједница економски валоризују кроз програме привредног развоја, оцењиваће се успешност развојне способности Смедерева да се у наредном периоду, поред градског центра, афирмишу и центри у руралном подручју, чије су развојне могућности са становишта садашњег сагледавања различите. Ту се, пре свега, мисли на:

- Радинац, Раљу, Осипоницу, Малу Крсну,
- Сараорце, Лугавчину, Удовице
- Липе, Михајловац
- Друговац.

Да би простор био у функцији процеса формирања здраве, конкурентне привреде и могућности да се задовољи нова тражња за простором, али и обезбеди функционални развој, како урбаног подручја Смедерева, тако и нових центара развоја, неопходно је јасно дефинисати:

- **Јавни интерес** и начин његове заштите. Јавни интерес налаже контролу развоја приватног сектора (кроз урбанистичко планирање, заштиту животне средине, режим грађења, јавном контролом коришћења земљишта и сл.).
- **Институције и механизме** како би се омогућила одговарајућа понуда локација и простора (кроз реструктурирање постојећих простора, развој новог опремљеног земљишта, урбану обнову, комунално опремање и сл.). С тим у вези, **пожељно је формирање и посебних институција** (агенција), на бази **јавно-приватног партнерства**, али и сарадње банкарског сектора који би пратио реализацију конкретних програма.
- **Инструменте** који би обезбедили кохерентност економске, фискалне, посебно пореске и кредитне политике. **Неопходно је унапређење досадашње пореске политике, како би се захватио приход од земљишта и других непокретности**, где се, такође, одвија један вид сиве економије. Истовремено, пореска политика може бити и подстицајна, када се привлаче

нови инвеститори или пак када се део средстава улаже за унапређење животне средине (нови зелени простори, изградња паркинга, увођење нових технологија, и сл.). Димензионисање накнада за коришћење и накнада за уређење земљишта треба да је заснована на економским принципима, који би омогућили да се средства уложена у земљиште (опремање) поврате у реалном економском износу. Поред Смедерева **неопходно је да се обавезе плаћање накнада за коришћење грађевинског земљишта уведу и за сва она насеља на подручју града где су уложена средства локалне заједнице**. Такође, потребни су и додатни извори прихода, укључујући и приватна средства.

А. ПОЉОПРИВРЕДА

Пољопривреда града Смедерева је неодвојива од сеоског простора, његових културних вредности и знања, као важних развојних потенцијала, те се може поставити следећи циљ њеног просторног развоја:

- **Ефикаснија и капитално успешнија пољопривреда бољим и организованијим коришћењем ресурса, на начелима одрживог развоја и одговарајућим повезивањем и пласманом на широј регионалној основи.**

1. Стратешки циљеви и смернице планске разраде

Основни стратешки циљ развоја пољопривреде је **стварање услова за прилагођавање пољопривредне производње условима чланства у WTO, CEFTA, односно у Европској унији**. Да би се овај дугорочни циљ остварио неопходна је заштита и унапређење пољопривреде и села на простору Смедерева, што се може постићи поштовањем следећих смерница:

- **Чувањем површина и плодности пољопривредног земљишта**, поштујући основна начела одрживог развоја, уређења и управљања над пољопривредним земљиштем (пољопривредно земљиште од I до IV катастарске класе може се само у изузетним случајевима предвидети за друге намене, док маргиналне оранице под VII и VIII катастарском класом пренаменити у шумско земљиште), повећање величине пољопривредних газдинстава и унапређење тржишта земљишта.
- **Одрживим коришћењем природних ресурса** (воде, земљишта, ваздуха...) створити одрживе и еколошки прихватљиве производе и услове производње хране у сврху очувања и заштите природне средине.
- **Повећањем способности пољопривредног земљишта** за производњу високо вредне здравствене хране и других пољопривредних производа за домаће и друга тржишта.
- **Побољшањем старосне и образовне структуре** пољопривредника.
- **Развојем конкурентне пољопривредно-прерађивачке делатности.**
- **Повећањем дохотка** пољопривредних произвођача.
- **Осигурањем примерених животних услова** у руралном подручју, побољшањем животних, радних и производних услова на селу, што се успешно постиже спровођењем стратегије интегралног развоја руралних простора.
- **Стварањем препознатљиве робне марке** и вредних производа дефинисаног географског порекла, са тржишном предношћу.
- **Уравнотежењем регионалног развоја**, подстицањем, стварањем и развојем одрживих, тржишно усмерених и привредно оправданих породичних пољопривредних газдинстава.

2. Стратешка опредељења и задаци

Пред градом Смедеревом су нужне значајне промене, које ће се истовремено одвијати у два правца: а) повећање производње и квалитета и б) снижавање трошкова производње, а све у настојању неугрожавања, заштите и очувања животне средне и руралних система.

У остварењу постављених циљева треба настојати на укрупњавању поседа пољопривредног домаћинства, на његовом повезивању/удруживању у прихватљиве облике задруга, повећању нивоа образованости и стручности носиоца газдинства, доступности свих служби за помоћ пољопривредницима на стварању препознатљивих локалних производа и њиховом организованом наступу и промоцији на другим тржиштима.

У процесу планирања намене земљишта стратешки треба тежити ка одрживости природних и створених ресурса, пре свега, водећи рачуна о основним карактеристикама терена, односима власништва, створених и потенцијалних структура и начина коришћења земљишта.

3. Развојна концепција

Стратешка развојна концепција у Смедереву обухвата **развој руралног подручја, као вишефункционалних/интегралних производних, социјалних и културних простора и јачање економске снаге пољопривредних газдинстава и њиховог еластичнијег укључивања у тржишне услове привређивања**, јер се циљ равномернијег регионалног и руралног развоја може оставити само квалитетним променама у оквирима руралних система. Због тога се **интегрални развој руралних простора** сматра стратешком развојном концепцијом Смедерева, која подразумева адекватну комбинацију фактора као што су: природни ресурси, демографски процеси, саобраћајна и друга инфра- и супраструктурна повезаност. Таква развојна концепција подразумева активирање и оптимално коришћење производних ресурса пољопривреде и других актера унутар руралног система.

24. Апроксимација планских промена у коришћењу пољопривредног земљишта у периоду 2002-2015.

	Пољопривред н површина	О б р а д и в а а п о в р ш и н					Остало (пашњаци и баре)
		Укуп но	Оранице вртови	Воћњаци	Виногра ди	Ливаде	
2002	40190	39488	33298	2256	2267	1667	702
2015	38175	37473	30986	2245	2255	1987	702
бил.	-2015	-2015	-2312	-11	-12	320	0

Напомена: укупан негативни биланс, након пренамене у оквирима пољопривредног земљишта, прелази у шумско земљиште. Апроксимација промене планских намена мора се узети са великим резервама, јер за просторе Смедерева не постоји урађена Бонитетна карта (што је предложено у оквирима планских решења) а подаци катастра, с обзиром на квалитет и ажурност, не могу се сматрати поузданим.

Планске промене у коришћењу пољопривредног земљишта иду у правцу заустављања процеса деградације земљишта прилагођавањем намена основним карактеристикама природних ресурса што се, пре свега, односи на селективно враћање земљишта шумским површинама. Укупно планирано смањење пољопривредних површина износи око 2.015ha. Планирано смањење дела ораничних површина, у корист шумских површина за око 1.340ha, остварило би се на рачун најслабијих пољопривредних површина (VII и VIII картастарске класе), и то на теренима дисецираног рељефа у централном и западном делу, са израженим вредностима нагиба топографске површине, хоризонталном рашчлањеношћу и нешто јачом ерозијом земљишта на десној долињској страни Раље (највише у к.о. Бадљевица, Мало Орашје, Друговац). Други део некавалитетних ораничних површина у источном, моравском делу територије (око 320ha), треба претворити у сејане ливаде, пре свега у к.о. Кулич, Шалинац, Лугавчина, Враново и др. Према билансима планиране намене површина Просторног плана подручја инфраструктурног коридора Аутопута Е-75 на простору Смедерева планира се смањење пољопривредних површина у зони заштитних појасева коридора за потребе подизања заштитног шумског појаса и пратећих садржаја аутопута за око 230ha. Планом је предвиђена пренамена пољопривредног земљишта у привредну зону на површини од око 400ha. На простору насеља Вучак према планским решењима, планирана је изградња Централног градског

гробља, што ће од пољопривредних површина, одузети додатних 45ha. Планира се ограничење смањења пољопривредних површина на рачун других намена, а простор за ширење тих намена треба тражити у рационалнијем коришћењу садашњих површина, згушњавањем насељености, уз побољшавање стамбеног окружења, очување садржаја унутар града и насеља, пренаменом површина које су се раније користиле за индустрију и у војне сврхе).

У коришћењу пољопривредног земљишта **поступно треба смањивати, односно одбацити конвенционалну, а предвидети и промовисати еколошку пољопривреду, односно оријентисати се првенствено на производњу "здраве хране"**, као специфичног српског и локалног производа, са циљем системске промоције на основу географског порекла, начина производње, традиције и еколошких гаранција.

4. Секторски задаци

Ради реализације постављених циљева, задатака и планске концепције развоја пољопривреде, следећи плански задаци су посебно значајни:

- Формирање система заштите, коришћења и унапређења функције пољопривредног земљишта (еколошке, природне, културне и привредне) на нивоу града Смедерева.
- Успостављање организационих, техничко-технолошких, еколошких и економских услова за трајни интегрални рурални развој.
- Развој система еко-еко пољопривреде.
- Побољшање асортимана пољопривредних производа прилагођавањем производње по количини, квалитету и конкурентности захтевима европског тржишта.
- Утврђивање локације и опремање простора за сточно гробље.

A.1. Развој и обнова села

Вишевековна традиција пољопривреде, формиране производне преференце, агролошки, климатски и едафски услови су простор Смедерева генерално поделили на:

Моравски део – који обухвата низијске просторе дуж долиненских равни Велике Мораве, као и друге терене где преовлађују плодна земљишта, без већих ограничења за интензивну производњу и наводњавање. То су простори повољни за вођење економски ефикасне разноврсне пољопривредне производње. Становници се углавном баве ратарском, повртарском и сточарском производњом, мада је у последњој деценији запажена тенденција запостављања сточарства. У том смислу **плански приоритет је поновно успостављање тесне везе између развоја биљне и сточарске производње**, са осlonцем на обезбеђење сопствене крмне базе и редифинисање основних тржишних производа. Осим тога, на тим просторима треба подстицати и развој повртарске производње, посебно на теренима где постоје услови за примену хидромелиорација. У североисточном делу територије, у зони изворишта у Шалинцу и Годоминском пољу, имајући у виду да је реч о простору који се налази у широј зони изворишта, ради заштите водоснабдевања намеће се намена пољопривредних површина у сврху производње здравствено поуздане хране, дакле хране која се производи без хемикалија, што омогућава заштиту изворишта водоснабдевања и обезбеђење захтевног квалитета воде.

Дунавско-Шумадијски део – протеже се на заталасаном терену централног и западног дела територије, са три преоне целине: десна долиненска страна Дунава, долине левих притока Велике Мораве (Раље и Коњске реке) и заравњена развођа између тих речних долина. Тај простор одликује издиференцираност природних услова за развој пољопривреде и учестала смењивања у простору где у комплексима ораничних површина доминирају воћарске културе и винова лоза. У том смислу "Смедеревско виногорје" припада Шумадијско-великоморавском реону, а на простору града Смедерева то су терени од Белог Брега, Сеона, Златног брда (Дунавска греда), Мађарске равни, Удовица, Папрадине, Стражевице, Петријева, Водња, Малог Орашја, Ландола, Шешковца (Вучак), Суводола, Друговца, Биновца, Бадљевице, Луњевца, Врбовца, Осипаоничке косе, Вампираче и Златног брда (Голобачка греда). Ти простори су, такође, и воћарски производни терени. Шумадијски

део територије је простор са компаративним предностима за рентабилну производњу воћа, грожђа и других специјализованих култура здравствено безбедоносне хране. На том простору оптималне комбинације производних структура породичних пољопривредних газдинстава су бројне, али посебну пажњу треба посветити процесу специјализације у пољопривреди. Целокупан простор Шумадијског дела пејзажно је врло атрактиван за вински (на винском путу), односно сеоски туризам. Разноврсност пејзажног амбијента, локалних обичаја, припреме хране, славе и светковине, солидна су основа за развој агротуризма.

У оквирима интегралног развоја руралних простора на територији града Смедерева, села у **непосредној околини Аутопута** (Мало Орашје, Водањ, Друговац, Биновац, Ландол, Колари, Суводол, Луњевац, Врбовац, Михајловац, Добри До, Враново, Мала Крсна, Скобаљ, Осипаоница, Лугавчина, Сараорци), у свом стратешком развоју ће се оријентисати на развој транзитног туризма поред пољопривредне производње.

Утицај Коридора X, окоснице развоја саобраћајне инфраструктуре у Југоисточној Европи, на пољопривреду града Смедерева може се разматрати са два аспекта:

I транспорт стандардних, класичних пољопривредних производа (жито, поврће, индустријске културе, воће и сл.), и

II достава и промет специфичних пољопривредних производа (производи са еко префиксом, храна дефинисаног географског порекла, маргинални пољопривредни производи, нпр. са малих сеоских газдинстава, мед, млеко, лековито биље и др ...).

У том смислу би у будућности могло да се рачуна на финансирање одређених пројеката из ове области кроз IPA инструмент предприступне помоћи, посебно у периоду када Србија постане земља кандидат за чланство у ЕУ. Да би се постигла боља искоришћеност капацитета и конкурентност производа, потребно је значајније производно реструктурирање које подразумева:

- **појачање економско-тржишне повезаности пољопривреде**, пратећих индустрија и посебно њихово усклађивање са захтевима корисника Коридора;
- **побољшање асортимана производа** прилагођавањем производње по количини, квалитету и конкурентности затевима светског тржишта али и положају на Коридору;
- **постепено увођење нових линија и производа**, осавремењавање амбалаже и паковања и њихово усклађивање са потребама корисника Аутопута (мала једнократна паковања, или пак, велика за дугачке Transporte),
- **успостављање модернијег рада менаџмента и маркетинга**, који ће схватити, поштовати и искористити значај геостратешког положаја производних и трговинских капацитета дуж једног тако сложеног и важног мултимодалног коридора.

Полазне основе стратешког управљања пројектованог развоја пољопривреде на простору непосредног утицаја Аутопута спадају у домен пореске политике, цена, субвенција, подстицаја и, пре свега, свеукупног развоја руралних простора. Међу најактуелније свакако спадају:

- **смањивање или умањивање пореза** уколико се производња прилагођава новим захтевима пројектоване пољопривредне производње усклађене са потребама Коридора;
- **субвенције** којима се, поред уважавања специфичности пројектоване пољопривредне производње, обезбеђује производња хране у жељеном обиму, асортиману и количинама потребним корисницима дуж целог Коридора, како оних који живе на датом простору, тако и оних који у року од неколико сати пролазе. Субвенцијама посебно треба постицати производњу хране дефинисаног географског и еко-порекла, јер то су производи који су увек конкурентни и имају сигурног купца.
- **развој малих и средњих предузећа** која се структурно и производно далеко брже прилагођавају специфичним захтевима корисника и тржишта на Коридору.
- **развој сеоског туризма и домаће радиности** прилагођених условима транзитног туризма. У том смислу села ближа Коридору треба да прилагоде своју понуду једнодневном туристи, док

села удаљенија од Коридора треба да маркетиншки и асортиманом привуку пролазнике да скрену са главног пута и евентуално се дуже задрже.

- **организација задругарства** у функцији развоја производње и продаје за профил познатог (врло пробирљивог) али и пролазног купца.

25. Типови сеоских подручја

Врста подручја	Критеријуми издвајања/карактеристике	Узроци-претходна идентификација	Упозорења, приоритетне мере
Витална села у развијеним подручјима	Надпросечна динамика укупног економског развоја. Добра инфраструктурна опремљеност села. Повољни природни, структурни и други услови развоја пољопривреде. Развијена агротехника и стручна оспособљеност произвођача. Стабилна сеоска популација.	Повољне стартне позиције/наслеђе прошлости. Уважавање специфичности пољопривреде при разрешавању развојно-просторних конфликта	Праћење социо-економских кретања на селу ради благовременог заустављања негативних тенденција
Припадајућа села	Удовице, Водањ, Колари, Раља, Сараоци, Лугавчина, Осиаоница, Скобаљ, Мала Крсна, Враново		
Стабилна сеоска подручја	Повољни природни услови за развој пољопривреде. Просечан ниво економске развијености. Стагнантне социо-економске тенденције	Нема већих и бројнијих конфликта у развоју, тако да њихово разрешење не изазива озбиљније проблеме	Први сигнал деградације су негативни демографски трендови
Припадајућа села	Михајловац, Врбовац, Луњевац, Сеоне, Ландол, Шалинац, Липе		
Подручја депопулације села	Негативни миграциони салдо и други негативни демографски показатељи у дужем периоду. Изражени депопулациони процеси још од 1954.	Запостављеност пољопривреде, села и селаштва. Амбивалентна политика према селу. Осећај несигурности својине и професије. Губљење емоционалне везаности за газдинство	Јачање економске и психо-социјалне мотивације за живот на селу и рад у пољопривреди и другим делатностима
Припадајућа села	Бадљевица, Биновац, Друговац, Добри До, Мало Орашје, Суводол		
Рубна подручја индустријских комплекса и градова	Сви показатељи општег економског развоја и појавни облици просторно-функционалних поремећаја изазваних индустријализацијом и урбанизацијом	Хипериндустријализација и погрешна урбанизација под притиском регионалних група/центра: - једносмерна индустријализација, функционална моноструктура - нерегулисани еколошки режими - једностран рачун ефикасности привређивања	Заштита, уређење и рекултивација пољопривредног и шумског земљишта
Припадајућа села	Петријево, Вучак, Радицац		

У табели су глобално сагледани основни типови сеоских подручја на простору Смедерева, са критеријумима издвајања, идентификацијом основних узрока који су генерирали дате развојне карактеристике/проблеми, са назнаком упозорења и приоритетних мера које би требало уважавати у развојним програмима и плановима за та подручја.

Операционализација предвиђене концепције развоја представља скуп активности на подручју Смедерева, који има карактеристике кохерентног система интервенција, створених да подстичу стварање интензивне и стабилне пољопривредне производње, са затвореним производним и прерађивачким циклусима и успоставе интегрални рурални развој, који захтева стварање општих предуслова:

- **трансформацију ситног индивидуалног газдинства** у модерно фармерско газдинство европског типа;
- **активирање локалних развојних потенцијала** руралног подручја заснованих на пољопривредном газдинству као основној производној и социо-културној ћелији на селу;

- **интензификацију производње породичних пољопривредних газдинстава**, производњом којом би се усагласили привредни субјекти, прехранбена индустрија и пољопривредне задруге и предузећа;
- **реформу пољопривредних предузећа** уз очекивану експанзију малих и средњих предузећа по основу својинске трансформације, транзиције и реструктурирања пољопривреде;
- **економско управљање и едукацију** пољопривредника како да развију производ у складу са захтевима заједничког тржишта ЕУ;
- **управљање земљиштем, укрупњавање пољопривредних површина**, наставак спровођења комасације;
- **развој производње основних ратарских производа** (семенски и за потрошњу), али и као сировине за даљу финализацију;
- **развијање сточарства: говедарства, овчарства и козарства** ради производње млека и меса, променом расног састава крава, оваца и коза, те побољшањем њихове исхране и услова смештаја, грађњом сточарских фарми, повезивањем привредних субјеката пољопривреде и породичних газдинстава;
- **могућност организовања производње “био” млека** према еколошким стандардима, уз његово боље тржишно вредновање, што значи кориштење претежно испаше и сена које није добијено минералним ђубрењем, а за дохрањивање стоке требало би избегавати скупу индустријску храну и синтетске додатке, те користити житарице;
- **развијање пчеларства** у свим деловима где за то постоје услови; нужно је хитно обновити пчелињи фонд и подстакнути занимање за пчеларством код младих људи и настојати да у сваком насељу постоји барем један пчелар предузетник, професионалац, и организован откуп пчелињих производа;
- **узгој винове лозе;**
- **усмеравање развоја воћарства** углавном према економичним али и аутохтоним сортама **шљиве и јабуке**, а препоручује се узгој **јагодичарског воћа (малине и купине)**;
- **подстицати породична пољопривредна газдинства** која желе производити, повећати и унапредити постојећу производњу јабуковог сирћета, исто тако и произвођаче јабука који су спремни већи део јабука нижег квалитета продавати и прерађивати у домаћи аутохтони производ - робну марку.

Развојна концепција треба да буде праћена институционалним прилагођавањима која одговарају амбијенту тржишне привреде, како би се створили солидни и промишљени предуслови, у оквирима аграрне политике (повећање продуктивности пољопривредне производње, стандарда пољопривредне заједнице, стабилизација тржишта и др.) и примене међународних стандарда, за приступање Европској унији и архитектури заједничке европске аграрне политике. Прихватање европских стандарда и прилагођавање прописа (у области хармонизације националног законодавства, стандардизације, акредитације, сертификације, усаглашености и др.) онима који су важећи у аграру ЕУ, незаобилазан су начин укључивања у европске токове.

Б. ИНДУСТРИЈА

1. Основни циљ и задаци развоја индустрије

Адаптирањем на новонастале услове привређивања и примереном стратегијом развоја могуће је афирмисати производне способности Смедерева, стварајући квалитетан идентитет простора и услове за непосредније укључивање у савремене развојно-интеграционе токове.

Обликовање нове привредне, а пре свега индустријске структуре Смедерева, према савременим тенденцијама развоја, одвија се кроз различите аспекте реструктурирања:

- са аспекта развоја индустрије као привредне делатности: (1) кроз међугранско реструктурирање чија је основна одредница јачање услужног сектора, (2) на гранском нивоу – кроз модернизацију производње, научно-технолошко иновирање и развој

- пропулзивних индустријских грана и (3) на нивоу предузећа кроз финансијско, организационо, производно и кадровско реструктурирање,
- са аспекта промене власничке структуре, кроз убрзање процеса приватизације,
- са аспекта прилагођења тржишним условима привређивања и јачања конкурентних способности индустрије Смедерева, као основног регулатора економских односа.

Поред приватизације, битан сегмент трансформације индустријске структуре односи се на развој малих и средњих предузећа као важног елемента у разградњи постојеће неефикасне индустријске структуре. Њихова супериорност се испољава у економском и производном погледу кроз позитиван утицај на ефикасност, запошљавање радника и афирмацију предузетништва са обележјима децентрализованог развоја и јачања локалне самоуправе.

Са становишта развоја Смедерева, усмеравање територијалног развоја индустрије подразумева одређивање приоритета идентификацијом:

- *стратешких питања* која су значајна за постизање жељене визије планског подручја и места и улоге Смедерева као европског, подунавског, српског, регионалног центра (деталније: трансрегионална и трангранична зависност), и
- *ситуације у планском простору* с намером утврђивања потенцијала/проблема који утичу на економско-еколошку будућност развоја индустрије и на коју се може утицати са локалног нивоа. На основу анализе урађена је следећа идентификација:

SWOT анализа, дата у претходном поглављу, показује да утицати на слабости, истовремено значи утицати на опсности, а градити на предностима значи искористити све могућности за развој, што у погледу развоја индустрије у Смедереву одређује да циљ буде **уважавање просторно-развојних потенцијала како би се створила савремена просторна структура индустрије на принципима одрживости, усмерена ка вишем степену функционалне интегрисаности.**

Из претходног циља су дефинисани **стратешки задаци** просторне организације индустрије у Смедереву:

- **формирање савремене индустријске структуре** (тржишност, конкурентност производа, високо учешће знања, савремена технологија, квалитет, менаџмент) и нових просторних форми функционисања индустрије (индустријски парк, слободна зоне...),
- **поштовање принципа одрживог развоја кроз економски оправдану производњу** која ствара прилике за будуће генерације, побољшава запосленост уважавањем свих социјалних аспеката, смањује еколошки притисак на окружење и рационално користи ресурсе и др.,
- **повратак на ниво развијености крајем осамдесетих година** у првој и убрзани развој у другој половини планског периода.

Критеријуми за усмеравање развоја индустрије и избор приоритетних програма:

- **усклађеност са просторно-еколошким капацитетом** средине у погледу искоришћености простора, заштите пољопривредног земљишта, коришћења водних, енергетских, сировинских и др. ресурса,
- **инфраструктурна опремљеност** (постојећих и будућих локалитета, степена искоришћености, изграђености и др.),
- **економски критеријуми** - пораст запослености и других квалитативних и квантитативних показатеља привређивања кроз постицање развоја МСП,
- **равномернији размештај активности** кроз успостављање широке мреже мањих и разноликих производних јединица,
- **примена савремених технологија** у производном циклусу, посебно са аспекта енергетске ефикасности,
- **промене гранске структуре** у погледу смањења удела капитално-интензивних и еколошко-ризичких производних циклуса, а приоритет ће имати активности које користе предности амбијента и подручја, користе еколошки прихватљиве технологије и запошљавају високостручни кадар.

Критеријуми за избор атрактивних локалитета за смештај индустрије:

- **природно-географски** (величина расположивог терена малих нагиба, стабилност, носивост, сеизмичност и плавност терена, ниво подземних вода)
- **инфраструктурна опремљеност локалитета** (положај у односу на саобраћајнице, могућност водоснабдевања, евакуације отпадних вода, снабдевања електричном енергијом, прикључења на гасну и топловодну мрежу, депоновање индустријског отпада и др.),
- **економски критеријуми** (квалитативна и квантитативна обележја радне снаге, положај у односу на тржишта, научно-развојне центре, сировинска подручја и др.),
- **изграђеност и организација простора** (положај у мрежи насеља и центара, и просторно-функционална организација подручја),
- **могућност производно-технолошких** и просторно-техничких веза и односа,
- **критеријуми заштите животне средине** (ефикасно коришћење ресурса, заштите природних добара и др.)

Критеријуми за усмеравање размештаја индустрије:

- **коришћење предности у постојећем размештају индустрије** (индустријске/привредне зоне), ради уштеде у простору, организованог функционисања инфраструктурних (комуналних) система и комплексног спровођења мера заштите средине,
- **формирање нових привредно-индустријских зона** тек по исцрпљивању просторних резерви и испољених еколошких проблема у постојећим зонама,
- **усклађивање структурног и просторног развоја индустрије** са локационо-развојним потенцијалима, еколошким капацитетом средине, што подразумева поштовање принципа одрживог развоја,
- **економско-енергетско-еколошка ефикасност** у коришћењу локалитета и ресурса,
- **децентрализација привредног/индустријског развоја,**
- **пренамена или затварање ризичних и са околином неусклађених** производних капацитета.

2. Трансгранична и трансрегионална зависност

Јачање просторно развојне структуре уз повећање вредности квалитета простора Смедерева и околине неминовно је усмерено ка интеграцији у европске развојне структуре.

Постојање развојних потенцијала на планском подручју и могућност њиховог адекватног валоризовања и коришћења, чије сфере деловања превазилазе локалне оквири, основа су за реализацију различитих форми трансграничне и трансрегионалне функционалне повезаности и просторне интегрисаности подручја града Смедерева. Реч је о:

- паневропским коридорима VII и X,
- Луци, Слободној зони, Индустријско-привредној зони и Индустријском парку,
- USS Serbia и Messer-Tehnogas, као привредним субјектима специфичне производне оријентације (производња гвожђа, челика, лимова, техничких гасова) у републичким оквирима.

Поред наведених капиталних развојних елемената постоје и уже сфере утицаја на просторно-функционалну интегрисаност. Интрарегионално, као и интеррегионално повезивање може се остварити кроз:

А. Умрежавање Смедерева на различитим нивоима чије се функционисање и поља деловања међусобно преплићу. То се односи на развојне димензије града:

- као "европског/подоунавског града" из чега произлазе могућности укључивања у бројне европске пројекте везане за подоунавске градове, лучке градове и др., а са аспекта развоја индустрије на могућности коришћења пловног пута за транспорт сировина и готових производа од снабдевача или до корисника ван националног подручја.
- као "српског града" - ова развојна димензија произашла из положаја Смедерева на примарној осовини развоја у оквирима Србије (дунавско-моравском појасу уз коридор X) и на контакту подручја различитих привредно-географских карактеристика (београдског-индустријског, потрошачког, универзитетско-научног и сличног центра, источне Србије - аграрно-рударско-енергетско-индустријског, војвођанског-аграрно-индустријског подручја и др.). Она додатно потенцира важност Смедерева као лучког града и мултимодалног чвора, затим његовог места у подели функција, односно развоја комплементарних активности у зони београдског метрополитена и повезивања са суседним општинама и центрима.
- као регионалног центра кроз јасно дефинисање развојно-просторних зона и њиховог места у просторној организацији града и непосреднијег окружења.

Битну одредницу положаја Смедерева даје инфраструктурни коридор X, који поред унутаррепубличког значаја има пресудну улогу у све интензивнијем обнављању економских веза у региону и шире. Обзиром на периферан положај града у односу на основни правац инфраструктурног коридора X, значајни сегмент просторно-функционалног повезивања у погледу развоја индустрије и других привредних активности има контактну подручје преко кога се остварују везе: на потезу Раља (веза коридор X - градски центар и даље преко Дунава са Војводином) и Мала Крсна (железнички чвор и веза преко Пожаревца са источном Србијом).

Б. Умрежавање предузећа, односно функционисање унутар:

- индустријских мрежа, као што је умрежавање између индустријских предузећа исте или комплементарне програмске оријентације и
- других мрежа, као што су подстицање чвршћих интерактивних веза између науке, индустрије, предузетништва и банака.

Тиме се стварају услови за поделу рада унутар производних процеса, премештање неких активности предузећа изван локалних оквира и подстицање развоја нових предузећа/погона кроз функционисање МСП и њиховој чвршћој вези са предузећима у граду Смедереву. То је потенцирано постојећом гранском организацијом индустрије са доминантним гранама које могу бити потенцијални носиоци развоја у структурном и просторном погледу (производња гвожђа и челика, саобраћајних средстава, специфичних машина и др.).

Скуп заједничких интереса у протеклом периоду није довољно искоришћен у односу на могућности за успостављање вишег степена функционалне повезаности. Ради се о следећим потенцијалима:

- Свакако да се највећи обим и разноликост веза остварује са београдским метрополитеном, као његов саставни функционални део; реч је о највећем тржишту за производе смедеревске индустрије, највећем научно-истраживачком центру, а очекује се развој комплементарних функција у слободним зонама и специјализације у развоју лучких капацитета једног и другог града. Уједно, тежња ка децентрализованом индустријском развоју Младеновца, уз реструктурирање његове индустрије, упућује на чвршће повезивања са смедеревском индустријом (и сада су изражене производне везе на релацији "Керамика" и "М. Благојевић"),
- заједничке интересе са Смедеревском Паланком треба усмерити у правцу развоја производних програма везаних за железару и производњу саобраћајних средстава, с једне стране, али и диверсификације индустрије подстицањем развоја МСП и заједничког наступа на другим тржиштима с друге стране,
- у погледу индустријског развоја, сарадња са Великом Планом подразумева подстицање предузетништва из виших фаза прераде пољопривредних сировина,
- низак степен просторно-функционалне интегрисаности Пожаревца и Смедерева могуће је превазићи заједничким коришћењем потенцијала индустријског парка са слободном зоном у

Смедереву, лучко-привредне зоне у Костолцу и привредне зоне у Пожаревцу, као и планским развојем складишно дистрибутивне зоне у Малој Крсни, у чијој гравитационој сфери је део пожаревачког подручја,

- индустријско-привредне везе са Ковином пожељно је заснивати на развоју комплементарних функција у њиховим слободним зонама.

Предности економско- и саобраћајно-географског положаја, разлика и комплементарности фактора развоја и погодности просторне поделе рада (засноване на тржишности и одрживости развоја уз растуће учешће знања као ресурса) су смернице које обликују постојеће и будуће везе и односе индустрије Смедерева са ужим и ширим просторним целинама. Интересно гуписање и могућност обједињавања потенцијала повећавају улогу локалне самоуправе у процесу планирања и одлучивања.

В. ТУРИЗАМ

1. Циљеви и задаци развоја туризма

Сагласно расположивим природним и другим ресурсима, у њиховим оквирима треба тражити место и позиционирати туристичку делатност Смедерева, којој у досадашњим развојним концептима није давана одговарајућа улога, на супрот њеној евидентној утемељености на различитим и атрактивним природним и антропогеним вредностима. Ради тога може да се дефинише циљ развоја ове примарне гране:

- **Развој туризма Смедерева на нивоу привредне гране конкурентне и компатибилне осталим пропульзивним привредним гранама на овом простору**

Од саобраћајних праваца значајних за развој туризма на територији Смедерева, највећи значај има Аутопут са наставком за Сребрно језеро, Ђердапску клисуру, Кучево, Мајданпек и Неготин. Од интереса је и правац Београд-Гроцка-Смедерево, са добром везом са Ковином и Банатом, мостом преко Дунава. Ка ниској, а затим, високој Шумадији територије Смедерева, саобраћајнице воде преко Младеновца (запад) и Смедеревске Паланке (југиисток). Из оба правца друмске саобраћајнице су усмерене ка Аранђеловцу и Крагујевцу, изразито континенталним градовима у којима се формира део туристичке потражње за спортским риболовом и наутичким туризмом на великим рекама какве су Велика Морава и Дунав на сектору Смедерева. Речни саобраћај на Дунаву и железничка пруга изгубили су некадашњи значај. Наведено стање од значаја је за **развој туризма комплементарно са природним и антропогеним туристичким вредностима, афирмисаним и потенцијалним локалитетима.**

Смедерево има више туристичких функција. Оне проистичу из чињенице да је Смедерево после Новог Сада, Панчева и Београда, највећи град на нашем делу Дунава. Речно пристаниште већ годинама има већи значај за промет робе него за промет путника. Ово је условљено недостатком путничке и туристичке флоте и ретким заустављањем страних путничких и туристичких бродова у смедеревском пристаништу. Садашње стање је тешко побољшати само локалним акцијама, јер је ван компетенција града Смедерева. Наравно, то не умањује потребу осмишљавања и **најбољег начина уређења и туристичке валоризације Дунава и његовог приобалног појаса** на територији Смедерева. Уз Дунав, као оскосницу пловидбе, од интереса је и део аутопута Београд-Ниш, који је на територији града Смедерева или у њеној непосредној близини.

Како је Смедерево крај са изузетно богатом културно-историјском традицијом и наслеђем, што омогућава развој туризма не само локалног већ и ширег значаја, може се дефинисати задатак да је **неопходно извршити комплетну анализу и валоризацију постојеће туристичке понуде, као и интензивирати афирмацију туристичке привреде, добро осмишљеним маркетиншким методама.** Као логични след првог дефинисан је задатак да је **неопходно обновити и унапредити постојеће туристичке системе, а истовремено активирати и неке мање познате и мање коришћене туристичке сегменте, односно локалитете.**

Економски ефекат туристичке привреде је неспоран, али је неопходно стимулисати и њену социјалну функцију, и то првенствено у сфери спорта и спортске рекреације (на пр. бициклистичке стазе које би водиле до градских излетишта - "green way").

Начелна мишљења и ставове и уопште проблематику јачања Смедерева кроз туризам и јачања туризма и туристичке привреде у Смедереву, требало би разрадити кроз одређене програме са јасно дефинисаним правцима и смерницама, одређеним приоритетима, већ провереним методама афирмације и пропаганде.

Остали задаци развоја туризма би били:

- **формирање интегралних амбијенталних целина** које се заснивају на заједничким туристичким садржајима.
- **јачање аутентичности и компаративних предности Смедерева** унапређивањем квалитета природних потенцијала (шуме, реке, језера, културно-историјски садржаји и др.) за различите видове туристичких и рекреативних активности: посете, излете, лов, риболов, едукациони туризам
- **активирање привредно-туристичких веза** Смедерева са свим суседним општинама и градовима (Београд, Панчево, Ковин, Пожаревац и др.) као и на ширем националном и европском нивоу, ради дефинисања заједничке туристичке понуде, акција и планова.
- **уклонити све препреке развоју туризма** засноване на немару, лошој организацији или недостатку договора (дивље депоније, бесправни објекти који угрожавају функцију и естетику простора, застарели индустријски објекти и сл.)
- **систематизовање културних, спортских и рекреативних потреба** ради дефинисања заједничких зона активности
- **одређивање локација** за смештајне капацитете туриста (хотели, мотели и сл.)
- **формирање мреже угоститељских објеката** као и њихова класификација по квалитету, садржају, капацитету и др.
- **квалитетна презентација изузетно значајних објеката**, како културно-историјских, тако и природних вредности и одговарајућих програма.
- **дефинисање локација за информативне пунктове**, нарочито на путним правцима.
- **уређење обала река и језера** са свим пратећим садржајима.
- **одржавање, адаптација и изградња** туристичких и спортских објеката
- **завршетак започете изградње спортских објеката.**

2. Просторно развојна концепција туризма

Имајући у виду просторну предодређеност града Смедерева, утицаје из ширег окружења, тренутно стање на терену и будуће планске акције, просторна организација развоја туризма ће се вршити преко три развојна правца и самог градског центра:

1. ДУНАВСКИ ПРАВАЦ

Потенцијал развоја наутичког, спортско - рекреативног, викенд и културно-манифестационог туризма

Дунав је национална и међународна вредност коју допуњују природни и антропогени садржаји посредног и непосредног приобаља, али истовремено потенцијал који није адекватно искоришћен и нема одговарајућу презентацију на локалном нивоу. Уз побољшање квалитета воде, може бити значајан фактор туристичке валоризације. Ово и због тога што су после изградње бране на Дунаву на Ђердапу, водостаји уједначени, а померање обалске линије смањено.

Туристичка зона уз Дунав обухватала би делове територије са десне стране реке почев од **Југова, преко смедеревске Тврђаве, па све до постојеће Марине**, која би била обновљена и оспособљена за функционисање, док би Смедеревска ада била предмет заједничког рада града Смедерева са општином Ковин и градом Панчевом. Основни проблем овако дефинисаног туристичког комплекса је

неконтинуирана туристичко-рекреативна намена на целом потезу. Наиме, погони Старе железаре пресецају и физички одвајају систем између Југова и Тврђаве чинећи тако просторни дисконтинуитет којим се значајно девалвира сам квалитет туристичког комплекса. Начин за превазилажење овог проблема и целовитог активирања овог туристичког развојног правца је у дислоцирању активности из Старе железаре и њена пренамена која би била комплементарна туризму (нпр. Музеј технике и сл.)

На овај начин Смедерево би отворило и шире перспективе туристичког и привредног развоја и то кроз:

- укључивање у дунавске културне стазе, представљањем културних потенцијала града на адекватан начин;
- укључивање у систем бициклистичких стаза - green ways;
- укључивање у систем дунавских marina;
- унапређење туристичког потенцијала на Дунаву повезивањем у систем туристичких дестинација уз обалу, од Београда преко Грочанске аде до Смедерева, и даље према Голупцу и Великом Градишту.
- укључење у систем сајамских градова (S* EXPO)

Југово са својим излетничким, спортско-рекреативним и културно-манifestационом функцијом би, реализацијом појединих пројеката, односно повећањем смештајних капацитета, али и низом других осмишљених потеза, могло да из форме локалног карактера прерасте у велики спортско-рекреативни комплекс. Данашњи садржаји представљају добру основу за то, али су неопходне акције на озелењавању простора, подизању нивоа садржаја за потенцијалне госте, изградња смештајних капацитета и сл., које би се прецизније дефинисале кроз урбанистичке планове који следе након овог Плана.

Марина - лоцирана у изузетном простору који је један од највреднијих локалитета Дунав - највећа европска река и Тврђава која представља западну границу Марине - условљава опцију интеграције просторних и амбијенталних вредности Тврђаве и Марине у јединствену целину и стварање могућности за изградњу спортско-рекреативног, туристичког и комерцијалног комплекса високе вредности. Планираним садржајима који су условљени и захтевају висок стандард услуга, смедеревска Марина може да постане изузетан просторно-функционални објекат.

Смедеревска ада - изузетан природни потенцијал и ресурс, који није искоришћен. Из тог разлога се предлаже заједничка акција Ковина, Панчева и Смедерева на активирању Аде кроз изградњу заједничких студија (планова), превасходно као еколошког резервата.

2. ШУМАДИЈСКИ ПРАВАЦ - Аутопут Е-75

Потенцијал развоја транзитног туризма

Како је туризам перспективна развојна шанса комплементарна са осталим привредним гранама, неопходно је истаћи овај важан међународни транзитни правац као компоненту развоја, пре свега, транзитног туризма.

Овај специфичан облик туризма захтева и специјалну понуду - хотеле, сервисе, угоститељске објекте, инфо пунктове итд. Уз контролисано коришћење простора дозвољен је развој постојећих и нових активности које нису у колизији са функционалним и техничким карактеристикама овог инфраструктурног система (одредбама Просторног плана инфраструктурног коридора Х - Аутопута Е-75). Понуду, уз поштовање функционалних и пратећих садржаја Аутопута, треба осмислити комплементарно са временом и фреквенцијом саобраћаја. Услови за то на територији Смедерева постоје, али је неопходан знатно виши ниво и квалитет услуга од постојећих. На овом делу насеље Колари се истиче као потенцијални мањи туристички центар. Истовремено, хотел "Јерина" треба преуредити и прилагодити савременом туризму и потребама хотела уз европски коридор.

Недалеко од Коридора постоји квалитетан природни амбијент изузетно погодан за ловни туризам као и формирање излетничких и рекреативних садржаја (нпр. око Друговачког језера).

У оквиру ове целине, могуће је активирати подручје источно од Аутопута као специфичну подцелину – предиспонирану са различитих аспеката, за интензивнији развој сеоског и еко-туризма.

3. ГРАД СМЕДЕРЕВО - културно-историјско наслеђе

Потенцијал развоја културног и манифестационог туризма

Културна баштина и духовно значење Смедерева треба да буде предмет пажљиве ревалоризације и активног укључења у токове просторне, привредне и културне интеграције овог простора у зони Подунавља као европске теме.

Тврђава - највеће средњовековно утврђење на нашем сектору Дунава, често истицана и као највећа равничарска тврђава на читавом Подунављу. Рестаурирани део Тврђаве већ има одређене функције. Уз Тврђаву је Народни музеј (арх. А. Дероко), богат експонатима. Зидана веома осмишљено, смедеревска Тврђава има обележја византијске фортификационе целине. Препознатљива је по остацима бројних грађевина унутар моћних зидина, које се откривају савременим археолошким истраживањима. Посебно се истичу остаци цркве Благовештења, која је грађена око 1430. године. Изван Тврђаве, од интереса за туристе је црква Успења Богородице на Старом гробљу из XV века (позната је као манастирска црква, али и седиште Митрополита). У центру Смедерева налази се црква Св. Ђорђа, грађена 1854. године, као делимична реплика традиционалне средњовековне архитектуре (Манастир Манасија) и савремених градитељских тенденција тога доба (необарок).

И поред свега, искоришћеност Тврђаве и културно-историјских споменика у њеном окружењу у туристичке сврхе је далеко испод нивоа њиховог уважавања у европским размерама.

Смедеревска тврђава са окружењем треба да постане предмет европске пажње као један од могућих Паркова културе на Дунаву са својим археолошким, етнолошким и културолошким потенцијалима.

Треба успоставити потпуно нове, ефикасније и методолошки унапређене активности заштите и ревитализације, усмерене ка тзв. интегративној заштити и обнови већих целина и комплекса од самог објекта и саме локације. Управо зато Тврђава, као кључни репер и окосница идентитета и укупном развоју Смедерева као европске туристичке, културне и привредне дестинације, подразумева квалитетно повезивање са акваторијом Дунава на једној страни и градским језгром на другој. Данас је она *одсечена* железницом од града што онемогућава квалитетан силазак града на Тврђаву тј. Дунав. Исто тако узводно и низводно од ње квалитетни и одговарајући пејсаж је поремећен индустријским погонима Старе железаре, као и неадекватним (бесправним) објектима непосредно уз Тврђаву, на самој реци.

Интегративни метод захтева просторно и програмско повезивање са осталим културно-историјским споменицима у Смедереву - Црква на Старом гробљу из времена Деспота Ђорђа, Карађорђево дуд, Црква Св. Ђорђа, вила Обреновића на Плавинцу, па и у ширем окружењу - средњовековна утврђења у Раму и Голупцу. На овај начин Смедерево може да рачуна да уз помоћ европских програма (DONAU HANSE) оријентисаних ка културним стазама и парковима културе, добије значајнију позицију.

Плавинац – Историјске догађаје и личности могуће је на посебан начин туристички презентовати. Вила Обреновића на Плавинцу врхунски је културно-историјски објекат који чека своју туристичку потврду, а укључивање у културну понуду Смедерева условљено је усаглашавањем са специфичним статусом у погледу надлежности (објекат Владе Републике Србије).

Постојеће градско језгро – носи обележја са краја XIX века. Стамбене, јавне и црквене зграде подизане су по узору на средњу Европу. Централна зона града је највиши ниво функцијско-просторне структуре Смедерева. Настала је концентрацијом разноврсних елементарних јединица и представља систем веза, конвергенције и дивергенције кретања људи, роба, услуга, трговачке делатности, верских обреда, школства и управе. Реч је и о финансијским службама, али и значајним амбијенталним и грађевинским сегментима, од значаја за развој туризма.

4. ПОЖАРЕВАЧКО – МОРАВСКИ ПРАВАЦ

Потенцијал за развој излетничког и спортско рекреативног туризма

Овај правац развоја туризма ослања се најпре на природно окружење уз Велику Мораву и њен меандрирани ток. Вештачка језера настала као последица копања шљунка значајан су потенцијал за излетнички и спортско рекреативни туризам. Заједно са градом Смедеревом и град Пожаревац би требало да буде укључен у акцију уређења, планирања заштите и развоја ових језера.

Осим овог туристичког система, на контакту дунавског и пожаревачко-моравског правца развоја требало би формирати јединствену природно-културну зону као потенцијални простор за одрживи туризам, која би обухватала **шалиначка језера, Шалиначки луг и историјски комплекс Кулич**. Како је ова зона тренутно недефинисана и неуређена, потребно је интензивирати рад, најпре на побољшању стања саобраћајне и комуналне инфраструктуре, уређењу простора у и између делова комплекса, мотивисати изградњу смештајних капацитета и др. Ово би било прецизно дефинисано кроз урбанистичке планове који би се радили након овог Плана.

Шалиначка језера су тренутно запуштена и неодржавана, али са активирањем инвестиција које би се усмериле кроз адекватан пројекат, могла би да постану квалитетно купалиште (капацитети Југова за све већи број корисника су недовољни). А у интерграцији са простором **Шалиначког луга**, заштићене храстове шуме у непосредној близини - и интересантно излетиште, не само локалног карактера већ и шире. Осим природних, на овом простору постоје изузетни, али неискоришћени културни садржаји у Куличу.

Кулич је римско утврђење на левој обали Мораве, у близини села Шалинац - војна база у склопу чувеног *Лимеса* - римског утврђења.

Смедеревски сајам (S*EXPO)

Стратешка оријентација Смедерева у правцу европских интеграција ће да се огледа кроз реализацију ДУНАВ ЕХРО пројекта, као прве од планираних акција у оквиру S*EXPO пројекта, односно пројекта за оснивање и развој будућег сајма. Интерес међународне заједнице је да у Смедереву, Подунављу, створи здраво економско и културно језгро, а интерес за прихватање пројекта S*EXPO је у томе што његова реализација може да допринесе да се у Смедереву сагледају и реше витални проблеми, као базно полазиште за даљи развој привредних грана, што се огледа кроз активирање и развој привредних потенцијала региона и ширег окружења, ангажовање капитала из земаља Подунавља на реструктурирању економије, смањење и елиминисање незапослености. Реализација програма S*EXPO обезбеђује локалној управи директан приход кроз активан и константан проток гостију, повећан промет, одговарајуће дажбине и таксе. У оквиру пројекта сајма на Дунаву могло би бити решено питање Тврђаве и њеног залеђа. Пројекат подразумева:

- присуство значајних културних посленика, афирмисаних уметничких имена, оркестара, група;
- окупљање европских привредника, инвеститора, банкара, политичара, лобиста ангажованих пре свега око привреде у Смедереву;
- активну презентацију интернационалних фирми, корпорација, институција, организација;
- присуство професионалних асоцијација;
- скупове еминентних научника, експерата и специјалиста разних области;
- спортска такмичења;
- припрему и стварање платформе за кандидатуру Београда, укључујући и Смедерево, за домаћина неке од наредних светских ЕХРО изложби.

Пројекат S*EXPO је предлог за оснивање у оквиру заједнице подунавских сајамских градова. Прва акција била би да се, поред стандардних догађаја које сваки сајамски град организује – изложбе, конгреси, фестивали, у њихове програме укључи нова манифестација са радним називом ДУНАВ ЕХРО - **Међународни сајам културе, бизниса и развоја Подунавља**. У оквиру ове манифестације организовале би се Пролетна и Јесења Пловећа изложба ДУНАВ ЕХРО са поставком на броду који би обилазио све градове Подунавља. Тематски, изложба би у једном делу имала сталан садржај а други део би био променљив, прилагођен трендовима. Изложба би била интерактивна, уносиле би се одговарајуће промене, укључивали нови догађаји и манифестације, промотивне акције.

Циљ овог пројекта је да се попуни цела година, да се обезбеди усмерено одвијање догађаја, да се постигне перманентна туристичка сезона и у складу са тим, потпуна попуњеност и искоришћеност свих капацитета и инфраструктуре града Смедерева у ширем регионалном оквиру.

2.5. Саобраћајни систем

2.5.1. Развојна концепција и циљеви

Основни циљ у домену саобраћаја на подручју града Смедерева треба да **усклади глобалне развојне циљеве одрживог развоја града, захтеве транзиције ка европским интеграцијама и потребу да саобраћај буде једна од основних приоритетних развојних привредних грана**. Достигнути развој, а посебно бројне геопросторне компаративне предности дају за право да се тај циљ може остварити.

(1) Квалитетне везе са постојећим европским саобраћајним системима, (2) квантитативно и квалитативно повезивање на регионалном нивоу, (3) брже и безбедније кретање путевима и пругама, (4) просторно и развојно дефинисање железничког чвора Мала крсна и луке и мултимодалног центра Смедерево, (5) омогућавање прстенастог кретања путевима на територији града, као и локалним путевима између насеља, (6) побољшање брзине и безбедности кретања путевима унутар насеља, (7) равномернија расподела бензинских станица по насељима, (8) повећање удела превоза роба и путника железницом на регионалном и локалном нивоу, (9) веће учешће у превозу роба у речном саобраћају, (10) измештање пруге из центра града и измештање транзита из градског подручја - основни су оперативни циљеви за будући плански период.

2.5.2. Секторски задаци

Основни приоритетни развојни задаци су:

- **Завршетак изградње обилазних праваца** града Смедерева (део пута М-24 и деонице из правца пута Р-100 јужно до пута М-24)
- **Успостављање саобраћајног система и делимична изградња два полупрстена** у правцу кретања запад-исток и то: средњи прстен, правац Водањ-Колари-Раља и јужни прстен, правац Орашје -Друговац-Луњевац-Осипаоница.
- **Реконструкција и доградња локалних путева између насеља**. Приоритет имају путеви у циљу повезивања села са центрима заједнице насеља (Друговац, Михајловац, Колари, Осипаоница).
- **Реконструкција државних путева II реда на деоницама** заузетим грађевинским фондом, у циљу одвајања транзитног саобраћаја од локалних функција насеља.
- **Дефинисање услова за развојне програме у циљу интегрисања Коридора X** у развојне потребе града (изградња у ширем појасу заштите).
- **Планским и пројектним активностима дефинисати коридор наставка пута Р-100** уз Дунав, у циљу успостављања везе Београд-Гроцка-Смедерево-Пожаревац.
- **Постојећу локалну путну мрежу подићи на виши ниво квалитета** одвијања саобраћаја, посебно по питању ширине коловоза, одводњавања и адекватне саобраћајне сигнализације.
- **Сви некатегорисани путеви у граду треба да имају профил који обезбеђује двосмерни саобраћај** моторних возила и проходност целе године (тврди коловоз).
- **Дугорочним и средњорочним развојним програмима остварити активности у циљу просторног дефинисања и изградње железничког чворишта Мала Крсна и комплексног мултимодалног саобраћајног чворишта (РТЦ) Лука Смедерево** на локацији северо-источно од града Смедерева.
- **Планским и програмским активностима дефинисати реконструкцију постојећих пруга са двоколосечном трасом и електрификацијом.**
- **Планским и другим мерама дефинисати проширење и модернизацију Аеродрома Смедерево.**

У циљу оптимизације функционисања саобраћајног система града и повезивања са националном и међународном мрежом потребно учинити и следеће:

- Повезивање свих саобраћајних система у један комплементаран и усаглашен систем, у циљу обезбеђивања потребног инфраструктурног окружења за развој привреде и валоризацију саобраћајног положаја у пуном обиму.
- Усвојити политику развоја саобраћајног система усмерену ка развоју транспортне делатности као привредне гране.
- Раздвајање екстерног и транзитног саобраћаја и теретног саобраћаја као привредне делатности од градског и путничког саобраћаја.
- Рехабилитација, ревитализација и реконструкција саобраћајница и инфраструктурних саобраћајних објеката, опреме и сигнализације, у циљу достизања потребних карактеристика техничких елемената саобраћајница у складу са важећим стандардима за ниво квалитета саобраћајне услуге.
- Употпуњавање мреже саобраћајница изградњом појединих деоница и реконструкцијом неких праваца како би превлађујући радијални концепт био снажније повезан у основну мрежу саобраћајница (унутар подручја, што је од локалног значаја за повезивање центара заједнице насеља и у односу на државне правце).
- Стварање инфраструктурних предуслова за пружање квалитетнијег и ефикаснијег система јавног превоза, што ће се постићи и извршавањем претходних секторских задатака.

2.6. Инфраструктурни системи, комунална/техничка инфраструктура, комунални системи и површине

Већ дефинисан стратешки обухват и третман инфраструктуре на територији Смедерева проистекао је из успешног газдовања простором и стабилног свеопштег развоја који подразумева само неопходан и рационалан развој транспортне, преносне и техничке инфраструктуре. Недопустиво је просторно развлачење и функционално предимензионисање инфраструктурних мрежа и објеката. Основни циљ је:

- **Инфраструктура треба да се развија само за постојеће и планиране кориснике и активности на строго просторно дефинисаним локацијама/зонама, рационално и пристично за све кориснике**

Овај циљ подразумева да сва насеља, морају имати минимум инфраструктурне опремљености, и да су ти технички системи делови већих и сложенијих система, који се развијају и експлоатишу по јасно дефинисаним правилима. **Ширење и развијање инфраструктуре фокусирати на просторе, који у периоду свеопште консолидације друштва могу дати највише директних и индиректних економских, еколошких и социјалних ефеката.**

Смедерево се са демографског аспекта може сматрати умиреним, са економског веома перспективним, са еколошког доста сложеним, а са социјалног стабилним. Насеља имају јасно дефинисану границу грађевинских подручја, коју не треба ширити, осим незнатно. Ово су значајни индикатори за будући развој инфраструктуре која ће се оперативно развијати парцијално, а стратешки интегрално кроз програме који покривају следеће територијалне целине:

- Град Смедерево и насеља у ужој функционалној зони Сеоне, Удовице, Петријево, Вучак, Радицац, Липе, Враново, Раља, Колари, Ландол и Водањ;
 - Издавају се подцелине:
- Насеља обухваћена ГУП-ом Смедерева: Смедерево, Удовице, Петријево, Вучак, Радицац и Раља.
- Насеља у зони Аутопута Е-75: Колари, Ландол и Водањ и
- Насеља која гравитрају градском центру, а нису обухваћена Гуп-ом: Сеоне, Липе и Враново.
- Шумадијска села преко Аутопута Е-75: Друговац, Суводол, Бадљевица, Луњевац, Биновац, Мало Орашје, Врбовац, Михајловац и Добри До;
- Моравска села: Осипаоница, Лугавчина, Сараоци, Мала Крсна, Скобаљ, Шалинац и Кулич.
 - Издавају се подцелине:
 - Насеља моравског правца: Мала Крсна, Скобаљ, Осипаоница, Лугавчина и Сараоци
 - Насеља у непосредној близини водоизворишта "Шалинац": Шалинац и Кулич.

Приступ стратешким просторним опредељењима за град Смедерево подразумева секторски приказ следећих инфраструктурних подсистема/система:

- Водна инфраструктура
- Енергетска инфраструктура
- Телекомуникације
- Третман комуналног и осталог отпада.

2.6.1. Водоводна инфраструктура и канализација отпадних вода

Проблематика водоснабдевања домаћинства и привреде града Смедерева има прворазредан значај, тако да је прихватљив концепт интегралног управљања водама, који подразумева и ставља у први план: 1) заштиту вода, 2) заштиту од вода и 3) коришћење вода. Град Смедерево има бремените текуће и развојне проблеме, што у овом периоду онемогућава прихватање и заживљавање овог концепта, али га перспективно треба уважавати. Док се не стекну услови потребно је решити акутне проблеме.

Развојна концепција

I фаза (2010.-2015.)

Обезбеђење потребне функционалности и поузданости постојећих водопривредних и комуналних система, иницијална улагања за унапређење у области коришћења вода.

II фаза (2010.-2015.)

Инвестициони циклус у области водопривреде

Секторски задаци

1. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области водоснабдевања- заштита природних ресурса питке воде

- припрема инвестиционе техничке документације
- формирање капиталних и локалних изворишта
- спровођење мера заштите природних ресурса

2. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области заштите вода од загађења

- припрема инвестиционе техничке документације - студија реконструкције и надградње градског канализационог система и избор савремених техничко-технолошких решења постројења за прераду воде
- дефинисање административно-техничких мера за заштиту животне средине – градске и индустријске депоније, уређење контролисаног прикупљања и одвода претходно третираних отпадних вода
- трајно решење градске депоније у складу са савременим трендовима у области заштите супстрата животне средине
- трајно решење индустријских депонија на подручју града
- спровођење мера заштите природних ресурса

1. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области водоснабдевања

- заштита природних ресурса питке воде
- учешће у капиталним инвестицијама за формирање капиталних изворишта питке воде

2. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области заштите вода од загађења

- учешће у капиталним инвестицијама комуналне инфраструктуре у области заштите вода

А. Приоритети развоја водоснабдевања до 2015. године су:

- Имплементација законских обавезе које проистичу из верификованих санитарних зона изворишта "Шалинац", "Годомин" и "Радианац", за непосредну, ужу и ширу зону заштите и наставити са континуираним мониторингом подземних вода;
- Проширење изворишта "Шалинац" (након реализоване прве фазе проширења изворишта за три нова водозахватна објекта у 2010. год.), реализација друге фазе проширења са четири нова водозахватна објекта;
- Изградња ППВ-а капацитета 200л/с, на локацији изворишта "Шалинац", тј. на кат. парцели бр. 343 к.о. Липе I;
- Изградња магистралног цевовода пијаће воде од новопланираног ППВ-а у Шалинцу до локације новопланираног резервоара на брду Сегда код Радинца дужине 10.300 m;
- Изградња новог магистралног цевовода I висинске зоне, од Језавског моста до Веслачког клуба, дужине 1530 m;
- Изградња новог магистралног цевовода II висинске зоне од раскрснице ул. Црвене армије и Чапајеве до резервоара "Царина";
- Изградња новог цевовода од Петријева до Водња, дужине 2.700 m и превезивање насеља Водњан на градски систем водоснабдевања;
- Изградња нове ЦС "Царина" на локацији постојећег резервоара "Царина";
- Фазна изградња новог цевовода дуж Коларске улице до резервоара у Коларима;
- Завршетак изградње новог цевовода од резервоара "Царина" до Петријевске улице;
- Изградња цевовода за одвођење преливних и отпадних вода из резервоара "Царина" до Ћириловачког потока;
- Фазна изградња новог магистралног цевовода кроз Индустријску зону;
- Замена главних градских магистралних цевовода у улицама Карађорђева, Кнез Михајлова, Србина, Милоша Великог, 16. Октобра, Црвене Армије, Деспота Ђурђа, Братства и Јединства, Војводе Путника, улице Чапајева-Пролетерска-Ослобођења-Ужичка до Кајмакчаланске;
- Продужење водоводне линије од Југова до Орешца.
- Прва фаза изградње резервоара чисте воде на локацији брда Сегда код Радинца.

Већина приоритета је просторно лоцирана у границама ГУП-а Смедерева, тако да ће се реализовати и кроз одредбе поменутог планског документа.

Б. Приоритети развоја канализационих мрежа и објеката до 2015. године су:

- Изградња ППОВ за насеља Липе и Враново у циљу заштите и поузданости изворишта "Шалинац";
- Изградња ППОВ за град Смедерево и насеља обухваћена ГУП-ом Смедерева;
- Резервисати простор за будућа ППОВ за насеља Моравске и Шумадијске зоне или их планирати као аутономне системе, нарочито на моравском правцу;
- Изградња примарне и секундарне канализационе мреже у границама грађевинског подручја насеља;
- Изградња фекалног колектора од ЦС "Језава" до ППОВ;
- Изградња мреже за одвођење фекалних и атмосферских вода Индустријске зоне.

2.6.2. Енергетска инфраструктура**Секторски задаци**

- **Смањење енергетских потреба** код свих потрошача енергије, путем доношења и обавезне примене стандарда енергетске ефикасности, економских инструмената и организационих мера;

- **Одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојеће електропреносне, дистрибутивне, топлификационе и гасификационе мреже** и даљи развој тих система и мрежа;
- **Дефинисање и резервација простора за трасе електропреносних, делом електродистрибутивних и гасоводних постојећих и будућих мрежа и објеката** и
- **За заштиту, очување и унапређење животне средине велики значај ће имати интензивније коришћење природног гаса, нових и обновљивих извора енергије** и развој централизованих система снабдевања топлотном енергијом.

Развојна концепција

На основу постављених циљева перспективно реализовати следеће активности:

- **Дефинисање и резервација простора за трасе електропреносних, делом електродистрибутивних и гасоводних постојећих и будућих мрежа и објеката:**

1. Дефинисање коридора и заштитних појасева за све постојеће и планиране преносне далеководе, који су власништво ЕМС-а:

1. ДВ 400 kV број 401/1 Београд 8 - ТЕ Дрмно
2. ДВ 220 kV број 277 Београд 8 - Смедерево 3
3. ДВ 110 kV број 101А/1 Београд 3 - Смедерево 2
4. ДВ 110 kV број 101Б/2 Београд 18 - Смедерево 2
5. ДВ 110 kV број 101А/2 Смедерево 2 - Смедерево 1
6. ДВ 110 kV број 101Б/3 Смедерево 2 - Смедерево 1
7. ДВ 110 kV број 101А/3 Смедерево 1 - Смедерево 4
8. ДВ 110 kV број 101А/4 Смедерево 4 - Костолац
9. ДВ 110 kV број 101Б/4 Смедерево 1 - Костолац
10. ДВ 110 kV број 110АБ Смедерево 2 - Смедерево 3
11. ДВ 110 kV број 1223 Смедерево 3 - Смедеревска Паланка
12. ДВ 110 kV број 1144АБ Смедерево 3 - Костолац

- Планирани ДВ 400 kV број 401/1 Београд 8 - Дрмно, увођење у ТС Смедерево 3

2. Дефинисање заштитних зона за преносне ТС: ТС Смедерево 1, 2, 3 и 4;

3. Дефинисање коридора и заштитног појаса за напајајући електровод железничке пруге, од ТС Смедерево 2 до ЕВП Водањ: Далеководи Ж 01 и Ж 02;

4. Дефинисање коридора и заштитних појасева за све постојеће и планиране преносне далеководе, који су власништво ЕД "ЕЛЕКТРОМОРАВЕ": Далеководи 10 kV и 35 kV;

5. Дефинисање заштитних зона за све постојеће и планиране ТС које су власништво ЕД "ЕЛЕКТРОМОРАВЕ":

- 4 ТС 35/10 kV (Смедерево VI, XII, XIV и XVII) које снабдевају насеља дуж моравског правца: Радианац, Враново, Мала Крсна, Скобаљ, Осипаоница, Лугавчина, Сараорци, Раља, Михајловац, Врбовац, Липе, Шалинац и Кулич,
- 3 ТС 35/10 kV (Смедерево I, VII и XV) које снабдевају насеља на шумадијском побрђу: Мало Орашје, Друговац, Биновац, Суводол, Вучак, Колари, Водањ и Петријево,
- 2 ТС 35/10 kV (Смедерево I и XV) које снабдевају насеља на шумадијском Подунављу: Сеоне, Удовице и Југово,
- 6 ТС 35/10 kV (Смедерево I, III, IV, V, VII и 4) које снабдевају централно градско подручје и
- ТС Смедерево 4 која напаја Индустијску зону у Годоминском пољу

6. Дефинисање коридора и заштитног појаса за постојећи Разводни гасовод притиска 50 бара Радианац-Велико Орашје, као дела магистралног гасовода Панчево-Смедерево-Велика Плана;

7. Дефинисање заштитних зона за постојеће и планиране главне мернорегулационе станице (ГМРС): постојеће ГМРС Велур, ГМРС Годомин и ГМРС Радианац и планирана ГМРС Радианац;

8. Дефинисање коридора и заштитног појаса за постојећу и планирану гасоводну мрежу притиска 6 - 12 бара и 4 бара (графички прилог);
9. Дефинисање заштитних зона за постојеће и планиране мернорегулационе станице (МРС): укупно 46 МРС;
10. Дефинисање коридора и заштитног појаса планираног продуктовода кроз Србију;
11. Дефинисање локације за планирани терминал продуктовода у Смедереву у Индустријској зони (локација "Југопетрола");
12. Подстицати употребу ТНГ-а (течног нафтног гаса), омогућавањем инсталација за ову врсту горива на постојећим и будућим станицама за снабдевање горивом – како на државним и локалним саобраћајним правцима, тако и у сеоским насељима за виши степен развоја пољопривредне делатности.

Развојни план надлежног предузећа

Када је реч о ЕЕО чија је изградња планирана у наредном периоду посебно треба напоменути доградњу још једног трансформатора 110/10 kV 31,5 MVA у постојећој трансформаторској станици 110/10 kV „Смедерево 4“ ради стварања услова за планирано ширење Индустријске зоне у Смедереву, изградњу трансформаторске станице 110/x kV "Смедерево 5" са прикључним далеководом 110 kV за потребе напајања планираних садржаја у широј Индустријској зони, као и измену која се односи на планирану ТС "Смедерево VIII" која би се градила као ТС 110/10 kV.

Код средњенапонских објеката планираних за изградњу, као значајну активност истиче се измештање и каблирање надземних далековада напонског нивоа 35 kV за напајање ТС 35/10 kV "Смедерево VI" и "Смедерево XIV" на деоници од ТС 110/35 kV "Смедерево 1" до ТС 35/10 kV "Смедерево VI" чија траса је сада кроз веома густо насељено градско подручје где је велики број објекта изграђен у зони далековада. Овде би смо још додали и изградњу 10 kV подземних водова од ТС 110/10 kV "Смедерево 4" дуж Шалиначке улице до Ковинског моста за напајање будућег Индустријског парка. (Саставни део Плана - Свеска бр. 3 Документација Плана)

Изградња електроенергетских објеката напонског нивоа 10 и 1 kV прати динамику и правце ширења градње стамбених и пословних објеката. Овде свакако треба рачунати са извесним корекцијама у зависности од даље изградње на подручју града Смедерева. Приликом планирања нових насеља и индустријских области обавезно треба предвидети коридоре и локације за градњу ових објеката.

При изради предметних планова свакако уважавати постојеће електроенергетске објекте у смислу поштовања техничких прописа и удаљености.

Приоритети

Перспектива задовољавања енергетских потреба Смедерева базира се на моћној преносној и релативно поузданој дистрибутивној електромрежи и развијању гасоводне разводне и дистрибутивне мреже. Приоритети се могу временски артикулисати кроз две етапе: до 2015. и 2020. Године:

- Изградња ТС 35/10kV Смедерево VIII, у циљу растерећења мреже и поузданости снабдевања;
- Реконструкција (каблирање) надземног 35kV DV од ТС 110/35kV Смедерево 1 до ТС 35/10 kV Смедерево VI;
- Изградња магистралних далековада 10kV који треба да повећају поузданост и флексибилност напајања ТС 10/0,4 kV;
- Хитно редефинисање заштитног појаса на подручју насеља Радицац, јер је нелегалном изградњом извршено узурпирање заштитног појаса постојећег разводног гасовода, у дужини од око 3 km;
- Проширење капацитета постојећих ГМРС и изградња планиране ГМРС Радицац;
- Изградња МРС и разводне и дистрибутивне гасоводне мреже унутар градског подручја Смедерева, на основу приоритетних програма;
- Изградња МРС и гасоводне мреже притиска 4 бара по селима на основу интересовања и могућности будућих корисника.
- Изградња магистралног гасовода - попречне везе на правцу Пожаревац-Велико Орашје, DN 250, l = 14.400m.

Развој електро и гасоводних система до 2015. године подразумева:

- Изградња ДВ 400kV број 401/1 Београд 8 - Дрмно, увођење у ТС Смедерево 3;
- Сукцесивну изградњу далековада 10 kV, ТС 35/10 kV, ТС 10/0,4 kV и дистрибутивне мреже по програму развоја ЕД "ЕЛЕКТРОМОРАВЕ" и приоритетним развојним програмима локалне заједнице (графички прилог);
- Модернизацију и ефикасно одржавање преносне и дистрибутивне мреже и ТС;
- На основу Генералног пројекта гасификације града Смедерева извршити комплетну гасификацију насеља у простору Генералног плана: Удовице, Петријево и Вучак.
- На основу Генералног пројекта гасификације града Смедерева, сукцесивно градити гасоводну мрежу притиска 4 бага и МРС у насељима Моравског и Шумадијског правца.

2.6.3. Телекомуникације

Телекомуникације представљају компаративну предност у већ опремљеном и активираним простору. Њихов будући развој, без обзира на стагнацију у друштву, биће завидан, тако да је реално побољшање садашње ситуације. Основни секторски циљ је:

- **даљи развој телекомуникационог система у складу са најновијим технолошким достигнућима.**

Развојна концепција

Развојна стратегија у овој области, у овом тренутку представља оквирно решење које ће се сукцесивно конкретизовати реализацијом Бизнис планова. Такође, овај План развоја ће имати и измене, у зависности од развоја технологије и нових услуга као и потреба клијената.

Развојна концепција у основи, заснована је на:

- дефинисању коридора и заштитног појаса за постојеће и будуће трасе ТТ мреже
- модернизацији постојећих ТТ мрежа – транспортних и приступних објеката
- проширењу примарне ТТ мреже, истурених степена (ИС) и реконструкцији кабловских подручја
- развој телематских услуга
- потпуну дигитализацију телекомуникационе мреже
- повећању броја корисничких приступа телекомуникационој мрежи
- стварању јединствене комуникационе мреже резличитих сервиса (ISDN)
- увођењу нових сервиса и услуга и
- примени најсавременијих технологија.

Секторски задаци

- Даљи развој и **модернизација постојећих телекомуникационих мрежа** и објеката;
- Прогресивно **развијање нових/савремених система телекомуникација** којима ће се значајно подићи ниво постојећих урбаних и руралних структура и остварити већа ефикасност у привредним и услужним активностима и
- Остваривање просторне, функционалне, еколошке, социјалне и економске интеграције и организованости града Смедерева, као и њено регионално и макрорегионално повезивање на државном и ширем нивоу.

2.6.4. Третман комуналног и осталог отпада и комуналне површине

Територија Смедерева има урушен систем и однос према комуналној - просторној хигијени. Последице су евидентне и веома тешко пребродиве са дугорочним последицама. Управљање комуналним отпадом подразумева решавање следећих секторских задатака:

Секторски задаци

- Заустављање негативних трендова и праксе у циљу **унапређивања животне средине и квалитета становања и рада**;
- Формирање **санитарне депоније чврстог комуналног отпада**;
- **Санирање садашњих нехигијенских депонија комуналног отпада** и мноштва расутих сметлишта;
- Дефинисање правила и принципа третмана и одлагања **индустријског и осталог отпада**;
- Развој примарне и секундарне **рециклаже комуналног и осталог отпада** у циљу смањења његове количине, са јасним организационим и просторним одредницама и
- Дефинисање система и критеријума за **сточна гробља**.

Развојна концепција

- **Активности на реализацији комуналне површине за изградњу депоније и обезбеђење заштитног појаса:**
 - 1) Активирање локације у складу са опредељењима републичких стратешких докумената, развојних докумената града и на бази сарадње са градовима и општинама у региону
 - 2) На локацији санитарне депоније предвидети део за опасан и индустријски отпад
 - 3) На будућој локацији санитарне депоније резервисати простор за изградњу фабрике за рециклажу будућег и постојећег отпада
 - 4) Предвидети микролокацију за сахрањивање уинутих животиња и животињских остатака из прераде
- **Санирање и конзервирање постојећих сметлишта:**
 - 1) Санација и рекултивација постојеће неусловне депоније у мртваји реке Језаве;
 - 2) Санација постојећих сметлишта и
 - 3) Чишћење територије града од кабастог и опасног отпада;
- **Одредити и организовати одлагалишта чврстог отпада (рециклажна дворишта) у сеоским подручјима на територији Смедерева**

Приоритети

Приоритети управљања комуналним и осталим отпадом до 2015. Године:

1. Активирати опредељену локацију санитарне депоније;
2. Уредити и активирати микролокацију сточног гробља;
3. Извршити санацију и рекултивацију постојеће нехигијенске депоније у мртваји реке Језаве, како би се отклонила перманентна опасност загађења постојећих и перспективних водоизворишта;
4. Организовати рециклажу будућег и постојећег отпада;
5. Одредити и уредити одлагалишта отпада (рециклажна дворишта) у сеоским насељима.

Будуће управљање комуналним и осталим отпадом до 2015. године подразумева:

1. Ефикасан и повезан систем прикупљања, депоновања и рециклаже свих врста отпада;
2. Унапређивање службе која врши ову делатност и
3. Комплетно чишћење града од кабастог и осталог отпада, као и санација свих сметлишта.

Истоваралиште комуналног муља

Предвиђено је да се **станица истоваралишта комуналног муља лоцира у оквиру Индустријске зоне**, поред или у оквиру планираног **Постројења за пречишћавање отпадних вода**.

Гробља

- Приступити активирању локације "Централног гробља" у Смедереву, према одредбама Плана детаљне регулације;
- Предузети активности на заштити "Старог гробља" у Смедереву – као просторне културно-историјске целине - меморијалног комплекса.

Сточна пијаца

Анализом комуналних проблема уочен је проблем локације Сточне пијаце. Она се организовано сада налази у градском ткиву и као таква је плански неприхватљива. Неорганизоване сточне пијаце уочавају се и у селима моравског правца, нарочито у Осипаоници, Лугавчини и Сараорцима (без ветеринарског надзора). Предлог решења јесте **формирање Сточне пијаце градског карактера у селу Липе**, као оптималној локацији, довољно удаљеној од градског центра и довољно близу осталим насељима на територији града.

2.6.5. Стратешки значај интегрисане инфраструктуре

Консолидација и развој постојеће инфраструктуре и њена хоризонтална координација ће представљати основ економског, социјалног и еколошког развоја. У Просторном плану града Смедерева **дефинисани су коридори, заштитни појасеви и заштитне зоне** за примарне постојеће и планиране мреже и објекте: водне и енергетске инфраструктуре, саобраћаја, телекомуникација и регионалну депонију отпада. Дефинисани коридори, заштитни појасеви и зоне представљају стратешку вредност у правилном управљању, уређењу и коришћењу простора, као и заштити самих техничких система, тако да их без аргументованих стручних и законских потреба нико не може мењати, напуштати или пренаменити.

Постојећа и планирана инфраструктура ће омогућити:

- **Развој интеграционих оријентира**
 - Саобраћајних терминала, производних и урбаних **зона у оквиру коридора X** (железничка пруга + аутопут Е-75 + гасовод + електро и ТТ мрежа);
 - Туристичких, рекреативних и комерцијалних **зона у оквиру коридора VII – обала и водена површина Дунава** (пловни пут + марина + комунална инфраструктура града Смедерева + друмски прелаз преко реке) и
 - **Мултимодалног чвора у производној зони града** (пловни пут + лука + железничка пруга + друмска саобраћајница + гасовод + електро и ТТ мрежа и објекти).
- **Развој града Смедерева и осталих насеља**
 - **Смедерево** (консолидацију и развој комуналних система градског подручја, са акцентом на канализациони систем);
 - **Удовице, Петријево, Ландол и Колари** (комплетирање инфраструктурних система перииурбаних насеља);
 - **Мала Крсна и Осипаоница** (развој комуналних садржаја моравских насеља);
 - **Друговац и Михајловац** (развој комуналних садржаја шумадијских насеља) и
 - **остала моравска и шумадијска насеља**, (обнова и развој).

- **Развој производних зона**
- **Робнотранспортног и дистрибутивног центра** у непосредној близини Раље и Мале Крсне (железничка пруга + аутопут Е-75 + гасовод + електро и ТТ мрежа = коридор X);
- **Уређивање и опремање зона поред Аутопута**, поред насеља Колари и Раља (железничка пруга + Аутопут Е-75 + гасовод + електро и ТТ мрежа = коридор X);
- **Индустријске зоне US Steel** (комплетирање инсталација и објеката);
- **Индустријског парка и луке на Дунаву** (пловни пут + железничка пруга + друмска саобраћајница + гасовод + електро и ТТ мрежа и објекти) и
- **Мањих погона у већини насеља** (железничка пруга + друмска саобраћајница + гасовод + електро и ТТ мрежа и објекти).

- **Ефикасну заштиту површинских и подземних вода и изворишта водоснабдевања**
- Активирање санитарне депоније;
- **Развој мелиорационих система** у Годоминском пољу;
- **Санацију и конзервирање постојеће депоније/сметлишта у мртваји реке Језаве;**
- **Заштиту изворишта "Шалинац", "Годомин" и "Радинац"** (канализација и ППОВ у насељима Шалинац, Кулич, Липе и Радинац) и
- **Осталих потенцијалних изворишта и постојећих и будућих бунара**, итд.

Г. ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ОДРЕДБЕ**Г.1. ПРОПОЗИЦИЈЕ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ И АНТРОПОГЕНИХ ВРЕДНОСТИ, ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПОТРЕБЕ СИСТЕМА НАРОДНЕ ОДБРАНЕ И ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА**

Пропозиције и мере заштите природних система, вредности и добара, основних категорија земљишта (пољопривредно, шумско, водно), елеманата животне средине - воде, ваздуха и земљишта, заштите од елементарних непогода и антропогених/друштвених вредности - материјалих и нематеријалих, дефинишу се као **опште** мере кроз законску регулативу која ближе одређује начине, поступке и услове заштите и њиховог коришћења. Такође, у циљу заштите, рационалног управљања и одрживог коришћења наведених елемената - примењују се и **посебне** мере заштите, које се у даљем делу текста односе на елементе који егзистирају у простору и на територији Смедерева, са својим особеностима, карактеристикама, условима и утврђеном општом развојном концепцијом.

1. Шуме и шумско земљиште

Рационално и одрживо коришћење укупних природних потенцијала подразумева и **заштиту и унапређења шума и успостављање оптималног односа шумских и других екосистема**, односно предузимање одговарајућих захвата везаних за пошумљавање и повећање површине под шумама.

Заштита и стабилност шумског екосистема неопходна је ради остваривања свих функција шума, односно позитивних утицаја на животну средину:

- заштитне (заштита земљишта, заштита и унапређење режима вода, заштита пољопривредних култура, заштита климе, заштита од имисионих дејстава, заштита насеља, заштита саобраћајница, заштита делова природе)
- хигијенско-здравствене,
- туристичко-рекреативне (Луњевачка шума, Шалиначки луг)
- научно-истраживачке,
- привредне (продукција дрвета, дивљачи, и др. шумских производа у складу са производним могућностима станишта)
- одбрамбене.

Мере заштите и унапређења шумског екосистема односе се на **повећање степена шумовитости и мелиорација постојећих девастираних шума**, како би се успоставио релативно оптималан однос шумских и других екосистема и **планско организовање лова и риболова, ловног и риболовног туризма** на деловима територије који су у функцији одрживог коришћења овог природног биолошког ресурса.

Према РПП административног подручја Београда (у оквиру кога су обухваћени и поједини предели са територије Смедерево, предвиђена је примена одређених мера за негу и уређење предела. Овај модел је применљив за Смедерево и има за циљ постизање одрживог коришћења природних ресурса и вредности као и разноврсности, јединствености и визуелног квалитета природе. У том смислу **неоходно је унапређење, валоризација и заштита слике предела односно пејсажа према Европској Конвенцији заштите пејсажа**. Ове мере могу да се спроведу израдом генералног плана

предела за обалу Дунава код Смедерева. Такође према РПП за заштиту и негу предела Смедерево примениће се комбинација 2 мере:

Успостављање система зелених коридора око Дунава и подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75. При томе биолошке везе између заштићених површина не морају да чине затворен линијски систем већ могу да се састоје од различитих животних простора или предеоних елемената сходно датим еколошким захтевима.

Ограничавање интензитета коришћења (екстензификација) вештачких ђубрива и пестицида и плодоред.

Једна од мера уређења предела треба да буде и **очување постојећег шумског комплекса** према важећим прописаним мерама газдовања шумама. Ту не сме да се занемари чињеница да су контролисане сече шума такође вид неге и унапређења природних предела, а не експлоатација природног ресурса. Овакве мере се примењују искључиво у циљу унапређења предела а не ширења индустријских и других делатности које угрожавају укупан предео.

2. Пољопривредно земљиште

У циљу заштите пољопривредног земљишта, а у процесу планирања намене земљишта стратешки треба тежити ка одрживости природних и створених ресурса, пре свега, водећи рачуна о основним карактеристикама терена, односима власништва, створених и потенцијалних структура и начина коришћења земљишта.

У вези са наведеним, истичу се поред општих мера и посебне мере заштите пољопривредног земљишта, које су уско повезане са пољопривредном производњом, која један од стратешких развојних праваца Града Смедерева. Ово се посебно односи на, пре свега :

- **Одрживо коришћење овог природног система односно ресурса**, што ће са једне стране створити одрживе и еколошки прихватљиве производе а са друге стране обезбедити услове производње хране са сврхом очувања и заштите природне средине.
- **Чување површина и плодности пољопривредног земљишта** поштујући основна начела одрживог развоја, уређења и управљања над пољопривредним земљиштем (пољопривредно земљиште од I до IV катастарске класе може се само у изузетним случајевима предвидети за друге намене, док маргиналне оранице под VII и VIII катастарском класом пренаменити у шумско земљиште), повећање величине пољопривредних газдинстава и унапређење тржишта земљишта.
- **Повећање способности пољопривредног земљишта** за производњу високо вредне здравствене хране и других пољопривредних производа за домаће и друга тржишта.
- **Укупњавање пољопривредног земљишта**
- **Контролисана употреба хемијских средстава**
- **Формирање система заштите, коришћења и унапређења функције пољопривредног земљишта** (еколошке, природне, културне и привредне) на нивоу града Смедерева.
- **Успостављање организационих, техничко-технолошких, еколошких и економских услова заштите и коришћења пољопривредног земљишта**

Неопходно је у наредном планском периоду **поступно смањивати, односно одбацити конвенционалну пољопривредну производњу, а уводити и промовисати еколошку пољопривреду, односно оријентисати се првенствено на производњу „здраве хране“** - као специфичног српског производа, са циљем системске промоције на основу географског порекла, начина производње, традиције и еколошких гаранција. У последње време, све више се наглашава и истиче потреба за производњом **органске хране**, за коју према тренутном начину коришћења пољопривредног земљишта, за сада нема услова. Са са интензивнијим спровођењем наведених мера заштите, и наравно програмском оријентацијом самих пољопривредних газдинстава али и на нивоу Града, постоје објективне могућности за зачетак овог вида пољопривредне производње, нарочито у зонама где се интензивно спроводе мере заштите - зоне заштите водоизворишта.

3. Водно земљиште и воде

Основни принципи заштите водног земљишта и водних површина, који се морају поштовати при уређењу простора и изградњи објеката на водном земљишту су:

1) Неприкосновеност заштитних објеката

Заштитни објекти са обостраним заштитним појасом су неприкосновени - није дозвољена изградња било каквих објеката на њима, а неизбежно укрштање инфраструктуре је могуће само под условом очувања пројектоване стабилности и функционалности

У самом кориту за велику воду могу се градити регулациони објекти у склопу уређења водотока.

Тип регулационих објеката и њихов карактер у директној је зависности од садржаја у приобаљу-ови објекти се граде првенствено у циљу заштите приобаља од штетног утицаја вода (ерозије обала или изливања)

Смернице за пројектовање и изградњу нових регулисаних корита на подручју

1. Потреба да се одређено подручје штити, степен заштите и критеријуми за избор (меродавни хидролошки услови) су економске категорије:

- Потреба за изградњом нових и реконструкцијом постојећих линијских система се мора оправдати применом усаглашене методологије и критеријума вредновања штета и доказивања оправданости заштите приобалних подручја по сваку цену.
- У циљу повећања поузданости постојећих линијских заштитних система, потребно је применити концепт заштите применом нужних ретензија, растеретних и ободних канала. Задржавање дела поплавног таласа помоћу нужних ретензија представља једну од мера активне одбране од поплава. Нужне ретензије су територије опремљене објектима за прихват великих вода и користе се само у изузетним приликама, када су главни објекти заштите – насипи, угрожени или када велике воде превазилазе обезбеђени степен заштите.

Диспозиција ових простора се поклапа са подручјима које су природно плаћене.

2. У случајевима неоправданости изградње скупих линијских система, за заштиту појединачних вреднијих добара, потребно је применити концепт локалне заштите од поплава,

3. При уређењу нових водотока који по садашњим критеријумима нису имале приоритет, треба поштовати услове и критеријуме за унапређење и заштиту животне средине, а у зонама посебних природних вредности тежити остварењу принципа "натуралне регулације".

4. Код уређења водотока кроз насељена места треба имати у виду естетске, функционалне, комуналне и друге захтеве везане за коришћење вода.

2) Оптимално коришћење водног земљишта

Компатибилност урбаних и привредних садржаја у небрањеној зони са заштитном функцијом је један од императива при избору техничких решења заштите, обзиром на велике појасеве водног земљишта који се могу и морају рационално искористити:

1. Простори на којима су планирани капитални водопривредни објекти у области заштите од вода, заштите и коришћења вода су неприкосновени: Није дозвољена изградња трајних објеката

2. На делу корита за велику воду између обале основног корита и ножице заштитног насипа дозвољена је изградња објеката у функцији водопривреде који својим габаритима и диспозицијом не ремете протицајни профил и не угрожавају стабилност регулационих грађевина (обалоутврде, насипи...).

3. Намена објеката је кључна: могу се градити објекти без делатности које угрожавају квалитет вода. Претоварна места за опасне мере се могу формирати под посебним рестриктивним мерама.

4. Превођење инфраструктуре преко корита је, ако је неизбежно, могуће само под условом очувања пројектоване стабилности и функционалности.

Генерално, поступак утврђивања могућности изградње објеката на овом делу водног земљишта је дефинисан прописаном процедуром прибављања водопривредних услова за пројектовање, водопривредне сагласности и водопривредне дозволе. Неминовно је усклађивање надлежности и хронологије прибављања других аката како би се остварила компатибилност интереса: заштита водног режима, заштита животне средине, урбанистички акти и др.

4. Природне вредности и природна добра

Сва заштићена природна добра која су заштићена на основу Закона о заштити животне средине имају статус трајне и обавезне намене и морају се штитити на основу наведеног Закона.

Интегрална заштита природних добара реализоваће се применом следећих принципа:

- спровођењем интереса заштите природе на свим нивоима планирања,
- интегрисањем мера заштите природе и животне средине у све намене коришћења простора, и
- заштићена подручја, као фиксни елементи, се не смеју посматрати као изоловани ентитети јер су еколошки, културно и економски повезани са околином

Заштита и уређење простора са природним добрима спроводиће се сагласно успостављеном режиму III степена заштите, којим је :

- забрањена промена намене заштићених површина,
- забрањено предузимање активности које могу да измене изглед или доведу у питање биолошки опстанак заштићеног природног добра,
- дозвољено предузимање биолошко-техничких мера заштите и кошење траве на заштићеној површини природног добра.

У строгом и специјалним резерватима природе дозвољене су само оне радње које су везане за научна истраживања и праћење спонтаног природног развоја. За предузимање било каквих радњи које могу непосредно или посредно проузроковати промену изгледа, стања или особености заштићеног објекта потребна је дозвола органа који се бави пословима заштите природе.

5. Културно-историјско наслеђе и културна добра

5.1. Коришћење културног наслеђа

Културно наслеђе, по правилу, представља један од основа туристичке понуде неког подручја, али се истовремено морају развијати и остали видови његовог коришћења, пре свега едукативна и привредна димензија, који – међусобно интегрисани – морају да чине одговарајући приступ наслеђу као ресурсу.

Туристички аспект

На простору града Смедерева, а посебно у контексту ширих регионалних културно-историјских веза, могуће је препознати низ подручја и локалитета културног наслеђа који могу постати део туристичке понуде, од локалног, преко националног, до међународног значаја (пре свега, Смедеревска тврђава са очуваним остацима чаршије у залеђу, вила Обреновића, индустријски комплекс Старе железаре, сакрални комплекси у граду и околним насељима, запостављени локалитети Mons Aureus и Кулич град и сл.).

Једна од савремених категорија која значајно афирмише туристичку димензију културног наслеђа су **културни итинерери**, који представљају вид повезивања културне баштине на различитим нивоима и у различитим оквирима, временским и просторним. Њихова функција, међутим, као и код осталих категорија, сеже у едукативну, па и привредну димензију коришћења културног наслеђа.

Обзиром на слојевитост културног наслеђа Смедерева, различитост културних добара – како по врсти, тако и по вредности и значају - могуће је препознати различите нивое потенцијалних итинерера, који се свде на следеће: **локалне културне везе; националне културне везе и међународне културне везе.**

Наведене категорије подразумевају успостављање специфичних веза културног наслеђа општине, у зависности од његовог значаја, и то по врсти културних добара, историјским периодима, генези културних трагова, различитим типолошким карактеристикама, упоредности друштвеног, културног и градитељског развоја и сл. Поједини елементи, посебно када је реч о националним и међународним културним стазама, могу постати део ширих културних итинерера, што захтева програмско повезивање на овом плану са ширим окружењем, али и неопходно претходно улагање у њихову конзервацију, презентацију и инфраструктурно опремање.

5.2. Третман културног наслеђа

Културна и природна баштина Смедерева, са Тврђавом као централним мотивом, представља основ његовог идентитета и основ идеје о будућем уређењу и развоју Смедерева као једног од градова посебног духовног, симболичког, али и привредног значења за Србију и шире.

У том смислу од фундаменталног значаја је дефинисање стратешких смерница и политика које за основ имају заштиту и ревитализацију културног наслеђа, али и контролисање и управљање њиме као ресурсом и генератором друштвеног, али и привредног развоја.

Основни циљеви ових политика треба да буду:

- **афирмација урбаног континуитета**, кроз рехабилитацију и презентацију културне баштине као идентитета града;
- **коришћење културног наслеђа;**
- **интегрисање културног наслеђа** у шире регионалне и европске културне токове.

Ово значи да заштита културног наслеђа на нивоу општег третмана градитељске баштине треба да:

- **заустави даљу деградацију** постојећих простора и физичке структуре;
- **сачува највредније примере** културне баштине;
- **створи претпоставке за активирање** економског аспекта подручја са богатим културним наслеђем;
- **утврди начине за побољшање** квалитета живота у просторним културно-историјским целинама;
- **дефинише поступке** за реализацију циљева.

Методолошки поступак који треба да обезбеди остваривање ових циљева је принцип **интегративне заштите културног наслеђа**, који подразумева изналажење ефикаснијих механизма заштите у оквиру закона и економских инструмената. Овај метод, који захтева програмско-просторно повезивање препознатих вредности спрегнутих са привредним развојем (на значајно чвршћим економским основама од досадашњих), представља једини реалан пут ка опстанку и рехабилитацији културне баштине. Чињеница да очување културне баштине реално може да произведе одређена ограничења, али и повољности за развој, нужно налаже тражење компромиса између принципа заштите, свакодневних животних потреба и реалних економских токова.

Полазећи од овога, формулишу се основни **секторски задаци**, који се огледају у следећем:

1. **заштита, конзервација и обнова културног наслеђа**, у циљу презентације баштине као извора идентитета;
2. **унапређење квалитета културног наслеђа** и његовог окружења;
3. **промовисање акција** у циљу стварања јаче економске основе.

5.3. Очување културног наслеђа

Заштита, конзервација и обнова културне баштине треба да се спроводи кроз мере које су у складу са Законом о културним добрима и правилима урбанистичке заштите, и то кроз различите нивое третмана, у зависности од вредности и концентрације баштине, као:

- интегративна конзервација
- општа обнова
- усмерена урбана обнова
- повремене усаглашене интервенције у грађеном ткиву

Ово подразумева претходну пажљиву ревалоризацију културних вредности и осмишљено интервенисање кроз урбанистичке планове, уз дефинисање различитих целина и зона за које ће бити утврђене конкретне мере заштите.

Мере очувања културног наслеђа

- **утврђивање планова и програма заштите** на основу јасних правила и принципа, уз ваљану категоризацију, а затим и нивое интервенција у појединим категоријама културног наслеђа, које неће бити још један вид административне процедуре управљања простором, већ суштински интегралан рад на урбаној ревитализацији простора;
- **израда планова и студија изводљивости**, на основу ових планова, пре свега за примере наслеђа високих валоризованих потенцијала, који представљају јасно опредељење ка његовом коришћењу и нуде конкретне правце ка његовом активирању;
- **конкурисање за финансирање**, на основу претходног,
 - из буџетских и других средстава, за различите радове на културној баштини (опремање, уређење)
 - у оквиру европских програма реконструкције, оријентисаних ка развоју културних стаза

5.4. Унапређење културног наслеђа

Унапређење квалитета културног наслеђа и његовог окружења и промовисање акција у циљу јачања економске основе спадају у домен развојне концепције, и подразумевају низ поступака обухваћених концептом контролисања и управљања културним наслеђем.

За развојну концепцију, у духу промовисане интегративне заштите, неопходно је интервенисати у два правца:

2. **Активно ангажовање најширег круга надлежних и заинтересованих у остварењу задатих циљева** (стручне службе, локална управа и становништво), кроз утврђивање, пре свега, стручних критеријума заштите, помоћ локалној управи у дефинисању стратегије и политике развоја културног наслеђа (одлуке, фискална политика, акције, манифестације, имплементација решења), едукацију локалног становништва о потреби очувања културног наслеђа као извора идентитета, стимулисање сопственика и инвеститора у поштовању вредности културног наслеђа и његовом укључивању у економске токове;
3. **Утврђивање међуутицаја/корелације са другим системима**, што подразумева инкорпорирање у мере развоја других система у општини и деловање на заштити културне баштине (на пр. инфраструктурни системи треба да обухвате активно и радове на инфраструктурном опремању подручја културне баштине, њихову одбрану од високих вода и сл.; развој саобраћајног система треба да предвиди и адекватну приступачност подручјима културног наслеђа; развој привредног система треба да обухвати мере које се односе на измештање ових садржаја из подручја и окружења евидентираних културног наслеђа, али истовремено и предвиди садржаје који ће бити усаглашени са његовим вредностима; развој туризма мора, не само да културно наслеђе уврсти у своју понуду, већ и да предвиди

развијање одговарајуће туристичке инфраструктуре која ће повезати подручја културних вредности).

Мере за унапређење

- **рад на активној партиципацији локалног становништва** у очувању и унапређењу културне баштине, потреби континуиране заштите и неговања, кроз спровођење повремених или сталних акција које имају за циљ развијање свести грађана о значају културног идентитета и континуитета (локални итинерери, изложбе, акције уређења, едукативни програми и сл.).
- **формирање "паркова културе" на локалном нивоу** као целина који ће обухватити идентификоване постојеће вредности културног наслеђа у природном амбијенту, али и представљати локалитете за измештање оних појединачних објеката и садржаја чија је неоспорна вредност на аутентичној локацији угрожена неадекватним окружењем; ове целине је могуће комбиновати са другим садржајима (археолошки локалитет, зоо-врт, делатности старих заната), чиме би се подвукао њихов едукативни, туристички и комерцијални значај;
- **промена намене** појединачних објеката градитељског наслеђа, као један од начина да се постојећи ресурси културних добара унапреде и интегришу у савремени развој, што подразумева њихову претходну конзервацију, заштиту и инфраструктурно опремање, али обезбеђује и њихову презентацију и трајање кроз употребу.

6. Саобраћајни систем

6.1. Мере спречавања међусобног негативног утицаја простора и саобраћаја

Саобраћајни системи поред своје изразите развојне функције у простору изазивају и бројне конфликте и ограничења која се морају пре свега инструментима планирања компензовати, ублажавати или спречавати. Посебно негативни ефекте путеви имају на заузимање квалитетног пољопривредног земљишта, угрожавања површинских и поземних вода, изазивање евидентног конфликта са функцијом рада и становања и др. Нешто смањене негативне ефекте на природне и вештачке системе у простору имају коридори железничких пруга.

Када је путни и железнички саобраћај у питању, у циљу заштите и уређења простора треба испоштовати следећа правила:

- Нове и реконструисане трасе путева водити по могућности већ постојећим некатегорисаним путевима или по мање плодном пољопривредном земљишту, ван заштитних појасева река и заштитних појасева водних ресурса.
- Постојеће јавне путне правце у слободном профилу приоритетно одржавати по питању одводње површинских вода и осигурања пуног коловозног профила без ударних рупа и оштећења хабајућег слоја, како би се осигурала законска брзина и потребна безбедност у саобраћају.
- Сва укрштања јавних путева међусобно осигурати раскрсницама са прописаном прегледношћу и осталим мерама безбедности. Укрштања магистралних и регионалних путева предвидети петљом, док остала са раскрсницама у нивоу.
- Укрштања пруге и путева осигурати са следећим стандардом: са магистралним и регионалним путевима обавезно денивелисано, а локалним и некатегорисаним са аутоматским путним прелазима. (браници, полубраници)
- Профил магистралних и регионалних путева у насељеним местима треба да има елементе градског уличног профила са потребном саобраћајном сигнализацијом, са денивелисаним коловозом у односу на обавезну пешачку обострану стазу, са канализационим системом површинске одводње, зеленим појасом и по могућношћу са бициклистичком стазом. У профилу пута ширем од 20m обавезно изградити и сервисне путеве и на повољним местима

у ритму од мин. 200m прикључивати их на јавни пут. У центрима насеља по потреби предвидети семафоре, и друга решења у циљу заштите основних функција центра села.

- Релевантним законским документом и акцијом на општинском нивоу у будућности спречити даље ширење насеља уз путеве, а евентуалну изградњу уз коридор пута усмеравају управно на трасу пута.
- По правилу бензинске станице на отвореним деоницама пута градити на раздаљини од 20-25km, у насељеним местима на почетку и крају грађевинског земљишта, у граду избегавати локације на главним градским саобраћајницама, а настојати да свако насеље у општини има једну бензинску станицу.
- У циљу заштите путних и других саобраћајних коридора потребно је осигурати инструменте за доследније спровођење законске регулативе која дефинише услове коришћења заштитних појасева.
- Осигурати планским мерама брже кретање градским саобраћајницама, безбедније кретање пешака и бициклиста, смањити кретање аутомобилима у корист јавног превоза, изместити сва транзитна кретања на локацију северозападно од града, постићи већи степен модалности аутобуске и железничке станице.

6.2. Заштита саобраћајних система

У циљу заштите саобраћајних система и неометаног одвијања различитих видова саобраћаја, примењују се законски прописи и регулатива, која ближе одређује опште и посебне мере заштите и управљања овим системима. У складу са тим, установљени су појасеви контролисане заштите саобраћајних коридора.

Ово се посебно односи на државне путне правце, у надлежности предузећа на републичком нивоу (ЈП Путеви Србије), и достављеним условима који су саставни део овог Плана.

Саобраћајни коридор	Ширина заштитног појаса (m)
ДП I реда	
М 1 (ауто-пут Е-75)	40
М 24	20
М 1.10	20
М 24 / М 1.10	20
ДП II реда	
Р 100	10
Р 109	10
Р 109б	10
Р 202	10
Р 214	10
Р 214а	10
Р 100 / М 1.10	10
Локални путеви	5
Железничка пруга	35

Локалним путевима у административном подручју града Смедерева (графички прилог) у области управљања, одржавања и заштите јавних путева брине надлежно предузеће Дирекција за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево ЈП, у складу са Законом о јавним путевима (Службени гласник РС, бр. 101/2005) и Одлуком о путевима на територији града Смедерева (Службени лист града Смедерева бр. 12/97 и 5/04).

7. Инфраструктурни системи

У циљу заштите инфраструктурних система, дефинисани су заштитни коридори, односно појасеви заштите у којима се примењују одредбе за законске регулативе - правилника и прописа који третирају одређене инфраструктурне системе, мреже и објекте у функцији појединачних система.

У складу са специфичностима изградње и експлоатације, законским прописима и правилницима који третирају одређене инфраструктурне система, успостављен је режим заштите односно могућност и условљеност изградње у прописаним заштитним зонама и појасевима, приказан следећом табелом.

26. Заштитне зоне и коридори за техничку инфраструктуру

ЕЛЕКТРО МРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Далековод 400 kV	Минимум 40 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За изградњу у близини далековода потребна је сагласност надлежног предузећа – управљача далековода.
Далековод 220 kV	Минимум 30 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За изградњу у близини далековода потребна је сагласност надлежног предузећа – управљача далековода.
Далековод 110 kV	Минимум 25 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа.
Далековод 35 kV	Минимум 12 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). За изградњу у близини далековода потребна је сагласност надлежног предузећа – управљача далековода.
Далековод 10 kV	Минимум 2 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). За изградњу у близини далековода потребна је сагласност надлежног предузећа – управљача далековода.
Разводно постројење 400 kV	Минимум 6 ha	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката а евентуална изградња у близини Разводног постројења (ТС) условљена је Техничким прописима. Обавезна је израда

		елaborата, у коме се даје тачан однос предметног постројења и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За изградњу у близини постројења потребна је сагласност надлежног предузећа – управљача система у чијем саставу је постројење.
ГАСОВОДНА МРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Магистрални гасовод (p=50 bar)	Минимум 30 m, обострано од ивице гасоводне цеви	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. лист СФРЈ бр. 26/85). За изградњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода, мерно регулационих станица и опреме. Изградња у близини гасовода условљена је посебном сагласношћу надлежног предузећа – управљача гасовода.
Разводни гасовод (p=50 bar)	Минимум 30 m, обострано од ивице гасоводне цеви	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. лист СФРЈ бр. 26/85). За изградњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме. Изградња у близини гасовода условљена је посебном сагласношћу надлежног предузећа – управљача гасовода.
Градски гасовод (p=6/12 bar)	Минимум 3 m, обострано од ивице гасоводне цеви	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода (Сл. лист града Београда бр. 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88). За изградњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме. Изградња у близини гасовода условљена је посебном сагласношћу надлежног предузећа – управљача гасовода.
Градски гасовод (p=4 bar)	Минимум 1 m, обострано од ивице гасоводне цеви	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода (Сл. лист града Београда бр. 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88). За изградњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме. Изградња у близини гасовода условљена је посебном сагласношћу надлежног предузећа – управљача гасовода.

		је посебном сагласношћу надлежног предузећа – управљача гасовода.
Главна мернорегулациона станица (ГМРС)	50 m у радијусу	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката у заштитној зони. Изградња у близини ГМРС условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. лист СФРЈ бр. 26/85). За изградњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме. Изградња у близини гасоводних објеката условљена је посебном сагласношћу надлежног предузећа – управљача гасовода.
Мернорегулациона станица (МРС)	15 m у радијусу	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката у заштитној зони. Изградња у близини МРС условљена је Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода (Сл. лист града Београда бр. 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88). За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме. Изградња у близини гасоводних објеката условљена је посебном сагласношћу надлежног предузећа – управљача гасовода.
ОСТАЛЕ ЕНЕРГЕТСКЕ МРЕЖЕ		
<i>Мрежа / објекат</i>	<i>Заштитна зона / појас</i>	<i>Правила / могућност изградње</i>
Продуктовод	Минимум 1 m, обострано од ивице цеви У зависности од врсте флуида дефинише се шири појас заштите	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката у заштитној зони. Изградња у близини продуктовода условљена је посебним условима надлежног предузећа – управљача продуктовода.
Топловод	Минимум 1 m, обострано од ивице цеви	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини продуктовода условљена је посебним условима надлежног предузећа – управљача продуктовода.
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА МРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
<i>Мрежа / објекат</i>	<i>Заштитна зона / појас</i>	<i>Правила / могућност изградње</i>
Оптички кабл	Минимум 1 m, односно 4 m	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката у заштитној зони. Изградња у близини оптичког кабла условљена је посебним условима надлежног предузећа – управљача предметне инфраструктуре.
Главна централа (ГАТЦ)	Нема заштитне зоне	Телекомуникационе објекте градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.
Чворна централа (ЧАТЦ)	Нема заштитне зоне	Телекомуникационе објекте градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.
Крајња централа (АТЦ)	Нема заштитне зоне	Телекомуникационе објекте градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.
Пошта	Нема заштитне зоне	Објекте градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.
ТВ предајник		Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката у заштитној зони. Изградња

	У зависности од висине одређује се заштитна зона.	у близини предајника условљена је посебним условима надлежног предузећа – управљача предајника.
Репетитор	У зависности од висине одређује се заштитна зона	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини репетитора условљена је посебним условима надлежног предузећа – управљача репетитора.
Локални предајник	У зависности од висине одређује се заштитна зона	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини локалног предајника условљена је посебним условима надлежног предузећа – управљача предајника.
Надземни објекат за смештај мобилне телекомуникационе опреме и антенских стубова	Комплекс максималне површине од 100 m ² Комплекс мора бити ограђен и нема заштитне зоне	Телекомуникационе објекте градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.
Кмутациони чвор	Нема заштитне зоне	Телекомуникационе објекте градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.
Емисиона радио станица	Нема заштитне зоне	Телекомуникационе објекте градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.
ВОДОПРИВРЕДНИ ОБЈЕКТИ И ПОВРШИНЕ, ВОДОВОДНА МРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
<i>Мрежа / објекат</i>	<i>Заштитна зона / појас</i>	<i>Правила / могућност изградње</i>
Извориште подземних вода	На основу хидрогеолошких карактеристика терена и могућег хазарда дефинисати заштитну зону изворишта.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите изворишта.
Извориште површинских вода	На основу хидрогеолошких карактеристика терена и могућег хазарда дефинисати заштитну зону изворишта.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите изворишта.
Цевовод сирове воде	Минимум 5 m, обострано од ивице цеви	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°. Изградња у близини цевовода условљена је посебним условима надлежног предузећа – управљача цевовода.
Постројење за пречишћавање воде (ППВ)	На основу карактеристика терена дефинисати заштитну зону	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите ППВ и посебним условима надлежног предузећа – управљача постројења.
Магистрални водовод	Појас заштите око главних цевовода износи са сваке стране по 2,5 m. Ширина појаса заштите цевовода ван насеља са сваке стране цевовода одређује се у односу на пречник цевовода: - Ø 80 mm - Ø 200 mm = 1,5m; - Ø 300 mm = 2,3 m; - Ø 300 mm - Ø 500 mm = 1,5m; - Ø 500 mm - Ø 1000 mm и преко = 5,0 m.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°. Изградња у близини цевовода условљена је посебним условима надлежног предузећа – управљача цевовода.
Постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ)	Не утврђује се заштитна зона	Објекти постројења унутар комплекса се граде на основу главних пројеката, у складу са важећим прописима.
БИОДИСК	Обезбедити пацелу поред реципијента	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом коришћења објекта.

Канализациона мрежа	Обострано око цевовода и колектора 1,5 m.	Забранити изградњу стамб., угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°. Изградња у близини цевовода условљена је посебним условима надлежног предузећа – управљача цевовода.
Ретензија	На основу претпостављених максималних вода дефинисати максималну површину ретензије и то прогласити водним земљиштем	Објекти се не могу лоцирати и налазити у водном земљишту. Могу се извршити интервенције на терену у функцији формирања ретензије (Примењује се Закон о водама). За изградњу објеката у близини ретензије потребно је прибавити посебну сагласност надлежног водопривредног предузећа.
Дренажни канал	Минимум 5 m, обострано од ивице канала	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања дренажног канала. Изградња објеката и постројења у склопу и непосредној близини канала условљена је посебним условима надлежног водопривредног предузећа.
Одбрамбени насип	Минимум 5 m, обострано од хоризонталне пројекције, односно ножице насипа	Забранити изградњу стамбених, производних и др. објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања одбрамбеног насипа. Изградња објеката и постројења у склопу и непосредној близини насипа условљена је посебним условима надлежног водопривредног предузећа.
Водно земљиште	Дефинисана површина представља заштићену зону	Изградња у водном земљишту дефинисана је посебним условима у овом Плану и условљена сагласношћу и условима надлежног водопривредног предузећа.
Земљиште које се не брани од поплава (плављени терени)	Дефинисана површина представља натуралну заштићену зону	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња мреже инфраструктуре на плављеном терену и у близини условљена је режимом заштите и коришћења и посебним условима надлежног водопривредног предузећа.

8. Мере заштите животне средине

8.1. Мере за заштиту ваздуха

У циљу заштите ваздуха и праћења стања аерозагађености Смедерево мора **приступити изради катастра извора загађивања ваздуха.**

Један од приоритетних задатака је смањивање загађености ваздуха у граду Смедереву, нарочито у току грејне сезоне. Сигурно најбоље решење представља реализација пројекта гасификације и топлификације града.

За постојеће котларнице на течно и чврсто гориво у наредном периоду је потребно предвидети конверзију на гас.

Предузимањем одређених организационих мера и преусмеравањем транзитног и теретног саобраћаја на обилазницу око града, избегло би се одвијање саобраћаја кроз центар града, а тиме смањило загађивање ваздуха. Због тога је неопходна израда Студије о режиму саобраћаја у граду и широј околини града.

Ради свеобухватнијег сагледавања нивоа загађености неопходно је повећати број мерних места у граду и у околини највећих индустријских постројења, и проширити број параметара које треба пратити, а који битно утичу на стање квалитета ваздуха.

На основу проширене мреже мерних места потребно је успоставити мониторинг систематског праћења аерозагађења, односно систематско мерење имисије.

8.2. Мере заштите вода

Предузећа у индустријској зони морају да изграде системе за пречишћавање отпадних технолошких и санитарних вода, јер ће у противном врло брзо доћи до загађења и подземних вода. **Приоритет је изградња постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ)** Индустријске зоне и града Смедерева. Локација овог постројења је у индустријској зони. За каналисање отпадних вода индустријске зоне и пребацивање транзитних отпадних вода града Смедерева по ППОВ предвиђена је нова траса колектора од ЦС Језава до ППОВ.

Све активности у простору које утичу на промену квалитета воде у водоносним слојевима или површинским токовима, морају бити усмерене на спречавање штетног утицаја и обезбеђивање захтеваног квалитета воде.

На подручју Смедерева потребно је успоставити систем мониторинга квалитета површинских и подземних вода ради потпунијег увида у квалитет вода и утврђивања потреба за предузимање мера у зависности од степена угрожености и врсте загађења.

Извориште водоснабдевања у Шалинцу

Постојеће извориште водоснабдевања обухвата површину од око 85ha, док је за свих 10 пројектованих бунара изворишта са укупним капацитетом у 612 l/s предвиђена површина од 167ha. Извориште се прихрањује водом из Велике Мораве. Сагледавајући постојеће стање ужег и ширег окружења водоизворишта Шалинац могућа су следећа загађења:

- продор из корита Велике Мораве из које се извориште директно прихрањује. Могућа су даља хемијска загађења. USS Serbia је један од 3 концентрисана загађивача Велике Мораве и има највећи удео у притоку олова, цинка и минералних уља. Ово је потенцијална опасност по квалитет воде градског изворишта, али досадашња испитивања показују да је њихов садржај испод МДК;
- продор загађења из "црвеног канала" у који US Steel испушта отпадне воде кроз колектор II;
- загађивање земљишта, односно подземних вода применом ђубрива и пестицида. Могућа је појава нитрата и пестицида уколико се настави са неконтролисаном пољопривредном производњом;
- непостојање канализационе мреже у селима Кулич и Шалинац (налазе се у широј зони санитарне заштите) такође може да буде узрок загађења, због испуштања отпадних вода;
- могуће је загађење проузроковано димним гасовима US Steel и ТЕ "Дрмно", услед седиментације или спирања кишом штетних једињења и њиховог вертикалног продора у аквифер.

У зони **непосредне заштите** водоизворишта "Шалинац" забрањено је: грађење свих врста инвестиционих објеката осим објеката водоснабдевања, приступ лица која нису запослена, транспортовање отрова, обрада земљишта уз коришћење ђубрива, пестицида и хербицида, непланско сађење дрвећа и бацање и депоновање отпада и испуштање било каквих отпадних вода.

У **ужој зони заштите**, поред ограничења наведених за зону непосредне заштите, забрањена је изградња путева, копање канала и извођење земљаних радова, коришћење земљишта на начин који може угрозити исправност и количину воде и загађивање на било који начин подземних и површинских вода.

У **широј зони заштите** забрањује се: изградња инвестиционих објеката у гранама индустријске производње чије отпадне садрже опасне и штетне материје; изградња објеката становништва (септичке јаме, стаје и други пратећи објекти) у насељима Кулич, Шалинац и Липе без претходно прибављене сагласности и санитарне дозволе; складиштење и употреба отпадних штетних материја; испуштање воде из канала Језава и Моравица; забрањена је и изградња септичких јама и сахрањивање уинутих животиња у близини водотока и канала у широј зони заштите до 50m; бацање

и депоновање отпада и забрањено је вршење пољопривредне производње без успостављене контроле и надзора хемијског и биолошког састава подземне воде на контролним пунктовима лоцираним у широј зони заштите.

Успоставља се **појас заштите око постојећег водотока** у широј зони санитарне заштите а у ширини од 50m са обе стране водотока. У овом појасу забрањује се градња свих врста инвестиционих објеката, осим водопривредних објеката, објеката за водоснабдевање и објеката инфраструктуре.

Такође, потребно је успоставити **појас заштите око цевовода сирове воде** од водоторња на изворишту до постројења за прераду воде за пиће, а у ширини од 5m са обе стране цевовода. У овом појасу забрањује се градња свих врста инвестиционих објеката (осим водопривредних објеката и објеката за водоснабдевање), као и постављање уређаја и обављање активности које могу на било који начин загадити воду и угрозити стабилност функције цевовода.

У циљу ефикаснијег коришћења изворишта у Шалинцу потребно је урадити следеће:

- Одржавати пијезометарску мрежу и створити услове за мониторинг подземних вода;
- Обезбедити финансијска средства (буџет или посебна еколошка накнада) за праћење квалитета воде и земљишта у складу са Одлуком о санитарној заштити изворишта);
- Формирати предвиђену прогнозу службу, прописати и контролисати примену ђубрива и пестицида;

8.3. Заштита земљишта

Проблему заштите земљишта од загађивања се мора посветити потребна пажња. Нерационална употреба пестицида и ђубрива у пољопривреди, као и загађивање од вода и депонија, доприноси загађивању земљишта на простору општине. Проблем који се јавља са прекомерном употребом пестицида је у њиховој постојаности у природним условима и садржају фенола и тешких метала што оптерећује земљиште. Мелиорациони канали у Годоминском пољу могу бити потенцијални извор загађења средине. Наиме, подизањем нивоа подземних вода долази до заслањивања тла које се негативно одражава на квалитет изузетно вредног земљишног потенцијала.

Заштиту земљишта од загађивања спроводити обавезним **прописивањем уградње непропусних септичких јама** у свим деловима општине без канализационе мреже и забраном неконтролисаног депоновања свих врста отпада.

Последњих година се јавља проблем загађивања земљишта и подземних вода полутантима карактеристичним за спаљивање енергетских каблова и некласираног отпада у насељу Осипаоница.

У складу са Законом о управљању отпадом (Службени гласник РС, број 36/2009 и 88/2010) пријава делатности, а након тога издавање дозвола за управљање отпадом, биће услов да се оператери баве овом врстом делатности и да склапају уговоре о преузимању отпада. На овај начин, строгом контролом и забраном рада оператарима који не поседују одговарајућу дозволу за управљање отпадом могуће је ефикасније управљање и побољшање стања у овој области.

8.4. Бука

Идентификовани значајнији извори буке су индустријска зона, концерн US Steel, предузеће "Желвоз" и подручја која се налазе непосредно уз Аутопут и државне путеве II реда. Може се рећи да бука представља један од просторно најраспрострањенијих утицаја које саобраћајница врши на непосредну околину према свим истраживања која се односе на домен животне средине.

Ради праћења стања угрожености простора буком предлаже се успостављање најмање 10 мерних места у граду и у околини (центар града, дуж магистралног пута, околина USS Serbia, Стара железара) како би се пратио ниво буке и, у односу на резултате мерења, могле предузети одговарајуће мере за њено смањење. USS Serbia и још неколико предузећа је, у једном периоду, вршило мерења нивоа буке. Резултати су показали да је ниво био повећан у индустријском кругу, али да се смањивао

према граници круга и само спорадично прелазио дозвољени ниво у околини, што је претпоставка да је последица саобраћаја.

Уколико се на основу резултата покаже неопходност потребно је пројектовати **заштитне конструкције (баријере) и/или заштитно зеленило** на местима која су најугроженија буком.

8.5. Еколошки приоритети

Обзиром да проблем заштите животне средине мора бити интегрисан у планове будућег развоја Смедерева, тј. конкретно за услове избора и одобравања локације за поједине активности, поред већ предузетих корака и остварених резултата у овој области (организација службе за заштиту животне средине (2007.), израда Локалног еколошког акционог плана 2007.), израда Регионалног плана управљања отпадом (2010.)), неопходно је **дефинисати** даље кораке ка остваривању **стратегије унапређења и заштите животне средине, преко следећих акција:**

1. **Санација стања еколошких "црних тачака"** као услова за даљи развој индустрије, пољопривреде и туризма, заснованих на принципима одрживости. Кроз анализу стања, оцену и мере заштите животне средине дати су одређени предлози који се директно односе на санирање постојећег стања најугроженијих тачака у општини и граду.
2. **Заштита изворишта водоснабдевања** у Шалинцу, приобаља Дунава, заштићених природних добара и шумских површина **као природне основе за развој и заштиту животне средине.**
3. **Имплементација концепције управљања отпадом** у складу са усвојеним *Регионалним планом управљања* који подразумева затварање, санацију и рекултивацију постојећег сметлишта у старом кориту Језаве и отварање нове санитарне депоније, као и постепено увођење система за рециклажу отпада.
4. **Израда локалног катастра извора загађивања** животне средине на територији Смедерева, као основу за **успостављање еколошког информационог система и система мониторинга** животне средине.
5. Планирани нови инвестициони објекти морају задовољити ниво квалитета средине према одговарајућим стандардима и прописаним нормама. При издавању урбанистичке документације и техничких услова за све инвестиционе објекте – потенцијалне загађиваче, морају се **обезбедити све потребне сагласности и урадити процене утицаја на животну средину.** Инвестиционо технички програми морају да садрже техничко-технолошко решење за минимизирање емисије загађујућих материја у животну средину, а према важећим нормама и стандардима.

8.6. Систем мониторинга

Систем мониторинга тј. праћење и мерење квалитета појединих сегмената животне средине на подручју Смедерева обављају многе стручне службе (институти и заводи). **У току је успостављање организованог система мониторинга** животне средине, израдом Програма контроле квалитета ваздуха, контроле квалитета нивоа комуналне буке, контроле квалитета воде из јавних чесама и купалишта, праћење квалитета земљишта.

Адекватно кадровско ојачање и техничко опремање надлежног органа за послове заштите животне средине је приоритет, у функцији контроле и управљања животном средином града и праћења и обрађивања података мерења и одређивања праваца деловања у смислу смањења загађења животне средине.

Доследна имплементација законске регулативе у области животне средине (сет еколошких закона - Закон о управљању отпадом, Закон о амбалажи и амбалажном отпаду, Закон о заштити ваздуха, Закон о заштити животне средине, Закон о процени утицаја на животну средину, Закон о заштити од нејонизујућих зрачења, Закон о заштити од буке у животној средини) – како у погледу надлежности и обавеза органа за послове заштите животне средине у Градској управи, тако и појединачних привредних и других субјеката и осталих чинилаца / актера у систему заштите. (Према законским решењима, предузећа имају обавезу да сама, или преко овлашћене организације, обављају

мониторинг своје емисије, учествују у трошковима мерења емисије у зони утицаја и обезбеди потребан мониторинг резултата санационих мера).

9. Заштита од елементарних непогода

9.1. Заштита од земљотреса

У циљу процене сеизмичког хазарда, а првенствено ради утврђивања утицаја локалног терена и динамичког фактора амплификације локалног тла, до 2015. године је неопходно **урадити карту сеизмичке микрорејонизације територије Смедерева**.

Заштиту од земљотреса представљаће примена асеизмичког пројектовања објеката, односно примена сигурносних стандарда и техничких прописа о градњи на сеизмичким подручјима. Овим се обезбеђује одговарајући степен заштите људи и минимална оштећења грађевинских објеката, односно континуитет у раду објеката од виталног значаја у периоду након земљотреса. У зонама са густим урбаним ткивом, **неопходно је урбанистичким плановима дефинисати све безбедне површине на слободном простору које би у случају земљотреса представљале зоне за евакуацију и склањање становништва**.

Због постојања одређеног сеизмичког ризика, применом превентивних мера није у потпуности могуће остварити потпуну заштиту људи и објеката. Зато се техничким и организационим мерама прописују услови и дефинишу оперативне мере спасавања, рашчишћавања рушевина као и збрињавање угроженог становништва.

Приликом планирања и изградње простора, сви чиниоци који имају утицај на смањење утицаја земљотреса (изграђеност, густина насељености, системи изградње, спратност објеката, мрежа неизграђених површина и др.), морају да буду дефинисани у оптималним (дозвољеним) границама, како би се утицај могућег земљотреса максимално умањио.

9.2. Заштита од ерозије

Приоритет је верификација активних ерозионих жаришта на територији Смедерева, као што су латентна клизишта у зони града.

Методологија верификације је дефинисана актима надлежних министарстава, а заснована је на изради Елабората и плана заштите од ерозије, а затим на проглашењу ерозионих подручја, са мерама заштите, која се морају примењивати у актима који дефинишу правила градње и коришћења површина.

Пројекти санација клизишта су основ за трајна решења ове проблематике.

Простори који су захваћени процесом активних клизишта, представљају **апсолутно неповољан терен, те сваку изградњу објеката на овим теренима треба потпуно искључити**.

Неповољни терени за изградњу објеката обухватају просторе ранијих, умирених клизишта и терене узаних пролувијалних равни. **Коришћење ових терена за урбанизацију захтева претходну припрему терена применом санационих и мелиоративних мера**, и то: у смислу побољшања стабилности падина и обезбеђења објеката на њима.

У циљу обезбеђивања укупне стабилности терена, постојећих и планираних објеката, односно њихове заштите – а сходно законској регулативи која третира овакве просторе – неопходно је да се у току реализације оперативног плана мера, изради јединствен **катастар клизишта и нестабилних падина** који представља базну, стручну документацију за рационално планирање простора. Катастар клизишта и нестабилних падина представља документ који – осим што указује на просторе где су овакве појаве развијене, кроз одговарајућу стручну анализу свих прикупљених података о стабилности терена – у потпуности сагледава утицаје ових појава на концепцију планирања,

пројектовања и грађења. Са изработом одговарајуће инжењерско-геолошке подлоге, овим би се у потпуности прописали услови планирања, пројектовања и грађења, као и адекватни геотехнички услови санирања за подручја захваћена овим процесима.

Са инжењерско-геолошког аспекта, а према степену повољности терена за изградњу и на основу угрожености објеката и земљишта од клизишта, неопходно је **извршити адекватну категоризацију терена**. Овим би се, у зависности од категорије терена, трајно прописале мере заштите.

9.3. Заштита од штетног дејства вода

9.3.1. Заштита од великих вода реке Дунав, Велике Мораве и притока

Постојећи заштитни системи на водотоцима и уређеним притокама, на подручју града и општине Смедерева, конципирани су као линијски системи насипа за пасивну заштиту од поплава, комбиновани са системима ретензија у градској зони, чиме се у потпуности уклапају у генералне смернице развоја у овој области водопривреде.

Да би се обезбедила стабилност, поузданост и функционалност постојећих система за заштиту од поплава, планирани су одговарајући радови и мере у циљу формирања целовитих заштитних система – повезаних објеката којим се штити територијална целина – касета.

Приоритет првог ранга у наредном периоду је **доградња и финализација заштитне касете** којој припада град Смедерево, што ће бити остварено након реализације планираног измештања индустријске луке из градског приобаља реке Дунав и дефинисања статуса простора на којем су лоцирани објекти за складиштење расутог и комадног терета у зони силоса. Траса заштитне линије је дефинисана.

Планирано измештање ове станице, омогућило би примену трајних решења заштитних објеката, при чему простор према Дунаву, који укључује споменике културе и друге објекте постаје зона нужног плављења - зона ризика са аспекта урбаног и просторног уређења.

Евидентне су могућности реализације објеката и уређених површина у зони постојећих и заштитних система, у функцији приближавања града обали реке Дунав. Површине водног земљишта у небраћем делу представљају значајан комплекс за реализацију атрактивних садржаја: туристичко рекреативних. Узводно од градске зоне егзистирају садржаји туристичко рекреативног карактера - зона излетишта Југово, са локалним заштитним системом, који је позитиван пример усклађености оствареног степена заштите и садржаја у залеђу, при чему је уређење обале обезбедило природни приступ обали.

Интерес града да се обезбеди уређени обални појас у зони државног пута до излетишта Југово, компатибилан је са обавезом поменутих страна да се обезбеди поуздано и трајно решење заштите зоне клизишта од ерозионог дејства тока.

Ново корито реке Језаве, које је изграђено за потребе евакуације отпадних технолошких вода железаре изложено је неповољном дејству засипања чврстом фазом отпадних вода. Реконструкција насипа и одржавање заштитне функције овог дела система је трајна обавеза корисника. Узводна деоница система са регулисаним коритом реке Раље није завршена. Предстоје радови на изградњи и делом реконструкцији система уз формирање заштитних касета и нужних ретензија.

Генерално, у приобаљу свих водотока на подручју Смедерева потребно је дефинисати, на основу допунских анализа сценарија плављења, зоне и границе потенцијалног плављења, која не искључује, већ само опредељује могућност коришћења за планиране садржаје у будућности.

На мањим водотоцима, на којима нису заокружени линијски системи заштите, као што је река Језава, посебно река Раља у зони насеља Колари, обезбеђење заштите од поплава може се постићи повећањем пропусне моћи речног корита и изградњом одбрамбених насипа.

У приобаљу регулисаног корита реке Раље, у зони самог насеља Колари и узводно од насеља, у циљу повећања поузданости постојећих линијских заштитних система, потребно је применити концепт заштите применом нужних ретензија, растеретних и ободних канала. Нужне ретензије би се формирале изградњом насипа друге линије и то на пољопривредним или шумским земљиштима и просторима са добрима мање вредности, који би се користили у случају потребе за одбраном вреднијих низводних подручја. У приобаљу реке Раље постоје такви простори.

9.3.2. Заштита од штетног утицаја високих подземних вода у приобаљу река Дунав, Велике Мораве и притока

Постојећи степен заштите се може унапредити, сагласно садашњем и планираном начину коришћења угрожених површина. То се односи на нове и планиране садржаје у индустријској зони на површинама које се тренутно бране од ове врсте утицаја, са степеном заштите - максимално дозвољеном нивоу подземних вода који одговара првобитном виду коришћења- у пољопривредне сврхе.

Са хидротехничког аспекта неизучена је зона плавлена високих подземних вода за више водостаје од меродавних.

У том смислу, посебно је важна планска мера у наредном периоду- **идентификација потенцијално угрожених локалитета у залеђу од високих подземних вода**, са циљем подизања критеријума заштите (снижењем нивоа подземних вода за екстремне услове), односно подизање степена заштите вреднијих садржаја (локални дренажни системи заштите).

У постпланском периоду, током 2010. године, надлежно водопривредно предузеће је покренуло активности на реконструкцији каналске мреже у Годоминском пољу, продубљивањем и повезивањем постојећих канала, чиме ће се стање угрожености од подземних вода у овом подручју значајно поправити. Свакако, за делове ових подручја потребно је предвидети и локалне мере, односно обавезу локалне заштите од високих подземних вода – кроз израду одговарајуће урбанистичке документације и утврђивање обавеза будућих корисника у погледу сопствене заштите.

Утицај US Steel-овог канала технолошке воде на приобаље, због измењеног режима воде у њему, није изучен у довољној мери, а прелиминарне анализе потврђују оправданост примене нових мера заштите од неповољних утицаја режима воде у каналу.

10. Организација простора од интереса за одбрану земље

Основни задаци за уређење простора Смедерева за потребе одбране су:

- обезбеђење услова за оптимални мирнодопски развој Смедерева и насеља, активирање привредних потенцијала и оспособљавање свих видова комуникације за друштвено-економски развој, што је уједно и обезбеђење просторних предуслова за одбрану, заштиту, рад и живот у ратним и ванредним условима;
- захтеви и критеријуми у области просторних мера за организацију и уређење простора, који се уграђују у план у циљу обезбеђења потреба одбране и заштите и који су полазна основа за материјализацију система одбране у поступку планирања и уређења простора;
- дефинисање степена угрожености и услова за јачање природне и вештачке отпорности територије у циљу обезбеђења ефикасне заштите.

Најугроженије делове територије Смедерева представљају подручја градске агломерације, где су највеће концентрације становништва и грађевинског фонда, затим индустријска зона града у којој су капацитети производно-индустријских погона као и складиште "Југопетрола" и подручје на коме egzистира USS Serbia и Messer-Tehnogas.

На основу изнетих задатака, мере које повећавају отпорност простора за потребе одбране земље јесу следеће:

10.1. Природни ресурси

Земљиште

- Повећање површина под шумама (са 5% на 8-10%);
- Дестимулација нерационалног коришћења пољопривредног земљишта за ширење насеља и изградњу објеката (изградња искључиво у оквиру грађевинских атара насеља);
- Предузимање мера у циљу спречавања деградације пољопривредног земљишта (од ерозија, бујица, поплава, пожара).

Воде

- Спречавање и онемогућавање загађења површинских а нарочито подземних вода територије;
- Успостављање квалитетног режима заштите, уз мониторинг према резервату пијаће воде Шалиначко извориште, као и обезбеђивање услова за функционисање постојећег секундарног изворишта у Годоминском пољу (технолошка вода).

Шуме

- Планирати повећање и равномернији распоред шумског фонда и дефинисати га као заштитни шумски појас у односу на Аутопут, реку Мораву и Дунав.

10.2. Становништво - урбанизација

- Ограничавати претерану концентрацију становништва у граду, давањем акцента на равномерни и умерени раст центара сеоских насеља у успостављеној мрежи насеља Града Смедерева;
- Формирање система центара издиференцираних по нивоу функција, уз њихово опремање одговарајућим нивоом техничке и комуналне инфраструктуре;
- Смањење миграционог притиска на градски центар Смедерево, изградњом инфраструктуре у сеоским насељима и успостављањем мреже објекта јавних служби и привредних организација на планском подручју.

10.3. Делатности**Привредне делатности**

- Производне погоне лоцирати ван зона становања;
- Размотрити могућност резервних прикључака инфраструктуре у случају делимичног оштећења инфраструктуре значајних привредних субјеката (USS Serbia, ЈП "Електроморава", АД "Исхрана", АД "Милан Благојевић", "Желвоз", ...);
- Према простору заузетом од стране ових привредних индустријских субјеката обезбедити проходност саобраћајницама, а нарочито обратити пажњу на саобраћајнице Смедерево-Београд, изградњу недостајућег дела М-24 и Коларски правац;
- Поменута предузећа се не дислоцирају и настављају функционисање са редукованим бројем радника, те је потребно да обезбеде склонишне капацитете у складу са бројем запослених;
- Планирати измештање луке на нову локацију коју је потребно инфраструктурно опремити;
- По могућству, предвидети изградњу магацина за брашно, силоса за житарице, електричних млинова за млевење житарица, смештајних капацитети за резервоаре за гориво и већи број угоститељских објеката у природно маскирним подручјима општине који се могу користити за прихват и организовану исхрану становништва;
- Из градског ткива дислоцирати привредне садржаје ("16. Октобар", "Никола Крга", ...);
- У што већој мери задржати постојеће пољопривредне површине и стимулисати ратарску и сточарску производњу.

Друштвене делатности

- Планирати равномерни размештај друштвених делатности
- У планирању нових стамбених комплекса предвидети изградњу здравствених установа, а постојеће стање организационим мерама побољшати (присуство лекара и стоматолога). Здравствени центар Смедерево на постојећој локацији нема класично склониште, нити подрумске просторије које би ојачавањем вршиле функцију заштите болесника на стационарном лечењу, те је битно предвидети могућност импровизовања прихватних здравствених пунктова у погодним јавним и пословним зградама у случају елементарних непогода и ратних разарања.

10.4. Физичке структуре

Насеља

Кроз уравнотежен развој мреже насеља стимулирати равномернији и умеренији раст центара сеоских насеља.

У сеоским насељима планирати изградњу и обнављање инфраструктурне мреже, изградњу објеката јавних служби (здравство, култура), отварање радних места и опште уређење насеља.

Избегавати високу концентрацију при планирању изградње туристичких комплекса, хотела и викенд насеља, а у што већој мери по могућству стимулирати породичну стамбену изградњу у урбаним и сеоским насељима.

10.5. Посебне одредбе

- Планском и урбанистичком документацијом којом се дефинишу правила уређења и градње, водити рачуна да се између постојећих и новопланираних изграђених зона, што је могуће више обезбеђују простори којима је могуће провлачити комуникације одговарајућег реда.
- Изграђеност и искоришћеност простора у граду не сме да прелази дозвољену границу, како би се избегла трајна закрченост простора, односно да мање од 50% насеља буде покривено рушевинама.
- Спратност изградње физичких структура у што већој мери уједначавати и избегавати градњу појединачних објеката високе спратности, окружених објектима ниске спратности, како би се избегла секундарна рушења, рушевине са преклапањем и нестанак против-пожарних баријера.
- Обезбедити довољно слободних простора и зелених површина у градском ткиву.
- Заштиту електро-енергетске, тт-мреже, водовода и канализације обавезно вршити укопавањем делова мреже или објеката који се могу укопати, а оно чије је укопавање нерентабилно заштитити лоцирањем на природно заштићенијим и скривенијим местима.
- Из града измештати транзитни саобраћај, Луку и Железничку станицу.
- Постојећи зонинг Индустријске зоне и њеног развоја, задржати.
 - Будући грађевински објекти треба да буду срачунати на сеизмичке силе по степену угрожености на 7°MCS. Објекте од посебног значаја срачунати за 1°MCS већи од опште сеизмичности.
- У погледу заштите од поплава на преосталом делу Дунавске обале, на територији општине, завршити изградњу обало-утврде.
- На регистрованим клизиштима Плавинац, Провалија, Монопол, Мајдан, Убилци, Карађорђево брдо, Редутско брдо не планирати веће степене изградње, већ те просторе санирати појасевима заштитног зеленила.

Напомена : Ове одредбе су у целини уграђене у конкретна планска решења.

Г.2. НАМЕНА ПРОСТОРА И БИЛАНСИ ПОВРШИНА**1. ЗОНИРАЊЕ ПРОСТОРА И ПРЕТЕЖНА НАМЕНА**

Макро зоне (правци развоја):

- 1. Дунавска макрозона**
 - туризам, спорт, рекреација и одмор
 - воћарство и виноградарство
 - индустрија
- 2. Шумадијска макрозона**
 - доминантни саобраћајни правац (Коридор X)
 - воћарство и ратарство
- 3. Моравска макрозона**
 - транзитни правац
 - саобраћајно чвориште
 - сточарство и ратарство
 - експлоатација минералних сировина (шљунак, песак)
 - туризам

Ове три макрозоне немај јасно одређену границу и међусобно се додирују, а на неким местима и преклапају.

Мезо (микро) зоне

Налазе се у оквиру поменутих макрозона и представљају прецизније диференцирање различитих компаративних функција са претежном наменом која доминира у њима, а према изразитим географским, физиономским, историјским, традиционалним, тржишним и другим предусловима.

У тако формираним макрозонама издвајају се следеће мезозоне:

I Дунавска макрозона:**1. Шалиначка мезозона**

- **Обухват:** Зона се простире од Велике Мораве до њеног ушћа у Дунав, па до канала технолошке воде USS Serbia и грађевинског подручја сеоског насеља Липе;
- **Потенцијали:** водоизвориште Шалинац, шљункаре (купалишта), мрежа канала, Шалиначки луг, Шалиначко језеро, културни репер утврђење Кулич-град;
- **Намена:** заштита водоизворишта (ужа и шира); природно-историсјки туристички комплекс (Шалиначки луг - Шалиначко језеро - Кулич); производња вискоквалитетне здраве хране; спортски риболов на каналу технолошке воде. Кроз ову зону планиран је пролазак значајног саобраћајног правца (Дунавска магистрала).

2. Индустијска зона Смедерева

- **Обухват:** Зона се простире од канала технолошке воде USS Serbia до смедеревске марине;
- **Потенцијали:** пут М-24, оформљена стара индустијска зона, фабрика прераде воде, изузетан макро положај локације који је иницирао формирање индустијске зоне на овом месту, аеродром;
- **Ограничења:** висок ниво подземних вода, каналска мрежа;
- **Намена:** задржава се и шири индустијска зона до канала са новом теретном луком и РТЦ у њеном залеђу, као и привредно-индустијско-логистички комплекс између пута М-24 и канала технолошке воде. На овај начин привредно-индустијски комплекс би садржао: **а)** индустијски парк са слободном зоном, **б)** трансформисане Годоминске штале у СПИЦ. У Годоминском пољу би се и налазила локација за сајам S*EXPO.

3. Градска зона

- **Обухват:** Зона се простире од смедеревске марине до саме границе града Смедерева са подручјем Београда;
- **Потенцијали:** Културно-историски садржај (Тврђава, град Смедерево и др.), марина, веслачки клуб, туристички комплекс Југово, спортско-рекреативна зона Орешца;
- **Ограничења:** железничка пруга до Старе железаре, постојећа лука, Стара железара, недовршени систем обалоутврде;
- **Намена:** формирање јединствене целине града и обале реке Дунав, уз завршетак пешачке и бициклистичке стазе до и око Тврђаве, као и подизање смештајних и садржајних капацитета овог потеза. У овој зони се успоставља висок ниво архитектонског и естетског односа према објектима кроз партерно уређење терена, уз стриктну забрану градње објеката који нису у складу са наменом (нарочито у делу између Ул. Деспота Ђурђа ка Дунаву, до Старе железаре). У делу код Орешца који је у зони ниске обале Дунава, неуређеног корита и у зони плављења формирано је спонтано неусловно насеље кућа за одмор. Планска намена овог простора ће се ближе дефинисати нижим планским документима града Смедерева, у правцу формирања зоне заштите од високих вода, са елементима садржаја за спорт и рекреацију; кванташка пијаца у Удовимама.

II Шумадијска макрозона:

Шумадијска макрозона је потпуно кохерентна, са веома сличним садржајима на читавој територији. Ипак се условно издвајају две мезозоне, које су територијално и функционално оријентисане више према центрима заједнице насеља:

1. Друговачка мезозона

2. Михајловачка мезозона

- **Обухват Шумадијске макроне:** макрозона се простире од северне до јужне границе територије Смедерева, са Аутопутем као доминантним антропогеним репером у њој;
- **Потенцијали:** Коридор X са 4 излазне петље; пољопривредно земљиште претежно за воћарство и ратарство; ловна подручја, природни потенцијали и вредности (Луњевачка шума, саставци На Букви и др.), туристички мотиви (Друговачко језеро, шуме...);
- **Намена:** заштита и унапређење пољопривредног земљишта (задржава се ратарство и воћарство) као и утврђивање нове пољопривредне политике (интензивна пољопривреда уместо досадашње екстензивне), подизање шумског комплекса као заштитног појаса Коридора X, нова кванташка пијаца у Коларима.

III Моравска макрозона:

1. Шалиначка мезозона

- Зона која је већ дефинисана у Дунавској макрозони али је заједничка и са Моравском макрозоном.

2. Зона USS Serbia

- **Обухват:** зона обухвата подручје села Радинац, Липе, Раља, Враново и Мала Крсна;
- **Потенцијали:** USS Serbia; саобраћајно чвориште у Малој Крсни; непосредна близина Аутопута; депонија чврстог отпада (Јелен До); квалитетно пољопривредно земљиште;
- **Ограничења:** еколошки hazard од железаре и депоније као и високо захтевни еколошки стандарди који ограничавају друге активности у простору;
- **Намена:** задржава се индустријска зона USS Serbia; заштита Радиначког водоизворишта (зоне заштите); рекултивација и обнова *Црвеног канала* (канал отпадне воде USS Serbia); формирање сточне пијаце у Липама; очување ратарско-сточарске производње у залеђу насеља; стимулација развоја малих и средњих предузећа на делу пожаревачке петље као комплементи привредној делатности града

3. Осипаоничка мезозона

- **Обухват:** села уз Велику Мораву линијског правца север-југ;
- **Потенцијали:** велики број становника на релативно уском простору; алувијон Велике Мораве као квалитетно пољопривредно земљиште; близина Аутопута, железничка пруга;
- **Ограничења:** расута бесправна изградња и дивље депоније;
- **Намена:** интензивна пољопривреда (ратарство и сточарство) на делу од Велике Мораве до Аутопута као и у залеђу Велике Мораве); повезивање ове мезозоне преко осипаоничке петље са шумадијском макрорегијом; развој привредних делатности мањег обима (из домена "породичних бизниса") дуж саобраћајних праваца.

2. ОСНОВНЕ КАТЕГОРИЈЕ ЗЕМЉИШТА - шумско, пољопривредно, водно и грађевинско земљиште - биланс планираних површина

26. Биланс планираних површина основних категорија земљишта у административном подручју града Смедерева

ОСНОВНА КАТЕГОРИЈА ЗЕМЉИШТА	(km ²)	Пост.	УКУПНО	
ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ				
Постојеће површине под шумама	25.52	25.52	49.53 ¹	
Планиране површине за пошумљавање	24.01			
ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ				
Ратарско воћарски реон	111.10	324.49	300.48	
Ратарско виноградарско воћарски реон	46.43			
Ратарско сточарско повртарски реон	124.60			
Приградски реон	42.36			
ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ И ВОДНЕ ПОВРШИНЕ				
Мелиорациони системи	4.9	16.04	16.04	
Хидротехничка инфраструктура	1.67			
Ретензије	0.32			
Површине експлоатације шљунка и песка	0.15			
Водено огледало Дунава	9.00			
Водотоци - оријентациона површина	7.19	7.19		
Водотоци - дужине				
Река Дунав		20.0 km		
Река Велика Морава		27.0 km		
Река Коњска		25.5 km		
Регулисано корито реке Језаве		20 km		
Вучачки поток		5.5 km		
Селиште		4.0 km		
Саставци		3.5 km		
ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ				
Грађевински реон града Смедерева	47.12	108.46	108.46	
Грађевинска подручја сеоских насеља	57.55			
Грађевинско земљиште	3.79			
УКУПНО АДМИНИСТРАТИВНО ПОДРУЧЈЕ ГРАДА СМЕДЕРЕВА		481. 70 km ²		

¹ Планиране површине за пошумљавање су површине пољопривредног земљишта ниже бонитетне класе; постојеће пољопривредно земљиште је у укупном билансу умањено за наведену површину

Подаци о површинама основних категорија земљишта (пољопривредног, шумског, водног и грађевинског земљишта), као и претежних намена, приказани су на основу базе података програмског пакета MapInfoProfessional 7.0., у којем је рађен графички део Просторног плана града Смедерева. Посебно се наводе одступања од званичних података о укупној површини водног земљишта и површина, као и оријентационих површина самих речних токова у административном подручју града Смедерева.

Г.3. ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА**1. ПРИНЦИПИ И ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА И ГРАЂЕЊА НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА СМЕДЕРЕВА**

Принципи и правила уређења простора и грађења на подручју града Смедерева утврђују се:

А) За све категорије земљишта, и то:

- Пољопривредно земљиште
- Шумско земљиште
- Водно земљиште
- Грађевинско земљиште
 - а. Грађевинско земљиште у обухвату грађевинских подручја насеља, изузев грађевинског подручја Смедерева, за које се правила уређења и грађења утврђују Планом генералне регулације
 - б. Грађевинско земљиште ван грађевинских подручја насеља, које је одређено овим Планом

Принципи и правила уређења простора и грађења, у границама горе описаног земљишта, служе за:

- регулисање изградње на пољопривредном, шумском и водном земљишту, изузев за делове овог земљишта за које се овим Планом утврђује обавеза израде урбанистичког плана; у том случају принципи и правила уређења и грађења служе као смернице за израду урбанистичког плана;
- регулисање изградње на грађевинском земљишту у обухвату грађевинских подручја насеља за која се не утврђује урбанистички план, односно за која се утврђују шематски прикази уређења у овом Плану;
- регулисање изградње на грађевинском земљишту ван обухвата грађевинских подручја насеља;
- као смернице за израду урбанистичког плана за просторе за које се овим Планом прописује обавеза израде урбанистичког плана.

Б) За специфичне функције, системе и коридоре, и то:

- јавне објекте и јавне површине
- инфраструктурне системе
- заштићене коридоре

Принципи и правила уређења простора и грађења за горе наведене функције, системе и целине служе за:

- регулисање изградње објеката и површина јавне намене, директно на основу одредби овог Плана, изузев у деловима за које се овим Планом утврђује обавеза израде урбанистичког плана; у том случају принципи и правила уређења и грађења служе као смернице за израду урбанистичког плана;
- регулисање изградње инфраструктурних система, директно на основу одредби овог Плана, изузев у деловима за које се овим Планом утврђује обавеза израде урбанистичког плана; у том случају принципи и правила уређења и грађења служе као смернице за израду урбанистичког плана;
- регулисање изградње у заштићеним коридорима, директно на основу одредби овог Плана, изузев у деловима за које се овим Планом утврђује обавеза израде урбанистичког плана; у том случају принципи и правила уређења и грађења служе као смернице за израду урбанистичког плана;
- као смернице за израду урбанистичког плана за просторе за које се овим Планом прописује обавеза израде урбанистичког плана.

1.1. Принципи и правила уређења и грађења на пољопривредном земљишту

Основни принципи

- На пољопривредном земљишту је забрањена изградња.
- Дозвољено је изузетно:
 - изградња објеката у функцији пољопривреде
 - изградња објеката инфраструктуре, јавних објеката или јавних површина, и то првенствено на земљишту ниже бонитетне класе, у складу са правилима уређења и грађења за ту врсту објеката
 - изградња објеката / комплекса за коришћење обновљивих извора енергије
 - проширење грађевинског подручја насеља (до 5%), по утврђеној законској процедури, а на основу плана детаљне регулације
- Изузетно је могућа изградња на пољопривредном земљишту, и то на ободним парцелама до границе грађевинског подручја, по правилима уређења и грађења за сусретну зону у грађевинском земљишту, и то уколико на парцели постоје услови за минимални стандард комуналне опремљености, који подразумева приступ на пут и електроенергетску мрежу

Правила уређења

Изградња објеката у функцији пољопривреде на пољопривредном земљишту, у складу са овим Планом, реализује се на парцелама које имају основне инфраструктурне претпоставке (приступ на пут, минимални ниво комуналне опремљености – електричну енергију, интерни систем водовода и канализације), и то на основу претходно урађеног урбанистичког пројекта, у складу са правилима грађења утврђеним у овом Плану.

Изузетно, изградња појединачних економских објеката у функцији пољопривреде (објекти за смештај пољопривредних машина и алатки, репроматеријала и сл.) може се реализовати директно на основу одредби овог Плана, издавањем локацијске дозволе, и то уколико такви објекти не захтевају посебне инфраструктурне услове, при чему површина оваквих објеката не може прећи однос 1:50 (1,0m² бруто површине објекта на 50,0m² парцеле). У оквиру ових објеката могућа је и изградња стамбеног простора, површине до 50% укупне бруто развијене површине објекта.

Изградњу објеката инфраструктуре на пољопривредном земљишту могуће је реализовати директно на основу одредби овог Плана, под условом да се трасе инфраструктуре воде парцелама некатегорисаних пољопривредних или јавних путева, односно уз регулисане правно-имовинске односе, у складу са Законом, на земљишту изван ових парцела (на бази закупа, права службености пролаза, елабората непотпуне експропријације и сл.).

Изградња објеката/комплекса за коришћење обновљивих извора енергије (ветроелектране, мини хидроцентрале, производња биогорива и сл.) на пољопривредном земљишту реализује се искључиво на основу урбанистичког плана (плана детаљне регулације), у складу са правилима, стандардима и нормативима за ову врсту објеката и уз претходно прибављену сагласност министарства надлежног за послове пољопривреде.

На пољопривредном земљишту је могућа парцелација, у циљу изградње објеката у складу са овим Планом, при чему парцеле не могу бити мање површине од 0,5 ha (на основу Закона о пољопривредном земљишту).

На постојећим катастарским парцелама површине мање од 0,5 ha, уколико испуњавају све услове прописане овим принципима и правилима, дозвољена је изградња у складу са одредбама Плана.

За изградњу објеката на пољопривредном земљишту на основу овог Плана, према њиховој намени и карактеру, у складу са законском процедуром утврђује се потреба израде процене утицаја на животну средину.

Правила грађења

Врста и намена објеката који се могу градити:

- Појединачни економски објекти у функцији пољопривреде;
- Пословни објекти у функцији пољопривреде (објекти складиштења и прераде пољопривредних производа, објекти за узгој, органска производња хране и сл.) или шумске привреде (стругаре, сушаре дрвета и сл.) на пољопривредном земљишту ниже бонитетне класе;
- Објекти инфраструктуре, јавни објекти и површине.

Правила за изградњу појединачних економских објеката у функцији пољопривреде:

- 1) Максимална бруто површина објеката утврђује се према односу изградње 1:50 (1,0m² бруто површине објекта на 50,0m² парцеле);
- 2) Могућа је изградња стамбеног простора у оквиру објеката, површине до 50% укупне бруто развијене површине објекта;
- 3) Спратност објекта – П (приземље);

Правила за изградњу пословних објеката у функцији пољопривреде или шумске привреде:

- 1) Могућа је изградња, поред пословних објеката у функцији пољопривреде или шумске привреде и пратећих објеката који су у њиховој функцији;
- 2) Могућа је изградња стамбеног/смештајног простора у оквиру горе наведених пословних објеката, и то максималне површине до 100,0m²;
- 3) Минимална површина парцеле за пословне објекте у функцији пољопривреде или шумске привреде је 0,5 ha; изузетно, ове објекте је могуће градити и на постојећој парцели мање површине, али не мање од 0,25 ha;
- 4) Максимални индекс заузетости парцеле је $C = 40\%$, а максимални индекс изграђености $K = 0,5$ ³;
- 5) Минимална заступљеност уређених зелених површина на парцели је 25%;
- 6) Спратност објеката – П (приземље), изузетно П+Пк (приземље и поткровље) за управне објекте / делове објекта у оквиру комплекса;
- 7) Минимални ниво комуналне опремљености за ове садржаје је: приступ јавном путу, прикључење на електроенергетску мрежу, интерни систем водовода и канализације (бунар и водонепропусна септичка јама);
- 8) У оквиру комплекса је неопходно обезбедити услове за одлагање комуналног и другог отпада, у складу са прописима и планираном наменом.

Правила за изградњу објеката инфраструктуре, јавних објеката и површина:

Не утврђују се овим правилима. Изградња ових објеката се реализује на основу правила грађења утврђених за специфичне функције, системе и коридоре.

³ Изузетно, за пословне објекте у функцији пољопривреде, који представљају специфичну биотехничку целину, урбанистичким пројектом као инструментом спровођења Плана могуће је утврдити и другачије урбанистичке показатеље, у складу са технолошким карактеристикама садржаја.

1.2. Принципи и правила уређења и грађења на шумском земљишту

Основни принципи

- На шумском земљишту је забрањена изградња.
- Дозвољена је изузетно:
 - изградња објеката за газдовање шумама, у смислу Закона о шумама
 - изградња економских објеката у функцији шумске привреде, ловства, туризма и рекреације, према посебним условима из овог Плана
 - изградња објеката инфраструктуре, у складу са правилима уређења и грађења за ту врсту објеката

Правила уређења

Изградња објеката за газдовање шумама, у смислу Закона о шумама, реализује се директно на основу овог Плана и Закона.

Изградња економских објеката у функцији шумске привреде, ловства, туризма и рекреације на шумском земљишту, у складу са овим Планом, реализује се на парцелама које имају основне инфраструктурне претпоставке (приступ на пут, минимални ниво комуналне опремљености – електричну енергију, интерни систем водовода и канализације), и то на основу претходно урађеног урбанистичког пројекта, у складу са правилима грађења утврђеним у овом Плану.

Изузетно, изградња отворених садржаја у функцији рекреације на шумском земљишту (шумске пешачке или трим-стазе, видиковци, пунктови за одмор и сл.) може се реализовати директно на основу одредби овог Плана, издавањем локацијске дозволе, и то уколико такви објекти не захтевају посебне инфраструктурне услове.

За изградњу економских објеката у функцији шумске привреде, ловства, туризма и рекреације на шумском земљишту потребно је – у поступку израде урбанистичког пројекта – прибавити сагласност министарства надлежног за послове шумарства.

За изградњу објеката на шумском земљишту на основу овог Плана, према њиховој намени и карактеру, у складу са законском процедуром утврђује се потреба израде процене утицаја на животну средину.

Максимална површина парцеле за изградњу економских објеката у функцији шумске привреде, ловства, туризма и рекреације на шумском земљишту је 10 ари, у складу са Законом о шумама.

Изградњу објеката инфраструктуре на шумском земљишту могуће је реализовати директно на основу одредби овог Плана, под условом да се трасе инфраструктуре воде парцелама некатегорисаних шумских или јавних путева, односно уз регулисане правно-имовинске односе, у складу са Законом, на земљишту изван ових парцела (на бази закупа, права службености пролаза, елабората непотпуне експропријације и сл.).

Правила грађења

Врста и намена објеката који се могу градити:

- Објекти за газдовање шумама, у смислу Закона о шумама;
- Економски објекти у функцији шумске привреде (стругаре, сушаре и сл.), објекти у функцији ловства, туризма и рекреације (ловачки домови, угоститељски, рекреативни садржаји и сл.);
- Објекти инфраструктуре.

Правила за изградњу објеката за газдовање шумама:

Не утврђују се овим правилима.

Правила за изградњу економских објеката у функцији шумске привреде, ловства, туризма и рекреације:

- 1) Максимална бруто површина под објектима се не утврђује овим правилима, већ је условљена планираном наменом и величином парцеле;
- 2) Максимални индекс заузетости парцеле је $C = 25\%$, а максимални индекс изграђености $K = 0,3$;
- 3) Максимални проценат заузетости земљишта свим изграђеним садржајима (објекти, приступне, манипулативне, паркинг-површине и сл.) је 40% ;
- 4) Максимална површина парцеле је 10 ари;
- 5) Спратност објеката – П (приземље) за објекте у функцији шумске привреде, максимално П+1 (приземље и спрат) за објекте у функцији ловства, туризма и рекреације;
- 6) Минимални ниво комуналне опремљености за ове садржаје је: приступ јавном путу, прикључење на електроенергетску мрежу, интерни систем водовода и канализације (бунар и водонепропусна септичка јама).

Правила за изградњу објеката инфраструктуре:

Не утврђују се овим правилима. Изградња ових објеката се реализује на основу правила грађења утврђених за специфичне функције, системе и коридоре.

1.3. Принципи и правила уређења и грађења на водном земљишту**Основни принципи**

- На водном земљишту забрањена је изградња.
- Дозвољена је изузетно:
 - изградња водних објеката и других објеката и уређаја у функцији коришћења водног земљишта, у смислу Закона о водама
 - изградња привредних објеката за експлоатацију речних наноса, узгој рибе, комерцијалних објеката за спорт, туризам и рекреацију, према посебним условима из овог Плана
 - изградња објеката инфраструктуре, у складу са правилима уређења и грађења за ту врсту објеката
- Изградња на водном земљишту реализује се на основу зонирања водног земљишта у обухвату Плана, односно према наменама утврђеним за поједине зоне.

Правила уређења***Зонирање водног земљишта***

Водно земљиште у границама Плана обухвата:

- водно земљиште у зони обале Дунава
- водно земљиште у зони обале Велике Мораве
- остало водно земљиште (остали водотоци, вештачке акумулације, каналска мрежа и др.)

Водно земљиште у зони **обале Дунава** дефинисано је положајем регулационе линије насипа или обалоутврде за регулисане делове корита, односно границом водног земљишта утврђеном Законом о водама за нерегулисане делове корита.

Водно земљиште припадајуће дунавске обале зонира се – према намени – на следеће зоне:

1. Зона од источне границе територије Смедерева (ушће Мораве) до комплекса "Југопетрола" (укључујући и овај комплекс) – експлоатација речних наноса, претоварни капацитети и сл.;

2. Зона од комплекса "Југопетрола" до комплекса Старе железаре – културно-туристички, спортско-рекреативни и наутички садржаји;
3. Зона од комплекса Старе железаре до Орешца – спортско-рекреативне површине;
4. Зона Орешца – зона плављења, ниске обале, неуређеног корита – заштитна функција и рекреација;

Водно земљиште у зони **обале Велике Мораве** дефинисано је положајем регулационе линије насипа или обалоутврде за регулисане делове корита, односно границом водног земљишта утврђеном Законом о водама за нерегулисане делове корита.

Планом се не предвиђа посебно зонирање припадајуће обале Велике Мораве.

Дуж целог припадајућег тока могућа је изградња објеката за експлоатацију речних наноса и објеката за узгој рибе.

Остало водно земљиште у обухвату Плана (остали водотоци, каналска мрежа, мочварне и забарене површине, вештачке акумулације настале експлоатацијом неметаличних сировина) не зонира се посебно овим Планом.

На водним површинама водотока, каналске мреже, мочварних и забарених површина није дозвољена изградња.

На површинама око вештачких акумулација могућа је изградња објеката за спорт, туризам и рекреацију, као и објеката за узгој рибе.

Правила за уређивање и изградњу

Водни објекти и други објекти и уређаји у функцији коришћења водног земљишта, у смислу Закона о водама, могу се градити у свим зонама водног земљишта утврђеним у Плану. Изградња ових објеката реализује се на основу Закона о водама и Закона о планирању и изградњи, у складу са карактером и врстом објеката.

Изградња привредних објеката за експлоатацију речних наноса, узгој рибе и сл. и комерцијалних објеката за спорт, туризам и рекреацију на водном земљишту, у деловима / зонама водног земљишта где је то предвиђено овим Планом, реализује се на основу урбанистичког пројекта, у складу са правилима грађења утврђеним у овом Плану, уз претходно прибављене услове надлежног водопривредног предузећа.

За веће комплексе у функцији спорта, туризма и рекреације (купалишта, плаже, смештајни комплекси и сл.), изградња се реализује на основу урбанистичког плана (плана детаљне регулације).

Изградњу објеката инфраструктуре на водном земљишту могуће је реализовати директно на основу одредби овог Плана, уз претходно прибављену сагласност надлежног Министарства, односно надлежног водопривредног предузећа.

За изградњу објеката на водном земљишту на основу овог Плана, према њиховој намени и карактеру, у складу са законском процедуром утврђује се потреба израде процене утицаја на животну средину.

Правила грађења

Правила за изградњу на водном земљишту у овом Плану дефинишу се на основу намена утврђених за поједине зоне.

За површине водног земљишта у границама градског подручја Смедерева, статус и намена овог земљишта, као и правила уређења и грађења, дефинишу се одредбама Плана генералне регулације за грађевинско подручје Смедерева, односно плановима детаљне регулације, у складу са општим принципима и правилима из овог Плана.

Врста и намена објеката који се могу градити:

У свим зонама водног земљишта на подручју Плана:

- Водни објекти и други објекти и уређаји у функцији коришћења водног земљишта, у смислу Закона о водама;
- Објекти инфраструктуре.

Поред овога, у појединим зонама водног земљишта:

Зона обале Дунава:

ЗОНА 1

- Објекти, платформе и уређаји за претовар роба, у зони обухвата Плана генералне регулације за грађевинско подручје Смедерева;
- Монтажне надстрешнице или објекти за привремено складиштење, у зони обухвата Плана генералне регулације за грађевинско подручје Смедерева;
- Објекти за експлоатацију речних наноса (објекти, уређаји и опрема за вађење наноса, сепарацију материјала и др.)
- Приступна саобраћајна и неопходна комунална и техничка инфраструктура;

ЗОНА 2

- Трајни објекти културног, туристичког, наутичког, угоститељског и др. карактера;
- Пристани за мања путничка пловила;
- Паркинг-површине;
- Континуирана пешачка стаза – шеталиште уз обалу;
- Приступна саобраћајна и неопходна комунална и техничка инфраструктура.

ЗОНА 3

- Спортско-рекреативне површине;
- Трајни или привремени објекти мањег капацитета – туристичког, угоститељског и другог карактера;
- Пристани за мања путничка пловила;
- Паркинг-површине;
- Континуирана пешачко-бициклистичка стаза уз обалу;
- Приступна саобраћајна и неопходна комунална и техничка инфраструктура.

ЗОНА 4

- Формирање заштитног зеленог приобалног појаса до регулације државног пута, у функцији заштите коридора пута од ерозије земљишта;

Зона обале Велике Мораве:

- Објекти за експлоатацију речних наноса (објекти, уређаји и опрема за вађење наноса, сепарацију материјала и др.)
- Објекти и опрема за узгој рибе (кавези, складишни и дистрибутивни објекти на обали и сл.)
- Монтажне надстрешнице или објекти за привремено складиштење;
- Приступна саобраћајна и неопходна комунална и техничка инфраструктура;

Зона осталог водног земљишта:

- Трајни или привремени туристички, спортско-рекреативни, угоститељски и други објекти;
- Објекти и опрема за узгој рибе (кавези, складишни и дистрибутивни објекти на обали и сл.)
- Приступна саобраћајна и неопходна комунална и техничка инфраструктура;

Правила за изградњу водних објеката и других објеката и уређаја у функцији коришћења водног земљишта:

Не утврђују се овим правилима.

Правила за изградњу привредних објеката за експлоатацију речних наноса, узгој рибе и сл.:

- 1) Поред објеката основне намене, могућа је изградња и пратећих објеката у њиховој функцији;
- 2) Максимални проценат заузетости земљишта свим изграђеним садржајима (објекти, приступне, манипулативне, паркинг-површине и сл.) је 60%;
- 3) Минимална и максимална површина земљишта/парцеле за ову намену се не утврђује овим Планом;
- 4) Спратност објеката – П (приземље);
- 5) Минимални ниво комуналне опремљености за ове садржаје је: приступ јавном путу и прикључење на електроенергетску мрежу.

Правила за изградњу комерцијалних објеката за:

- 1) Поред објеката основне намене, могућа је изградња и пратећих објеката у њиховој функцији;
- 2) Максимална бруто површина под објектима се не утврђује овим правилима, већ је условљена планираном наменом и површином земљишта;
- 3) Максимални индекс заузетости земљишта је $C = 40\%$;⁴
- 4) Минимална и максимална површина земљишта/парцеле за ову намену се не утврђује овим Планом;
- 5) Спратност објеката – максимално П+1 (приземље и спрат);⁵
- 6) Минимални ниво комуналне опремљености за ове садржаје је: приступ јавном путу и прикључење на електроенергетску мрежу, интерни систем водовода и канализације (бунар и водонепропусна септичка јама).

Правила за изградњу објеката инфраструктуре:

Не утврђују се овим правилима. Изградња ових објеката се реализује на основу правила грађења утврђених за специфичне функције, системе и коридоре.

1.4. Принципи и правила уређења и грађења на грађевинском земљишту

Основни принципи

- На грађевинском земљишту је могућа изградња у складу са одредбама овог Плана, односно урбанистичких планова који се израђују на основу њега.
- Правила уређења и грађења за грађевинско земљиште важе у обухвату грађевинских подручја насеља (изуев грађевинског подручја Смедерева), грађевинског земљишта ван граница грађевинских подручја насеља, као и на другом земљишту прописаном овим Планом.
- Проширење грађевинског подручја насеља у складу са овим Планом (до 5%) реализује се по прописаној формално-правној процедури, уз претходну израду плана детаљне регулације за проширено грађевинско подручје, односно – према потреби – плана генералне регулације за целокупно грађевинско подручје насеља. У том случају, правила уређења и грађења ће користити као смернице код израде ових урбанистичких планова.

⁴ За делове водног земљишта у обухвату Плана генералне регулације, односно планова детаљне регулације, могу се у фази израде ових планова утврдити и другачје вредности, али не веће од 50%.

⁵ За подручја водног земљишта у обухвату Плана генералне регулације, односно планова детаљне регулације, могу се у фази израде ових планова утврдити другачје спратности, у складу са наменом и месним условима. До израде наведених планова примењују се правила из овог Плана.

1.4.1. Грађевинско земљиште у обухвату грађевинских подручја насеља

Правила уређења

Грађевинска подручја насеља у овом Плану представљају грађевинско земљиште у коме је претежна намена породично становање: пољопривредног, мешовитог или непољопривредног карактера.

У оквиру грађевинских подручја насеља могу бити заступљене и друге намене: производња, пословање, јавни и комерцијални садржаји, верски објекти, спорт и рекреација, култура, сервиси, комуналне површине и др. – с тим да је њихова заступљеност у односу на укупно грађевинско подручје максимално 30%.

Дозвољене делатности које се могу обављати у склопу породичних стамбено-пословних, пословних или производних објеката у границама грађевинских подручја насеља су из области: пољопривреде (из домена услуга: пољ. апотека, вет. станица; производње: у оквиру породичног домаћинства – цвећарство, повртарство, млекарство итд.), трговине, услужних делатности, туризма и угоститељства, здравства и социјалне заштите, културе, забаве, спорта и рекреације, пословно-административних делатности, услужних сервиса (бензинске или гасне станице, перионице и сл.) и др. – уз услов да не угрожавају животну средину и окружење.

За изградњу објеката стамбено-производне или нестамбене намене у грађевинским подручјима насеља на основу овог Плана, према њиховој намени и карактеру, у складу са законском процедуром утврђује се потреба израде процене утицаја на животну средину.

У границама грађевинских подручја насеља површина грађевинске парцеле је условљена наменом објекта, али не може бити мања од 4 ара.

Изузетно, на постојећим парцелама површине мање од 4 ара, али не мање од 3 ара, дозвољена је изградња искључиво стамбених објеката, према параметрима утврђеним у правилима грађења у овом Плану.

Изградња објеката у обухвату грађевинских подручја насеља реализује се директно на основу одредби овог Плана, издавањем локацијске дозволе.

Изузетно, за стамбено-производне, пословно-производне и производне објекте, као и пословне објекте на површинама већим од 15 ари, у граници грађевинских подручја насеља у складу са овим Планом, изградња је условљена претходном изградом урбанистичког пројекта.

За грађевинска подручја насеља за која се овим Планом, или у постпланском периоду, утврђује потреба израде плана генералне регулације или планова детаљне регулације, до израде ових планова важиће правила за уређење и изградњу утврђена овим Планом.

Изградњу објеката инфраструктуре у обухвату грађевинских подручја насеља могуће је реализовати директно на основу одредби овог Плана, под условом да се трасе инфраструктуре воде парцелама некатегорисаних или јавних путева, односно уз регулисане правно-имовинске односе, у складу са Законом, на земљишту изван ових парцела (на бази закупа, права службености пролаза, елабората непотпуне експропријације и сл.).

Правила грађења

Врста и намена објеката који се могу градити:

- Породични стамбени или стамбено-пословни објекти;
- Породични стамбено-производни објекти;
- Економски објекти: хладњаче, летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацин хране за сопствену употребу и др., пушнице, сушионице, кошеви, амбари, силоси, надстрешница за пољопривредне машине и возила, магацини хране и објекти намењени исхрани стоке и др.; живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници, испусти за стоку, ђубришне јаме

- ђубришта, пољски клозети и др., за потребе индивидуалног домаћинства, а у оквиру економског дворишта, које се мора организовати у дубини грађевинске парцеле;
- Пословни објекти (из домена дозвољених делатности за грађевинска подручја насеља);
- Производни објекти (из домена дозвољених делатности за ова подручја);
- Објекти инфраструктуре, јавни објекти и површине.

На једној грађевинској парцели се може градити више објеката различите намене, као и помоћни и пратећи објекти у функцији основне намене, с тим да морају да буду испоштовани услови дефинисани правилима за изградњу појединих врста објеката.

Правила за изградњу стамбених објеката:

- 1) Минимална површина грађевинске парцеле:
 1. за објекте искључиво стамбене намене – 400m²
 2. за стамбене објекте са економским/пољопривредним објектима на парцели – 600m²
- 2) Ширина фронта грађевинске парцеле – минимално 12,0m;
- 3) Индекс изграђености – максимално 0,6;
- 4) Индекс искоришћености – максимално 30%;
- 5) Спратност објекта – максимално П+1+Пк (приземље, спрат и поткровље);
- 6) Минимална удаљеност грађевинске линије објекта од регулације парцеле – 5,0m; на потесима где су грађевинске линије постојећих објеката на различитој удаљености од регулације, грађевинска линија нових објеката се утврђује према позицији већине изграђених објеката;
- 7) Минимална међусобна удаљеност објеката, изузев за специфичне економске објекте за које се удаљења дефинишу овим Правилима, у начелу је 1/2 висине вишег објекта, али не мање од 4,0m;
- 8) Минимална удаљеност објеката од бочних граница парцеле је 1,5m када на бочној страни објекта не постоје отвори стамбених просторија, односно 3,5m на супротној страни;
- 9) Приступ парцели је са јавног пута, односно индиректно преко интерног приступа минималне ширине 2,5m за стамбене објекте, односно 3,5m ако се у залеђу налазе економски објекти;
- 10) Минимална ширина колског пролаза у двориште је 2,5m за стамбене објекте, односно 3,5m ако се у залеђу налазе економски објекти;
- 11) Паркирање возила за сопствене потребе се обезбеђује у оквиру парцеле.

Правила за изградњу економских објеката:

- 1) Међусобно растојање стамбеног објекта од сточне стаје је минимално 15m;
- 2) Растојање ђубришта и пољског клозета од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде је минимално 20m, и то само на нижој коти;
- 3) Међусобна растојања економских објеката различите врсте зависе од организације економског дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте;
- 4) Ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле је – минимално 1,0m;
- 5) Ако се економски део једне парцеле непосредно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање нових економских објеката у односу на стамбени објекат на другој парцели се утврђује: за сточну стају – минимално 15m, за ђубриште и пољски клозет – минимално 20m и то само на нижој коти;
- 6) На парцели са нагибом терена, у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти;
- 7) Најмања ширина приступног економског пута на парцели је 3,5m;
- 8) Економско двориште се може постављати уз јавни пут, а економски објекти на грађевинској линији чије се растојање од регулације повећава за најмање 3,0m зеленог појаса у односу на правила за положај грађевинске линије стамбених објеката.

Правила за изградњу стамбено-пословних, пословних и производних објеката:

- 1) Минимална површина грађевинске парцеле – 600m² за стамбено-пословне или пословне објекте, односно 800m² за производне објекте;
- 2) Ширина фронта грађевинске парцеле – минимално 15m за стамбено-пословне или пословне објекте, односно 20m² за производне објекте;
- 3) Индекс изграђености – максимално 0,6;
- 4) Индекс искоришћености – максимално 40%;
- 5) Спратност објекта – максимално П+1+Пк (приземље, спрат и поткровље);
- 6) Минимална удаљеност грађевинске линије објекта од регулације парцеле – 5,0m; на потесима где су грађевинске линије постојећих објеката на различитој удаљености од регулације, грађевинска линија нових објеката се утврђује према позицији већине изграђених објеката;
- 7) Минимална међусобна удаљеност објеката, изузев за специфичне економске објекте за које се удаљења дефинишу овим Правилима, у начелу је 1/2 висине вишег објекта, али не мање од 5,0m;
- 8) Минимална удаљеност објеката од бочних граница парцеле је 1,5m када на бочној страни објекта не постоје отвори стамбених просторија, односно 3,5m на супротној страни;
- 9) Приступ парцели је са јавног пута, односно индиректно преко интерног приступа минималне ширине 3,5m;
- 10) Минимална ширина колског пролаза у двориште је 3,5m.

Правила за изградњу објеката инфраструктуре, јавних објеката и површина:

Не утврђују се овим правилима. Изградња ових објеката се реализује на основу правила грађења утврђених за *специфичне функције, системе и коридоре*.

1.4.2. Грађевинско земљиште ван граница грађевинских подручја насеља

Грађевинско земљиште ван граница грађевинских подручја насеља у овом Плану обухвата делове земљишта, у складу са Законом, на коме постоје или се планирају објекти претежно стамбене, пословне или производне намене.

Грађевинско земљиште ван граница грађевинских подручја насеља које се утврђује овим Планом обухвата следеће просторне целине:

1. потес правца Аутопут Е-75 – Водањ (Водањска петља)
2. потес Ландолског пута
3. потес Коларског пута
4. потес Цариградског друма (правац Радицац-Враново-Мала Крсна)
5. потес Мала Крсна-Скобаљ
6. потес правца Аутопут Е-75 – Пожаревац (Пожаревачка петља)

Границе горе описаних целина грађевинског земљишта дефинисане су на графичком прилогу – Реферална карта бр. 1 – Намена простора.

Правила уређења

Претежне намене у дефинисаним целинама грађевинског земљишта ван граница грађевинских подручја насеља утврђују се:

- за потес правца Аутопут Е-75 – Водањ:
 - туризам, у функцији пољопривреде (воћарство, виноградарство)
 - пословање (искључиво из домена пољопривреде, и то складиштење и дистрибуција пољопривредних производа), у складу са нивоом комуналне опремљености подручја
- за потес Ландолског пута:
 - становање – викенд зона
- за потес Коларског пута:
 - пословно-привредна зона - пословање, из домена терцијерних делатности (трговина, услуге, дистрибуција и сл.), у складу са нивоом комуналне опремљености подручја

- за потес Цариградског друма:
 - привредна зона - из домена секундарних и терцијерних делатности: производња мањег обима (комплементарна производним програмима постојеће привреде), пословање (трговина, сервиси, услуге и сл.)
- за потес правца Аутопут Е-75 – Пожаревац:
 - привредна зона - из домена терцијерних делатности: трговинске, посредничке, сервисне функције Смедерева
 - у наставку ове зоне, дуж државног пута М-24 од надвожњака према Пожаревцу: могућ развој терцијерних делатности у функцији туризма и путне привреде, уз коришћење алтернативних саобраћајних приступа у залеђу пута
- за потес Мала Крсна-Скобаљ:
 - стамбено-пословна зона - становање са пословањем из домена услужних делатности (делатности дозвољене за грађевинска подручја насеља у овом Плану)

У оквиру наведених целина, поред претежних намена могу бити заступљене и друге намене: становање, пословање, комерцијални садржаји, објекти спорта и рекреације, социјалне заштите, културе, сервиси, комуналне површине и др. – с тим да је њихова заступљеност у односу на укупно грађевинско подручје максимално 30%.

У оквиру наведених целина могућа је и изградња објеката инфраструктуре, јавних објеката и површина, у складу са правилима уређења и грађења за ту врсту објеката.

За изградњу објеката нестамбене намене у целинама грађевинског земљишта ван грађевинских подручја насеља, према њиховој намени и карактеру, у складу са законском процедуром утврђује се потреба израде процене утицаја на животну средину.

У горе описаним целинама грађевинског земљишта минимална површина грађевинске парцеле је условљена наменом објекта, али не може бити мања од 6 ари за пословне објекте, односно 10 ари за производне објекте.

Изузетно, на постојећим парцелама површине мање од 6 ари, али не мање од 4 ара, дозвољена је изградња искључиво стамбених објеката (у целинама где је то могуће), према параметрима утврђеним у правилима грађења у овом Плану.

На грађевинској парцели у овим целинама, поред објекта/објеката основне намене могу се градити и помћни и пратећи објекти у функцији основне намене, с тим да морају да буду испоштовани услови дефинисани правилима за изградњу појединих врста објеката.

Изградња објеката у обухвату грађевинског земљишта ван граница грађевинских подручја насеља реализује се у начелу на основу урбанистичког пројекта, уз претходно прибављену сагласност надлежног управљача пута на који се објекат прикључује.

Изузетно, изградњу стамбених или стамбено-пословних објеката у овим целинама могуће је реализовати директно на основу правила уређења и грађења у овом Плану, издавањем локацијске дозволе, уз претходно обезбеђене услове надлежног управљача пута.

За делове грађевинског земљишта ван граница грађевинских подручја насеља за које се Планом предвиђа разрада на нивоу урбанистичког плана, изградња објеката се реализује у складу са урбанистичким планом. У овим подручјима, изузев у подручјима за која је донета одлука о изради урбанистичког плана, до израде ових планова важиће услови за изградњу утврђени овим Планом.

Изградњу објеката инфраструктуре у обухвату грађевинског земљишта ван граница грађевинских подручја насеља могуће је реализовати директно на основу одредби овог Плана, под условом да се трасе инфраструктуре воде парцелама јавних или некатегорисаних путева, односно уз регулисане правно-имовинске односе, у складу са Законом, на земљишту изван ових парцела (на бази закупа, права службености пролаза, елабората непотпуне експропријације и сл.).

Правила грађења

Врста и намена објеката који се могу градити:

- Породични стамбени или стамбено-пословни објекти;
- Пословни објекти (из домена дозвољених делатности за поједине просторне целине);
- Производни објекти (из домена дозвољених делатности за поједине просторне целине);
- Објекти инфраструктуре, јавни објекти и површине.

На једној грађевинској парцели се може градити више објеката различите намене, као и помоћни и пратећи објекти у функцији основне намене, с тим да морају да буду испоштовани услови дефинисани правилима за изградњу појединих врста објеката.

Правила за изградњу стамбених и стамбено-пословних објеката:

- 1) Минимална површина грађевинске парцеле – 400m² за стамбене, односно 600m² за стамбено-пословне објекте;
- 2) Ширина фронта грађевинске парцеле – минимално 12,0m за стамбене, односно 15,0m за стамбено-пословне објекте;
- 3) Индекс изграђености – максимално 0,6;
- 4) Индекс искоришћености – максимално 30% за стамбене, односно 40% за стамбено-пословне објекте;
- 5) Спратност објекта – максимално П+1+Пк (приземље, спрат и поткровље);
- 6) Минимална удаљеност грађевинске линије објекта од регулације парцеле утврђује се према категорији / рангу пута на који се објекат прикључује, али не може бит мања од 5,0m;
- 7) Минимална међусобна удаљеност објеката у начелу је 1/2 висине вишег објекта, али не мање од 4,0m;
- 8) Минимална удаљеност објеката од бочних граница парцеле је 1,5m када на бочној страни објекта не постоје отвори стамбених просторија, односно 3,5m на супротној страни;
- 9) Минимална ширина колског пролаза у двориште је 2,5m за стамбене објекте, односно 3,5m за стамбено-пословне објекте;
- 10) Паркирање возила за сопствене потребе се обезбеђује у оквиру парцеле;

Правила за изградњу пословних и производних објеката:

- 1) Минимална површина грађевинске парцеле – 600m² за пословне, односно 1.000m² за производне објекте;
- 2) Ширина фронта грађевинске парцеле – минимално 20m;
- 3) Индекс изграђености – максимално 0,7;
- 4) Индекс искоришћености – максимално 50%;
- 5) минимално учешће зеленила у комплексу је 20%;
- 6) Спратност објекта – максимално П+1+Пк (приземље, спрат и поткровље);
- 7) Минимална удаљеност грађевинске линије објекта од регулације парцеле утврђује се према категорији / рангу пута на који се објекат прикључује, али не може бит мања од 5,0m;
- 8) Минимална међусобна удаљеност објеката у начелу је 1/2 висине вишег објекта, али не мање од 5,0m;
- 9) Минимална удаљеност објеката од бочних граница парцеле је 1,5m када на бочној страни објекта не постоје отвори стамбених просторија, односно 3,5m на супротној страни;
- 10) Минимална ширина колског пролаза у двориште је 3,5m;
- 11) Паркирање возила за сопствене потребе се обезбеђује у оквиру парцеле;
- 12) На парцели је неопходно обезбедити услове за одлагање комуналног и другог отпада за сопствене потребе, у складу са Законом.

Правила за изградњу објеката инфраструктуре, јавних објеката и површина:

Не утврђују се овим правилима. Изградња ових објеката се реализује на основу правила грађења утврђених за специфичне функције, системе и коридоре.

1.5. Принципи и правила уређења земљишта и изградње јавних објеката и јавних површина

Основни принципи

- Изградња јавних објеката и јавних површина је у начелу могућа на свим категоријама земљишта у обухвату Плана.
- Изградња јавних објеката и јавних површина у складу са овим правилима реализују се на простору изван границе Плана генералне регулације за грађевинско подручје Смедерева
- Изградња ових објеката и површина у граници Плана генералне регулације регулише се посебним правилима у том плану.

Правила уређења

Изградња јавних објеката и јавних површина у складу са овим Планом у начелу се реализује директно на основу овог Плана, издавањем информације о локацији и локацијске дозволе, уколико се такви објекти граде на постојећем јавном земљишту.

Изузетно, изградња сложенијих комплекса јавних објеката и јавних површина на постојећем јавном земљишту, на површинама већим од 15 ари, реализује се на основу урбанистичког пројекта.

За потребе утврђивања јавног интереса у циљу изградње објеката и површина јавне намене, приступа се изради одговарајућег урбанистичког плана.

Изградња јавних објеката и јавних површина у складу са овим Планом условљена је одговарајућим нивоом комуналне опремљености (минимални ниво подразумева прикључење на јавни пут, електроенергетску мрежу, интерни систем водовода и канализације).

На парцелама планираним за изградњу јавних објеката у складу са овим Планом може се градити више објеката различите намене, као и помоћни и пратећи објекти у функцији основне намене, при чему је неопходно поштовати услове градње дефинисане правилима у овом Плану.

Правила грађења

Правила за изградњу јавних објеката:

- 1) Величина објеката се не утврђује овим Планом, већ је условљена врстом и наменом, односно прописима за изградњу одговарајуће врсте објеката;
- 2) Спратност објеката: максимално П+2, изузетно П+3 за објекте јавне администрације;
- 3) Објекти могу имати подрумске или сутеренске етажеске, уколико не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе;
- 4) Индекс изграђености: максимално 1,0
- 5) Индекс заузетости парцеле: максимално 40%
- 6) Удаљеност објеката у односу на регулацију утврђује се у складу са њиховом наменом и положајем парцеле у односу на јавни пут, али не може бити мања од 5,0m;
- 7) Минимална међусобна удаљеност објеката у начелу је 1/2 висине вишег објекта, али не мање од 4,0m;
- 8) Унутар парцеле је неопходно обезбедити услове за несметано функционисање: приступ објектима, паркирање возила, услове за одлагање комуналног отпада и др.;
- 9) Површине за зеленило у комплексу: минимално 20%.

Правила за изградњу јавних површина

Изградња и реконструкција саобраћајне мреже (јавни путеви и улице):

- 1) Регулациона линија утврђује се у односу на осовину јавног пута или на граничну линију и обележава за све постојеће и планиране саобраћајнице;

- 2) Ширина појаса регулације утврђује се у зависности од функције и ранга саобраћајнице, односно инфраструктуре као хоризонтална, надземна и подземна регулација, а најмања дозвољена ширина појаса регулације по врстама саобраћајница је:

- саобраћајнице у сеоским насељима	10,0m
- колски пролази	5,0m
- противпожарни пролази	3,5m
- 3) Регулациона линија и осовина нових саобраћајница утврђују се у односу на постојећу регулацију и парцелацију, постојеће трасе саобраћајница и функционалност саобраћајне мреже;
- 4) Нивелација саобраћајница и других јавних саобраћајних површина одређује се прорачуном падова и попречних и подужних профила појаса регулације. Утврђене аналитичке координате (коте нивелете) карактеристичних тачака у плану нивелације представљају основ за утврђивање нивелета регулационих линија као и основ за постављање улаза у објекте или уређење осталог простора ван појаса регулације;
- 5) Саобраћајнице се изводе са савременим коловозним застором и одговарајуће носивости за планирани ранг саобраћаја;
- 6) У профилу саобраћајнице, поред саобраћајне функције, потребно је обезбедити простор за полагање инфраструктурне мреже;
- 7) Приликом планирања нових или реконструкција постојећих саобраћајница тежити да се обезбеди улично зеленило (дрвореди, травњаци и слично);
- 8) Пешачке површине (стазе и тротоари) обавезно физички издвојити у посебне површине заштићене од моторног саобраћаја (изузев код интегрисаних улица);
- 9) Ширина тротоара: за кретање пешака минимално 1,5m;
- 10) За инвалидна лица на пешачким прелазима предвидети изградњу обореног закошеног ивичњака минималне дужине 1,3m.

Правила за изградњу и уређење јавних зелених површина:

- 1) Изградња и уређење јавних зелених површина реализује се на основу пројеката уређења, који се израђују на ажурним геодетским подлогама са учртаном постојећом вегетацијом и инфраструктуром;
- 2) Партерна решења ускладити са наменом и функцијом зелене површине, тако да се не угрозе постојеће вредности зелене површине;
- 3) Нивелациона решења ускладити са конфигурацијом терена;
- 4) Хортикултурна решења ускладити са трасама подземних инсталација – испоштовати потребна минимална одстојања: од водовода 1,5m, од канализације 2,5m, од топловода 3,0m, од електроинсталација 2,0m, од тт-инсталација 1,5m, односно у складу са важећим техничким прописима;
- 5) Избор врста за озелењавање усагласити са наменом и функцијом зелене површине, као и са условима средине;
- 6) Избор врста за дрвореде усагласити са ширином улице и утврдити адекватна растојања између садница – у зависности од врсте и прилаза објектима;
- 7) За дрворедне саднице обезбедити отворе за садњу минималног пречника 1,2m и минималног растојања од објекта 3,0m;
- 8) Однос површина – поплочања, травњака и високог растиња ускладити са наменом зелене површине;
- 9) У оквиру јавних зелених површина могу се постављати елементи урбаног мобилијара, телефонске говорнице, јарболи, билборди, односно изградити објекти спорта и рекреације.

1.6. Принципи и правила уређења земљишта и изградње инфраструктурних система

Основни принципи

- Изградња објеката и траса инфраструктуре је могућа на свим категоријама земљишта у обухвату Плана.
- Изградња објеката и траса инфраструктуре у складу са овим правилима реализују се на простору изван границе Плана генералне регулације за грађевинско подручје Смедерева.
- Изградња ових објеката у граници Плана генералне регулације регулише се посебним правилима у том плану.

Правила уређења

Изградња траса и објеката инфраструктуре у складу са овим Планом реализује се директно на основу одредби Плана, под условом да се исти граде на парцелама јавних или некатегорисаних путева, односно другог јавног земљишта.

У случају изградње изван ових парцела, директно спровођење на бази Плана је могуће уз регулисане правно-имовинске односе, у складу са Законом (на бази закупа, права службености пролаза, елабората непотпуне експропријације и сл.).

Правила за изградњу

Правила за изградњу водоводне мреже:

- Улична мрежа се поставља испод коловоза, на 1,0m од његове ивице;
- Дубина укопавања: минимална 1,0 - 1,2m;
- Мрежа се у начелу полаже у коридору јавног земљишта. Ако не постоји могућност вођења кроз јавно земљиште, трасу полагати кроз приватно земљиште, уз регулисање правно-имовинских односа, у складу са Законом (на бази сагласности, закупа, права службености пролаза и сл.);
- Полагање мрежа кроз путно земљиште вишег ранга, испод пруга, водотока и сл., условљено је прибављањем услова / сагласности надлежних предузећа и институција;
- Мрежу полагати у супротној страни улице од планиране или изведене електро- и тт-мреже, где је то могуће;
- Ако се у истом рову полажу водови других инсталација, морају се задовољити минимална прописана растојања заштите;
- Сеоска водоводна мрежа, као и приватни водоводи, могу се градити према посебним водопривредним условима које издаје надлежно предузеће.

Правила за изградњу фекалне канализационе мреже:

- Дубина укопавања: минимално 1,0m;
- Мрежа се у начелу полаже у коридору јавног земљишта. Ако не постоји могућност вођења кроз јавно земљиште, трасу полагати кроз приватно земљиште, уз регулисање правно-имовинских односа, у складу са Законом (на бази сагласности, закупа, права службености пролаза и сл.);
- Мрежу полагати у супротној страни улице од планиране или изведене електро- и тт-мреже, где је то могуће;
- Ако се у истом рову полажу водови других инсталација, морају се задовољити минимална прописана растојања заштите.

Правила за изградњу атмосферске канализационе мреже:

- Траса уличних водова се поставља испод коловоза, на удаљености 1,5m од осовине коловоза;
- Мрежа се поставља изнад нивоа подземних вода, уз обавезно заптивање спојева;

- Мрежу полагати у супротној страни улице од планиране или изведене електро- и тт-мреже, где је то могуће;
- Ако се у истом рову полажу водови других инсталација, морају се задовољити минимална прописана растојања заштите.

Правила за изградњу електроенергетске мреже:

- Сви водови (далеководна и нисконапонска мрежа) морају бити кабловски, подземни, ако су у близини запаљивих или експлозивних материјала, складишних простора, паркинга за камионе, отворених радних простора, и сл.;
- Подземни водови се полажу у тротоару на дубини од 1,0m, на растојању 0,5m од регулационе линије, у зеленој површини или путном земљишту на дубини од 0,8m, или у профилу саобраћајнице, на дубини од 1,0m;
- Подземни водови који се не полажу у регулационом појасу саобраћајнице, полажу се на најмањој удаљености 0,5m од подземних делова објекта, на дубини од 0,8-1,0m;
- Стубови нн-мреже до 1kV постављају се у тротоару, на 30cm од ивичњака, а ако улица нема тротоар у коловозу уз регулациону линију, с тим да не ометају улазе у дворишта и не угрожавају безбедност објеката и људи;
- Ако се у истом рову полажу и водови других инсталација морају се задовољити минимална прописана растојања заштите;
- У истом рову никада не полагати електроенергетске водове и топоводе или пароводе;
- Растојање прикључног стуба до места прикључка на објекту не треба да буде веће од 30m;
- Светилке јавне расвете, стубови и канделабри, постављају се уз регулациону линију или 30cm од ивичњака, а није дозвољено њихово постављање изнад других подземних инсталација и средином тротоара;
- За осветљење фасада, споменика, групација зеленила, паноа и сл., користити рефлекторе монтиране на стубовима и постољима, на фасадама, уређеним зеленим и поплочаним површинама, и сл.
- Постојеће трафостанице се задржавају и могуће је њихово проширење и реконструкција;
- Растојање трафостанице од стамбеног објекта: минимално 3,0m;
- Трафостанице морају имати приступ за допрему, монтажу и одржавање опреме, као и приступ ватрогасном возилу.

Правила за изградњу термоенергетске мреже:

- Топловодне инсталације се полажу на дубини од 0,80-1,0m, на растојању 1,0m од регулационе линије;
- У истом рову се не полагају електроенергетски водови и топоводи или пароводи;
- Гасоводна мрежа се полаже подземно, изван конструкције саобраћајнице;
- Код паралелног вођења са другим подземним инсталацијама гасовод мора бити удаљен минимално 0,40m, а код укрштања 0,20m; уколико није могуће постићи ова растојања дозвољено је и мање, уз уградњу обавезне заштитне опреме;
- Дубина укопавања гасовода, зависно од теренских услова, дефинисана је минималним надслојем земље изнад горње ивице цеви. У габариту саобраћајнице износи 1,30m изнад горње ивице заштитне цеви, а на осталим теренима уобичајено око 0,80m;
- Минимална дубина гасовода при укрштању са путевима износи 1,0m, а са железничком пругом 1,50m;
- Гасовод се полаже у ров ширине 50cm + d (d = пречник гасовода).

Правила за изградњу телекомуникационе мреже:

- Трасе постојећих оптичких и мрежних каблова задржавају се ако су у појасу тротоара или у зеленој траци улице и ако не угрожавају локацију других планираних објеката;
- За полагање каблова потребно је обезбедити простор у тротоарима постојећих или планираних улица или у путном земљишту државних путева, на дубини од 1,0m. Ако улица нема тротоар каблови се полажу на 0,5m од регулационе линије;

- Мрежу полагати у супротној страни улице од планиране или изведене електромереже, где је то могуће;
- Ако се у истом рову полажу и водови других инсталација морају се задовољити минимална прописана растојања заштите;
- Растојање каблова од подземних делова објеката: минимално 0,5m;
- Базне радио-станице се могу постављати на јавним слободним површинама или на одговарајућем објекту;
- Јавне телефонске говорнице могу се постављати на местима где постоји могућност полагања прикључног кабла и где је фреквентност људи велика: на прилазима и у јавним објектима (школе, железничке и аутобуске станице, спортски објекти, објекти културе, и сл.), на трговима, тротоарима улица, парковима и другим просторима где њихове локације не ометају пешачки и други саобраћај, не затварају улазе, прилазе и слично.

1.7. Принципи и правила уређења и грађења у заштићеним коридорима

Основни принципи

- Заштићени коридори у овом Плану представљају коридоре, односно појасе регулације са зонама заштите, у којима постоје или се планирају објекти и трасе путне, железничке, водопривредне, техничке и комуналне инфраструктуре.
- У оквиру заштићених коридора у начелу је забрањена изградња.
- Дозвољена је изузетно:
 - изградња објеката у функцији путне привреде, водопривреде, објеката инфраструктуре, у складу са планом.
- Изградња у заштићеним коридорима условљена је посебним условима надлежних предузећа – управљача коридора.

Правила за уређење и изградњу

У складу са специфичностима изградње и експлоатације, законским прописима и правилницима који третирају одређене инфраструктурне системе, успостављен је систем заштите, односно дефинисање заштитних зона/појаса и режим заштите, односно могућност и условљеност изградње у овим зонама/појасима.

Електроенергетска мрежа:

ДВ 400 kV	- минимум 40 m обострано од хоризонталне пројекције далековода
ДВ 220 kV	- минимум 30 m обострано од хоризонталне пројекције далековода
ДВ 110 kV	- минимум 25 m обострано од хоризонталне пројекције далековода
ДВ 35 kV	- минимум 12 m обострано од хоризонталне пројекције далековода
ДВ 10 kV	- минимум 2 m обострано од хоризонталне пројекције далековода

У заштитним појасевима далековода није дозвољена изградња објеката високоградње и вегетације високог растиња. Евантуална изградња испод или у близини заштитног појаса условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV, односно посебним условима надлежног управљача предметног далековода.

Гасоводна мрежа:

Магистрални гасовод (p = 50 b)	- 30 m обострано од ивице гасоводне цеви
Разводни гасовод (p = 50 b)	- 30 m обострано од ивице гасоводне цеви
Дистрибутивна разводна гасоводна мрежа (p = 6/12 b)	- 3 m обострано од ивице гасоводне цеви
Дистрибутивна разводна гасоводна мрежа (p = 4 b)	- 1 m обострано од ивице гасоводне цеви
ГМРС	- 50 m у радијусу
МРС	- 15 m у радијусу

На правцима постојеће и планиране гасоводне мреже у прописаним заштитним зонама забрањена је изградња објеката високоградње. Изградња у непосредној близини гасоводне мреже и објеката условљена је Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода, а за добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде надлежног предузећа – управљач система.

Топловодна мрежа:

Заштитне цеви у које се постављају

топловодне инсталације

- 1 m обострано од ивице цеви

Забрањена је изградња објеката високоградње у заштитној зони. Услове за изградњу објеката у непосредној близини топловода издаје надлежно предузеће – управљач система.

Телекомуникациона мрежа:

Утврђена зона заштите према прописима износи:

Оптички кабл

- 1 m обострано од хоризонталне пројекције кабла

(ужи појас заштите)

- 4 m (шири појас заштите)

Приступни чвор

- нема заштитне зоне

Максимална површина земљишта за приступни чвор је 100m².

У ужем заштитном појасу није дозвољена изградња. Изградња у ширем заштитном појасу, као и укрштање са другим инфраструктурним системима, условљено је прописима и условима надлежног управљача телекомуникационе инфраструктуре.

Вододводна мрежа:

Главни цевовод

- 2,5 m обострано

Ширина појаса заштите цевовода ван насеља одређује се у односу на пречник цевовода обострано.

Забрањена је изградња објеката високоградње, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром изводе се по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.

Услове за изградњу објеката у непосредној близини цевовода издаје надлежно предузеће – управљач система.

Канализациона мрежа:

Канализациона мрежа и колектор

- 1,5 m обострано

Забрањена је изградња објеката високоградње, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром изводе се по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.

Услове за изградњу објеката у непосредној близини издаје надлежно предузеће – управљач система.

Водопривредна инфраструктура:

Ретензија - На основу претпостављених максималних вода дефинисати максималну површину ретензије и то прогласити водним земљиштем.

Дренажни канал - Прогласити водним земљиштем и обострано обезбедити по 10 m.

Одбрамбени насип - Минимум 5 m, обострано од хоризонталне пројекције, односно ножице насипа.

Водно земљиште - Дефинисана површина представља заштићену зону.

Земљиште које се не брани од поплава (плављени терени) - Дефинисана површина представља натуралну заштићену зону.

Услове за изградњу објеката у непосредној близини издаје надлежно водопривредно предузеће.

Путна инфраструктура:

Државни пут I реда – аутопут

непосредни заштитни појас - 40m обострано, мерено од ивице земљишног појаса пута

појас контролисане изградње - 40m обострано, од непосредног заштитног појаса

Државни пут I реда

непосредни заштитни појас - 20m обострано, мерено од ивице земљишног појаса пута

појас контролисане изградње - 20m обострано, од непосредног заштитног појаса

Државни пут II реда

непосредни заштитни појас - 10m обострано, мерено од ивице земљишног појаса пута
појас контролисане изградње - 10m обострано, од непосредног заштитног појаса

Локални пут

непосредни заштитни појас - 5m обострано, мерено од ивице земљишног појаса пута
појас контролисане изградње - 5m обострано, од непосредног заштитног појаса

У непосредном заштитном појасу у начелу није дозвољена изградња, изузев објеката инфраструктуре, путних објеката, објеката у функцији пута, на основу претходне сагласности надлежног управљача пута.

Изградња у појасу контролисане изградње условљена је посебним условима надлежног управљача пута.

Рекламне табле и панои, ознаке, натписи и сл. могу се постављати поред државних путева, на удаљености од 7 m од ивице коловоза, односно поред локалних путева на удаљености од 5 m од ивице коловоза.

Прикључење на јавни пут реализује се на основу посебних услова надлежног управљача пута.

Железничка инфраструктура:

Непосредни појас заштите - 25m обострано, мерено од осе крајњег колосека

Шири појас заштите - 200m обострано, мерено од осе крајњег колосека

У непосредном појасу заштите забрањена је изградња. Дозвољена је изузетно изградња саобраћајница и објеката инфраструктуре, према посебним условима надлежног предузећа – управљача пруге.

Објекти као што су рудници, каменоломи, циглане, кречане, индустријске зграде, постројења и сл., не могу се градити у појасу ширине 50m обострано, мерено од осе крајњег колосека.

Изградња у ширем појасу заштите условљена је претходним условима надлежног предузећа – управљача пруге.

2. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА СМЕДЕРЕВА

Просторни план града Смедерева представља развојно-стратешки плански документ за подручје града Смедерева у његовим административним границама, за плански период до 2020. године, са утврђеним приоритетима за остварење до 2015. године.

План представља обавезу за све надлежне градске органе, институције и јавна предузећа, за приватни сектор и цивилно друштво, у оном делу у коме су дефинисана прецизна планска решења, правила и пропозиције. Приоритети до 2015. године представљају непосредну одговорност остварења за све институције, организације и предузећа, наведене у Плану.

Реализација приоритетних планских решења до 2015. године ослоњена је на постојећи систем институција у Граду Смедереву и Републици.

Део Плана у коме су дефинисане политике и смернице представља стратешки оквир и генерална упутства за економски и социјални развој, те је подложен даљем прецизирању, као и евентуалном преиспитивању у складу са актуелним тенденцијама на локалном и националном нивоу.

План представља плански и правни основ за даљу урбанистичку разраду, односно израду урбанистичких планова и урбанистичко-техничких докумената.

Сви плански документи у даљем поступку планирања морају да буду усаглашени са Планом – и то у погледу прецизираних планских решења, регионалне и локалне инфраструктуре и конкретних показатеља, тамо где су дефинисани, као и прецизираних услова заштите.

План ће бити подвргнут сталној контроли спровођења (постплански мониторинг) у односу на активности и тенденције у административном простору Града Смедерева, али и у простору суседних градова и општина. Истиче се и евентуална потреба усаглашавања планских одредби и решења у постпланском периоду, у смислу пре свега - промена у законодавним / нормативним, економским и друштвеним / социјалним оквирима града Смедерева, као и на националном нивоу. У случају оправданих и аргументованих разлога вршиће се измене и допуне овог Плана, а ревизија ће се вршити најкасније 5 година од усвајања Плана.

Ближа тумачења планских решења и одредби врши обрађивач Плана у сарадњи са надлежним одељењем Градске управе Смедерево.

2.1. Смернице за спровођење Просторног плана

Просторни план града Смедерева спроводи се на основу утврђених принципа и правила уређења простора и грађења, а у складу са дефинисаним циљевима, принципима и концепцијом развоја и планским решењима датим у Плану.

Спровођење Плана врши се:

I. У складу са Законом, разрадом на нивоу *обавезних урбанистичких планова и урбанистичко-планских докумената*, и то:

А) Израдом **Генералног урбанистичког плана Смедерева**, у границама претходно важећег Генералног плана "Смедерево 2020."

Б) Израдом **Плана генералне регулације за грађевинско подручје Смедерева**, у границама грађевинског подручја насеља Смедерево

До доношења ових планова, у њиховом обухвату примењује се Генерални план "Смедерево 2020.". Након доношења ових планова, одредбе Просторног плана града Смедерева примењиваће се у нивоу принципа и правила уређења простора и грађења и за делове територије између границе Генералног урбанистичког плана Смедерева и Плана генералне регулације за грађевинско подручје Смедерева.

В) Израдом **шематских приказа уређења** за обухват грађевинских подручја осталих насеља у обухвату Плана.

У обухвату подручја за која се раде шематски прикази уређења примењују се принципи и правила уређења простора и грађења у Просторном плану.

II. Разрадом на нивоу *планова генералне регулације*, према исказаним потребама и приоритетима, и то:

- у I фази: за центре заједнице насеља (Осипаоница, Колари, Михајловац и Друговац)
- у II фази: за остала насеља у обухвату Плана

До израде наведених планова генералне регулације за предметна подручја спровођење Плана ће се вршити у складу са принципима и правилима уређења простора и грађења у овом Плану, на основу утврђених шематских приказа уређења.

III. Разрадом на нивоу *планова детаљне регулације*, и то:

A) За следеће просторне целине:

- потес **Пожаревачке петље**, у границама дефинисаним Одлуком о изради плана
- потес **Шалиначког луга**, у границама утврђеног споменика природе, односно у границама које ће се утврдити одлуком о изради плана
- потес **Шалиначких језера**, у границама које ће се утврдити одлуком о изради плана, у складу са планираним обимом и карактером садржаја

У границама ових просторних целина изградња није могућа до доношења планова детаљне регулације. Коришћење простора у обухвату ових просторних целина до доношења одговарајућих планова одвија се усаглашено са постојећом наменом земљишта.

Б) За намене и садржаје за које је принципима и правилима уређења простора и грађења у овом Плану утврђена обавеза израде плана детаљне регулације:

- за проширење грађевинских подручја насеља, према пропозицијама Плана;
- за изградњу објеката/комплекса за коришћење обновљивих извора енергије на пољопривредном земљишту;
- за изградњу већих комплекса у функцији спорта, туризма и рекреације у зонама око водног земљишта, према пропозицијама Плана.

В) За потребе утврђивања јавног интереса у циљу изградње објеката и површина јавне намене, као и јавних инфраструктурних система.

- ПДР за изградњу далековода DV 400kV од постојећег DV 400kV 401/1 Београд 8 – Дрмно до ТС 400/220/110 kV Смедерево 3
- и други планови, у складу са исказаним потребама за утврђивањем јавног интереса

IV. Урбанистичком разрадом на нивоу *урбанистичког пројекта*, у свим случајевима предвиђеним принципима и правилима уређења простора и грађења на планском подручју.

V. Директним спровођењем, издавањем *информације о локацији и локацијске дозволе*, у складу са принципима и правилима уређења простора и грађења у овом Плану – за све случајеве који нису обухваћени горе наведеним смерницама.

Према потреби, за специфичне и комплексне садржаје који нису наведени у овом Плану, у складу са законским прописима и на основу опредељења надлежних органа Градске управе, тумачења обрађивача Плана и консултација надлежног органа за стручну контролу плана – утврђиваће се обавеза израде одговарајуће планске документације, односно инструменти и услови за реализацију садржаја.

2.2. Мере и инструменти за имплементацију Плана

Имплементација Просторног плана спроводи се континуирано, системом успостављених мера и инструмената који се тичу остваривања дефинисаних циљева, принципа и концепције развоја подручја и формулисаних планских решења.

Опште мере, усмерене на свеобухватну и систематску примену Плана, схваћену као обавезу за све актере који учествују у његовој имплементацији, односе се на:

а) **трајно праћење** тема и проблема заштите, уређења и развоја простора на планском подручју (постплански мониторинг);

б) **унапређење управљања просторним развојем** подручја кроз:

- демократско учешће свих актера;
- унапређење организације служби у области уређења простора (квалитетна хоризонтална координација и синхронизација);
- технолошко унапређење система комуналног сектора и корелације са грађанима;
- унапређење политичке одговорности у домену питања заштите, уређења и унапређења простора (бесправна градња, узурпација земљишта, комунални проблеми, естетика града и сл.);

Остварење постављених циљева, принципа и концепције у Просторном плану, као и секторских циљева – поред дефинисаних смерница за спровођење Плана, односно његову даљу урбанистичку разраду и примену – подразумева и израду **развојних докумената** - секторских стратегија, планова и програма развоја и акционих планова, усаглашених са националним и регионалним стратегијама и политикама, законским оквиром за поједине области и референтним европским документима.

У досадашњем периоду (међупериод од доношења Просторног плана општине Смедерево) донети су следећи референтни развојни документи који се односе на град Смедерево:

- Локални еколошки акциони план (2007.)
- Стратешки план локалног економског развоја града Смедерева, за период 2009-2014. године (2009/10.)
- Регионални план управљања отпадом (2010.)

Поред овога, Просторни план представља платформу и основ за дефинисање **развојних пројеката** града Смедерева у циљу укључивања у регионалне и европске програме и пројекте подршке и конкурсања код европских предприступних фондова на трансрегионалној основи.

У домену реализације планских решења, у Плану је дефинисан сет **приоритетних секторских решења**, према утврђеним потребама и приоритетима по појединим областима, за која је оцењено да - у складу са тренутним реалним капацитетима локалног нивоа - могу да буду остварена у првом планском периоду до 2015. године.

У циљу ефикасног остваривања приоритетних решења Планом се дефинише сет **организационих мера и инструмената**, **економско-финансијских мера**, **нормативних мера** и **политика** за свако појединачно решење.

Организационе мере и инструменти дефинишу носиоце реализације планских решења у оквирима постојеће институционалне организованости и капацитета на локалном - градском нивоу, као и надлежних ресорних министарстава, републичких институција, предузећа и организација, али и укључивање приватног сектора.

Економско-финансијске мере подразумевају дефинисање извора финансирања планских решења, како из средстава Града и са републичког нивоа (национални инвестициони фондови, ресорна министарства, надлежна републичке институције и предузећа), и могућност инвестирања и финансирања из различитих извора: кредитне линије, предприступни структурни фондови Европске уније, приватне инвестиције, донације, и сл.

Нормативне мере се односе на примену важеће законске регулативе на републичком нивоу, и доношење одговарајућих одлука на нивоу Скупштине града Смедерева. Ове мере подразумевају и даљу урбанистичку разраду, на основу утврђених планских одредби у овом Плану.

Развојне политике - на националном нивоу у различитим областима, и њихово дефинисање и усклађивање на локалном нивоу у складу са могућностима, потребама, карактеристикама и особеностима појединих сегмената природе и друштва, представљају полазни основ за реализацију приоритетних планских решења, али и даљег развоја – како на локалном нивоу, тако и у смислу регионалне сарадње.

Учесници у имплементацији Плана

Локални субјекти:

- Локална самоуправа
- Месне заједнице
- Јавна комунална предузећа
- Привредни субјекти
- Правна лица и пословни субјекти
- Цивилни сектор

Државни субјекти:

- Ресорна министарства
- Републичка јавна предузећа, нарочито:
 - ЈВП "Србијаводе";
 - ЈП „Путеви Србије“;
 - ЈП „Железнице Србије“;
 - ЈП „Србија шуме“;
 - ЈП „ЕМС - Електромрежа Србије“;
 - ЈП "Србијагас";
 - ЈП „ПТТ саобраћаја Србија“;
 - „Телеком Србија“ а.д.;
 - Оператери мобилне телефоније и кабловских система

Остали субјекти локалног, регионалног и националног нивоа:

- Привредна комора Србије
- Регионална привредна комора
- Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље
- Агенција за страна улагања и промоцију извоза (SIEPA)
- Агенција за развој малих и средњих предузећа,
- Невладин сектор
- Цивилни сектор
- Приватни сектор и др.

2.3. Мере за подстицање равномерног територијалног развоја

Остваривање равномерног територијалног развоја подручја утемељено је у основним планским опредељењима: *постизање већег степена функционалне интегрисаности подручја, уз обезбеђење услова за већу саобраћајну, инфраструктурну и економску доступност и интеграцију у односу на окружење.*

С обзиром на децентрализованост положаја градског центра Смедерево у односу на остала сеоска насеља, која неповољно делује на систем насеља, плански је предложено дефинисање и децентрализовање појединих функција – пре свега у центре заједнице насеља, како би се остварила просторно-развојна равнотежа и рационалан одржив развој целе територије, као и стабилност у руралном развоју. У том смислу, треба користити релативно равномерну распоређеност насеља по

целој територији, повољну величину насеља, повољне услове за развој пољопривреде, нарочито воћарства, сточарства и ратарства, задржан основни ресурс становништва, јако индустријско језгро у градском центру, али и многобројна мешовита домаћинства – који су утицајни фактори за стварање стратегије равномерног развоја села у административном подручју града Смедерева.

У контексту неопходности уравнотеженијег развоја целокупног простора, битно је уважити већ испољене иницијативе сеоских месних заједница, посебно везане за развој и унапређење инфраструктуре, пољопривреду и организацију откупа и промета, прерађивачке пољопривредне капацитете, туризам, али и унапређење и економску валоризацију централних активности у већим и значајнијим насељима. Зато је неопходно разноврсне иницијативе руралних насеља и даље на различите начине подстицати (пореском политиком, сталном едукацијом, већом урбанистичком активношћу, комуналном бригом и благовременим инспекцијским деловањем).

Сет планских решења, усмерен на подстицање равномерног територијалног развоја у Плану односи се на следеће аспекте:

- **равномернији размештај активности** кроз успостављање широке мреже мањих и разноликих производних јединица,
- **ограничавање** претеране **концентрације становништва у граду**, давањем акцента на равномерни и умерени раст центара сеоских насеља у успостављеној мрежи насеља града Смедерева;
- **формирање система центара** издиференцираних по нивоу функција, уз њихово опремање одговарајућим нивоом техничке и комуналне инфраструктуре;
- **смањење миграционог притиска на градски центар** Смедерево, изградњом инфраструктуре у сеоским насељима и успостављањем мреже објекта јавних служби и привредних организација на планском подручју.

Остваривање основних планских опредељења у погледу постизања већег степена функционалне интегрисаности подручја и развој горе наведених аспеката, третирају се кроз низ планских мера по појединачним областима / секторима развоја и интегрисани у пропозиције просторног развоја подручја. Посебан акценат у овом домену је дат у оквиру дефинисања принципа и правила уређења простора и грађења на планском подручју (усмеравањем употребе земљишта и активности на целом планском подручју, посебно активирање нових радних зона; стварањем планских инструмената за инфраструктурно опремање; и др.), али и кроз опредељивање приоритних планских решења која својим карактером и свеобухватношћу подједнако третирају читаву територију Смедерева. Систем мера за остваривање свих, а посебно приоритетних планских решења, укључује и све номиноване актере у остваривању Плана, па тако и субјекте одлучивања на свим хијерархијским нивоима у оквирима локалне самоуправе – МЗ, МК, али и приватног и цивилног сектора.

2.4. Мере кооперације са суседним општинама и градовима

Концепцијом регионалне организације Републике Србије, успостављени су функционално-развојни региони (НСТЈ-2), те је Смедерево у оквиру региона Источне Србије. Одредбама Просторног плана Републике Србије, мањи територијални сегменти - области (НСТЈ-3) засноване су на већ постојећим јединицама у организацији државе, односно окрузима: Подунавски округ - општине Смедеревска Паланка и Велика Плана и град Смедерево, као окружни центар. На овај начин се лакше и потпуније активирају расположиви ресурси, омогућава се већа технолошка и економска димензионираност капацитета и постиже потпунија заступљеност друштвене инфраструктуре и њен рационалнији територијални размештај.

У периоду који је дефинисан као временски хоризонт Плана очекује се интензивна стабилизација и придруживање Републике Србије Европској унији. Једна од најзначајнијих норми је она која дефинише децентрализацију као постулат, односно прилагођавање административно-територијалне организације државе и јачање локалног и регионалног нивоа одлучивања и располагања средствима за развој.

У том смислу, Смедерево са својим регионалним окружењем - у констелацији Подунавског и Браничевског управног округа, може да прерасте у регионални центар који ће имати задатак да самостално (уз подршку државе и, у каснијој фази, ЕУ) решава интрарегионална питања.

3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА до 2015. године

3.1. Ревизија Приоритетних планских решења до 2009. године

(Просторни план града Смедерева, Службени лист града Смедерева бр. 6/2005)

Просторни план општине Смедерево је рађен у периоду од 2003/4. до 2005 године. Планске одредбе, односно планска решења и секторски приоритети су дефинисани на три временска пресека: **а)** ниво 2009. година, **б)** 2009. - 2015. година и **в)** ниво - период после 2015. године.

Приоритетна планска решења овог планског документа за ниво **а)** су у појединим областима делом реализована. Наиме, у постпланском периоду од 2005. до 2010. године започете су одређене активности носилаца реализације, у складу са расположивим организационим капацитетима Градске управе и надлежних предузећа и институција, расположивим економско-финансијским ресурсима и у складу са прописаним нормативним мерама, на реализацији следећих приоритетних планских решења:

Реализација планских решења - приоритета до 2009. године

ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

- Радови на унепређењу и заштити постојећих шума
- Стимулација развоја приватних шума
- Ревитализација и спровођења мера заштите у оквиру комплекса "Шалиначки Луг"

ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ И ВОДОПРИВРЕДА

- Радови на формирању заштитног система града - формирање заштитне касете
- Доградња сегмената заштитних система - обалоутврде
- Уређење простора - акваторије и опремање уређених делова обале у граду од Веслачког клуба до Марине наменским садржајима

ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

- Побољшање просторних и функционалних услова у објектима основног образовања
- Изградња Школске установе у области основног образовања
- Изградња школских спортских хала и дворана
- Завршетак изградње Спортске хале у Смедереву
- Изградња базена

КУЛТУРНА ДОБРА

- Израда планова заштите, конзервације, презентације и ревитализације
- Укључивање у европске интегративне процесе пројектима у домену културне баштине
- Инфраструктурно опремање Тврђаве
- Опредељена локација формирања Етно-парка

ИНДУСТРИЈА

- Почетна фаза реализације Пројекта Индустијски парк
- Дислоцирање и пренамена индустријских и других привредних објеката из градског ткива
- Развој МСП
- Инфраструктурно опремање Индустијске зоне

ТУРИЗАМ

- Изградња смештајних капацитета у приватном власништву
- Унапређивање маркетинга и промовисања туристичких капацитета - активно учешће на сајмовима и презентацијама
- Приватизација, модернизација и изградња нових смештајних и угоститељских капацитета
- Започете активности на инфраструктурном уређењу Тврђаве
- Активирање потенцијала Тврђаве кроз различите културне, манифестационе и остале програме

САОБРАЋАЈ

- Перманентна заштита коридора државних путних праваца
- Реконструкција државних путних праваца
- Модернизација и реконструкција локалних саобраћајница

ИНФРАСТРУКТУРА

- Изградња МРС и гасоводне мреже у градском подручју
- Техничка документација за изградњу моравског система водоснабдевања
- Пројектна документација за изградњу Постројења за пречишћавање отпадних вода
- Изградња резервоара Златно брдо - Запис
- Изградња ЦС - Карађорђево брдо
- Изградња ценовода од ЦС карађорђево брдо - резервоара Златно брдо - Удовице - Петријево - Водањ
- Изградња магистралног ценовода кроз Индустријску зону
- Пројектна документација за изградњу фекалног колектора до ППОВ
- Завршетак изградње ДВ 110 kV Смедерево 3 – Смедеревска Паланка 1
- Изградња мреже и објеката електроснабдевања према плану развоја надлежног предузећа
- Интензивна реконструкција, модернизација и изградња капацитета телекомуникационе мреже и објеката према плану развоја надлежног предузећа

ЖИВОТНА СРЕДИНА И ГЕОЛОГИЈА

- Конституисан је орган надлежан за послове заштите животне средине у Градској управи – Одсек за заштиту животне средине у Одељењу за урбанизам, изградњу и комуналне делатности
- Локални еколошки акциони план
- Регионални план управљања отпадом
- Радови на санацији депоније
- Катастар клизишта и нестабилних терена

У делу урбанистичке разраде и примене урбанистичко-техничких докумената за спровођење Плана, Просторни план општине Смедерево је био плански основ за израду ГП "Смедерево 2020." (Службени лист општине Смедерево, бр. 9/2006).

Према подацима надлежног Одељења Градске управе Смедерево (март, 2010.), на основу одредби ПП општине Смедерево утврђено је:

- већи број **урбанистичких пројеката** за изградњу садржаја у функцији пољопривреде и на пољопривредном земљишту
- преко 40 **Актова о урбанистичким условима за изградњу појединачних објеката на пољопривредном земљишту**, на подручјима изван граница Генералног плана
- **актови о урбанистичким условима за изградњу инфраструктурних мрежа и објеката**

3.2. Приоритетна планска решења до 2015. године

У складу са одредбама овог Плана, а у циљу континуираног планирања, у поступку усаглашавања планског документа, било је неопходно и преиспитивање планских решења дефинисаних у претходном Плану - могућност, оправданост и потреба реализације појединих планских решења, усаглашено са новим развојним програмима надлежних предузећа и организација, али и са новим легислативним и нормативним оквиром.

На основу тога, за први плански период дефинишу се иновирана приоритетна планска решења за која постоји оправданост, потреба и могућност реализације у тренутно постојећим оквирима, капацитетима и надлежностима локалне управе.

Реализација ових решења ће се перманентно пратити и уколико у постпланском периоду дође до неусаглашености и одступања, услед промене развојних политика и других услова, вршиће се валоризација појединих решења, могућности реализације и спровођења, као и оправданости у складу са одредбама овог Плана, од стране надлежних органа Градске управе, обрађивача Плана и надлежних предузећа, институција и организација.

У циљу реализације утврђених приоритетних секторских планских решења, Планом је дефинисан и сет *економско-финансијских* мера, *организационих* мера и инструмената, *нормативних* оквира, као и усмерења *развојних политика*.

ПРИРОДА И БИОДИВЕРЗИТЕТ

1. Одржање биолошког диверзитета кроз заштиту, негу и израду "Црвене листе угрожених врста".
2. Успостављање система заштите, унапређења и очувања станишта појединих врста кроз различите активности као што је увећање пољопривредних површина, контролисана сеча шума и др.
3. Строга контрола употребе агротехничких препарата и сезонског спаљивања вегетације.
4. Смањивање негативних утицаја развоја индустријских делатности и хидрограђевинских радова (мелиорација, исушивање бара, мочвара, преграђивање речних токова) на квалитет природних предела и стриктне мере заштите биолошких врста.
5. Успостављање зелених зона око Дунава и подручја инфраструктурног коридора Аутопута Е-75 и увећање зеленог фонда градског језгра
6. Планско организовање и унапређење лова, риболова, ловног и риболовног туризма и заштита постојећих резервата.

Економско-финансијске мере

1. Финансирање заштите природе и предела предвиђено је кроз: а) буџет Републике Србије, б) буџет Града Смедерева, в) Фонд за заштиту животне средине, г) приходе остварене обављањем делатности (коришћење ресурса, вршење услуга, и др.), д) накнаде за коришћење ресурса и простора, ђ) дозволе (ловне, риболовне), е) донације.
Посебни видови финансирања ће бити :
 - подстицајне мере у виду ослобађања од такси/пореза за све актере у простору (домаће и стране инвеститоре) спремне да обнове нарушене природне екосистеме,

- ослобађање такси/пореза газдинства, предузећа, приватних, невладиних и других организација које се баве коришћењем природних ресурса уколико улажу сопствена средства у заштиту биодиверзитета (оснивају шуме/ливаде на напуштеним земљиштима, спроводе друге еколошке мере заштите);
 - кредити, субвенције за развој савремених еколошких технологија (нарочито у енергетици, еколошком пречишћавању вода, итд.) или увођење тзв. еколошких обвезница;
 - међународне организације и фондови за очување биодиверзитета (пројекти за плавну зону Дунава);
2. Подстицање исплативих развојних активности којима се побољшава стање заштићених природних вредности и омогућава њихово одрживо коришћење (кроз пољопривреду, туризам, шумарство, спорт, рекреацију);
 3. Премије/компензације за производњу "здраве" хране.

Организационе мере или инструменти

1. Реализацију планских решења би спроводиле следеће институције: Локална управа, органи и институције на локалном нивоу (надлежни органи Градске управе, локална предузећа и институције и сл.) у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије, научне институције и факултети.
2. Информисање локалног становништва пружањем стручне помоћи (тумачењем, упутствима, едукацијом, и сл.), подстицањем и коришћењем различитих облика партиципације (консултације, преговарање, посредовање и сл.) у циљу подизања нивоа свести о вредности и потреби заштите и унапређивања природе и предела.
3. Разни видови самоорганизовања грађана (добровољне и интересне групе, приватни сектор и грађанска контрола) у спровођењу заштите и простора и природног наслеђа.
4. Успостављање партнерства/кооперације на релацији јавни/приватни сектор, државне/независне институције и организације, нивои управе/становништво, интересне и добровољне групе.
5. Успостављање система евалуације и биомониторинга простора, предела и биодиверзитета (утврђивање основног сета индикатора за израду, усклађивање, праћење и оцена остваривања планских циљева, одлука и политика као и коришћења заштићених и резервисаних простора).
6. Формирање ГИС система и стварање јединствене базе података о природним вредностима у циљу интегралног и рационалног управљања природним наслеђем и ресурсима.
7. Праћење промена у простору (неконтролисано коришћење биолошких ресурса) формирањем посебног надзорног органа.

Законска регулатива - Закони и подзаконски акти

1. Увођење обавезе планирања предела на свим нивоима планирања као инструмента заштите природе ван законом заштићених подручја у оквиру Закона о заштити природе.
2. Новелирање Закона о заштити природе у домену уређења, одржавања и подизања зелених површина градова и субурбаних зона кроз израду генералног решења система зелених површина градова и насеља.
3. Комплексно осавремењивање законске регулативе о коришћењу и заштити природе у складу са решењима ЕУ и прописа који се примењују у свету.
4. Усаглашавање свих законских прописа, аката и норми са међународним критеријумима у заштити биодиверзитета према следећим конвенцијама: CBD, IUCN, Бонска, Бернска, Вашингтонска, Рамсарска, и др.

Политике

1. Доношење Националне стратегије заштите природе и предела.
2. Поштовање и омогућавање стриктне примене законодавне регулативе из области заштите природе.
3. Унапређивање земљишне политике у циљу интеграције еколошко-еколошких мера заштите.
4. Билатерална кооперација са суседним и другим земљама (заједнички споразуми по питању унапређења природне и животне средине у насељима и пределима као и еколошким проблемима у њима).

ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

1. Заштита и унапређење постојећих шума
2. Пошумљавање и подизање нових шума са посебним приоритетом пошумљавања приобалног појаса – небрањеног дела дуж целог тока Велике Мораве
3. Стимулација развоја приватних шума

Економско-финансијске мере**За решење 1:**

Ангажовање средстава ЈП за газдовање шумама.

За решење 2:

Ангажовање средстава буџета Републике Србије, односно корисника шума за заштиту индустрије, саобраћајница, водоизворишта.

За решење 3:

Ангажовање приватних средстава уз стимулисање преко фискалне политике; законом осигурати средства за њихову најмање просту биолошку репродукцију.

Организационе мере или инструменти

1. Приликом израде концепта организације користити сугестије експерата FAO;
2. На читавом подручју Републике Србије организовати интегрално газдовање шумама и шумским земљиштем у државној својини у једном јединственом предузећу са децентрализованом унутрашњом организацијом; неопходна трајна сарадња и усклађивање интереса са локалним самоуправама;
3. Исте принципе газдовања применити на државне и приватне шуме;
4. Инвентура приватних и државних шума и увођење ГИС-а путем кога би се спроводило перманентно праћење стања шума.

Нормативне мере**За решење 1, 2 и 3:**

- Доношење потребних одлука на нивоу локалне управе;
- Усаглашавање шумске основе Србије са европским системом праћења стања шума-ICP forests (International Cooperative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests operating under UNECE).

Политике

1. Имплементација нормативних мера и доношење одговарајућих основа, програма, планова у складу са њима.

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ И ПОЉОПРИВРЕДА

1. Формирање система заштите, коришћења и унапређења функције пољопривредног земљишта (еколошке, природне, културне и привредне) на нивоу града Смедерева.
2. Успостављање организационих, техничко-технолошких, еколошких и економских услова за перманентни интегрални рурални развој.
3. Развој система еко-еко пољопривреде.
4. Побољшање асортимана пољопривредних производа прилагођавањем производње по количини, квалитету и конкурентности захевима светског тржишта али и положају на Коридору X.
5. Лоцирање и опремања простора за Кванташку пијаци (нова на локацији Вашариште у к.о. Колари и давање већег значаја постојећој у к.о. Удовице)
6. Утврђивање локације и опремање простора за сточно гробље.

Економско-финансијске мере**За решење 1:**

- Увођење строгих финансијских санкција за непоштовање прописаних правила о коришћењу пољопривредног земљишта.
- Успостављање комерцијалних кредита са каматама које су уобичајне за системе за одводњавање и наводњавање у свету (са грејс периодом од 2 године ради уходавања система), уз финансијску подршку из буџета Републике Србије.
- Пореске олакшице инвеститорима у такве системе.
- Обезбеђење средстава за антиерозивну и еколошку заштиту, премер земљишта и других геодетских радова.
- Средства буџета Републике Србије и Града Смедерева (средства ће бити дефинисана кроз одговарајуће програме).
- Формирање средстава локалне управе за израду Бонитетне карте земљишта на територији града.
- Кандидовање пројеката за Предприступне фондове ЕУ (IPA) у области пољопривреде и руралног развоја.

За решење 2:

- Формирање средстава (посебног фонда) локалне управе за подржавање програма интегралног руралног развоја.
- Пореским и социјалним мерама подстицати интегрални рурални развој.
- Пореске олакшице за све оне који желе да улажу материјална средства у успостављање свих видова одрживог развоја.
- Стимулативна економска политика за развој агротуризма.

- Кроз приватизацију, укључивањем средстава стратешких партнера и заједничким улагањима обезбеђење средстава за формирање сабирно/дистрибутивних центара, јавних служби, побољшање инфраструктуре и сл.

За решење 3:

- Пореске олакшице и обезбеђење финансијске подршке пољопривредним газдинствима, удружењима (интересним), невладиним и приватним организацијама које показују интерес и спремност да примене одређене еколошке стандарде.
- Средства буџета Републике Србије и Града Смедерева (средства ће бити дефинисана кроз одговарајуће програме – ревитализацију воћњака, винограда, проширење асортимана, формирање робне марке и сл).
- Стимулисање припреме и сушења воћа и формирање сабирно/дистрибутивних центара.
- Према принципу "загађивач плаћа" ангажовање средстава USS Serbia других загађивача и града за мере заштите од директних загађења земљишта и успостављање мониторинг система.
- Кроз приватизацију, укључивањем средстава стратешких партнера и заједничким улагањима обезбеђење средстава за развој еко производа и препознатљиве робне марке

За решење 4:

- Коришћење посебних средстава ЕУ за реализацију мултимодалног Коридора Х.
- Формирање наменских (фондовских) средстава и организовано усмеравање инвестиција у прилагођавање пољопривредне производње по количини, квалитету и конкурентности захевима светског тржишта али и положају на Коридору.
- Средства власника/корисника, буџета Града и приватних инвеститора.
- Различите субвенције (за пољопривредне произвођаче и друге актере), пореске олакшице грађанима, удружењима (интересним), невладиним и приватним организацијама које прилагођавају своју производњу потребама корисника Коридора Х.

За решење 5:

- Обезбеђење земљишта за нову локацију Кванташке пијаце (у к.о. Колари).
- Даље улагање средстава у инфраструктурну снабдевеност постојеће Кванташке пијаце у к.о. Удовице.
- Партнерство јавног и приватног сектора.
- Средства буџета Града.

За решење 6:

- Средства буџета Града и међународна средства (IPA инструмент претприступне помоћи).
- Обезбеђење земљишта и посебних средстава за градско сточно гробље.

Организационе мере и инструменти**За решење 1:**

- Израда пројеката и доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе.
- Редифинисање инструмената планске и земљишне политике ради стимулисања реализације планских решења (заустављања стихијске пренамене квалитетних обрадивих површина у непољопривредне схвре и привођење намени неограђеног и запарложеног земљишта и сл.).
- Успостављање савременог катастарског премера и утврђивање података о власницима, површинама и културама.
- Иницирање примене ГИС система.
- Покретање Пројекта израде Бонитетне карте земљишта на територији града.
- Убрзавање процеса својинске трансформације.
- Реконструкција/ревитализација постојећих, у великој мери запуштених, мелиорационих система, изградња нових система за наводњавање и одводњавање на просторима јачих осцилација подземних вода.
- Унапређење организације надлежних градских служби ради ефикасније контроле коришћења пољопривредног земљишта, успостављање агро-мониторинг система користећи постојеће

стручне и научне ресурсе, али и специјализоване невладине организације, које би знатно могле допринети у систему обавештавања и праћења.

- Појачана контрола неконтролисаног коришћења пољопривредног земљишта.
- Наставак комасације у моравским селима (где комасација није спроведена).
- Правовремена израда регулационих планова за просторе на којима је могуће очекивати вишенаменски, конфликтни интерес.
- Израда студије проблема угрожавања квалитета земљишта у подручју зона утицаја US Steel Serbia.

За решење 2:

- Израда Програма интегралног руралног развоја у граду Смедереву.
- Усклађивањем аграрне политике и политике развоја града треба обезбедити услове за ефикасну реализацију програма интегралног руралног развоја.
- На нивоу Града Смедерева доношење одлуке о формирању посебног "Тела/одбора за интегрални рурални развој" са задатком планирања, усмеравања и координирања активности које су у директној вези са руралним развојем.
- Активирање локалних потенцијала и подизање мотивације сеоског становништва да развија и уређује рурално подручје као дугорочну перспективу и избор за живот.
- Израда пројеката и доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе.
- Иницирање примене ГИС система.
- Формирање савремене Саветодавне службе на нивоу града.
- Иницирање отварања нових радних места (непољопривредних делатности) у руралним просторима.
- Стимулисање приватне иницијативе у сектору разних служби, посебно услуга као што су ветеринарске станице, пољопривредне апотеке, сервиси за оправку пољопривредне механизације и сл.
- Израда програма развоја сеоског туризма, ревитализације етно заната.
- Редифинисање и оснивање савремене мреже за откуп пољопривредних производа.
- Формирање наменског стамбеног фонда у селима (учитеља, свештеника, лекара и сл.).

За решење 3:

- Израда пројеката и доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе.
- Успостављање нивоа квалитета производа, пре свега, увођењем европских и светских стандарда.
- Формирање задруга/алијанси по интересним принципима.
- Формирање савремене Саветодавне службе на нивоу града.
- Редифинасање и оснивање савремене мреже за откуп пољопривредних производа.
- У Шумадијском делу територије стимулисање развоја воћарства (подизањем нових и обновом старих воћњака), виноградарства и других производњи са препознатљивом робном марком и дефинисаним географским пореклом.
- Иницирање и унапређење производње у затвореном простору (тунели, пластеници, стакленици и сл.).
- Успостављање агро-мониторинг система користећи постојеће стручне и научне ресурсе, али и специјализоване невладине организације, које би значајније учествовале у систему праћења, контроле и обавештавања.
- Формирање пратећих и едукованих система за издавање сертификата еко-производа по европским стандардима.
- Едукација и курсеви за производњу здравствено безбедне хране.

За решење 4:

- Израда пројеката и доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе, у циљу чвршће повезаности пољопривреде, пратећих индустрија и посебно њихово усклађивање за потребама корисника Коридора X.
- Разрада одговарајућих развојних програма уз обавезно испитивање тржишта и унапређење маркетинга.

- Подстицање појединих производних програма који могу представљати конкурентни производ на основу валоризације повољног саобраћајног положаја подручја на магистралним правцима европских саобраћајних комуникација, обзиром на положај града на Коридору X, чиме се може добити потпуније производно запошљавање радних ресурса на селу.
- Осмишљавање квалитетног и агресивног стратешког маркетинга.

За решење 5:

- Израда пројеката и доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе за потребе нове кванташке пијаце на локацији Вашариште у к.о. Колари и давање већег значаја постојећој у к.о. Удовице.

За решење 6:

- Израда потребне урбанистичке и пројектне документације и доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе.

Нормативне мере**За решење 1:**

- Израда пројеката и доношење одговарајућих одлука на локалном нивоу за успостављање делотворног система контроле наменског и рационалног коришћења пољопривредног земљишта.
- Усклађивање законодавне материје у области пореске и земљишне политике са стандардима Европске уније.
- Имплементација нормативних мера у посебна акта која се односе на заштиту пољопривредног земљишта.
- Нормативно регулисање система субвенција.
- Нормативно регулисање система дугорочног закупа и лизинга земљишта, ревидирање наследног права у корист оних који га заиста и користе.

За решење 2:

- Усаглашавање законских прописа и норми са стандардима Европске уније.
- Имплементација нормативних мера у посебна акта која се односе на рурална подручја.
- Нормативно регулисање система дугорочног закупа и лизинга земљишта, ревидирање наследног права у корист оних који заиста га и користе.

За решење 3:

- Усаглашавање законских прописа и норми са стандардима Европске уније.
- Имплементација нормативних мера у посебна акта која се односе на пољопривреду града Смедерева.

За решење 4:

- Усаглашавање законских прописа и норми са стандардима Европске уније.
- Имплементација нормативних мера у посебна акта која се односе на специфичност географског положаја Смедерева на Коридору X.

За решење 5:

- Доношење одговарајућих одлука на нивоу града и израда неопходне документације за нову кванташку пијацу на локацији Вашариште у к.о. Колари и давање већег значаја постојећој у к.о. Удовице.

За решење 6:

- Доношење одговарајућих одлука на нивоу града и израда неопходне планске документације.
- Израда одговарајуће урбанистичке документације за изабрану локацију.
- Доношење Закона о обавези адекватног одлагања сточних отпадних сировина.

Политике**За решење 1:**

- Доношење Програма дугорочног развоја пољопривреде и села.
- Дефинисање стратегије управљања и коришћења пољопривредног земљишта на нивоу града Смедерева.
- Интегрално усклађивање просторне политике и политике развоја руралних подручја.

За решење 2:

- Доношење Стратегије о интегралном руралном развоју у складу са основним принципима одрживог развоја.
- Израда посебне студије о агротуризму на простору града Смедерева.
- Подстицање бржег руралног развоја.
- Израда студије о могућностима примене Интернета и електронског пословања пољопривредника.

За решење 3:

- Израда посебне Стратегије о политици система еко-еко пољопривреде.
- У складу са мерама ЕУ треба се припремити за очекивану и повећану конкурентност за свињско и живинско месо, воће и поврће.
- Утврђивање основних еколошких перформанси на свим нивоима управљања и планирања.

За решење 4:

- Израда посебне Стратегије о прилагођавању пољопривреде специфичности географског положаја Смедерева на Коридору X.
- Израда студије о могућностима примене Интернета и електронског пословања пољопривредника са посебним освртом на нове могућности које пружа Коридор X.
- Формирање посебне политике руралног развоја са циљем повећања тржишне конкурентности производа.

За решење 5:

- Израда студије о примени Интернета и електронског пословања у оквиру Кванташке пијаце (нпр. укључивањем у Европске информационе центре – EIC).

За решење 6:

- Политика управљања сточним отпадом за град у сарадањи са локалном управом.

ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ И ВОДОПРИВРЕДА

ЗАШТИТА ОД ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА**А. СЛИВ РЕКЕ ДУНАВ** (деснообално приобаље реке Дунав, са притокама)

- А.1. Наставак радова на формирању заштитног система града Смедерева: обалоутврда од Марине до Веслачког клуба (1,2 km)– формирање заштитне касете којој припада град Смедерево
- А.2. Уређење и заштита десне обале реке Дунав од Старе железаре до одмаралишта Југово – I фаза (зона Удовичког потока) (2,5 km)
- А.3. Реконструкција насипа новог корита реке Језаве (7 km), регулација реке Раље у зони села Раља (2,5 km)
- А.4. Санација клизишта: техничке и биолошке мере

СЛИВ РЕКЕ ВЕЛИКЕ МОРАВЕ (левообално приобаље, са притокама)

Б.1. Формирање заштитних касета узводно од села Раље и насеља Колари, реконструкција и укоренење насипа са системом за контролисану евакуацију унутрашњих вода.

Економско финансијске мере**За решења А.1.:**

- (процењена вредност целовитог заштитног система са уређеним површинама и уређеном наменском инфраструктуром – 2.000.000 еура.)

За решења А.2.:

- (процењена вредност I фазе заштитног система са уређеним површинама и уређеном наменском инфраструктуром – 1.800.000 еура.)

За решења А.3.:

- (процењена вредност радова – 1.000.000 еура.)

За решења А.4.:

- (процењена вредност радова – 500.000 еура.)

Извори средстава

За решења А.1., А.2., А.3. А.4. и Б.1.:

- Средства буџета Републике Србије-Програм Владе Републике Србије за изградњу заштитних водопривредних објеката
- Средства ЈП ХЕ "Ђердап" (за решења А.1. и А.2.)
- Средства буџета града Смедерева (А.1, А.2., А.3, и А.4.)
- Средства USS Serbia (за решења А.2. и А.3.)
- Донације

Организационе мере и инструменти**За решења А.1., 1.2., 1.3. и 2.1.:**

1. Пријава развојних програма код Јавног водопривредног предузећа, усклађивање градског буџета са Програмом Владе Републике Србије за изградњу заштитних водопривредних објеката.
2. Пријава развојних програма код ЈП ХЕ "Ђердап" по основу усаглашених обавеза насталих услед утицаја оствареног и планираног режима рада ХЕ "Ђердап" (за решења А.1. и А.2.).
3. Планирање буџета града Смедерева, по основу обавезе решавања имовинско правних проблема, уклањања објеката, реконструкције комуналне инфраструктуре и уређења површина за потребе коришћења уређене обале.
4. Обезбеђење активног учешћа USS Serbia, по основу обавеза насталих коришћењем дела приобалног земљишта за инфраструктуру индустријске луке, као и по основу упуштања отпадних вода (за решења А.2. и А.3.)

Нормативне мере**За решења А.1., А.2., А.3. и Б.1.:**

1. Доношење одлука у надлежности локалне самоуправе по основу приоритетног обезбеђења потребног степена заштите.
2. Доношење одлука у надлежности локалне самоуправе по основу утврђених обавеза учесника у финансирању водопривредне инфраструктуре у претходном периоду.
4. Опременање и организационо унапређење Градског штаба за одбрану од поплава.

Смернице и динамика**I фаза**

- Обезбеђење потребне функционалности и поузданости постојећих водопривредних система, иницијална улагања за унапређење у области коришћења вода:
- Елиминација узрока евентуалних штета на подручју од штетног дејства вода
- (санација угрожених сегмената система, обезбеђење оптималног режима одржавања система (подизање редовног и инвестиционог одржавања до нивоа који обезбеђује потребну стабилност и
- Обезбеђење техничких и економских предуслова за нови инвестициони циклус у области водопривреде

II фаза

Инвестициони циклус у области водопривреде:

1. Надградња заштитних система на подручју

- наставак изградње започетих сегмената постојећих и доградња нових система

Мере за остваривање Просторног плана

- израда Плана за проглашење ерозионих подручја на територији општине

Закон о водама (Сл. гласник РС, бр. 46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96) - чл. 38.

- План одбране од бујичних поплава на водотоковима ван система редовне одбране од поплава
Закон о водама (Сл. гласник РС, бр. 46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96) - чл. 30. став. 2.

ЗАШТИТА ВОДА**Смернице и динамика****I фаза**

Обезбеђење потребне функционалности и поузданости постојећих водопривредних и комуналних система, иницијална улагања за унапређење у области коришћења вода

1. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области водоснабдевања- заштита природних ресурса питке воде

- припрема инвестиционе техничке документације
- формирање капиталних и локалних изворишта
- спровођење мера заштите природних ресурса

2. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области заштите вода од загађења .

- припрема инвестиционе техничке документације-студија реконструкције и надградње градског канализационог система и избор савремених техничко-технолошких решења постројења за прераду воде
- дефинисање административно техничких мера за заштиту животне средине –градске и индустријске депоније, уређење контролисаног прикупљања и одвода претходно третираних отпадних вода
- трајно решење градске депоније у складу са савременим трендовима у области заштите супстрата животне средине
- трајно решење индустријских депонија на подручју града и општине
- спровођење мера заштите природних ресурса

II фаза

Инвестициони циклус у области водопривреде

1. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области водоснабдевања- заштита природних ресурса питке воде

- учешће у капиталним инвестицијама за формирање капиталних изворишта питке воде

2. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области заштите вода од загађења .

- учешће у капиталним инвестицијама комуналне инфраструктуре у области заштите вода

КОРИШЋЕЊЕ ВОДА И ВОДНОГ ЗЕМЉИШТА**1.1. Подручје града:**

- Уређење простора, акваторије и опремање уређених делова обале у граду од Веслачког клуба до Марине са наменским садржајима: регулациони радови за обезбеђење пловних дубина, инфраструктура

1.2. Подручје индустријске зоне:

- Контролисано уступање делова водног земљишта у кориту реке Дунав за објекте и садржаје прилагођене Индустријској зони: претоварне платформе, претакалишта, сепарације, товаришта песка и шљунка

1.3. Уређење простора на делу водног земљишта заузетих бесправно грађеним насељима и депонијама :

- (насеље Металор) : Планирање нових атрактивних садржаја од општег интереса за локалну самоуправу (туристичко рекреативни комплекси, зоне зеленила)
- (насеље Орешац): Планирање нових атрактивних садржаја од општег интереса за локалну самоуправу (рекреативни комплекси, зоне зеленила)
- (индустријска депонија узводно од Старе железаре): Планирање нових атрактивних садржаја од општег интереса за локалну самоуправу (бициклистичка стаза, спортско рекреативни комплекси, зоне зеленила), уз уклањање отпада, конзервација депоније.

1.4. Искоришћење повољних локација за формирање експлоатационих поља шљунка у кориту реке и на обрадивим површинама: механизам убирања дела накнаде**1.5. Реализација развојних програма наводњавања комплекса пољопривредних земљишта.****1.6. Реализација система за одводњавање "Бадрика"****Економско финансијске мере****За решења 1.1., 1.2., 1.3., 1.4. и 1.6.**

- Средства надлежног јавног водопривредног предузећа из накнада за одводњавање подручја и накнада за коришћење водног земљишта - Активирање развојних Програма радова у области вода у надлежности локалне самоуправе за искоришћења дела накнада.

За решења 1.1., 1.2., 1.4., 1.5. и 1.6.

- Средства буџета Републике Србије – део накнада које убира надлежно министарство за захваћену и испуштену воду, накнаде за извађени шљунак

За решења 1.1., 1.2., 1.3., 1.4 и 1.6.

- Средства буџета града Смедерева

За решења 1.1., 1.2. и 1.3. и 1.6.

- Средства USS Serbia

За решења 1.4 и 1.6

- Заинтересовани корисници
- Донације

Организационе мере и инструменти**За решења 1.1., 1.2., 1.3. и 2.1.:**

1. Пријава развојних програма код Јавног водопривредног предузећа, усклађивање градског буџета са Програмом Владе Републике Србије за изградњу заштитних водопривредних објеката, за водоснабдевање и прераду отпадних вода
2. Планирање буџета града Смедерева, по основу обавезе решавања имовинско правних проблема, уклањања објеката, реконструкције комуналне инфраструктуре и уређења површина за потребе коришћења уређене обале
3. Обезбеђење активног учешћа USS Serbia, по основу обавеза насталих коришћењем дела приобалног земљишта за одлагање отпада, инфраструктуру индустријске луке, као и по

основу упуштања отпадних вода у ново корито реке Језаве, чиме је створена обавеза реализације система Бадрика (за решења 1.1.1.2. и 1.3., 1.6.)

Нормативне мере

За решења 1.1., 1.2., 1.3. и 2.1.:

1. Доношење одлука у надлежности локалне самоуправе за коришћење обале и пловних објеката.
2. Доношење одлука у надлежности локалне самоуправе за израду развојних Програма у области вода у надлежности локалне самоуправе.
3. Доношења одлука за активирање учешћа USS Serbia.

Смернице и динамика

I фаза

Обезбеђење потребне функционалности и поузданости постојећих водопривредних система, иницијална улагања у области обезбеђења извортишта за наводњавање.

1. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области наводњавања:

- припрема инвестиционе техничке документације – студија могућности формирања уређених комплекса пољопривредног земљишта са савременим системима за наводњавање;
- припрема и реализација огледних поља.

I фаза

Инвестициони циклус у области водопривреде

1. Иницијална улагања у обезбеђење техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области наводњавања:

- учешће у капиталним инвестицијама у области обезбеђења воде за наводњавање.

ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

а. Предшколске установе:

1. Обезбеђење просторних услова за пријем 70% деце у граду и 50% деце у сеоским насељима у установе предшколске заштите деце.
2. Побољшање просторних услова у постојећим градским предшколским установама у складу са важећим стандардима за предшколске установе.

б. Основно образовање:

1. Побољшање просторне доступности школа, ученицима који гравитирају са удаљенијих локација.
2. Побољшање просторних услова у основним школама, према важећим прописима, нормативима и стандардима за школске објекте.
3. Побољшање просторних и функционалних услова у школским спортским објектима, према нормативима Министарства просвете.
4. Смањење броја смена рада у појединим, бројем ученика оптерећеним, основним школама.

в. Средње образовање:

1. Повећање гравитационог подручја средњих школа.
2. Организовање великог ђачког интерната намењеног свим средњим школама и постепена трансформација школа ка кампус систему. Обезбедити локацију у ширем центру града.

3. Побољшање просторних услова у средњим школама, према важећим прописима, нормативима и стандардима за средњошколске објекте.

г. Више и високо образовање:

1. Помоћ у обезбеђењу локација за смештај универзитетских садржаја.

д. Социјалне установе:

1. Обезбеђење просторних услова за формирање нових, недостајућих капацитета институционалног обухвата и заштите старих, на локацијама ширег градског подручја,

2. Обезбеђење просторних услова за формирање интерната за трајни боравак особа са посебним потребама.

ђ. Здравствена заштита:

1. Побољшање просторне доступности, објектима основне здравствене заштите становништва.

2. Обезбеђење просторних услова за формирање нових смештајних капацитета примарне здравствене заштите у сеоским насељима.

3. Обезбеђење просторних услова за квалитетније услуге специјализоване здравствене заштите.

е. Спорт и рекреација:

1. Комплетирање значајних спортских објеката републичког, регионалног и градског значаја (фудбалски стадион, градска спортска дворана).

2. Побољшати стање постојећих спортских терена и објеката.

3. Формирање уређеног градског купалишта, на простору Шалиначких језера са свим потребним садржајима.

Економско-финансијске мере за реализацију

За решења: а1, а2, б1, б2, б3, б4, в1, в2, в3, д1, д2

- Ангажовање средстава Републике Србије, Града, као и средстава из ЕУ фондова.

За решења: г1, ђ1, ђ3, е1, е2

- Ангажовање средстава Републике Србије и Града Смедерева.

За решења: ђ2, е3

- Ангажовање средстава Града Смедерева.

За решења: а1, а2, б1, б2, б3, в2, в3, г1, д1, д2, ђ1, ђ2, ђ3, е2

- Учествовање задужбинарства и приватних средстава уз подстицај мера пореске политике.

Организационе мере и инструменти

За решење а1:

- Изградња, реконструкција и адаптација

За решење а1:

- Укључивање приватних актера у организован предшколски систем.

За решење а1:

- Организовање предшколских разреда при основним школама.

За решење а2:

- Реконструкција, адаптација и опремање постојећих вртића.

За решење б1:

- Организовање поузданог, редовног и субвенционираног специјализованог ђачког превоза.

За решење б1, б2 и б4:

- Изградња нових објеката основних школа за пар сеоских насеља.

За решење б2 и б4:

- Реконструкција и адаптација неких од постојећих објеката основног образовања.

За решење б3:

- Израда пројектних решења за изградњу, реконструкцију и адаптацију школских спортских објеката, сходно стандардима које је прописало Министарства просвете.

За решење в1:

- Организовање поузданог, субвенционисаног школског превоза, који ће свакодневно превозити средњошколце од места становања до школе.

За решење в1:

- Увођење приватних специјалистичких школа за одређене профиле и знања.

За решење в1:

- Стипендирање и субвенционирање ученика средњих школа.

За решење в1:

- Умрежен и организован систем приватних станодаваца.

За решење в2:

- Стимулисање организовање интерната и укључивање приватне понуде у организоване интернатске услуге.

За решење в3:

- Израда планова и програма реконструкција и адаптација постојећих објеката.

За решење г1:

- Обезбеђење локације за формирање и изградњу универзитетских објеката. Предност имају локације у ширем центру града (Лештар, Папазовац, Славија).

За решење д1 и д2:

- Стимулисање организовања интерната.

За решење ђ1:

- Укључивање приватних актера у организовану понуду социјалне заштите.

За решење ђ1:

- Формирање мобилних екипа и служби примарне здравствене заштите.

За решења ђ2 и ђ3:

- Програмирање изградње, реконструкције и адаптације смештајних капацитета свих видова медицинске заштите.

За решење е1:

- Програмирање изградње спортских објеката преко министарстава надлежних за просвету и спорт и преко Спортског савеза Смедерева.

За решење е2:

- Програм реконструкције и модернизације постојећих спортских терена и објеката.

За решење е3:

- Израда планова и програма изградње и уређења Шалиначких језера у организацији града.

Нормативне мере**За решење а1 и а2:**

- Усклађивање са важећим прописима о нормативима и стандардима, о површини простора у дечијим предшколским установама.

За решење б1, б2, б3, б4:

- Усклађивање са важећим прописима о нормативима и стандардима школског простора у основним школама.

За решење в2:

- Усклађивање законодавне материје у области пореске и земљишне политике као и у оквиру закона о задужбинама.

За решење в3:

- Усклађивање са важећим прописима о нормативима и стандардима учioniчког простора у средњим школама, а по одредбама Министарства просвете.

За решење в1, в2 и в3:

- Праћење и уклапање у нормативе и стандарде Европске Уније у домену средњошколског образовања.

За решења д1 и д2:

- Правно обезбеђење давалаца и корисника различитих облика заштите и бриге о старим грађанима и лицима са посебним потребама.

За решења њ1, њ2 и њ3:

- Усклађивање са важећим прописима о нормативима и стандардима корисног простора објеката, примарне и секундарне медицинске заштите, а по препорукама и одредбама донетим од стране Министарства здравља.

За решења њ1 и њ2:

- Редифинисање обухвата, норматива и стандарда примарне здравствене заштите.

За решења њ1, њ2 и њ3:

- Услађивање законодавне материје о здравству.

Политике**За решења а1, а2:**

- Дефинисање стратегије развоја предшколских установа на територији Смедерева.

За решења б1, б2, б3, б4, в1, в2 и в3:

- Дефинисање стратегије развоја основног и средњег образовања на нивоу Смедерева.

За решења г1:

- Дефинисање политике развоја вишег и високог образовања Републике Србије.

За решење д1 и д2:

- Дефинисање политике социјалне заштите на нивоу Смедерева, а према локалним потребама.

За решење њ1, њ2 и њ3:

- Дефинисање политике здравствене заштите на нивоу Смедерева према локалним потребама.

ЗАШТИТА КУЛТУРНИХ ДОБАРА

а) Решења од општег значаја

- Заустављање деградације свих врста културних добара кроз побољшање система управљања и усклађивања свих нивоа и чинилаца укључених у бригу о баштини;
- Израда детаљних планова заштите, конзервације, презентације и ревитализације за појединачна културна добра;
- Укључивање у европске интегративне процесе кроз конкретне пројекте у домену баштине;
- Информисање и едукација грађана у локалној заједници кроз најразличитије програме, манифестације, публикације и акције о потреби сталне бриге за своју баштину;
- Организовање посебних програма намењених млађим категоријама становништва, ради неговања и развијања њихове свести о вредностима и значају културних добара;

б) Решења везана за Тврђаву и окружење

- Уклањање луке и железничке станице;
- Израда плана посебне намене Смедеревске тврђаве;
- Израда пројеката за инфраструктурно опремање Тврђаве;
- Стварање услова за систематска археолошка истраживања на простору Смедеревске тврђаве;
- Конзервација, рестаурација и ревитализација појединих археолоких налазишта у оквиру Смедеревске тврђаве;

в) Решења везана за остали део територије

- Утврђивање Виле Обреновића на Плавинцу за непокретно културно добро и стварање претпоставки за њено укључење у туристичку понуду града;
- Утврђивање дела комплекса Старе железаре на Дунаву за непокретно културно добро и стварање претпоставки за њено укључивање у туристичку понуду града;
- Утврђивање археолошких локалитета у Ландолу и Сеонама (Mons Aueus) за културна добра;
- Функционално повезивање Кулич града, Шалиначког луга, Смедеревске тврђаве, Комплекса Старе железаре, Виле Обреновића и излетишта Југово у јединствену целину, која би тако могла да се укључи у туристичку понуду града и европски пројекат културних стаза дуж Дунава;
- Активирање локације за формирање етно парка (локација Горански гај) и правно дефинисање овог облика заштите културних добара (власништво, надлежност, управљање);

ИНДУСТРИЈА

1. Својинска трансформација индустрије, стварање савремене индустријске структуре - промовисање иновација и трансфера технологија, техничких стандарда и контроле квалитета производа, подстицање развоја МСП,
2. Просторно комплетирање активности у постојећој индустријско-привредној зони с посебним акцентом на подзону "Шалиначки пут" намењену развоју МСП,
3. Активирање Слободне зоне Смедерево и Луке на новој локацији (промоција Слободне зоне и Луке, менаџмент, дефинисање просторно-програмске оријентације, инфраструктурно опремање, решавање имовинско-правних односа, премештање постојећих активности Слободне зоне и Луке из ужег и ширег градског центра на ову нову локацију)
4. Наставак реализације пројекта Индустријски парк Смедерево (ИПС) – опремање и уређење зоне, институционално организовање и промоција ИП.
5. Дислоцирање индустријских и других привредних објеката из градског ткива и промена коришћења тих локалитета ("16. Октобар", "Никола Крга",...), односно њихова пренамена у стамбене, пословне зоне, или развој туристичко-рекреативних, комерцијалних и других садржаја
6. Трансформација локалитета "Годоминске штале" у савремени Специјализовани производно-индустријски центар
7. Подршка развоју "породичних предузећа" у сеоским насељима (центрима заједнице насеља)
8. Просторно дефинисање и програмска оријентације привредне зоне у Малој Крсни

Економско-финансијске мере**За решење 1:**

1. Фискалне мере: пореске олакшице и подстицаји за привлачење страног и домаћег капитала, за улагања у више фаза прераде, за нове производе и др.
2. Финансијске мере: дефинисање кредитно-монетарне политике у функцији развоја МСП, инструменти кредитне политике (каматне стопе, рок враћања, гласе период).
3. Спољно-трговинске мере: прилагођавање инструмената трговинске политике (девизни курс, царине, царинске заштите, увозна контрола и ограничења, финансирање извоза, извозни кредити...).
4. Коришћење средстава ИРА фонда за реструктурирање привреде и изградњу капиталних објеката (производних и инфраструктурних).

За решење 2, 5 и 8:

1. Искористити могућности кредитно-монетарне политике и пореских олакшица у функцији развоја МСП.
2. Пласирање средстава локалне управе за реализацију предвиђених потеза у парцелацији и инфраструктурном опремању простора зоне.
3. Могућност финансирања од стране заинтересованих страних и домаћих инвеститора, стратешких партнера или заинтересованих привредних субјеката из саме зоне.
4. Модел јавног конкурса за привођење локалитета планираној намени.
5. Створити услове за перманентну едукацију предузетника.

За решење 3 и 4:

1. Средства ИРА фонда за изградњу капиталних инфраструктурних објеката.
2. Обезбеђивање иностраних средства за основање Центра за развој и предузетништво.

За решење 6 :

1. Обезбеђивање средства ИРА фонда за побољшање прераде и пласмана пољопривредних производа.
2. Средства Буџета Републике и Града Смедерева за одговарајуће програме виших фаза прераде пољопривредних производа.

За решење 7:

1. Формирање посебног фонда локалне управе за подржавање програма интегралног руралног развоја.
2. Подстицање развоја "породичних предузећа" пореским и социјалним мерама.
3. Средства из међународних програма и фондова за рурални развој.

Организационе мере или инструменти**За решење 1:**

1. Побољшање пословног окружења за привлачење инвестиција кроз активности ресорних министарстава и агенција у области привреде, финансија, економског и регионалног развоја, инфраструктуру, приватизацију, развој малих и средњих предузећа.
2. Оснивање Центра за развој и предузетништво и ангажовање, у сарадњи са надлежним градским органом за локални економски развој, на пропагирању стратешких предности града за развој предузетништва.

За решење 2, 5 и 8:

1. Стварање предуслова за завршетак радова у предвиђеним локалитетима.
2. Ангажовање одговарајућих органа локалне управе из домена привреде, урбанизма, комуналних делатности, животне средине.
3. Сарадња са Центром за економски развој USS Serbia о потенцијалим производним програмима.

За решење 3 и 4:

1. Оснивање одговарајућих тела (агенција) која ће организовати промоцију и представити могућности развоја Слободне зоне, Луке и Индустријског парка.
2. Заједничке акције локалних органа и институција у циљу проширења индустријске базе, стварања услова за пружање услуга предузећима различите величинске структуре.

За решење 6:

1. Стварање предуслова за завршетак трансформације пољопривредног у производно-индустријски комплекс.
2. Акције органа локалне управе и пољопривредних организација у погледу промоције СПИЦ.
3. Ангажовање локалне самоуправе из домена привреде, урбанизма, комуналних делатности, животне средине.

За решење 7:

1. Едукација становништва у погледу могућности развоја приватног бизниса (радионице, стручни тематски скупови и др.).

2. Ангажовање одговарајућих органа локалне управе из домена привреде, урбанизма, комуналних делатности, животне средине у правцу остваривања интегралног, одрживог развоја села.

Нормативне мере

За решење 1:

1. Усклађивање и доношење одговарајућих закона, прописа и нормативних аката:

За решење 2, 5, 6, 7 и 8:

1. Примена одговарајућих законских решења и стандарда.
2. Израда и усвајање просторно-планских, урбанистичких и других докумената за поједине просторне целине и локалитете.
3. Придржавање нормативних аката о заштити животне средине.
4. Придржавање критеријума и прописа локалних органа управе у погледу изградње објеката и производне оријентације.
5. Програми развоја локалне заједнице, програми интегралног развоја руралног подручја.

За решење 3 и 4:

1. Напред наведена законска акта, уз посебан значај Закон о слободним зонама.
2. Стручна документација за реализовање ових великих интегралних пројеката.
3. Придржавање нормативних аката о заштити животне средине.
4. Програми развоја локалне заједнице, програми развоја предузећа, анализе утицаја индустријских и других привредних активности на средину итд.

Политике

- Макроекономска и регионална политика (политика преструктурирања, политика развоја МСП, кредитно-монетарна политика, политика цена...).
- Политика индустријског развоја (стимулисање приоритетних грана, обезбеђивање материјално-финансијске основе, подстицање мобилности фактора производње).
- Иновациона политика.
- Политика конкуренције и тржишна политика.
- Политика одрживог развоја.
- Политика развоја локалне заједнице.
- Политика интегралног руралног развоја.
- Политика заштите животне средине и др.

ТУРИЗАМ

1. Унапређење и опремање простора квалитетнијом туристичком понудом дуж коридора Дунава (коридор VII) нарочито на потезу Југово-Тврђава-Марина.
2. Умрежавање смедеревског туристичког система на Дунаву са центрима узводно (Гроцка-Београд-Панчево-Нови Сад и шире) и низводно (Велико Градиште-Голубац-Кладово и шире), као и укључење у европске туристичке итинерере. Такође успоставити сарадњу са СО Ковин и СО Панчево око заједничког уређења Смедеревске аде.
3. Активирање, обнова и опремање постојеће марине која би била у ширем систему марина на Дунаву и унапређење наутичког туризма на Дунаву.

4. Потпуно активирање потенцијала смедеревске тврђаве.
5. Дефинисање туристичке целине Шалиначко језеро-Шалиначки луг-Кулич у јединствен природно-културни комплекс.
6. Приватизација, модернизација и изградња нових хотелских капацитета, као и мотивисање приватног смештаја. Обнова хотела Смедерево, реновирање мотела Јерина у Коларима, изградња нових капацитета у Југову, приватни смештај у Шалинцу и Друговцу, као и код језера уз Велику Мораву.
7. Опремање простора туристичким садржајима дуж коридора Аутопута.
8. Целовито дефинисање културне туристичке понуде почев од централне зоне Смедерева, тврђаве, преко виле Обреновића у Плавинцу (републички објекат), Карађорђевог дуда, Кулича итд.
9. Унапредити и уредити рекреативне зоне на постојећим локацијама (правац од Гроцке преко Орешца до Југова) или потенцијалним (Друговачко језеро, Шалинац и др.).
10. Унапредити маркетинг везан за информисање потенцијалних туриста за вредности Смедерева. Формирање туристичких инфо пунктова (нарочито на путним правцима), штампање пропагандног материјала, јасно обележавање маркантних објеката и целина, рекламе, интернет презентација итд.
11. Активирање излетничког и спортско-рекреативног туристичког комплекса око језера дуж Велике Мораве.
12. Доношење одлуке о оснивању сајма S*EXPO и предузимање првих корака реализације.

Економско-финансијске мере

За решење 1:

- Усмеравање инвестиција са републичког и локалног нивоа у конкретне пројекте, европски фондови и пројекти (ИРА, паркови културе на Дунаву), ЈП Србијаводе, приватни инвеститори и пореске олакшице за улагаче.

За решење 2:

- Европски пројекти, републички буџет, средства града Смедерева заједно са суседним општинама.

За решење 3:

- Средства града Смедерева, приватне инвестиције.

За решење 4:

- Европски пројекти (Тврђава је кандидат за споменик под заштитом UNESCO), републички буџет, средства Град Смедерево.

За решење 5:

- Средства МЗ, средства Града Смедерева, приватни инвеститори и пореске олакшице за улагаче.

За решење 6:

- Трансформација и приватизација Хотела Смедерево, приватни инвеститори и пореске олакшице за улагаче (мотивација).

За решење 7:

- Усмерено инвестирање средстава ГУ Смедерево, приватна улагања и давање евентуалних концесија на појединим деловима Аутопута, средства ЈП Дирекција за путеве.

За решење 8:

- Буџет Града, републички буџет.

За решење 9:

- Средства приватних инвеститора уз стриктну контролу грађења у рекреативној зони.

За решење 10, 11:

- Средства Туристичке организације Смедерева, Буџетска средства Смедерева, Пожаревца, средства околних МЗ, приватни инвеститори и пореске олакшице за улагаче.

Организационе мере и инструменти**За решење 1:**

- Израда програма уређења дунавског коридора у организацији Дирекције за изградњу и урбанизам Смедерево, а у сарадњи са ЈВП "Србијаводе".

За решење 2:

- Израда програма уређења дунавског коридора у организацији Дирекције за изградњу и урбанизам Смедерево, а у сарадњи са републичким институцијама и суседним општинама.

За решење 4:

- Програм уређења Тврђаве у организацији локалних актера (ТОС) и републичких институција (Завод за заштиту споменика културе).

За решење 7:

- Израда програма опремања према планској документацији за коридор X, у организацији надлежног управљача (ЈП "Путеви Србије"), према европским стандардима.

За решење 8:

- Дефинисање идеје о целовитој туристичкој понуди.

За решење 10:

- Оформити или у оквиру ТОС направити агенцију која би се бавила туристичким маркетингом са квалитетним стручним кадром састављеним од експерата различитих струка (туризмолога, еколога, планера, културолога, историчара и др.); мултидисциплинарна едукација становника и косрисника простора у складу са принципима одрживог развоја туризма.

Нормативне мере**За решење 1,3,4,5,11:**

- Израда и доношење одговарајућег урбанистичког плана

За решење 6,7:

- Израда и доношење правила уређења и правила грађења.

За решење 10:

- Израда студије о маркетингу у туризму Смедерева.

Политике**За решења од 1 до 11:**

- Израда развојне стратегије туризма на нивоу локалне управе

САОБРАЋАЈ

1. Категоризација обилазнице града Смедерева.
2. Активности на реализацији недостајућег дела државног пута II реда М-24 на делу грађевинског подрчја града (укрштања са пругом, веза са градом и др.)
3. Реконструкција путне мреже на подручју сеоских насеља.
4. Изградња железничког чвора Мала Крсна и железничке инфраструктуре.
5. Очекује се експанзија улагања у проширење и модернизацију железничке инфраструктуре.

6. Конституисање интегралног саобраћајног система, повезивањем свих видова саобраћаја на подручју града, великих инфраструктурних система (гасовод, продуктовод, оптички каблови, телекомуникације), као и трансгранично повезивање са РТЦ у Београду и Панчеву.
7. Завршетак Луке Смедерево на новој локацији и измештање постојеће луке.
8. Проширење и модернизација Аеродрома (асфалтирање полетно-слетне писте, повезивање у саобраћајни систем, контрола лета).
9. Доградња и изградња путних полупрстенова ради повезивања кретања на правцу исток-запад средњим и јужним прстеном.
10. Подизање квалитета саобраћаја у Смедереву реконструкцијом и доградњом уличних профила, уређењем пешачких и бициклистичких стаза, регулисањем паркирања, изградњом паркинга.
11. Измештање аутобуске и железничке станице из градског језгра, у складу са урбанистичком документацијом за градско подручје Смедерева.
12. Развој и модернизација јавног градског и међунасељског саобраћаја.

Економско-финансијске мере

Средства за реализацију решења 1-10 ће бити обезбеђена:

- од стране Републике Србије (део средстава за решење бр. 1, решење бр. 3, решење бр. 4 (средства Дирекције за путеве);
- од стране буџета Града Смедерева за део решења бр. 1, 6, 7, 8, 10;
- од стране Дирекције за изградњу Смедерево за део решења бр. 1, 2, 5, 6, 7, 9;
- од стране USS Steel за део решења бр. 5;
- од стране локалних заједница за део решења бр. 2;
- од стране иностраних партнера за део решења бр. 3, 4;
- од осталих учесника у финансирању за део решења бр. 4, 5, 6, 8;

Организационе мере

За решење бр. 1

- Одговорне институције су Дирекција за изградњу Смедерево, ЈП "Путеви Србије", Министарство надлежно за послове инфраструктуре.

За решење бр. 2

- Одговорне институције су Дирекција за изградњу Смедерево, ЈП "Путеви Србије", ЈП "Железнице Србије", Министарство надлежно за послове инфраструктуре.

За решење бр. 3

- Одговорне институције су Дирекција за изградњу Смедерево, ЈП "Путеви Србије", Министарство надлежно за послове инфраструктуре.

За решење бр. 4 и 5

- Одговорна институција је ЈП "Железнице Србије".

За решење бр. 6

- Одговорне институције су Дирекција за изградњу Смедерево, надлежни орган за послове саобраћаја у ГУ Смедерево, ЈП "Путеви Србије", ЈП "Железнице Србије", Директорат цивилног ваздухопловства, Агенција за контролу лртења, Министарство за инфраструктуру, предузећа - управљачи инфраструктурним системима.

За решење бр. 7

- Одговорна институција ће бити Дирекција за изградњу Смедерево, USS Serbia, Министарство надлежно за инфраструктуру.

За решење бр. 8

- Одговорне институције су Директорат цивилног ваздухопловства, Агенција за контролу лртења, Министарство за инфраструктуру, управа Аеродрома Смедерево, Дирекција за изградњу Смедерево.

За решење бр. 9 и 10

- Одговорна институција ће бити Дирекција за изградњу Смедерево.

За решење бр. 11

- Одговорне институције су Дирекција за изградњу Смедерево, орган ГУ надлежан за послове саобраћаја, предузеће "Ласта" Београд, ЈП "железнице Србије".

За решење бр. 12

- Одговорне институције су Дирекција за изградњу Смедерево, орган ГУ надлежан за послове саобраћаја, превозник у јавном саобраћају - предузеће "Ласта" Београд, приватни превозници.

Нормативне мере

- На локалном нивоу неопходна је израда планских аката тамо где недостају као и неопходних одлука Скупштине града.

Политике

- Град Смедерево ће дефинисати нову саобраћану политику према којој ће се равнати сви актери у саобраћају.

ИНФРАСТРУКТУРА

ВОДОСНАБДЕВАЊЕ

Перспектива водоснабдевања града Смедерева уважава реалне потребе развоја и рационализацију техничког система. Приоритети се могу временски артикулисати кроз две етапе: до 2015. и 2020. године.

Приоритети развоја водоснабдевања до 2015. године

1. Инплементација законских обавезе које проистичу из верификованих санитарних зона изворишта "Шалинац", "Годомин" и "Радианац", за непосредну, ужу и ширу зону заштите и наставити са континуираним мониторингом подземних вода;
2. Проширење изворишта "Шалинац" (након реализоване прве фазе проширења изворишта за три нова водозахватна објекта у 2010. год.), реализација друге фазе проширења са четири нова водозахватна објекта;
3. Изградња ППВ-а капацитета 200л/с, на локацији Изворишта у Шалинцу, тј. на кат. парцели бр. 343 КО Липе 1;
4. Изградња магистралног цевовода пијаће воде од новопланираног ППВ-а у Шалинцу до локације новопланираног резервоара на брду Сегда код Радинца дужине 10300м;
5. Изградња новог магистралног цевовода I висинске зоне, од Језавског моста до веслачког клуба, дужине 1530м;
6. Изградња новог магистралног цевовода II висинске зоне од раскрснице ул. Црвене армије и Чапајева до резервоара „Царина“;
7. Изградња новог цевовода од Петријева до Водња, дужине 2700м и превезивање насеља Водањ на градски систем водоснабдевања;
8. Изградња нове ЦС Царина на локацији постојећег резервоара Царина;
9. Фазна изградња новог цевовода дуж Коларске улице до резервоара у Коларима;

10. Завршетак изградње новог цевовода од резервоара Царина до Петријевске улице;
11. Изградња цевовода за одвођење преливних и отпадних вода из резервоара Царина до Ћириловачког потока;
12. Фазна изградња новог магистралног цевовода кроз Индустријску зону;
13. Замена главних градских магистралних цевовода у улицама Карађорђева, Кнез Михајлова, Србина, Милоша Великог, 16. Октобра, Црвене Армије, Деспота Ђурђа, Братства и Јединства, Војводе Путника, улице Чапајева-Пролетерска-Ослобођења-Ужичка до Кајмакчаланске;
14. Продужење водоводне линије од Југова до Орешца. И
15. Прва фаза изградње резервоара чисте воде на локацији брда Сегда код Радинца.

Већина приоритета је просторно лоцирана у границама Генералног плана Смедерева 2020. год., тако да ће се реализовати и кроз програме поменутог планског документа.

Развој водоснабдевања до 2020. године

1. Реализацију III висинске зоне са комплетном инфраструктуром;
2. Изградњу новог резервоара на локацији МЗ "25. мај" и
3. Повезивање "Моравског" ("Цариградског") система водоснабдевања са "Главним" ("Градским") системом водоснабдевања.
4. Реконструкција цевовода I висинске зоне дуж улице Црвене армије до Радинца.
5. Измештање дела магистралног цевовода II висинске зоне од ППВ-а у годомирском пољу до раскрснице ул. Црвене армије и Чапајева.
6. Фазна изградња објеката за повезивање насеља Сеоне на градски систем водоснабдевања: цевовода од Југова до Сеона, пумпне станице у Сеонама, Цевовода од ПС Сеоне до новопланираног резервоара, нови резервоар пијаће воде 200m³;
7. Фазна изградња магистралног цевовода од чвора ка резервоару Сегда до насеља Сараорци је укупне дужине 19.700 m;
8. Цевовод од Осипаонице ка резервоару на брду Вампирача дужине 4.300 m;
9. Резервоар пијаће воде на брду Вампирача, запремине 2.000 m³
10. Изградња секундарне водоводне мреже у селима моравског система;
11. Фазна изградња цевовода и објеката за повезивање шумадијских села на градски систем водоснабдевања.

КАНАЛИСАЊЕ ОТПАДНИХ ВОДА

Приоритети развоја канализационих мрежа и објеката до 2015. године

1. Изградња ППОВ за насеља Липе и Враново у циљу заштите и поузданости изворишта "Шалинац";
2. Изградња ППОВ за град Смедерево и насеља обухваћена Генералним планом Смедерева;
3. Резервисати простор за будућа ППОВ за насеља Моравске и Шумадијске зоне или их планирати као аутономне системе, нарочито на моравском правцу;
4. Изградња примарне и секундарне канализационе мреже у границама грађевинског подручја насеља;
5. Изградња фекалног колектора од ЦС "Језава" до ППОВ;
6. Изградња мреже за одвођење фекалних и атмосферских вода индустријске зоне.

Развој каналисања отпадних вода до 2020. године

1. Доградњу ППОВ за терцијални третман отпадних вода;
2. Наставак изградње градских колектора по сепарационом принципу и
3. Изградњу канализационе мреже у сеоским насељима.

Економско-финансијске мере**За решење А.1 – А.19 :**

- Економска цена воде за пиће, примерена тренутним развојним могућностима и потребама функционисања техничког система (0,5 – 0,6 еура c/m³).

За решење Б.1, Б.2, Б.3 и Б.4 :

- Финансијска подршка Републике, кредити, донације, еколошки динар, самодопринос.

За решење Б.5:

- Из буџета Града Смедерева

За решење Б.6 и Б.7:

- Финансирају корисници, финансијска подршка Града.

Организационе мере**За решење А.1 :**

- Надлежни орган у ГУ Смедерево, Дирекција за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево и ЈВП "Србијаводе".

За решење А.2, А.3, Б.5:

- ЈКП "Водовод" Смедерево.

За решење А.4 – А.19 :

- ЈКП "Водовод" Смедерево и Дирекција за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево

За решење Б.1, Б.2, Б.7:

- Дирекција за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево, ЈКП "Водовод" Смедерево, ЈВП "Србијаводе".

За решење Б.3:

- Дирекција за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево, ЈВП "Србијаводе".

За решење Б.4:

- ЈКП "Водовод" Смедерево и / или овлашћени извођач у сарадњи са Дирекцијом за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево

За решење Б.6:

- Корисници у производним / индустријским зонама и ЈКП "Водовод" Смедерево у сарадњи са Дирекцијом за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево

Нормативне мере**За решење А.1 – А.19, Б.4, Б.5, Б.6 и Б.7:**

- Примена важећих прописа и стандарда.

За решење Б.1, Б.2, Б.3:

- Примена важећих прописа и стандарда у процесу третмана отпадних вода.

Политике**За решење А.1:**

- Урадити Програме за утврђивање и конституисање санитарних зона и њихових мониторинга; Израда потребне планске документације.

За решење А.2:

- Програм и динамика реализације нових бунара; Израда пројектне документације

За решење А.3:

- Програм и динамика изградње додатних капацитета; Израда пројектне и технолошке документације.

За решење А.4 – А.17 и А.19:

- Програм са подпрограмима реализација са сваки објекат; Израда пројектантске документације; Обезбеђивање земљишта за неопходни коридор цевовода са заштитним зонама.

За решење А.1 :

- Програми реконструкције магистралних цевовода.

За решење Б.1:

- Програми изградње ППОВ, у овом случају се односи на два постројења – БИОДИСКА.

За решење Б.2:

- Програм за изградњу ППОВ у оквиру будуће производне зоне; Могућност фазне изградње; Израда пројектне документације.

За решење Б.3:

- Програми изградње ППОВ, у овом случају то се односи на три до четири постројења – БИОДИСКА за моравска насеља и четири до пет постројења – БИОДИСКА за шумадијска насеља.

За решење Б.4:

- Програми изградње мрежа за свако насеље, али и алтернативна решења са концепцијом расподеле санитарних септичких јама за шумадијска насеља.

За решење Б.5, Б.6, Б.7:

- Програм реализације са неопходном урбанистичком и пројектантском документацијом.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА МРЕЖА И ОБЈЕКТИ**План развоја електроенергетске мреже**

План развоја и утврђена приоритетна планска решења у овој области ће се реализовати и усклађивати у постпланском периоду у складу са потребама Града и плановима рада на годишњем нивоу од стране надлежног предузећа у овој области.

На основу достављених података надлежног предузећа, који су саставни део овог Плана, тренутно се истиче потреба за следећим активностима:

- Доградња ТС 110/10 kV, 31,5 MVA у постојећој ТС 110/10 kV "Смедерево 4"
- Изградњу ТС 110/x kV "Смедерево 5" са прикључним далеководом 110 kV
- Измена која се односи на планирану ТС "Смедерево VIII" која би се градила као ТС 110/10 kV
- Измештање и каблирање надземних далековада напонског нивоа 35 kV за напајање ТС 35/10 kV "Смедерево VI" и "Смедерево XIV" на деоници од ТС 110/35 kV "Смедерево 1" до ТС 35/10 kV "Смедерево VI"
- Изградња 10 kV подземних водова од ТС 110/10 kV "Смедерево 4" дуж Шалиначке улице до Ковинског моста.

Поред ових приоритета у даљем делу текста се наводе и планска решења Просторног плана града Смедерева, која су делом реализована:

1. Планирани ДВ 400 kV број 401/1 Београд 8 - Дрмно, увођење у ТС Смедерево 3;
2. Реконструкција постојеће ТС 220/110 kV Смедерево 3 у ТС 400/220/110 kV Смедерево 3;
3. Изградња ТС 35/10 kV Смедерево VIII, у циљу растерећења мреже и поузданости снабдевања;
4. Реконструкција (каблирање) надземног 35 kV далековада од ТС 110/35 kV Смедерево 1 до ТС 35/10 kV Смедерево VI;
5. Изградња магистралних далековада 10 kV који треба да повећају поузданост и флексибилност напајања ТС 10/0,4 kV:
 - ургентно далековод 10 kV Мала Крсна – Михајловац, због дотрајалости и недовољног капацитета,

- затим: далековод 10 kV према Лозовику (веза са ЕД Велика Плана), далековод 10 kV Скобаљ – Мала Крсна, далековод 10 kV Водањ – Удовице, далековод 10 kV Мало Орашје – Друговац, далековод 10 kV Удовице – Југово, далековод 10 kV Сеоне – Орешац и далековод 10 kV од ТС Смедерево 4 дуж Шалиначке улице до Ковинског моста и дуж пута М-24
- 6. Хитно редефинисање заштитног појаса на подручју насеља Радицац, јер је нелегалном изградњом извршено узурпирање заштитног појаса постојећег разводног гасовода, у дужини од око 3 km;
- 7. Проширење капацитета постојећих ГМРС и изградња планиране ГМРС Радицац;
- 8. Изградња МРС и гасоводне мреже притиска 6 – 12 бага и 4 бага на простору Генералног плана Смедерева 2020. год., на основу приоритетних програма;
- 9. Изградња МРС и гасоводне мреже притиска 4 бага по селима на основу интересовања и могућности будућих корисника. Стимулисати развој гасоводне мреже у Коларима, Малој Крсни и Осипаоници;
- 10. Изградња магистралног гасовода – попречне везе на правцу Пожаревац-Велико Орашје, DN 250, l = 14.400m.

Економско – финансијске мере

За решења 1 - 4 :

- Надлежна предузећа у области електроенергетике и електроснабдевања, Град Смедерево

За решење 2,3, 4, 5 :

- Цена електричне енергије омогућава одржавање система и делом улагање у развој, Финансијаска подршка Републике.

За решење 5 - 9 :

- Министарство за енергетику, ЈП Србијас, Град Смедерево

Организационе мере

За решење 1 - 4:

- ЕД Смедерево; ЈП ЕМС

За решење 5 - 9:

- ЈП Србијас.

Нормативне мере

За решење 1 - 9:

- Примена важећих прописа и стандарда

Политике

За решење 1, 2, 3, 4, 5:

- Програми проистекли из планова развоја ЈП ЕМС; Неопходна планска и пројектантска документација

За решење 6, 10:

- Израда одговарајуће планске и пројектантске документације

За решење 7, 8, 9:

- Програм са дефинисаним фазама реализације; Програм субституције коришћења енергената природним гасом; Урађен је Идејни Генерални пројекат гасификације града и насеља града Смедерева.

ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНИ СИСТЕМ - МРЕЖА И ОБЈЕКТИ

Изградња и реконструкција телекомуникационих мрежа и објеката, вршиће се у наредном планском периоду у складу са плановима рада и развоја у овој области (који су подложни изменама на годишњем нивоу), од стране надлежног предузећа Телеком Србија а.д., у складу са достављеним Планом и условима, који су саставни део овог Плана (Свеска бр. 3 - Документација), и на основу Графичког прилога - Тематска карта: Телекомуникациони систем и план развоја.

УПРАВЉАЊЕ КОМУНАЛНИМ ОТПАДОМ

1. Активирање комуналне површине на локацији „Јелен До“
2. Уредити и активирати будуће сточно гробље
3. Извршити санацију и рекултивацију постојеће нехигијенске депоније у мртваји реке Језаве, како би се отклонила перманентна опасност од загађења постојећих и перспективних водоизворишта
4. Организовати рециклажу будућих и постојећих отпадака
5. Дефинисање и уређење одлагалишта отпада (рециклажних дворишта) у сеоским насељима

Економско – финансијске мере

За решење 1 :

- Финансијска помоћ ресорног Министарства, кредити, донације

За решење 2 :

- Финансира Град уз помоћ ресорног републичког министарства

За решење 3 :

- Финансијска помоћ Републике, донације, додатно оптерећење пореских обвезника

За решење 4 :

- Финансира Град Смедерево, потенцијални инвеститори, републичка средства

За решење 5 :

- Средства Града Смедерева и МЗ, еколошки динар

Организационе мере

За решење 1, 3 :

- Дирекција за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево, надлежни орган ГУ Смедерево, надлежно комунално предузеће.

За решење 2 :

- Дирекција за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево, надлежни орган ГУ Смедерево, Министарство здравља – Одсек у Подунавском округу

За решење 3 :

- Дирекција за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште Смедерево, надлежни орган ГУ Смедерево, надлежно комунално предузеће

За решење 4 :

- Надлежно комунално предузеће, потенцијални инвеститори

За решење 5 :

- Надлежно комунално предузеће и надлежни орган ГУ Смедерево

Нормативне мере**За решење 1, 2, 3, и 5:**

- Примена важећих прописа и стандарда

За решење 4:

- Примена међународних прописа

Политике**За решење 1 :**

- Програм формирања санитарне депоније; Урађена пројектна документација, потребно дефинисање мониторинга.

За решење 2 :

- Програм формирања гробља за угинуле животиње, планска документација и мониторинг.

За решење 3 :

- Програм санације по фазама уз Програма и пројекат рекултивације простора, дефинисање мониторинга.

За решење 4 :

- Програм временске и просторне реализације

За решење 5 :

- Програм локација за одлагалиште отпада

ЖИВОТНА СРЕДИНА

1. Санација стања еколошких "црних тачака" као услова за даљи развој индустрије, пољопривреде и туризма, заснованих на принципима одрживости. Кроз анализу стања, оцену и мере заштите животне средине дати су одређени предлози који се директно односе на санирање постојећег стања најугроженијих тачака.
2. Заштита изворишта водоснабдевања у Шалинцу, приобаља Дунава, заштићених природних добара и шумских површина, као природне основе за развој и заштиту животне средине.
3. Затварање, санација и рекултивација постојећег сметлишта у старом кориту Језаве и отварање нове санитарне депоније, као и постепено увођење система за рециклажу отпада – у складу са Планом управљања отпада.
4. Иницирати активности на дефинисању истоварилишта комуналног муља.
5. Институционално јачање служби за заштиту животне средине у Градској управи, у циљу стварања основе за предузимање конкретних активности у решавању еколошких проблема града. Доследна и ефикасна примена законске регулативе у области заштите животне средине посебно се односи на имплементацију обавеза носилаца инвестиционих активности, који – у складу са Законом о процени утицаја на животну средину – морају да обезбеде ниво квалитета средине према одговарајућим стандардима и прописаним нормама.
6. Урадити катастар извора загађивања животне средине на територији града као основу за успостављање еколошког информационог система и система мониторинга животне средине.

Економско-финансијске мере

- Ангажовање основних извора финансирања заштите природе и животне средине кроз буџет Републике Србије.
- Финансијска помоћ локалној заједници за спровођење локалног акционог програма заштите животне средине.
- Подстицајне мере за програме заштите и унапређења животне средине.
- Пореске олакшице за спровођење биолошких мера заштите пољопривредног и шумског земљишта.
- Кредитно-монетарна политика, инвестициони кредити и обезбеђивање кредита за технолошка решења према еколошким стандардима који се користе у привреди, пољопривреди, занатству и сл.
- Повољни кредити и олакшице за пројектовање, набавку и увођење система за пречишћавање отпадних вода.
- Обезбеђивање средстава за антиерозивну и еколошку заштиту земљишта.
- Новчане казне и остале финансијске рестрикције за физичка и правна лица која врше загађивање животне средине изнад законом прописаних граничних вредности.
- Финансијска подршка (кроз повољне кредите) за изградњу санитарне депоније комуналног чврстог отпада.

Организационе мере и инструменти

- У домену републичке надлежности Завод за заштиту природе и Завод за заштиту споменика културе треба да реализују планска решења.
- У домену органа локалне управе надлежне службе за област привреде, урбанизма и комуналних делатности.
- Побољшање инспекцијског надзора из домена заштите животне средине.
- Едукација и размена информација са локалним становништвом о потреби заштите и унапређивања животне средине и природним потенцијалима подручја.

Нормативне мере

- Обезбеђивање урбанистичко-планске документације.
- Поштовање стечених обавеза из просторних планова вишег хијерархијског нивоа (ППРС и ПП инфраструктурног коридора).
- Прописи о заштити природе, природних богатстава и заштите и унапређивања животне средине.
- Сагласности ресорних Министарстава.
- Прописи везани за техничке мере и стандарде.

Политике

- Дефинисање стратешких циљева заштите овог подручја.
- Обезбеђивање стриктне примене законских прописа и планских аката из области заштите животне средине и заштите природних добара.
- Подстицање локалне заједнице у иницирању и реализацији програма заштите животне средине.
- Унапређивање земљишне политике која ће омогућити интеграцију предеоно-еколошких мера заштите и унапређења природне и животне средине на овом подручју.

ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

1. Израда карте микросеизмичке рејонизације града Смедерева
2. Израда инжењерско-геолошке карте града Смедерева
3. Израда катастра клизишта и нестабилних падина града Смедерева
4. Категоризација терена у погледу изградње простора
5. Прикупљање података и систематско осматрање
6. Израда базе података (информатичка подршка)

Економско – финансијске мере :**За решење 1,2,3 и 4:**

- обезбеђење средстава из градског буџета

Организационе мере :**За решење 1,2,3 и 4:**

- израда карте у организацији истраживачких, научних и стручних установа

За решење 5 и 6 :

- реализацију вршити у организацији стручних служби, установа и предузећа на нивоу града

Нормативне мере:**За решење 2,3 и 4:**

- доношење потребне одлуке (аката) на нивоу Скупштине града Смедерева

Политике:

- утврђивање политике заштите од елементарних и других већих опасности на нивоу Града Смедерева

ЗАВРШНЕ НАПОМЕНЕ

Просторни план града Смедерева доноси се, пре свега, као законска обавеза усаглашавања до сада важећег Просторног плана општине Смедерево (Службени лист општине Смедерево, бр. 6/2005) са Законом о планирању и изградњи (Службени гласник РС, бр. 72/2009 и 81/2009-испр.). Међутим, у постпланском периоду од 5 година имплементације и спровођења Просторног плана дошло је до низа значајних промена - како у најширем друштвено-економско-политичком амбијенту (од локалног до међународног), тако и у институционалном, организационом и легислативном оквиру националног/државног нивоа.

Од периода израде и усвајања претходног Плана - када су многе претпоставке за његову реализацију и имплементацију биле још увек отворене, мање или више очекиване, али не и преточене у одговарајући легислативни оквир - велики број њих је у међувремену физиономисан и формално-правно-институционално уобличен - што је представљало полазиште у редефинисању тадашњих планских поставки.

Кључне одреднице које су усмериле нова полазишта у поступку планског усаглашавања односе се на следеће:

- Република Србија је стекла самосталност у односу на бившу Државну заједницу Србије и Црне Горе (2006. године)
- Донесен је нови Устав Републике Србије (Службени гласник Републике Србије, бр. 83/2006)
- Смедерево је добило статус Града, у складу са Законом о територијалној организацији Републике Србије (Службени гласник Републике Србије, бр. 129/2007)
- Донет је Статут Града Смедерева (Службени лист града Смедерева, бр. 2/2008).

Поред овога, на основу нових уставних решења, на државном нивоу је усвојен низ докумената (нормативног и развојног карактера) који се односе на процес децентрализације и регионализације Србије (Закон о регионалном развоју, Службени гласник РС бр. 30/2010, Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године, Службени гласник РС, бр. 55/2005 и 71/2005).

Република Србија је напредовала у процесу придруживања Европској унији - након ратификације Споразума о стабилизацији и придруживању и испуњавања низа критеријума ЕУ, у очекивању је стицање статуса Земље кандидата за чланство.

У међувремену је потписан и ратификован и низ докумената који Републику Србију укључују и обавезују око различитих заједничких активности и деловања ЕУ (конвенције, споразуми, стратегије, развојни програми,...), које промовишу идеју јачања интеграционих процеса унутар саме ЕУ, али и иницијативе усмерене на процес интеграције земаља Југоисточне Европе у ЕУ. Ови документи у многоме утичу и на креирање локалних политика које су често њихови крајњи конзументи (а неретко и полазни креатори).

Коначно, држава је донела и свој нови кровни стратешки развојни документ - Просторни план Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 88/2010).

У оваквој констелацији доношење новог стратешког планског документа за град Смедерево има посебан значај. Следећи пример позитивне праксе континуалног планирања, овај План - схваћен као иновирани и унапређени модел претходно утемељених планских поставки - нуди могуће одговоре на актуелна питања локалног развоја и усмерава политике деловања ка свеукупном одрживом развоју територије града.

У околностима када се посебно актуелизује питање регионалног повезивања, пред Смедеревом је - и кроз овај документ - велики број тема регионалног карактера које га упућују на интензивну сарадњу са ближим и ширим окружењем, пре свега због заједничког интереса.

У овом амбијенту, Просторни план треба да представља тачку консензуса свих номинованих актера, а посебно субјеката одлучивања, као и заједничку одговорност и усаглашено деловање - посебно на имплементацији планских решења, јер План - са својим стратешким правцима просторног развоја, заштите и уређења - на својеврстан начин представља основ за све активности које ће се одвијати у административном простору града Смедерева.

Иако су многе претпоставке и даље у домену деловања државе - локална самоуправа може и треба да у својим оквирима предузме све мере које могу да убрзају процес транзиције, а пре свега у домену афирмације и промоције Смедерева за привлачење капитала. У том светлу треба посматрати и Просторни план града, који у фази имплементације мора својим активностима и организованим деловањем у простору да прати локална самоуправа (формирањем институција, доношењем одлука, развојем партнерства јавног и приватног сектора, укључивањем банкарског сектора у овај вид сарадње на конкретним програмима, и сл.) - а у духу принципа одрживог развоја града и његовог регионалног укључивања у процесе европских интеграција.

Број 350-395/2010-12

У Смедереву, 28. априла 2011. године

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ГРАДА
Бранче Стојановић с.р.

САДРЖАЈ

Рег. бр.

Страна

СКУПШТИНА ГРАДА

88. Одлука о просторном плану града
Смедерева

1

ИЗДАВАЧ: Град Смедерево, Омладинска бр. 1, Телефон 223-354, 221-907 и 221-917
www.smederevo.org.rs

Штампа: "Делтаграф" д.о.о. Смедерево,
Тираж 10 примерака
